UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

48.

ВІЛЬНЕ СЛОВО

Ч. 1.

1946

З М І С Т

I. До міжнарлднього положення ..... ст. I

2. А.Самарець - Політичні фантазії і дійсність ..... ст. 4

3. О.Боковий - В чім суть демократії?.. ст. 9

4. О.Камендр - Гітлерівська окупація України .....ст. I3

5. В.Коваленко - Християнство і соціялізм .....ст. I8

6. Союз Українських Соціялістів до українського народу .....ст. 2I

ДО МІЖНАРОДНЬОГО ПОЛОЖЕННЯ

Уже більше року минуло від Другої світової війни. Хоч в Европі впали режими фашизму, але не всюди на їх місце прийшла демократія. В багатьох країнах замість Гітлерової тиранії запанував большевицький терор. Москва посунула свої армії на Балкан, в Польщу, в Німеччину. Під совєтською окупацією або контролею перебувають тепер такі нові країни: Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Угорщина, Болгарія, Югославія, Чехо-Словаччина. Більше як половина території Австрії та Німеччини стоїть під владою совєтської армії. Ще ніколи в своїй історії не заходила імперіялістична Росія так далеко в Західну Европу на довший час. Ще ніколи не висіла така велика загроза від Москви над усіма европейськими народами.

Протягом двох десятиліть між Першою і Другою світовою війною в цілім світі була ведена совітська пропаґанда, що, мовляв, большевицька Москва залишила імперіялістичну політику російських царів і хоче жити в мирі й згоді з своїми сусідами. 1939 рік показав усім ясно, що Сталін не з меншим завзяттям забирає чужі землі, як це він робив супроти України, Кавказу і як це робили його попередники - самодержавні царі. За згодою і з допомогою Гітлера Москва "визволила" 1939-40 р.р. Волинь і Галичину та Західну Білорусь, захопила малі держави над Балтійським морем, повела війну проти Фінляндії, взяла Басарабію і Буковину. 1944 і 45 р.р. Москва, захопивши половину Европи, прямувала також до окупації Греції, щоб проложити собі шлях до Середземного моря і Суезького каналу.

Своїм загарбництвом большевицька Москва дуже порушила с и с т е м у р і в н о в а г и, яка була законом міждержавної політики в Европі. Стороною цієї рівноваги все була Анґлія. Анґлійська політика від давніх часів завжди ~~боролась~~ оберталася проти тієї держави, що хотіла запанувати над іншими націями в Західній Европі. Анґлія завсігди пильно стерегла принципу "політичної рівноваги" в Европі, насамперед у своєму власному інтересі. Анґлійці вважають, що інтереси їхньої імперії загрожені від кожної держави, що прямує до панування над европейськими народами. Тому боротьба за рівновагу сил завжди зустрічала в анґлійськім народі одноцушний відгук і готовість до великих жертв кров'ю і майном. В Першій світовій війні, а ще більше в останній війні проти Гітлера, виступила на перше місце молода заокеанська імперія - З"єднані Держави Америки. Американське постачання і висока техніка вирішили долю Европи і світа 1914-1918 р. і в подіях 1939-1945 року.

Після Другої світової війни на всій землі зосталися дійсно незалежні тільки три великі держави: Анґлія, Америка і Совєтський Союз.

Розбивши німецько-японський імперіялізм, три світові великодержави перебувають у дивнім становищі: вони не чують себе в безпеці, не можуть провести демобілізації війська, не можуть у належному розмірі перевести своєї індустрії на виробництво товарів для потреби мирного населення. В Сов. Союзі муштруються нові величезні армії

"для оборони батьківщини"; в Англії політичні провідники мусять виясняти народові, що мира в світі ще немає; в Злучених Державах Америки видано нові закони про загальну військову повинність, що обов"язує всіх американців і в мирний час. Дві англо-саксонські імперії - Злучені Держави Америки та Велика Британія - ведуть закордонну політику в основному згідно між собою. Натомість між цими двома великодержавами та Совєтським Союзом були й є великі тертя, непорозуміння й спори з різних причин. Не можна передбачити, чи ці тертя й спори поміж великодержавами доведуть до збройного зудару між ними. Одно мусимо ствердити: ці держави мають свої сили напоготові і удосконалюють свої воєнні засоби.

Большевицька влада в Москві має свою мету: опанувати світ при допомозі комуністичних партій та силою червоної армії. З перемогою цієї армії мав би утворитися Совєтський Союз, що охопив би цілий світ і привів би всі народи під диктатуру Москви. Супроти московського світового імперіялізму виступають державні діячі Англії та Америки. Вони також уважають, що народи світа мають об"єднатися, але в демократичнім союзі для забезпечення мира та вільного господарського і культурного розвитку.

Поки над великою частиною Европи та Азії панує терористична влада московських большевиків, нема надії на те, щоб світ дійшов до спокою і до вільного розвитку. Не можна поєднати в політичнім союзі такі зовсім протилежні системи, як демократія і диктатура. Суперечності між большевизмом і демократією виявилися ще в час війни, а по закінченні війни протиставство між вільним демократичним устроєм Англії та Америки з одного боку і кривавою деспотією Москви з другого виступають на кожнім кроці.

Тимчасом іде між англо-американцями та Москвою дипломатична боротьба. Відомо, що Сталін проголосив свою тиранську державу "найвільнішою демократією світа". Але цим він не міг одурити державних діячів Англії та Америки. Англійці та американці є того погляду, що слід наперед виясняти, як треба розуміти демократію. Московські большевики заявляють, що диктаторське панування однієї партії в державі, в якій заборонено всі інші політичні організації - це теж "демократія". На те відповідають політичні провідники дійсно демократичних країн, що тільки ту державу можна назвати демократичною, в котрій допускається вільна опозиція. В новозанятих країнах /Мадярщина, Румунія, Болгарія, Польща/ Сталін пішов так далеко, що дозволив навіть на паперове існування, крім большевицької, також інших партій, при одній умові, що всі інші партії безумовно приймуть провід комуністичної партії в "єдиному патріотичному фронті".

В Болгарії, Югославії, Угорщині та в інших країнах ці партії утворили "виборчі союзи" і при "вільнім голосуванні" /під совєтською окупацією!/ "перемогли". Само собою, ці московські штуки добре розуміють політичні діячі Англії та Америки: Сталінова політика знаходить серед англо-американців гостру критику і протести.

Московські диктатори підмовилися допустити в країни, окуповані червоною армією, міждержавну контроль-

ну комісію для догляду над виборами. Цим вони показали перед цілим світом, що мають "нечисту совість", бо боялися, що міжнародня комісія може викрити большевицькі шахрайства при виборах.

Не тільки в Европі розширяється "площа тертя" між анґло-американцями та Советським Союзом. Москва використовує для своїх імперіялістичних цілей комуністичний рух у Китаї проти китайського уряду Чанкайшека, що спирається на союз з Америкою та Анґлією. Цим відкривається нова сторінка боротьби за політичний китайський ринок, що має велике значіння для американської торгівлі та промисловости. В Північній Персії Москва зорґанізувала так зване "народнє повстання" проти перського уряду. Ціль Москви - через ~~[illegible]~~ советизований перський Азербайджан захопити багаті джерела нафти під свою владу, а пізніше здобути вільний доступ через Перську затоку до Індійського океану. Москва захопила Курильські острови на Тихім Океані, проголосила велику "морську проґраму", за якою Советський Союз має стати першою державою в світі щодо сили на морі. Ненаситливий большевицький імперіялізм все більше непокоїть анґло-американців. Московські дипломати не бажають замирення Европи і світа і всюди піддержують ~~[illegible]~~ неповність, безладдя, руїну і хаос. Москва, наприклад, не хоче підписувати мирових договорів з тими державами, що були в союзі з Німеччиною, щоб мати причину для дальшої окупації цих країн.

Дипломатична боротьба між анґло-американцями та Москвою все загострюється, і може статися, що ця боротьба набере далі ще енерґійніших форм.

Само собою, треба відрізняти настрої тих народів, що попали під большевицьку окупацію, і громадську думку тих націй, що зосталися незалежні від советського панування. Нема ніякого сумніву, що підсоветські народи хотіли б досягнути поваленння большевицького режиму і усунення советської окупації якнайшвидше, навіть не спиняючись і перед воєнними засобами. Але не ці народи рішають тепер у світовій політиці. Рішення залежить тільки від великодержав.

Коли б Сталін мав атомову бомбу, то він би давно вже почав війну проти "капіталістичного світа", щоб силою завести свою диктатуру по всій землі. Тимчасом атомова бомба ще є таємницею Анґлії та Америки. Політичні чинники демократичних держав, коли б готувались до війни з деспотією Сталіна, мусіли б наперед провести вияснення своїм народнім масам у тім напрямі, що большевицький імперіялізм є найбільшою перешкодою для миру і демократичного поступу всіх народів світа.

Протягом декількох років другої світової війни в Анґлії та в Америці подавалися народам такі відомості, що, мовляв, советський режим "демократизується", що там є "свобода" і т.д. Навіть коли світ довідався про розстріляних московськими большевиками 10.000 польських офіцерів в Катині, то й тоді в більшості анґло-американська преса не надавала значення цій страшній події, щоб

не дражнити свого большевицького союзника. Вияснення правдивого обличчя большевизму та його імперіялістичних намірів публічній опінії західних держав після закінчення війни з Японією іде успішно великими кроками вперед. Повний успіх цього вияснення залежить від відповідної рішучости політичних чинників демократичних великодержав. Ми не в стані в сучасному моменті оцінити величини цієї рішучости, але можемо ствердити, поза всяким сумнівом, наявність глибокого незадоволення нещирістю "співпраці" большевицької Москви з західними державами та розкриття її імперіялістичних замірів.

Війна і мир у світі залежить від Москви: якщо Сталін не обмежить своїх апетитів і буде далі відомою методою розширяти большевицький імперіялізм, то він може наразитися на таку відсіч, яку дістав свого часу Гітлер. Після недавньої конференції міністрів закордонних справ у Парижі американський представник заявив: "Якщо наша співпраця в мирі не удасться, то може бути, що ми будемо мусіти знову співпрацювати в війні".

А. Самарець

ПОЛІТИЧНІ ФАНТАЗІЇ І ДІЙСНІСТЬ

Легко писати тому, хто хоче подобатися масі неосвідомих людей; приємно плисти "за течією", куди вода несе. Тяжко, навіть гірко говорити проти популярних, "модних" думок і поглядів, важко плисти проти течії. Та це вже така нездячна роля кожного відповідального політичного діяча: він мусить казати народові своєму к р а п р а в д у, хочби та правда була он-як неприємна, непопулярна. Казати народові правду - це свята повинність чесного політика і журналіста. Того, що підлещується до популярних настроїв, називаємо демаґоґом, дурисвітом. Хто знає правдивий шлях і одночасно бачить, що хтось хоче вести його народ на манівці, а не покаже правильної дороги, буде справедливо названий злочинцем. Той політик, що не має відваги казати правду, хочби й гірку, своєму народові, нагадує того лікаря, що не хоче оперувати тяжко недужого, хоч знає, що тільки операція може хворому спасти життя. Операція болюча, неприємна, але вона може вигоїти недугу. Теж і правда лікує громадські недуги, хоч вона буває часом гірка, неприємна і болюча.

"Воля без критики розуму - це сліпа стихія, більше руїнницька, ніж творча". Ці слова відомого українського соціолога О.Бочковського мимоволі згадуються, коли спостерігаємо наше теперішнє політичне життя на еміґрації. Справді, є фактом, що наша молодь ніколи ще не стояла на такому низькому рівні політичної культури, як деяка її частина тепер, під впливом теорії "сильної волі"

і "сліпого хотіння". Цю "теорію" 20 років проповідував без упину ідеолог "українського націоналізму" Д.Донцов. Про розкладовий вплив пропаґанди Донцова писали навіть деякі його прихильники. Так в празькому націоналістичному місячнику "Пробоєм" в 1943 р. читаємо:

" Воля до життя, до влади, гін до чину є лейтмотивом всіх писань Донцова. І сталося так, що деякі з його прихильників зробили з культу волі альфу і омеґу політичної мудрости. Їм стало здаватись, що досить лише захотіти, сильно захотіти, щоб їх бажання здійснилося без огляду на зовнішні обставини, ба навіть внутрішні спроможності їх. Саме такої психологічної помилки допустилися у нас певні ґрупи, де ексклюзивність дійшла до нігілізму, принциповість виродилася у безоглядність, а непримиренність в сліпу завзятість, і то не лише в теорії, але і в політичній практиці".

Як бачимо, цей прихильник Донцовщини досить влучно підмітив головну суть "політичної мудрости" деяких наших т.зв. націоналістичних ґруп. Особливо одна з них, що вже називає себе "демократичною" /хоч вона навіть досі ще не змінила своєї назви/, дійсно зробила провідним мотивом всіх своїх стремлінь і прямувань головно сліпий "гін до чину і влади" і при тім зовсім не перебирає способами боротьби для досягнення своїх цілей.

З різних видань названої ґрупи довідуємося, що "в червні 1944 р. на українських землях орґанізувався із представників усіх українських земель та українських політичних середовищ всеукраїнський провідний центр під назвою Українська Головна Визвольна Рада /"УГВР"/. Ця УГВР, як говориться в її універсалі з червня 1944 р., є "найвищим і єдиним керівником орґанізованого українського народу на час його революційної боротьби, аж до створення української самостійної соборної держави". Головним завданням УГВР як "верховного всеукраїнського центру є репрезентувати сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном і в слушний час покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське всенародне представництво".

Далі:"Щоб забезпечити повну незалежність української визвольної політики від якихбудь зовнішніх чинників, УГВР орґанізувалась на українських землях і тут перебуває. Її дії визначаються суверенною волею українського народу, а на стороні її позиції стоїть підпорядкована їй збройна сила народу - Українська Повстанська Армія /УПА/, що ґарантує виконність постанов УГВР. УГВР складається з 25 чоловік і, перебуваючи на українських землях, за кордон може висилати своїх делеґатів."

В політичній платформі УГВР проголошується:"І/забезпечення народньо-демократичного способу визначення політичного устрою в українській державі шляхом загального народнього представництва і 2/ забезпечення свободи думки, світогляду". В інших документах УГВР і ОУН українсько громадянство закликається до "єдиного, спільного революційного фронту боротьби" і заявляється, що "тільки шляхом української національної революції мож-

ливим є переведення в життя ідеї української державности".

Поруч із цим довідуємось, що названа ОУН - це одна з тих двох ґруп колишньої ОУН, на які вона розкололася незабаром після вибуху світової війни. Ця названа вгорі ОУН зве себе "революційно-політичним аванґардом,що разом з УПА і УГВР стоїть на сторожі доброго ім"я і чести українського народу". В отворенні УГВР активну участь брала лише одна, названа ґрупа ОУН. Друга група стоїть осторонь від цього. Само собою, в складі УГВР немає представників українських демократичних і соціялістичних партій.

На підставі наведеного ясно: УГВР не складається з представників "усіх українських політичних середовищ",а значить не може бути "найвищим і єдиним керівником організованого українського народу". Ми вже не кажемо про те, що взагалі є сумнівним, щоб такий великий центр в числі 25 чоловік міг справді діяти за сучасних умов під большевицьким режимом.

Ось як виглядає"в теорії" цей "гін до чину і до влади" наших новонароджених "демократів" з ОУН. Але не гірше стоїть справа з цим "гоном до влади" і в "політичній практиці". Діяльність названої групи фактично зводиться до безконечних реклямних писань про те, що, мовляв, тепер на Україні, під "верховним командуванням" української визвольної боротьбою УГВР і під безпосереднім захистом української людности зусиллями УПА, все стоїть так добре, що не потрібуємо бажати нічого кращого.

Ось, наприклад, в одній з відозв "представництва УГВР за кордоном" читаємо:

" Іменем українського народу і його збройних сил УГВР керує всією визвольною боротьбою на Україні і є незалежною українською верховною владою в противагу маріонетковому антинародному урядові московських большевиків". В іншому місці знову читаємо:

" Ось так виглядає сьогодні революційна Україна". Нема в ній розбиття на партії і партійної гризні. Ціла Україна об"єднана в ґіґантичній боротьбі проти єдиного ворога - большевицької Москви та її аґентур на українських землях".

Можна собі уявити, як повинна впливати на політичне виховання, особливо малосвідомого читача така ідилістична оцінка сучасного положення на Україні. Адже відносини на Україні склалися зовсім не так, як нам розписують деякі скорописці на еміґрації, що доходять до таких рожевих висновків з допомогою власної фантазії. Такі "інформації" про положення на Україні готові наробити багато шкоди. Неправильне "ура-патріотичне" освітлення нашої дійсности може поширити серед нас ілюзії, сліпу віру і може привести до даремної витрати енерґії і крови.

Свого часу в Росії, в другій половині минулого століття, коли там в революційно настроєному суспільстві ще не було ні політичного досвіду, ні політично вироблених провідників, революційна орґанізація "Народная Воля" намагалася політичним терором повалити царський

самодержавний режим. Пізніше самі провідники "Народної Волі" мусіли признати свою помилку, бо цей терор революції не викликав і не міг викликати. Віра в терор, в партизанську повстанську війну, що ось-ось, не сьогодні, то завтра, має повалити чужий окупаційний режим на Україні, - свідчить про низький рівень політичної культури тих людей, що віддаються таким ілюзіям і мріям. Одночасно - сіяння віри в суспільне чудо тими людьми, що самі в це чудо не вірять, заслуговує найгострішого засуду: тут маємо перед собою політичну спекуляцію, з цілями зовсім не ідеальними. Віра в перемогу над гнобителями, аби тільки захотіти і взяти в руки зброю, - це вже добре знана тактика тих людей, що перед 1939 роком цими методами обіцяли повалити польський режим на Західній Україні і для того збирали долари в Америці на "визвольну боротьбу". Цим способом, як відомо, Польщі не повалили, але дали польському урядові притоку для ще більшого гноблення українців /скільки то молоді української загинуло даремно на шибеницях, в польських темницях і в Березі перед 1939 роком!/.

Ті, що вірять у можливість тепер, силами нашого обезкровленого народу, скинути совєтський режим на Україні, мусять подумати над такими фактами:

1. Коли большевицька диктатура устояла навіть перед такою силою, якою була Гітлерова Німеччина, то як можуть її повалити повстанські розпорошені відділи?

2. Совєтські міліонові армії, не зв"язані зовнішніми фронтами і мавши тисячі танків та літаків, можуть легко задушити всяке, хоч би і найбільше повстання, ледве озброєних мас.

3. Ізольована українська національна революція проти большевизму, без участи інших народів Совєтського Союза, зокрема без участи російського народа і червоної армії була б засуджена на неуспіх.

4. Найреволюційніші засоби боротьби не лише ті, що зв"язані з уживанням зброї, а взагалі такі засоби, що швидше, ніж інші, наближають нас до перемоги над ворогом. З цього виходить: революційні акції можливі і без збройних виступів, навпаки можуть бути збройні виступи, які замісць того, щоб наблизити, лише віддаляють нас від нашої цілі.

Тільки сліпий не може бачити, що за сьогоднішніх обставин на Україні ставити ставку на партизанщину - це значить давати привід гнобителям для знищення української людности взагалі, бо совєтський режим, як і інші тоталісти, широко вживає правила колективної відповідальности і за одного убитого свого нищить тисячі невинних людей.

Як приклад, що свідчить про чуття відповідальности перед народом, можемо згадати лист відомого сербського ґенерала Міхайловича, писаний ще перед його арештуванням. Цей політик, що довгий час стояв на чолі партизанського руху в Югославії, заявляє, що поки його краї-

на перебуває в сфері впливу совєтської армії, партизанська війна була б згубною для самого життя народу.

Прикрашування сучасного стану на Україні, зокрема ідеалізація наших сил на українських землях, не помагає нам, а шкодить. Реальною, нічим не підмальованою оцінкою нашої хоч би й як сумної дійсности мусимо привчати наше суспільство дивитися на речі тверезими очима, не годувати себе ілюзіями і готуватися не тільки на словах, але й на ділі до тяжкої і може ще довгої боротьби за волю свого народу.

В цих обставинах претенсії на "верховне керівництво" українським національним рухом з боку диктаторської ґрупи, що згідно з модою пробує нарядитися в "демократичні" шати, треба з тим більшою енерґією відкинути і засудити, як безпідставні й шкідливі для нашого народа, як згубні для нашої о справжньої визвольної боротьби.

Досить вже нам політичного примітивізму! Після довголітньої деморалізації і дезорієнтації наших українських сил різними диктаторськими режимами і теоріями мусимо нарешті впорядкувати внутрішні відносини в нашому суспільстві на здорових основах. В цей час найвищої небезпеки для самого життя українського народу не можемо дозволити, щоб невідповідальні люди руйнували всяку позитивну, творчу працю для майбутнього відродження України.

Якщо політична ґрупа, про яку тут іде мова, розуміє сучасний момент і ті внутрішні та міжнародні обставини, що створилися після банкротства всяких теорій "сильної волі" і "сильного хотіння", то вона мусить з своїми дотеперішніми способами праці в інтересі української визвольної справи з н и к н у т и з п о в е р х н і у к р а ї н с ь к о г о п о л і т и ч н о г о ж и т т я. Це був би її справді патріотичний вчинок. Доба вимагає, щоб це сталося як найскоріше. Ті, що наївно йшли за облудними теоріями "сліпого хотіння" і "сліпої волі", мусять перевиховатися, зрозуміти, що вони гірко помилялися, коли слухали всяких лже-пророків і лже-учителів.

Визвольна метода справжньої, незамаскованої демократії зовсім протилежна невідповідальному крикунству прихильників "сліпого хотіння".

Демократія не вірить у "політичне чудо" і не хоче присипляти, заколисувати свідомість різними ілюзіями, хоч якими привабними і приємними. Ми не обіцяємо визволення "завтра", не напаствуємо громадян, щоб хоч-не-хоч давали свої гроші на "визвольну боротьбу", ми проти того, щоб одна ґрупа присвоювала собі монополію проводу в українськім русі.

Демократія готується до боротьби шляхом о р ґ а н і з а ц і ї і о с в і д о м л е н н я мас, вона пильно слідкує за розвитком подій на Україні і в світі, щоб виступити в слушний час як відповідальна, активна, авторитетна сила. В нашій недавній історії - в боротьбі 1917-1920 р.р. тільки та боротьба, що йшла під прапором демократії, мала успіх і реальні наслід-

ки. Всякі ж отамани "сліпого хотіння" - Семесенки, Махни, Григоріеви і їм подібні - приносили нам усім тільки руїну.

О.Боковий

В ЧИМ ПУТЬ ДЕМОКРАТІЇ ?

Після катастрофи фашистівських режимів в Европі з"явилося стільки "демократів", що аж дивуватися приходиться, яким чином могла на цім континенті запанувати диктатура. "Ми демократи", "ми звикли це демократично рішати",- на кожнім кроці чуєте ці слова. Сталінові дипломати вимагають "в ім"я демократії", щоб англійське військо покинуло Грецію; а одночасно, теж "в інтересі демократії" Москва ламає міжнародні договори, відмовляється вивести свою армію з Персії. Міністер "незалежної радянської України" Мануїльський обстоює "демократичні права" мешканців острова Яви супроти Голяндії. Але як би він і його московські пани обурилися, коли б хтонебудь на засіданні Об"єднаних Націй заявив, що в інтересі демократії Советське військо має залишити Україну?

Дискусії про демократію набрали дійсно "планетарних розмірів". Про те, як треба розуміти демократію, ведуть дебати дипломати /Бевін з Громиком і Вишинським/; протилежними поглядами на демократію і її толкування недавно обмінялися Черчіл і Сталін. Сталін , як творець "найдемократичнішої в світі" конституції Советського Союза, мав відвагу закинути англійцям, що у них, мовляв, нема демократії, бо в Лондонськім уряді засідають міністри тільки однієї соціялістичної партії. Відсіль висновок: в Англії, мовляв, панує диктатура, "тотальна система". На цю демаґоґію "батька народів" добре відповів Черчіл. Він сказав, що соціялістичний уряд в Англії був вибраний більшістю англійського народа: кожен англієць міг собі вибирати у парлямент, кого хотів. Натомісць, де дозволено вибирати до парляменту тільки одну партію, там демократія неможлива.

Що Сталін називає себе "демократом" і хоче диктувати світові своє розуміння демократії, це не диво: йому удалося виграти війну і вдержатися при владі. А, як відомо, -"переможців не судять"...

Але ось бачимо новоспечених "демократів" у нас, серед українського громадянства. Ще недавно ганьбили вони демократію, демократів, глузувати з політичної рівности, доказуючи, що у нас має панувати над "смердами" і "свинопасами" ґрупа "надлюдей" з сильною волею, великим хотінням і безоглядним цинізмом /"еліта"/. Свої способи боротьби ці люди показали дуже добре: супроти своїх противників - українських демократів і навіть проти своїх ідейних спільників, вони вели безоглядний терор. При цім убивали часто людей, що до по-

літики взагалі не мали ніякого відношення.

Але часи міняються: ці, що готові були знищити кожного українця, котрого підозрівали, що він має іншу думку, ніж вони, тепер проголошують свободу і демократію. Вони тепер "теж демократи" і навіть більше того: хотять учити інших, як треба "демократично поводитись".

Як бачимо, Сталін має талановитих наслідувачів серед наших земляків: це він перший надів маску "демократизму", щоб одурити світ. Наші новоявлені "демократи" хотять іти тим самим шляхом: мовляв, громада - це "капуста головата", все перетравить, усьому повірить...

Отже,- щоб баламутство не ширилось,- треба коротко і ясно сказати, що таке демократія і хто має право себе називати демократом, а хто ні. Нема тут місця для загальної історії демократичного державного ладу. В кожній демократичній країні державний устрій має свої відміни і особливості. Може бути демократія на чолі з виборним президентом або з конституційним монархом; може бути демократія, де право вибирати послів до парламенту дається всім повнолітнім громадянам і громадянкам, або тільки їх частині. Може бути демократія, в якій вибирають послів за списками або кожного зосібна. Все це дрібниці: суті демократії вони не мінлють. Головна ознака, що без неї демократії не може бути, це право громадян в і л ь н о в и с л о в л ю в а т и с в о ю д у м к у п р о п о л і т и к у уряду, право критики і право зміняти уряд вільним рішенням більшости.

Влада приводить людей до великої спокуси: людям, що стоять при владі, часто здається, що вони все найкраще знають і розуміють. Тому треба мати високо розвинене чуття відповідальности і свідомости своєї моральної сили, щоб уміти спокійно вислухати критику своїх політичних противників і дати відповідь ділову і спокійну.

В демокртії свобода має бути забезпечена в першу чергу д л я о п о з и ц і ї, для критиків і противників урядової партії. Річ зрозуміла: партія, що стоїть при владі, має свободу слова і діяння. Але треба, щоб і ті партії, що не належать до уряду, партії опозиційні, мали змогу впливати на державне життя: вільне слово, вільна критика - це зброя опозиції.

Само собою не кожна критика корисна. Є критика несправедлива, злобна, нечесна, неправдива. Зосібна правом критики можуть зловживати явні або замасковані вороги демократії. Тому то, особливо після сумного досвіду з большевизмом і фашизмом, що прийшли до влади, використовуючи демократичні права з наміром знищити демократію, тепер у світі лунає клич: "Д е м о к р а т и ч н і п р а в а д е м о к р а т а м!"

В демократії відповідальність за демократичний лад несуть не тільки урядові партії, але також партії опозиційні. Партія, що стоїть при владі, мусить мати огляд на опозицію і не "затикати рота" своїм критикам. Опозиційні партії мусять визнати наслідки виборів, а саме, що вони мають у парламенті меншість послів.

Коли взяти цю мірку для оцінки демократичної поведінки, то - річ ясна - Сталін і його система зразу ж

"провалюється" на демократичнім іспиті. 1917 року при виборах до Всеросійської Установчої Ради большевицька партія опинилася в меншості. Тоді большевики, під проводом Леніна, вирішили военною силою розігнати "Учредилку" і так зробили. Деякий час вони терпіли, що в Советах могли їхню політику критикувати меншовики та есери, але вже 1920 року большевики виключили з советів всяку опозицію.

Раз спитали були закордонні журналісти відомого большевицького діяча Бухаріна, чи є в Сов.Союзі опозиційні партії. Він їм відповів: - Особливість советської демократії в тім, що поки у нас одна партія стоїть при владі, всі інші сидять у тюрмах... - Коротко, ясно і зрозуміло.

Демократія передбачає взаємну льояльність - урядової партії і партій опозиційних. Урядова партія не повинна себе уважати за непомильну і мусить числитися з можливістю, що на нових виборах вона програє, буде в меншості. Партія опозиційна має вести критику чесну, в передбаченні, що вона теж одного дня може прийти до влади і буде сама підлягати критиці своїх противників.

Демократична політика вимагає ч е с н о ї г р и. Є певні правила в різних спортових змаганнях: так саме є правила політичної поведінки в демократичних державах. Де обман, насильство, крадіж, шахрайство, недодержання даного слова, підкуп, хабарництво, застрашування і інші нечесноти пустили глибоко коріння в громадськім житті, там не може бути демократії. Демократія вимагає від громадян в и щ о г о м о р'а л т н о г о і к у л ь т у р н о г о р і в н я. Як для оборони держави не вистачає самої зброї, так і для забезпечення демократії не вистачає самих конституцій, законів і параґрафів. Коли військо не має бойового духа, то і найкраща зброя нічого не вдіє. Те саме і в громадсько-політичнім житті: коли в громадянах нема охоти й відваги боротися за демократичні права і їх обстоювати, то ніякі закони для охорони демократичного ладу нічого не поможуть:: в такім громадянстві запанує диктатура, тиранія. "Не мурами, а хоробрими мужами сильні городи", - була у давніх греків приказка. В найстаршій демократії Европи - в Анґлії - зовсім нема писаної конституції: демократичний лад в Анґлії стоїть на звичаї, на традиції, що переходить із роду в рід. "Британці не будуть ніколи рабами", - співають анґлійці в патріотичнім гимні.

Так ми дійшли до кореня демократії: д е м о к р а т и ч н и й л а д с т о ї т ь н а в і л ь н и х л ю д я х, н а л ю д я х з в и с о к о - р о з в и н е н и м ч у т т я м п е р с о н а л ь н о ї г і д н о с т и. Де в громадянстві переважає тип людини, що шанує себе і свої права і готова за ці права всіма силами боротися, там демократія зостається непохитна. Коли ж у народі розмножаться всякі "гнучкошиєнки" та безхребетні людці з кличем: "моя хата зкраю, нічого не знаю", там демократія не має на кого спертися, в такій державі запанують тирани-диктатори. Тому, - треба признати правду: не все винні тільки ті, що захоплюють вла-

ду над народом і над ним по своїй волі панують: часом бувають винні самі народи, що допустили диктаторів до панування. Коли б диктаторським партіям у Росії, в Німеччині та в інших країнах дали були рішучу відсіч на початку, коли вони ще були слабі і добивалися влади, обіцяючи народним масам "на вербі груші", то ні большевизм, ні фашизм не міг би закоренитися. А вже як диктатура укріпилася, то з нею боротися дуже тяжко.

Диктатура готова знищити фізично кожну людину, яку вважає за непевну, ненадійну або ворожу до режиму. В диктаторських режимах відбувається винищування найліпших людей, тих громадян, що мають свою незалежну думку і пошану до своєї особи. Ті партії, що прямують до диктатури, незрідка уживають терору, убивають своїх політичних противників зпотайня.

Демократія визнає такі убивства за злочин проти вільної думки і засуджує ці вчинки якнайгостріше. Ті, що проповідують політичні скритовбивства, не мають права називати себе демократами. Це слабодухи, люди слабого розуму, що не володіють с и л о ю д о к а з у, а тому вживають " д о к а з у с и л и ". Часто ці люди, що навіть не знають, що вони творять, нищать у своєму народі найкращих, найвизначніших людей: тоді їх злочин або злочин тих, що дають прикази на політичні вбивства, подвійно тяжкий і непростимий. Ці люди люблять себе прикрашувати патріотичними фразами, а в дійсності своєю діяльністю вони прямують до морального розкладу свого народу і до його політичного упадку.

"Демократичне" маскування диктаторським ґрупам надовго не поможе: за овечою "демократичною" вовною люди скоро побачать диктаторські вовчі зуби. Хто не шанує свободи, не визнає опозиції, хто потоптує людську гідність в інших громадянах, боїться громадської контролі і готовий за слово критики засудити іншого громадянина на смерть, той не може бути демократом, хочби він видрукував міліони своїх "демократичних" декларацій і конституцій.

В Евангелії читаємо: "Хто каже, що любить Бога, а брата свого ненавидить,- є брехливий".

Те саме і з демократами: хто каже, що він любить демократію, а в той же час готовий знищити кожного, що має іншу, відмінну думку, той не має нічого спільного з демократією.

Диктатори незрідка закидають демократії слабість: мовляв, треба народам "сильної руки", а не "парламентської балаканини". Ще й досі дехто у нас не бажає критично подумати про цю справу.

Чи дійсно демократія "слаба"?

Де тепер ті диктатори, "сильні сього світа",-Муссоліні, Гітлер і інші? Уже їх, мов корова язиком злизала, невідомо навіть, де їх кістки лежать. Чи демократія слаба?

Гляньмо на факти:

Чи не провідники двох великих демократій - Англії та Америки - Рузвельт і Черчіл - ще 1942 року на нараді в Північній Африці подали Гітлерові та Муссолініеві

вимогу "безумовної капітуляції"?1945 року вони досягнули свого. Скажуть: та то ж Сталін поміг демократам виграти війну, без большевицької диктаторської держави Англія та Америка війни б не виграли.

Думаємо, що дійсна правда зовсім інша. Без піддержки демократичної Англії та Америки совєтська держава війну з Гітлером була б напевне програла. Але і в тім разі демократичні держави все одно війну проти Гітлера виграли б. Чому? Не тільки числом війська і промисловістю Англія та Америка були дужчі від своїх ворогів, але й тим, що також наука стояла по боці демократичних держав. Атомову бомбу зроблено в Америці, ця зброя все одно прийшла б у свій час і на Німеччину і зробила б кінець Гітлеровій диктатурі, як дві бомби поставили на коліна горду Японію.

Справжня демократія сильна духом своїм, великою єдністю народа. Диктатура розбиває народню силу. Скільки було "пораженців у царській Росії або в Совєтськім Союзі, що з ненависти до режиму мали надії на закордонні сили! В Гітлерівській Німеччині багато німців так ненавиділо Гітлера, що бажало перемоги чужих армій над Німеччиною. Ці факти свідчать, що диктаторське хвастання своєю силою при зустрічі з справжньою демократією лишається пустим словом.

Демократичний лад там сильніший, де є свідомі добрі, чесні, тверді і непохитні громадяно-демократи. Там, де громадяни не вміють обороняти демократичних прав, демократія буде, само собою, слаба. Але ця слабість залежить не від системи, а в і д л ю д е й. Тому-то, хто хоче, щоб була демократія сильна, мусить старатися виховати сильних, чесних, розумних, сміливих, незломних громадян-демократів.

Думаємо, що добра практична школа демократії може бути для наших людей у таборах, де живуть тисячами українці на чужині. Отже: вільна критика, чесне ведення справ, громадські людяні відносини, боротьба з усякого роду застрашуваннями, з хабарництвом, крадіжками, - все це може виховати з наших людей, затурканих тотальними режимами, свідомих та організованих громадян.

Треба тільки виявити розумну активність і взятися до роботи.

О.Каменяр

ГІТЛЕРІВСЬКА ОКУПАЦІЯ УКРАЇНИ

"Ми припиняємо вічний ґерманський марш на південь і захід Европи і скоровуємо наш погляд на країну на сході. Ми остаточно зриваємо з колоніяльною і торговельною політикою передвоєнного часу і переходимо до політики землі, де наша майбутність". /Майн Кампф, ст.742/

"Не західна і не східна орієнтація, лише східна політика в змислі придбання необхідної землі для нашого німецького народу мусить бути майбутньою метою нашої за-

кордонної політики". /Майн Кампф,ст.757/

В цих словах Гітлер найвиразніше проголосив майбутній похід німецького імперіялізму на схід, зокрема на Україну, яка своїми багатствами стояла в центрі уваги "Третього Райху".

Тут же виложено й н о в і ц і л і німецької колоніяльної політики. Коли кайзерівська Німеччина обмежувалась, принаймні на початку, до господарської експлуатації України, залишаючи українському народові певну форму існування, то нацизм посягає на с а м у з е м л ю українського народу. Цю землю, здобуту мечем, він хоче передати на власність німецькому народові як основу його існування й дальшого біологічного росту.

Очевидно при такій політиці для підбитого народу немає місця, він попросту повинен зникнути, щоб його місце мін зайняти завойовник. Гітлер увесь час штучно розпалював прямування своїх земляків до "обітованої землі" на сході Европи, обдурюючи їх, що німецький народ,при своїх "вищих расових і культурних якостях", при своїй чисельності, одинокий має неписане право на цю землю.

Напомпувавши своїх земляків такими привабливими міражами, Гітлер рушив в червні 1941. на схід. Так грімко розреклямований хрестоносний похід Гітлера проти большевизму і "жидокомуни" був один грубий обман. Ми бачили як любезно фліртував Гітлер з большевизмом 1939 р. Совєти, очевидно, були б стали членом розбишацької "осі", якби не Гітлерове запаморочення від успіхів, якби не його жадоба української землі. Отже похід на схід 1941 року треба розглядати виключно як брутальну в и п р а в у п о з е м л ю українську.

Для тих, хто був ознайомлений з ідеями Гітлера, нацистська поводінка на Україні не була несподіванкою.Вона цілком відповідала нацистській ідеології, виложеній в "Майн Кампф", вона була надихана ненавистю до"нижчої" слов"янської раси і звіриною жорстокістю; вона була в згоді з ціллю Гітлера "викоренити" народи східного простору, щоб загарбати їх землю для Німеччини. Вже зараз після вступлення німецьких армій на Україну придушено криваво в західних областях спробу українських сил використати воєнну ситуацію для творення української держави. Тюрми заповнились активними діячами, почались розстріли, пішли перші транспорти українських патріотів до концтаборів. Розпорядком "Ґенерал-ґубернатора" Франка з 1 серпня 1941 Україну знов роздерто на дві частини.Галичину прилучено до т.зв. "Генерального Губернаторства", тобто Польщі, а з решти українських земель утворено нещасний "райхскомісаріят Україна", що його Гітлер віддав під управління своєму довіреному, прусському "Гавляйтерові", кривавому Еріху Кохові. На Збручі знов поставлено кордонні стовпи, східно-українські землі ізольовано щільно від західних, як це було за Совєтів, щоб затамувати дух національно-державного пробудження, що йшов із західних земель і з далекої еміґрації на потоптану большевиками Україну. Німці дуже боялися присутности на Україні західних українців і еміґрантів з їх виразнішою

національною свідомістю. На тих, що знайшлися по той бік Збруча, впали тяжкі удари "ґестапо", багато їх загинуло в німецьких тюрмах на Україні.

Призначений Гітлером ґубернатор України Еріх Кох прийшов сюди з готовим апаратом адміністративних і господарских урядників та хмарою ґестапівців. Це було різне суспільне шумовиння, всякі моральні виродки, самі запеклі гітлеровці, наповні ненавистю до всього українського. Вони залюбки вибралися на Україну, з надіями на наживу і майбутні маєтки, з місією ґерманізувати цю "нічию країну". Їх гаслом було: якнайбільше витягнути з України для німецької воєнної машини, якнайбільше вистріляти українців, щоб їх місце зайняли нацисти.

Українські обласні і повітові управи, що зараз по відступі большевиків перебрали владу на місцях і без найменшої німецької участи впорядкували життя та урухомили знов майже всі фабрики й заводи, були розпущені. На їх місце прийшла німецька адміністрація. Районовими і міськими старостами / в менших містах / призначено, щаправда, місцевих людей, але вони були цілком залежні від німецьких "ґебітскомісарів" і "крайсляндвіртів" так само сільські старости були цілком підпорядковані т.зв. "штіцпунктляйтерам". Самостійно вони не могли вирішувати ніяких завдань. Оці "крайсляндвірти" і "штіцпунктляйтери" замучували українське село непосильними контингентами хліба і інших сільськогосподарських продуктів. Крім того, їх завданням було постійно слідкувати за політичними настроями українського народу. Це були "очі і вуха" ґестапа. Вони жили собі мов малі королики, у вигодах і достатках, які їм і не снилися дома, побивали за будьщо наших людей, ґвалтували жінок і т.ін.

Також провідні становища на фабриках, заводах і важливіших підприємствах обсаджено самими нацистами. Українські керівники, люде з фаховою освітою і довголітньою практикою, були цілком підпорядковані німецьким "шефам", які нераз поняття не мали про дану ділянку. Вони, очевидно, сиділи для контролі над українськими службовцями та розпоряджали продукцією, яка всціло йшла в німецькі руки.

В харчовій ділянці проведено сувору лінію поділу споживачів на дві касти: - німців як "панівну націю" і українців, як "нижчу расу". Очевидно, "нація панів" плавала в достатках, маючи в своєму розпорядженні всі благодаті української землі, приготовані українськими руками. Для німців були всюди окремі харчові маґазини, де було все, чого душа запрагне, але... "нур фюр дойче" /тільки для німців/.

Для українців, вимучених большевицькою оліґархією, в цих німецьких "закритих розподільниках" не було нічого нового. Але большевики все ж не показували так цинічно на кожнім кроці свого упривілейованого становища, бо ще мусіли оглядатися на свої демагогічні кличі про "весоле і щасливе життя". Німецькі нацисти таких оглядів не мали".

Я ніколи не забуду того, що я раз бачив під вікном

одного німецького маґазину в Україні. Обдерта, виснажена мати проходила з маленьким хлопчиком повз цю крамницю. Дитина, побачивши за вікном такі ласощі на той час, як білий хліб, ковбасу, цукор, мармеладу, почала просити.

- Мамо, купи мені булочку. Мамусю, ось ковбаса, цукор...

- Ходім, синку, ходім, це не для нас.

- А чому не для нас? - допитувався хлопчик.

- Бо це тільки для німців.

- А чому тільки для німців?

- Бо... бо... виростеш, так узнаєш...

Українці на своїй землі мусіли кормитися відпадками, що їх "нація панів" ласкаво скидала їм з свого столу. Ні, це було щось гірше, ніж відпадки. Українське населення за німецької окупації ні разу не одержало цукру, ні жирів, хоч Україна займає одне з перших місць в продукції цукру в Европі, хоч український селянин мусів здати від своєї єдиної корови 600 літрів молока річно! Коли не виконав цієї "норми", його катували нацистські посіпаки і забирали його корову. Український споживач не одержав за ввесь час ані бужанця житнього чи пшеничного хліба, хоч Україна перший продуцент пшениці в Европі, він мусів задовольнятися ящним хлібом з остюками, пшоняним або фасолево-картоплянним, тоді як на його очах нацисти їли білий український хліб. Українське населення було приречене на голодування.

Метою німецької політики була цілковита павперизація українського народу. Одна інструкція Коха, яку я читав, повчала німецьких керівників не допустити до того, щоб український ремісник збагачувався. Цю саму політику продовжено на селі. Український селянин-колгоспник даремно чекав, що німці скасують ненависний йому колгоспний лад, що він стане господарем на своїм клаптику землі та поправить своє злиденне животіння, яке він мав за большевиків. Німці зберегли колгоспний лад, бо це найкращий засіб визискувати селянство. Зрештою нацизм розглядав здобуту землю, як свою власність. В Берліні вже був готовий план розподілу української землі між СС-ів!

Те саме було в житловій ділянці. Нацисти повиганяли українців з найкращих вулиць міст і заклали "німецькі квартали", до яких українець не мав доступу. В цих німецьких кварталах багато приміщень пустувало, тоді як українське населення тіснилося по дві родини в одній кватирі або мусіло жити в напівзруйнованих будинках.

Ця глибока соціяльна несправедливість на Україні, оце згірдливе трактування українського населення окупантом як колоніяльних рабів, оце образливе "нур фюр дойче", яке видно було на всіх найкращих маґазинах, ресторанах, ваґонах і навіть публічних клозетах, бурило постійно кров українського народу, вливало в душу гіркі каплі палючої обиди, розпалювало ненависть до завойовника.

В скорому часі окупант розгромив усе українське шкільництво. Насамперед закрито вищі, потім середні, а далі й народні школи. Українській молоді відібрано можливість навчання. Українська нація мала бути позбавлена

допливу інтеліґентних сил, мала залишитися без провідних людей, мала виключно стати погноєм для "нації панів". Замкнувши школи, нацисти погнали нашу молодь на примусові роботи в Німеччину. Нацистські "арбайтсамти" дослівно робили полювання на нашу молодь, щоб німецькій воєнній машині постачати робочу силу. На села і міста накладано "контингенти" робочої сили. В деяких околицях 25-30 процентів населення вивезено в Німеччину, де їх клейнували як невільників значками "ОСТ", заморювали голодом, замучували тяжкою працею, били, зневажали: багато українських робітників загинуло в Німеччині, одні від бомб, другі в концтаборах, треті з голоду, холоду і від різних хвороб. В наслідок совєтської мобілізації, воєнних дій і роботи німецьких "арбайтсамтів" Україна обезлюднилась як за большевицького голоду та за Великої Руїни в 17 віці.

Стара імперіялістична засада "діли і пануй" почала діяти з цілою силою. Німці підтримували на Україні явно всі сили, ворожі українській національній ідеї, і спиралися на них в пануванні над Україною. Цими силами були "фольксдойчі", комуністи і російські чорносотенці. Помилкою було б думати, що комуністи через стан війни між Німеччиною і Совєтським Союзом були переслідувані. На Україні німецька влада не тільки залишила їх в спокої, але навіть фаворизувала, уживаючи їх як своїх союзників для нищення українського національного руху. З цих кругів походили німецькі дорадники й інформатори в українських справах, звідси рекрутувалися донощики, тайна служба і тюремний персонал. Це все потрібно ствердити для історії. Це треба знати тим, що в своїй наївности вірили, що московський большевизм і німецький нацизм - це вода і вогонь. На ділі ці два види тоталізму на Україні прекрасно діяли в згоді проти українського руху.

Але німецький окупант не задовольнявся господарською експлоатацією, національним і соціяльним гнітом українського народу, він сягнув на саме життя української нації. Промощуючи дорогу для ґерманізації України, ґестапо вигубило десятки тисяч української інтеліґенції, що й так була вже сильно проріджена за роки совєтських "чисток". Для прикладу можна навести Кам"янець Подільський. В цьому невеличкому місці /перед війною біля 50 000, за німців біля 15 000 населення/ за час німецької окупації розстріляно ґестапо до 500 чоловік, переважно української інтеліґенції, з міським старостою, ветеринарним лікарем Г.І.Кібцом, на чолі. Згідно з жорстокою засадою збірної відповідальности, яка лежала в основі всіх диктатур, в тому числі й нашої доморослої, знищено цілі родини навіть з немовлятами в колисці. Це починався процес фізичного винищення українського народу як цілости для загарбання його землі. На інтеліґенцію ж, з боку якої окупант чекав організування спротиву, впав перший удар. Народ в своїй масі мав прийти потім на чергу.

Це винищування уже почалося. Бачивши небувале в історії людства винищення жидів під режимом німецьких

нацистів, бачивши, що це тільки "предюдія" до програмового винищення в с ь о г о населення України, українці між собою часто казали під німецькою окупацією: "Ними /жидами/ запарять, а нами замісять..."

На український народ упав жах, але в ньому розгорілася страшна ненависть до гнобителя. Після большевицького окупанта, що вигубив міліони українців, прийшов новий з расовою ненавистю, з ненаситною жадобою землі окупант, що в своїй жорстокості ще перевищив попереднього. В розпачі від безнадійної міжнародньої ситуації, кинений між двох імперіялістів, що дерлися за українську землю, український народ, зданий виключно на власні сили, без найменшої надії на поміч зовні, піднявся на нерівну боротьбу проти двох окупантів, німецького і большевицького, за збереження свого фізичного існування, за волю, за державність. Та це вже окрема глава нашої недавньої бувальщини.

В.Коваленко

ХРИСТІЯНСТВО І СОЦІЯЛІЗМ

Ідея християнства має на меті поставити людство на такій висоті моральної досконалости, котра дала б кожному чоловікові незахитану рівновагу духа і якнайбільше задоволення душі, а тим самим і наближення до щастя у сфері духового життя.

Ідея соціялізму має на меті допровадити матеріяльну сферу людського життя через відповідний суспільний устрій до такої гармонії, щоб кожний чоловік, а зокрема всі люди разом, всі нації, почували себе вповні задоволеними і не мали більше причин до звірських воєн за існування та до боротьби за хліб насущний.

В Західній Европі у багатьох випадках ідеї християнства і соціялізму часто творять нерозривне поняття. В Західній Европі засновувалися / є вони й сьогодні/ християнсько-соціялістичні партії і то дуже поважні числом членів. У нас "християнські суспільники" на Західній Україні після першої світової війни зовсім завмерли. Щоб у нас котрийсь священик признався до ідей соціялізму - це було б диво-дивне. Натомісць в Англії багато послів-соціялістів у парламенті - священики.

Причин цього треба дошукуватися у тому, що наше священство - ширителі ідей християнства - стояло під сильним впливом чужої шляхеччини і реакції. Виховане під впливами московськими та польськими, воно ще й досі не може знайти свого власного, українського шляху.

Коли в Західній Европі християни читали і Біблію і соціялістичні книжки і знаходили у них духовий корм, то у нас поборювалося соціяльні ідеї, а дозволялося рости і захоплювати широкі маси ідеям, які щирили моральний розклад серед молоді і серед старшого громадянства. І хоч були намагання провідників спинити моральну руїну, хоч появлялися пастирські листи, але успіхів від того було небагато. Злочинна ідеологія звірства була так захопила

частину нашого суспільства, що виступати проти неї уважалося "гріхом". Соціялізм ставилося на одну площу з большевизмом, а соціялістичних провідників їх уважалося за аґентів Москви.

Ідея християнства, яка від першопочину ставила собі завдання морально виховувати, кликати і провадити людство до Царства небесного, хоч падала, хоч її викривлювали нераз, хоч старалися її поставити в вороже відношення до соціялізму, своєї головної суті не затратила. Їй допомогла ідея соціялізму, яка видвигнула і д е ю л ю д я н о с т и. Християнство і соціялізм мають спільну ідею -"чоловіколюбіє", мають спільну мету - щ а с т я л ю д с т в а.

Великобританський премієр-міністер Клемент Етлі у своїй статті "Суть робітничої партії" пише:

" Коли полишимо на боці Оуена і ранніх піонерів, то на першому місці між впливами на формування соціялістичного руху повинно назвати релігію. У XIX віці Анґлія була ще нацією читачів Біблії. Біблія має в собі повно революційних думок, тому не є зовсім несподіване те, що в країні, в якій панує свобода думки, багато чоловіків і жінок знайшли в ній підтвердження для свого інстинктовного наставлення проти нелюдських умов, що їх приносить з собою капіталізм. Соціялістичні промовці цитували, правдоподібно, більше місць з Біблії, ніж речники усіх інших партій, не лише ті, що їх приводило до політичної лівиці їхнє мало упревілейоване становище, але й багато духовних осіб і мирян державної церкви пізнали, що капіталізм не дається погодити з християнством. Ні в одній країні н е б у л о християнство так дуже приверноне до соціялізму як у Великій Британії. На жадній іншій соціялістичний рух не мало християнське думання такого могутнього впливу."

Порівняно з Анґлією наше духівництво політично і суспільно стояло на позиціях станових, клерикальних, реакційних. Пригадаймо, що літературний почин Маркіяна Шашкевича і його приятелів мав найбільшу перешкоду саме в "рідній" церковній цензурі. Виступ молодих українських соціялістів - Франка, Павлика і товаришів - на громадськім полі зустрів гострий засуд з боку войовничого клерикалізму, хоч ні Франко, ні інші його однодумці не були противниками релігії й церкви. Вони боролися проти того, що зветься "клерикалізмом": проти односторонньої опіки ділячів церкви над наукою, суспільно-політичним життям, літературою, пресою і т.д. Українські соціялісти боролися за вільність людини і не хотіли визнавати над собою авторитетів без критики.

Нагадуємо ці факти не з цілями полемічними, а тільки для правильного розуміння особливостей історичного розвою у нас на Україні та в інших країнах.

Події після Першої світової війни і особливо трагедія 1939-45 року - принесом багато змін в політичне думання і в політичну практику різних церковних орґанізацій і соціялістичних партій на европейськім континенті. Церковні круги, що пробували договоритися з фашизмом, мусіли розчаруватися: фашистівська тотальна диктатура однаково ворожа була супроти волі віри й церк-

ви, як і большевицька тиранія. В боротьбі проти гітлеризму в різних країнах Европи соціялісти йшли в одній лаві з поступово настроєними групами, що збройно обороняли свободу віри й церкви перед "тотальним" деспотизмом /приміром, лівокатолицький рух у Франції/. В цій боротьбі християнство і соціялізм на д і л і, без довгих теоретичних спорів, порозумілися: для релігії й церкви свобода і право людини в однаковій мірі потрібні й необхідні, як і для суспільного поступу, що за нього ведуть боротьбу соціялісти. Ні соціялізм ані правдиве християнство без вільности, без демократії не можуть жити, хочби Сталін та йому подібні міліон разів присягалися, що вони "соціялісти, демократи і християни".

Вираз цьому дав папа Пій XII у своїй недавній промові до кардиналів і до всіх християн: голова католицької церкви кличе християнський світ поставити на перше місце с в о б о д у л ю д и н и, в о л ю, с о в і с т и й п е р е к о н а н н я і б о р о т и с я с п і л ь н и м и с и л а м и з а людяність, з а г у м а н н і с т ь.

Ще давніше, перед війною, папа в своїй енцикліці "Квадрагезімо анно" поставився позитивно до соціяльного поступу, дав директиви своїм підлеглим, щоб брали якнайактивнішу участь у суспільній праці для поліпшення упослідженних і визискуваних бездушною капіталістичною системою.

"Хто має вуха, нехай чує"! Зосібна ми з радістю вітали б, коли б у наших церквах ми могли почути з уст проповідників засуд усякої демаґоґії, неправди, обману і застрашування, що ще й досі у нас практикують деякі ґрупи на чужині.

Годі нам "пасти задніх" і бути "пізніми Іванами"! Християнство і соціялізм і у нас мають іти одним фронтом проти неволі національної, політичної, проти людоненависництва, проти всякої неправди й насильства, і боротися спільними силами за поступ суспільний, господарський і моральний нашого пригнобленого народу.

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ

до

українського народу

I.

Союз Українських Соціялістів почав свою діяльність ще перед світовою війною другою /1935/. Його утворили українські соціялісти революціонери, соціялісти радикали та соціялдемократи, щоб консолідувати не тільки український соціялістичний рух, але щоб також створити спільний фронт з усіма іншими українськими демократичними організаціями.

Перед війною за активною участю Союзу Українських Соціялістів дійшло до створення Всеукраїнського Конгресового Комітету, а потім до заснування Українського Консолідаційного Комітету у Львові, що до нього наложали всі українські групи демократичного напрямку /соціялісти, міщанські демократи, католицький союз/. Цей Український Консолідаційний Комітет від 1938 року стояв на чолі усієї української демократичної праці, зокрема на Західно-Українських землях.

Союз Українських Соціялістів поставив собі головне завдання - боротися за принципи політичної демократії та громадської моралі, обороняючи їх проти всякого роду партійних диктатур - большевицької та фашистівської, що гноблять народи, а перед Другою світовою війною зновлялися між собою, щоб покорити під своє панування цілий світ.

Союз Українських Соціялістів у своїй пресі, в своїх книжках і відозвах розкривав ганебну боротьбу большевиків проти демократії в різних країнах світу, чим большевизм фактично промостив шлях для фашизму. Одночасно Союз Українських Соціялістів з цілою енергією поборював міжнародній фашизм і зокрема розкривав перед українськими народніми масами справжнє хижацьке обличчя німецького нацизму, що хотів завоювати Україну і фізично знищити український народ. За цю боротьбу різні агентури фашизму та нацизму старалися всякими способами знищити український соціялістичний рух та його провідників, і то навіть способом фізичного терору.

З вибухом другої світової війни, що її почали німецькі нацисти за згодою і пізнішою допомогою московських большевиків /спільний німецько-совітський напад на Польщу 1939 р./ на членів Союзу Українських Соціялістів упали тяжкі удари й переслідування з боку обох тотальних диктатур - большевицької та нацистичної. Приміром, розстріляно пятьох членів Головної Управи Української Соціялістичної Радикальної партії та двох членів Краєвої Ради Укр.Соціялістичної молоді /"Каменярі"/ у

Львові, 7 членів Головної Управи Укр.Соц.Радик.партії заслано в концентраційні табори; тисячі рядових членів українського соціялістичного руху убито або знищено в тюрмах, в концентраційних таборах і засланнях. Не менших переслідувань від обох тотальних диктатур - совєтської та нацистичної - зазнали провідні та рядові члени укр.партій соціялістів революціонерів та соціялдемократичної: в тюрмах, заслання і концентраційних таборах багато з них загинуло, заплативши своїм життям за вірність ідеї народоправства.

Між 1939 - 1945 рр. Союз Українських Соціялістів, не вважаючи на труднощі і кровавi репресії з боку обох тотальних диктатур - совєтсько-большевицької та німецької нацистичної,- не припиняв своєї діяльности. Члени Союзу Українських Соціялістів під совєтською та німецькою окупацією і закордоном словом і ділом боролися за ті ідеї, за які віддавна бореться все цівілізоване людство: за свободу нації, за демократію, за людяність і суспільну справедливість.

Тепер знову, в найтяжчу годину, звертається Союз Українських Соціялістів до широких мас українського народа на Україні і на чужині.

Друга світова війна, почата німецьким нацизмом за згодою московських большевиків, завдала найтяжчих ударів саме українському народові. Після терору й голоду під совєтським режимом, що знищив міліони української людности, прийшла війна та німецька окупація. Гітлер хотів скористатися ослабленням українського народа під совєтською диктатурою, щоб зовсім викорінити українців і приготувати нашу землю для німецької колонізації. На щастя, плани німецьких нацистів розбилися. Але після упадку німецьких нацистичних насильників не мав український народ змоги вільно створити свою демократичну державну владу, бо знов на нашу землю прийшли совєтські окупанти. Большевицькі способи і наміри гноблення України не змінилися. Московські большевики використовують руїну, що її лишив на Україні Гітлер, для того, щоб ще міцніше держати наш народ у неволі. Большевицька диктатура нищить в українськім народі найсвідоміших людей, совєтська влада вивозить українську людність масами в далекі північні країни, на Московщину та в Сибір. Московські большевики прямують до насильного "злиття націй", щоб і мову та культуру українську знищити, накинути українцям чужий язик.

Цей час найвищої небезпеки для самого життя українського народа вимагає від усіх українців як найбільшого напруження всіх сил духа і тіла на те, щоб устояти, не зломитися морально, зберегти і зміцнити народні сили, відвернути загрозу від українського народа і вибороти йому вільне життя і розвиток на своїй землі. Цьому великому визвольному завданню служить і хоче далі служити всіма своїми силами Союз Українських Соціялістів.

Ще ніколи в своїй тисячелітній історії не стояв український народ перед такою смертельною небезпекою, як за недавньої війни, під злочинним пануванням німецьких націоналістів, та тепер, коли большевицький імперіялізм знов кров"ю і залізом заволодів на всіх українських землях від

Кавказу аж за Карпати.

Совєтська диктатура, що безоглядно нищить усі підлеглі народи, відбираючи їм усі людські права і обертаючи їх у безмовних рабів свого тотального режиму, в той самий час підписує демократичні статути Організації Обєднаних Націй і навіть пробує, для своєї пропаґанди, виступати "в обороні" недержавних націй в далеких від СССР країнах.

II.

Союз Українських Соціялістів спирається в своїй діяльности на демократичнім соціялістичнім світогляді, що був основою політичної праці поступових українських організацій і найвизначніших провідників українського визвольного руху в XIX і XX віці.

Союз Українських Соціялістів глибоко переконаний, зосібна на основі сучасного політичного, господарського, суспільного і культурного розвитку цілого світа, що життя і поступ народів можна найліпше упорядкувати тільки шляхом справжньої демократії і правдивого, нефальшованого соціялізму.

Союз Українських Соціялістів рішуче відкидає спробу московського большевизму накинути українському народові та цілому світові своє облудне, перекручене розуміння демократії і соціялізму.

То, що в совєтській державі прославляється, як "найкраща в світі демократія", є на ділі не що інше, як тотальна, нелюдська диктатура большевицької партії; те, що в СССР називається "соціялізмом", є в дійсності найгіршого роду капіталізм, оснований на рабській, примусовій праці. В совєт. державі большевицькі бюрократи стали на місце поміщиків і капіталістів. Совєтські комісари і директори визискують трудящих людей так жорстоко і безоглядно, як не може собі дозволити ніяка капіталістична кляса ні в одній державі світа.

Супроти большевицької системи невільничого господарства, підлеглого деспотичній, диктаторській державі, Союз Українських Соціялістів ставить дійсно правдиве розуміння демократії і соціялізму.

Д е м о к р а т і я а б о н а р о д о п р а в с т в о - може бути тільки там, де допускається для всіх громадян вільне обговорення, свобідна критика діяльности уряду та всієї адміністрації. Демократія вимагає волі слова і преси, волі для кожного громадянина належати до такої партії, яку він сам собі вибере, народоправство вимагає волі для віри, свободи вибору заняття і права вільно, без страху і примусу, вибірати своїх представників до законодатних установ /парламент/. Демократія забезпечує особу і гідність кожного громадянина перед самовільними вчинками адміністрації - перед арештуванням і карою без вини, без правильного, незалежного суду.

Там, де в державі допущена тільки одна партія, д е м о к р а т і я н е м о ж л и в а. Справжнє народоправство може бути тільки там, де окрім партії більшости, що стоїть при владі, є ще інші демократичні партії, котрі

постійно контролюють діяльність уряду і таким чином допомагають знайти і викрити всякі непорядки та незаконні вчинки.

Супроти большевицького державно-партійного капіталізму, що облудно надягає маску демократії і соціялізму, Союз Українських Соціялістів проголошує:

С о ц і я л і з м - це такий устрій, у котрім народнє господарство успільнюється, але з за безпеченням індивідуальних прав, потреб та ініціятиви; це господарство підпорядковується плануванню демократичної держави і ведеться в згоді з об"єднаннями вільних виробничих спілок, під повною контролею демократичних вибраних представників, в інресі цілої нації.

Союз Українських Соціялістів уважає, що завдання кожного соціяліста й демократа полягає в тім, щоб забезпечити своєму народові нормальний, всебічний розвиток: фізичний, господарський, культурний, політичний і моральний. Досягнути цього український народ може в повній мірі тільки у власній, незалежній державі. Тому Союз Українських Соціялістів, як і раніше, обстоює право українського народа на повне національне самоозначення у формі самостійної демократичної держави на всіх землях, заселених українським народом.

Тільки реалізація повних національних прав усіх народів - великих і малих - може покласти край ворожнечі, спорам і війнам між державами і націями. Тому Союз Українських Соціялістів уважає за справу великої ваги зв"язок з чужонаціональними соціялістичними й демократичними силами, що визнають ті самі засади, як Союз Українських Соціялістів, а зокрема зв"язок з такими організаціями народів близьких Україні.

Ш.

Союз Українських Соціялістів відає почин західних демократій зробити дальші війни між народами неможливими та упорядкувати міжнароднє життя на демократичних основах - через утворення Організації Об"єднаних Націй.

Провідні ідеї, положені в основу Організації Об"єднаних Націй, як приміром, право вільного самоозначення народів, демократія, забезпечення прав людини і громадянина - можуть дати певні підстави для мирного розвитку та культурного й господарського поступу народів до справедливого суспільного ладу і до людяности. Проте - участь диктаторського совєтського уряду в Організації Об"єднаних Націй викривлює її великі завдання, а безмежний совєтський імперіялізм руйнує нормальну співпрацю між державами і становить поважну небезпеку для світового миру. Адже большевицька партія, що панує в СССР, не змінила і не може змінити своєї завойовницької ідеології, що прямує до "ощасливлення" всіх народів через окупацію червоною армією та через заведення большевицької диктатури в цілім світі.

Союз Українських Соціялістів уважає, що тільки ліквідація большевицької диктатури над народами СССР може промостити шлях до закріплення світового мира і демокра-

тичного поступу всіх народів світа, а зокрема до державно-демократичного визволення України.

Щоб досягнути цього, потрібний не тільки одностайний натиск народів, пригноблених большевицьким режимом, але й м о р а л ь н и й н а т и с к ц і л о ї с в і т о в о ї д е м о к р а т і ї, є д и н и й, б е з к о м п р о м і с о в и й ф р о н т д е м о к р а т и ч н о г о л ю д с т в а супроти джерела всіх реакційних диктатур - большевицької деспотії - подібно, як це робиться тепер супроти еспанської диктатури Ґенерала Франка.

IУ.

Совєтська диктаторська влада своїм тероризмом викликає проти себе у всіх народів СССР та у націй підчас теперішньої війни окупованих червоною армією, а зокрема на Україні, не тільки величезне невдоволення, але нераз доводить людей до р о з п у ч л и в и х в и с т у п і в проти большевицького гноблення в обороні свого життя і свободи.

Союз Українських Соціялістів уважає, що за теперішніх обставин, коли український народ надмірно ослаблений війною, такі виступи неминуче використає ворог для ще більшого гноблення українського народа.

Відомо, що большевики, як і інші диктаторські режими, нераз самі стараються підступом викликати заворушення в ними опанованих країнах, щоб потім у зародку задушити спротив активнішої частини населення і мати оправдання для дальших кривавіших репресій над народніми масами. Не актами розпуки, не хаотичними необдуманими виступами, а гартом духа і свідомою суспільною дисципліною, що видержує на своєму становищу і в найтяжчих обставинах і не піддається, можемо урятувати й зберегти фізичну, моральну та політичну основу народа до слушного часу.

Легкодушна пропаґанда партизанської боротьби, що її ведуть деякі політично дезорієнтовані одиниці, може, в теперішніх умовах, довести до такого знищення і обезкровлення українського народа, що коли прийде слушний час, він не зможе стати на ноги.

У.

У внутрішніх українських відносинах Союз Українських Соціялістів обстоює ч е с н у с п і в п р а ц ю між усіма демократичними орґанізаціями на Україні і на еміґрації.

Союз Українських Соціялістів відкидає всякі диктаторські, фашистівські та большевицькі способи в громадсько-політичнім житті, як шкідливі для поступу і нормального розвитку українського народа.

Всяка диктатура й терор є ворожі і згубні для культури і морального поступу людей; деспотизм одної особи або партії принижує людську гідність, нищить правду і справедливість у суспільних відносинах, викривляє характер людей, бо д и к т а т у р а м о ж е п а -

нувати тільки насильством, шпіонством, неправдою і страхом.

Демократія і соціялізм у цілім світі є тепер у побідному поході вперед. На наших очах упала велика більшість запеклих ворогів демократії - фашистівські режими. Доказом сили демократичної ідеї є і той факт, що навіть найдавніші вороги демократії - московські большевики мусять удавати, що вони теж "демократи".

Ми твердо віримо в перемогу справжньої демократії, а тим самим віримо й в перемогу волі, права та справедливости і для українського народу.

Союз Українських Соціялістів рішуче виступає проти злочинного ширення в українськім народі внутрішньої ненависти та ворожнечі, а навпаки, кличе до згоди, консолідації і співпраці усіх українських здорових громадських сил на всіх землях України і на чужині.

Кличем Союзу Українських Соціялістів було і є: для чистого діла треба чистих рук, чистих засобів. Не пустий галас і крик, і не безвідповідальні вчинки, що виходять з розпуки та одчаю, тільки послідовна праця для добра нашого поневоленого народу може привести нас до свободи.

В нашій політичній праці ми поборюємо певні помилкові ідеї, а не особи, ми хочемо вислухати і прийняти кожну думку, аби тільки вона була потрібна і корисна для нашої великої справи - волі і права нашого народа.

Союз Українських Соціялістів відкидає диктаторські погляди на політику, як на справу хитрунства, шарлатанства і дурення народа. Справжня політика - це не дурисвітство, не обман народніх мас, а уміння дійсно і успішно обороняти народні інтереси з найменшими втратами і з найбільшими здобутками й досягненнями.

За чужими теоріями, що проповідували панування "сильної волі" та "сліпого хотіння", пішла була безкритично одна, незначна зрештою, українська політична ґрупа. Цей шлях довів був до братовбивчої боротьби в найтяжчу годину, перед другою світовою війною і на початку війни на втіху гнобителям і лютим ворогам українського народа.

Союз Українських Соціялістів уважає, що для ведення розумної, успішної політики самого хотіння або сильної волі далеко не вистачає: тут треба насамперед мати знання, уміння й високу громадську мораль. Тому Союз Українських Соціялістів ставить як своє особливе завдання, також ширення правдивої політичної освіти в українському народі, особливо ж серед молоді.

Союз Українських Соціялістів підтримує всяку орґанізаційну та культурно-освітну роботу для досягнення цього основного завдання - поглиблення політичної свідомости й знання в українському народі і для зміцнення моральних, людяних відносин у нашім суспільнім житті.

Визнаючи віру і приналежність до тієї чи іншої церкви за діло внутрішнього переконання кожної людини, Союз Українських Соціялістів вітає працю церковних організацій і релігійних товариств для поширення і зміцнення гуманних ідей і звичаїв у нашім суспільстві.

Видаючи цей поклик до всіх однодумців та взагалі до всіх українських людей доброї волі, Союз Українських Соціялістів сподівається, що його ідеї об"єднають коло себе широку, активну громаду свідомих непохитних борців за визволення національне, політичне і суспільне.

Нехай живе український

народ!

Нехай живе незалежна

народоправна соборна

УКРАЇНСЬКА РЕСПУБЛІКА!

Нехай живе справжня демократія і демократичний

соціялізм!

Дано 22. січня 1946 року
на еміґрації

Союз Українських
Соціялістів

Freies Wort * Free Word * La Parole Libre

Вільне Слово

Видавець і відповідальний редактор:
ІЛЬКО ПОПОВИЧ
Адреса редакції й адміністрації:
I. Popowytsch, Augsburg,
Schlettererstr. 4,
US-Zone, Germany

Орган Української Соціялістичної Партії

Ч. 1 Вересень 1950

С. ДОВГАЛЬ

НА НОВОМУ ЕТАПІ

Наступ міжнародного й від того українського фашизму, що розгорнувся потужною силою перед другою світовою війною та досягнув найвищої точки розвитку під час війни, розгромив українські соціялістичні організації по цей бік залізної заслони. Такого погрому й фізичного нищення зазнали українські соціялісти особливо в роках 1920 30 на Східній Україні, коли большевицько-московський окупант насильством і розбоєм знищив усі здобутки революції, скасувавши демократичні закони Української Народної Республіки, настановивши над трудовим народом України владу Чека й ГПУ, які відразу заходились нищити соціялістів та їхні міцні і впливові організації.

Окупація демократичних країн Середньої й Західної Европи військом Третього Райху (1939 45) змусила припинити діяльність усіх соціялістичних і демократичних партій, провідні і активні члени яких зазнали жорстоких переслідувань, а пресові органи тих партій були негайно ліквідовані.

Замовкло вільне слово Української Соціялістично-Радикальної Партії та Української Соціял Демократичної Партії в Західній Україні, зникли з політичного кону значні ідеологічні й політичні видання Української Партії Соціялістів-Революціонерів і Української Соціял-Демократичної Робітн. Партії на еміграції...

Над Европою повисла чорна ніч большевицької і нацистівської реакції, яка топтала й нівечила всі здобутки культури й цивілізації, людської моралі й гуманізму — духові й матеріяльні цінності, що розквітли та могли існувати тільки в умовах демократії.

Трудові маси українського народу опинилися в фашистівській неволі і з тавром «остарбайтерів», виконували рабську працю, а провідні соціялістичні кадри значною кількістю були загнані до концентраційних таборів або в підпілля, де в повстанських загонах боролися за визволення України.

І нічого дивного немає в тім, що коли армії демократичних держав визволили Західну Европу з-під фашистівського панування, то українські соціялістичні сили на чужині дуже повільно гуртувалися. Розпорошені по світі, фізично та морально підірвані, втративши батьківщину, вони боронили своє життя та національну українську гідність, що була загрожена в нових умовах буття, рятуючись від примусової репатріяції в кігті большевицького загарбника, що посів українські землі.

Відновлення українських соціялістичних партій поза межами батьківщини

(1945), об'єднання їх в Союзі Українських Соціялістів не витворило масового руху серед еміграції. Надто бо великої руїни зазнав український соціялізм від чужого й українського фашизму, а політична свідомість частини нового українського покоління складалася під впливом тоталітарно большевицько-націстівського укладу життя та шаблонових форм думання. В одних обставинах вивчали «Азбуку комунізму», а в других — «націоналістичний декалог». Люди таких середовищ не сприймали гуманізму та ідей демократії й соціялізму, більше вірили в доцільність примусу й насильства.

Але об'яктивно слід ствердити, шо більшість нової східної еміграції негативно поставилась до націоналістично-тоталітарних організацій і підтримала демократичні партії, обережно ставлячись до соціялістичних формацій. Адже большевицька система насильства й знущання над трудовими масами в СССР теж звалась потворно соціялізмом і сама згадка тих слів викликала великі застереження. Демократичний соціялізм, що справді стоїть насторожі інтересів трудящих мас у европейських країнах для багатьох з нової еміграції був невідомий.

Тому до партій, що відограли історичну ролю у визвольних змаганнях останнього століття і мають неперевершені заслуги в українському державному будівництві, повернулися тільки свідоміші елементи, переважно колишні члени соціялістичних організацій і то далеко не всі.

В умовах таборового життя, де панували й далі в органах самоуправи прихильники тоталітарного режиму, не було сприятливого грунту для розгорнення організаційної та виховно-пропагандивної праці. Збережені й зміцнені під час гітлеризму т. зв. націоналісти-бандерівці досить швидко пристосувались до нових умов і продовжували громити демократичні та соціялістичні заходи щодо самоорганізації навіть після загальної перемоги демократії в світі. Терор, залякування й насильство та обман — притаманні способи й засоби панування тоталітаризму, зводили нанівець в українських таборових геттах демократичні права й вольності, здобуті й повернені перемогою західних демократій.

В таких умовах перебуваючи, більшість українських соціялістів віддавали свою працю в загально-демократичних та освітних організаціях, борючись за звичайні людські права, а соціялістичні журналісти й письменники та публіцисти творили загально-демократичні та наукові пресові органи, щоб спільним фронтом з усіма українськими демократами впливати на перетворення свідомости молодшого покоління, знівеченої тоталітарними режимами. До того й тяжкі матеріяльні умови не давали змоги українським соціялістам досі розвинути свою видавничу діяльність у такій мірі, як дозволяє її провадити наявність літературних та наукових сил.

Та цього року український соціялістичний рух дійшов до певних форм свого організаційного завершення: в березні місяці відбулася в Західній Німеччині Установча Конференція членів і делегатів Української Соціялістично-Радикальної Партії, Української Партії Соціялістів-Революціонерів, Української Соціял-Демократичної Партії та Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії, на якій одноздідно ухвалили створити єдину **Українську Соціялістичну Партію(УСП)** з однією програмою та організаційним статутом, до якої входять-вливаються всі українські соціялістично самостійницькі партії та поодинокі члени їх, як також окремі особи, що стоять на грунті демократичного соціялізму.

Цей теоретично-ідеологічний та організаційний синтез зміцнив сили українського демократичного соціялізму та спрямував їх дії до однієї мети, до якої зрештою, прямували і всі складники теперішньої УСП, — до боротьби за Самостійну й Соборну Українську Народну Республіку, в якій би влада й господарські дібра належали трудовим масам України.

В своїй боротьбі Українська Соціялістична Партія спирається на власні сили українського трудового народу. І цей наш журнал виходить у світ завдяки жертвеності нашого робітництва та інтелігенції, що дають на його видання частину свого заробітку.

Натхненні вірою в перемогу українських трудових мас, у повне соціяльне й національне визволення України з-під кривавого московсько-большевицького панування, кличемо всіх поступових людей підтримати наші змагання, підтримати наш журнал своєю співпрацею та численною передплатою.

«Вільне Слово» буде трибуною української соціялістичної думки, буде засобом тривалого зв'язку з трудовими масами України та речником визвольних ідей і конструктивних дій.

П. ФЕДЕНКО

ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ІСПИТОМ

Чи вчить людей їх власна історія? Коли будуть вивчати пізніше події, що настали після другої світової війни, то документально буде доведено, що небезпеку третьої світової війни викликав не тільки московський большевицький уряд своєю агресивністю, але й західні великодержави своїм потуранням советському імперіялізмові. Чи не була відома в світі комуністична ідеологія і політика, що прямує до панування над світом? Чи про советську закордонну політику мало написано різними мовами книг, у яких завдання і методи цієї політики показані до найменших подробиць? Проте, після другої світової війни, не тільки народні маси в різних демократичних державах, але й політичні провідники піддалися советській «миролюбній» пропаганді та власним ілюзіям і рішили, що настав час довготривалого миру. Даремно прогомоніли голоси деяких тверезих політиків, що остерігали світ перед надіями на советський пацифізм: їм не вірили, бо не хотіли вірити.

Цей час безмежного довір'я до московського «пацифізму» Сталін використав для захоплення нових позицій в Европі та в Азії, він пробував дістати для Росії території навіть в Африці. Советська мілітарна машина не переставала працювати на всі заставки, і Москва пробувала намацати «неохоронені місця» своїх бувших союзників — у Персії та в Греції.

Поки західна дипломатія виробляла правила охорони світового миру параграфами Обєднаних Націй, Сталін помагав комуністам різних країн розпалювати внутрішню війну. Ця тактика дала владу комуністам у Китаї, розвинула партизанщину в Малаї, зміцнила впливи Москви в Кореї і т. д.

Грім гармат, що залунав у Кореї від кінця червня 1950 р., розвіяв ілюзії щодо мирного співжиття двох світів: демократичного і диктаторсько-комуністичного. Мов після довгого сну протирають очі відповідальні за політику діячі в різних країнах і бачать, що вони до спротиву Москві неготові, а тимчасом Сталін може своїми арміями легко захопити цілу Европу. Сам Черчіл обчислив у своїй промові на Раді Европи в Штрасбурзі 11 серпня, що советські армії в Европі дужчі за воєнні сили Атлантійського Пакту всемеро! Єдине, що може ще держати Сталіна в певних межах, це перевага Америки в атомовій зброї. Але, думає Черчіл, незабаром Москва наробить своїх атомових бомб в достатнім числі, і тоді небезпека війни зросте. Ця ситуація примусила провідників партій ліберальної та консервативної в брітанськім парляменті просити голову уряду швидше скликати засідання парляменту для обговорення оборони Англії.

Черчіл у своїй промові в Штрасбурзі подав проєкт — створити европейську армію, до якої були б включені також сили Західної Німеччини.

Корейські події потрясли громадську думку в Америці. Глибоко ворожий до всякого мілітаризму народ у Злучених Державах опинився несподівано для себе в стані війни з Советським Союзом за Корею. Америка пожинає тепер криваві плоди короткозорої політики своїх урядів. В цій політиці було дуже багато наївности й непослідовности. Наприклад політика в Китаї: нарікали на уряд Чан-Кай-Шека, що він змарнував міліярди долярів, позичених йому з Америки на оборону перед комуністами. Коли Америка давала величезні суми Чан-Кай-Шекові й не поставила своїх комісарів для контролі над витратами та навіть не вимагала зміни хабарницької системи китайського уряду, то вина за це недбальство падає таки в першу чергу на американський уряд. Генерал Маршал був довший час у Китаї, нарікав на реакційний уряд Чан-Кай-Шека, на хабарництво, але не поставив руба питання про зміну політики в Китаї. Адже відомо, що китайські комуністи повели селян за собою тим, що пообіцяли їм земельну реформу.

Така сама картина в Кореї: На півночі країни комуністи провели радикальну земельну реформу, а в південній частині, що була під впливом американців, все лишилося по старому. Тому виходить так, що південні корейці неохоче б'ються за «буржуазну владу» і навіть переходять на бік комуністів.

Події в Кореї показали цілому світові страшну силу Москви в політичній пропаганді, в організації і в військовій підготові: зброя, що нею воюють корейські комуністи, вироблена в Советах і з нею не можуть дати ради навіть американці з своєю високою технікою.

Агресія комуністів у Кореї об'єднала держави світу проти московського імперіялізму. Московський уряд зробив великий промах, відкликавши своїх представників із Ради Безпеки в січні 1950 р. Це дало змогу Раді Безпеки ухвалити постанову проти агресії в Кореї. Щоб загальмувати солідарну акцію демократичних держав, Сталін послав знову своїх представників до Ради Безпеки. Поки в Кореї гримлять гармати і розриваються бомби, доки в Раді Безпеки йде дискусія і взаємні обвинувачення, в Америці, Англії та інших країнах індустрія переходить на воєнний стан, іде мобілізація кадрів армії і підготова цивільного населення до оборони перед летунськими нападами. Воєнні перегони йдуть швидким темпом, і світ, затаївши дух, прислухається: хто перший почне велике змагання?

Сталін має велику спокусу перед собою. Бог війни Марс показує советському диктаторові безборонні багаті землі і спокушає його рушити з своїми арміями на здобуття цих країн. Але чи рішиться Сталін на таку авантюру? Чи не ввижається «чудесному грузинові» тінь Гітлера, що мав у своїх руках Европу й частину Африки і все ж програв війну? Не забуваймо, що большевики в політиці реалісти до цинізму: коли Сталін побачить, що перемога в війні не має гарантій на 100%, то знайде спосіб відступити на інші позиції і знову буде грати ролю «доброго миролюбця».

Однак є причини думати, що корейські події зробили безповоротний перелом у світовій політиці. Змагання в озброєнні між великодержавами ставить під удар соціяльний поступ у цілому світі. Напр., Англія мусить витрачати на військові потреби десяту частину свого бюджету. Також воєнні бюджети інших держав ростуть, і це ставить під велику загрозу соціяльні реформи і господарський розвиток найкультурніших країн світу. Сміливо можна сказати: большевицька Москва своєю політикою стала найбільшим ворогом соціялістичної перебудови, що почалася в демократичних країнах Европи. Воєнні витрати виснажують народне господарство і неминуче будуть знижувати матеріяльний рівень життя широких народних мас. Тому, при всій глибокій миролюбності демократичних народів, у дальших воєнних перегонах може настати момент, коли «мир буде задорогий». Також воєнні знавці можуть сказати своє слово в рішальний момент, як у державах демократичних, так і в Сов. Союзі та в його сателітах. Коли буде ясно для західних великодержав, що Сталін може незабаром збільшити свій воєнний потенціял настільки, що матиме надію виграти війну, то відповідальні за долю вільного людства політичні провідники були б злочинцями, якби чекали, як віл обуха, нападу советської деспотії.

Ці факти показують усю трагічність ситуації, в якій перебуває теперішній світ: щоб забезпечити вільним народам свободу і мир, треба готуватися до найстрашнішої в світовій історії війни.

Які завдання ставить перед нами небезпека нової світової війни? Як треба оцінювати в перспективі розвиток подій, коли б дійшло до нового світового конфлікту? Нова світова війна, з огляду на нові технічні винаходи, принесла б людству незмірно більші втрати, ніж це було за недавньої другої світової війни. Ця війна була б безоглядніша, жорстокіша, ніж усі попередні. Стратегія має свою логіку: головне завдання — перемогти противника, жертви — належать до «статистики». Коли стратегічні міркування того б вимагали, то будуть знищені Лондон, Париж, Москва, і цілі промислові області, як Донецький басейн, Рур, Баку і т. д. Нова війна своїм наслідком мала б у деяких країнах криваві внутрішні конфлікти, комуністичні партії робитимуть спробу захопити владу в свої руки, де для цього є шанси, або чинитимуть диверсії і саботажі, щоб улегшити наступ советських армій. В Советському Союзі та в країнах, опанованих Москвою після другої світової війни, неминуче розвинеться спротив народних мас у різних формах, з ціллю повалити комуністичну диктатуру і стрясти з себе чужонаціональне панування.

Нема сумніву, що матеріяльно й морально демократичні держави сильніші від тоталістичного комуністичного блоку. Той факт, що комуніст Тіто перед московським імперіялізмом шукає порятунку для своєї держави в демократичних державах, показує, що Сталінова імперія стоїть на глиняних ногах. Здача міліонів советських вояків навіть Гітлерові р. 1941 може повторитися ще в більшому розмірі, ніж це було за другої світової війни. Це Сталін добре знає. Для советського диктатора було б дуже небезпечно відкладати конфлікт із Західним світом до моменту, коли демократичні держави озброяться і будуть у стані не пустити комуністичного маршу на захід. Як відомо, вояки армії, що жене противника, не здаються в полон, бо нема кому здаватись. Ці міркування — захопити противників большевицького імперіялізму непідготованими — можуть штовхнути Сталіна на «последній і решительний бой». Як матиме силу захопити цілу Европу,Москва постарається зруйнувати Англію і буде в стані, при допомозі комуністичного Китаю, опанувати Азію. Однак, і при цих можливих успіхах комуністичних армій Москва мусіла б наприкінці програти боротьбу за панування над світом. Для советської зброї Америка лишиться й надалі великою мірою недосяжна, окрім того большевицька система в воєнних обставинах неминуче викликала б у всіх «визволених» країнах такий спротив, що консолідація цього режиму була б неможлива.

Український народ, що мав страшні втрати у війнах та під большевицьким терором, не може мати великих ілюзій щодо нової війни, яка нависла над світом. В цій майбутній війні рішатимуть народи, озброєні наймодернішою технікою, сильні своєю організацією. Ні воєнної техніки,ні сильної політичної чи адміністративної організації ми не маємо.

Свого часу Михайло Драгоманів мріяв про те, щоб вернути український народ в сім'ю народів культурних. Це завдання стоїть і перед сучасним поколінням: показати свою політичну зрілість, підготувати свої сили, здібні завести демократичний правопорядок на нашій землі, загнати в небуття темних духів розкладу, що ще й досі паразитують у нездоровій атмосфері еміграції, повести наш народ, змучений тиранськими режимами, до високих ідеалів свободи, гуманности і всебічної культури.

Український народ могутній не тільки своїм кількісним потенціялом, але й силою визвольної ідеї, що кличе до боротьби та єднає з ін. поневоленими народами СССР у велику рев. армію.

ВІД КОРЕЇ — ДО НІМЕЧЧИНИ

1. Ситуація в Азії

Комуністична інвазія в Кореї підірвала мости до порозуміння між демократіями Заходу та блоком тоталітарного комунізму. У світлі корейських подій виявилось, які нереальні були надії генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, Трігве Лі, на можливість згоди з Москвою. Але разом з тим комуністичний напад на Південну Корею розкрив промахи й слабості політики західного світу у поборюванні советського імперіялізму в Азії. Це в рівній мірі відноситься до ідеологічного, як і стратегічного аспекту боротьби.

Від минулого року події в Азії займають перше місце у міжнародній політиці. Та від минулого року ще більше виявляються недостачі в методах і цілях політики західного світу в Східній Азії. Колоніялізм, національне та соціяльне поневолення, що їх зручно використовує Москва, стають на перешкоді стриманню советського імперіялізму в Азії. Правда, Труменова програма економічного й соціяльного сприяння відсталим країнам, є сьогодні найконструктивнішим пляном вільного світу відносно Азії, але для її здійснення треба довгого часу, великих інвестицій, широких кадрів спеціялістів та однозгідної політики західних держав у справі зірвання з дотеперішньою політикою економічної експлуатації, національного та соціяльного гноблення народів Азії. Практика останнього часу показує, одначе, що Москва свідома небезпеки реалізації тих плянів. Тому вона інспірує та мобілізує національні й соціяльні сили Азії до н е г а й н и х революційних рухів. Через те Комінформ позбавляє американську політику в Азії найважнішого чинника: ч а с у. Використовуючи ще існуючі в політиці деяких західних держав, заінтересованих справами в Азії, колоніяльні методи й цілі та неохоту й нездібність західних консервативних або ліберальних сил до великих зусиль на користь національного й соціяльного визволення народів Азії, Москва виступає спритно як «протектор і оборонець» їхнього національного й соціяльного визволення. Автор цієї статті мав недавно змогу перебувати впродовж кількох тижнів серед молодих політиків та інтелектуалістів з різних країн східної та південно-східної Азії. З числених розмов і дискусій з представниками тих народів міг переконатися, який зненавиджений в Азії колоніялізм та які ілюзії там мають щодо політики Москви, навіть крайні націоналісти. Тому й справа успішного розв'язання проблем Азії — не тільки мілітарного (бо таке розв'язання без відповідної соціяльної підбудови не буде ніяким тривалим розв'язанням) є великим іспитом для західного світу. Влучну характеристику становища в Азії дав голова німецької соціялдемократичної партії Курт Шумахер, промовляючи на конференції діячів СПД в Гановері: «Комунізм переміг у тих країнах і матиме успіхи там, де злиденне колгоспне життя краще від умов життя кулі, що змушена більшість населення вести на Далекому Сході. Кожний крок, що знижує соціяльний рівень народів західних демократій, підсилює об'єктивні шанси комунізму.»

Шлях до рятунку решти Азії перед комунізмом веде через політику повного відвороту від колоніялізму та через політику творення справедливого соціяльного порядку.

2. В Европі посилена війна нервів

Війна в Кореї викликала панічні настрої в Західній Европі. Тим самим загострилася війна нервів у цій частині світу. З Італії, Франції та Берліну, які в минулих місяцях були головними центрами психологічної війни Советів, натиск перенісся — згідно з постановами останніх конференцій Комінформу в Будапешті й Берліні — на Югославію та Західну Німеччину. Вже місяць югославська територія невпинно перебуває під пропагандивним обстрілом Комінформу з Москви, Будапешту, Букарешту, Тирани й Софії. В останніх тижнях советські спеціялісти війни нервів сконцентрували акцію проти Західної Німеччини. Підпільна пропаганда має ширити панічні настрої в масах під впливом подій в Кореї і підготовляти грунт для комуністичної пропаганди «Національного Фронту», маючи на меті таким способом переламати дотеперішній спротив західно-німецького населення. При цім Комінформ звертається у першій мірі не до робітництва Західної Німеччини, яке у величезній більшості антикомуністичне, але до к а п і т а л і с т и ч н и х т а д р і б н о м і щ а н с ь к и х елементів. Чому це саме так? Найкращу відповідь дав на те нещодавно один із визначних советських політиків у Німеччині, заявляючи:

«Ми знаємо, що німецька буржуазія продасть свої національні інтереси за ціну своїх клясових інтересів.»

Якщо проаналізувати успіхи комуністичного «Національного Фронту» в Західній Німеччині, то слід ствердити, що советський політик не дуже помилився.

В деяких західно-німецьких та европейських колах числяться з можливістю скорого повторення корейських подій на терені Німеччини. Звідси натиск на конечну потребу озброєння Зах. Німеччини. Але ремілітаризація Німеччини надзвичайно складна справа. Не за-

(Закінчення на стор. 8)

І. МАЗЕПА

УКРАЇНСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ ВИЗВОЛЕННЯ

Не від сьогодні в частині української преси ведеться завзята пропаганда проти соціялістичного руху. Неперебірливі в засобах полеміки журналісти закидають українським соціялістам між усякими іншими «гріхами» також «національну нестійкість» і навіть «національну зраду». Атаки проти соціялістів поширили ся особливо після катастрофи української державности 1920 року. Противники українського соціялістичного руху вину за нашу поразку в національно визвольній боротьбі приписували і досі приписують головно соціялістам.

Також тепер, після створення Української Національної Ради, частина української преси на еміграції не перестає ширити всякі безпідставні обвинувачення проти соціялістів. Ціль цих нападів зовсім зрозуміла: дискредитувати соціялістів, одну з активних частин УНРади, а тим самим посіяти недовір'я в українськім громадянстві до цієї установи і ослабити український демократичний визвольний рух взагалі.

В іншому, політично дозрілому суспільстві, така пропаганда не могла б мати успіху. Чи можливо, наприклад, в Англії або у Франції, чи тепер у Німеччині поважно виступати з твердженнями, мовляв, консерватист Черчіл «більший патріот», ніж соціяліст Еттлі, що католицький провідник Бідо ліпший державник від французького президента-соціяліста Оріоля, або що прем'єр уряду Західної Німеччини Аденауер (Християнсько-суспільна партія) перевищує своїм патріотизмом німецького соціялдемократичного провідника Шумахера?

Між двома світовими війнами в Західній Україні та на еміграції українська реакційна преса, мавши значні матеріяльні засоби, могла вбивати в голови молодшого покоління зовсім неправдиве уявлення про хід і обставини української визвольної боротьби перед революцією 1917 року і після неї. Тому доводиться знову і знову братися до вияснення дійсного стану речей.

Відома річ, що кожна боротьба за національне визволення має також свою соціяльну (суспільно-господарську) основу. Боротьба за волю нації обіймає собою стремління різних верств суспільства до поліпшення свого політичного й господарського стану: політичні групи борються за те, щоб усунути чужу владу і самим взяти провід у своєму народі, в самостійній державі. Робітники й селяни поневоленої нації сподіваються поліпшення своєї долі в незалежній державі, інтелігенція хоче позбутися конкуренції і непроханої опіки пануючої нації в культурному процесі та в адміністративному апараті.

Всюди в національно визвольних рухах 19-20 століть помітно соціяльну основу, при чім на перше місце в цих рухах вибиваються соціялістичні групи. Так було в Італії в середині 19 віку, коли велику ролю відіграв у боротьбі за державне визволення соціялістичний провідник Мадзіні. Так було в польському визвольному русі в другій половині 19 віку і в початку 20 століття (Болеслав Лімановський і Польська Соціялістична Партія). Подібний розвиток бачимо в чехів (соціяліст Масарик), у грузинів, вірменів, у балтійських народів і т.д. В наш час, напр. Індонезія здобула державну незалежність під проводом соціялістів.

Не інакше було в нас на Україні. В наш час не можемо задовольнитися національно-політичною програмою Мих. Драгоманова. Однак для своєї доби це був великий крок уперед, бо Драгоманів перший між українцями показав, що національне визволення треба оперти на соціяльній програмі і на політичній організації та боротьбі мас. Драгоманів мав довгий спір з «українофілами» із київської «Старої Громади», що цуралися політики й соціялізму в тій надії, що політичною поміркованістю вдасться примирити царське «начальство» з українським культурницьким рухом.

Перша українська соціялістична масова організація — Українська Радикальна Партія — заснована 1890 р. з почину Драгоманова, Івана Франка та Мих. Павлика, поставила домагання державної незалежности України. 1895 року соціяліст Юліян Бачинський у своїй праці «Україна Ірредента» (Невизволена Україна) дав цікаве економічне обгрунтовання ідеї незалежної, соборної України. Ідею національної незалежности прийняла й перша українська політична партія на Наддніпрянщині — Революційна Українська Партія, що від 1905 року мала назву — Українська Соціял Демократична Робітнича Партія.

Українським соціялістам довелося відбути тяжку боротьбу з імперіялістичними, хоч і одягненими в псевдо-космополітичні шати стремілліннями російських та польських соціялістичних груп. Боротьба велася за незалежність українських соціялістичних і професійних організацій від російських та польських соціялістів. Українським соціялістам довелося виступити в теорії національного питання і в практиці організованого політичного та професійного руху проти російського та польського централізму.

Імена українських соціялістів — Михайла Грушевського, С. Петлюри, Микити Шаповала, Володимира Старосольського, Ольгерда Бочковського, Миколи Порша, Юліяна Бачинського, Миколи Ганкевича, Льва Юркевича і інших, загально відомі, і їх великої заслуги для наукового угрунтування української національної справи з погляду демократії і соціялізму не можна заперечувати.

За революції 1917 року, в боротьбі за автономію України, а потім за незалежну Українську Народну Республіку, українські соціялістичні партії відограли історичну ролю. Нехай «суворі критики» нашої революції 1917 року поставлять собі питання: Що було б з українським рухом у 1917 році, коли б Україна не мала тоді своїх соціялістичних партій?

Без соціялістичних програм і кличів не було тоді ніякої можливости впливати на маси. Про це свідчать факти. Націонатістична «Народна Українська Партія», заснована 1902 р. Миколою Міхновським, прийняла після революції 1917 р. назву — «Українська Партія Самостійників-Соціялістів». Ліберальне Товариство Українських Поступовців назвалося після упаду царської влади Українською Партією Соціялістів-Федералістів (провідники: Сергій Єфремов, Андрій Ніковський, Дмитро Дорошенко і ін.).

В. Липинський, пізніший теоретик українського монархізму, не виявив достатнього розуміння суті українського революційного процесу, коли глузував у своїх писаннях на еміграції, мовляв, соціялісти притягали народні маси до національної ідеї кличами земельної реформи: «Україна-десятина»... Ясна річ: тисячодесятинні поміщицькі господарства, що жили визиском тяжкої праці селянина, не могли захопити українських мас. Це показала жалюгідна катастрофа поміщицького режиму П. Скоропадського 1918 року, зметеного українським революційним рухом під проводом соціялістів.

При всіх своїх фантастичних ідеях навіть Гітлер виявив у своїй книзі «Моя боротьба» далеко глибше розуміння ваги соціяльного моменту в житті народів: щоб удержати народні маси при національній ідеї, ніяка соціяльна ціна не є завелика, — писав творець німецької «Третьої імперії».

Було б наївним самохвальством твердити, що українські соціялісти не мали помилок. Це тільки наші вороги демократії ведуть пропаганду, мовляв, вони все робили добре і мали прекрасну «ідеологію», але чомусь ніякої держави не збудували. Слід пам'ятати, що Українська Народна Республіка, проголошена під проводом соціялістів, упала не в наслідок тих чи інших ідеологій та помилок, а через надзвичайно тяжкі обставини внутрішні й міжнародні того часу. Наприклад, Українська Народна Республіка в 1919 році мусіла вести боротьбу на всіх своїх кордонах, армія наша не мала зброї, постачання, медикаментів, не було ні одної держави в світі, що хотіла б бачити Україну вільною і незалежною. Утіхою для наших патріотів було, що в серпні 1919 року міжнародна Соціялістична Конференція в Люцерні ухвалила резолюцію прихильну до незалежної Української Народної Республіки, але в той час соціялістичні партії не мали великого впливу на політику західних великодержав. Вінстон Черчіл і Жорж Клемансо помагали російській «білій» армії Денікіна.

При кінці 1919 року нерозважність «буржуазних» провідників привела Українську Галиньку Армію до катастрофи. Консервативно настроєні провідники галицького уряду покладали надії на російську армію Денікіна, як союзницю в боротьбі проти Польщі (Є. Петрушевич, В. Панейко, О. Назарук і ін.) Але і в тих надміру тяжких обставинах українські соціялісти, вірні ідеям демократії, не припинили боротьби за незалежність України. Про це свідчать славні події Зимового Походу (6. 12.1919 — 5.5.1920), під політичним проводом соціялістичного уряду Української Народної Республіки. В той час провідники на десять років пізніше створеної Організації Українських Націоналістів (Є. Коновалець, А. Мельник і ін.) вирішили, що дальша боротьба «безвиглядна». Тому вони не пішли в Зимовий Похід і виїхали за кордон. Не треба забувати, що теоретик націоналістичного фашизму Д. Донцов спокійно проживав за кордоном у той час, коли наш народ кривавився в тяжкій боротьбі за волю, головно під проводом українських соціялістів. Самі російські комуністи ствердили, що 1919 р. 80 відс. усіх повстанських провідників на Україні належали до Української Партії Соціялістів Революціонерів. (Дело Украинской Партии Социалистов-Революционеров. Київ 1921).

Після поразки нашої боротьби за незалежність в кінці 1920 р. українські соціялісти — учасники міжнародних конгресів, — нераз успішно ставили українську проблему перед світовою опінією. І тепер в демократичному і соціялістичному світі можемо знайти щирих прихильників нашої визвольної ідеї, коли будемо твердо стояти на позиціях демократії, не відхиляючись в бік правого чи лівого тоталізму.

Нині кожна українська реакційна група засуджена на полі міжнародної політики на безплідність, хочби декому і вдалося «пресовими конференціями» з ласими сенсацій журналістами попасти на мить на сторінки чужої преси. Бо треба пам'ятати, що не фантастична писанина сенсаційних репортерів, а тверезокритичні висновки знавців-спеціялістів у різних міністерствах дають матеріял і напрям політиці чужих урядів щодо України.

Українська Соціялістична Партія, що об'єднала в собі основні течії українського соція-

лістичного руху, виступає з новими силами, з оновленою програмою, до дальшої боротьби за волю і право народу. У відносинах до інших народів і до їх соціялістичних партій українські соціялісти не мають націоналістичного упередження. Мірою нашого ставлення до них є і буде відношення чужих соціялістичних партій до права українського народу на національну незалежність. Бачимо, як політична думка в різних країнах шукає розв'язання великих проблем сучасности проектами наддержавних і міждержавних союзів і об'єднань. Ми повинні однак пам'ятати, що насамперед мусимо стати вільними і незалежними, а тоді буде наш народ сам рішати свою долю і свої відносини з іншими націями.

Накинута згори «федерація» була б таким самим порушенням демократичного права народу, як і інші форми національного поневолення.

Голі слова про «спільний котел» нас не можуть переконати: українські соціялісти борються в першу чергу за те, щоб український народ міг бути вільним господарем на своїй землі. Тільки з цього становища можемо говорити про дальші взаємовідносини України з ближчими й дальшими сусідами.

До цього нас зобов'язують страшні, небувалі в історії жертви, які поклав наш народ у боротьбі за волю, в голодових катастрофах, в засланнях під терористичним режимом Російської большевицької імперії. Наше головне завдання: визволитися від комуністичної російської тиранії і не допустити до відновлення чужого панування над українським народом.

Від Кореї — до Німеччини. (Закінчення) буваймо, що це дуже непопулярна ідея у всіх европейських країнах, де за останньої війни стояв чобіт німецького вояка. Правда, у східній зоні відбувається скорим темпом ремілітаризація за допомогою совєтських інструкторів, але на те, щоб повторити корейські події — без ризика вибуху війни проти Москви та її сателітів.

Світової війни Сталін ще, безумовно, не хоче — і для підготови до нової «Кореї» в Европі потрібно Кремлеві у Східній Німеччині ще майже однорічної роботи. Здається нам, що для створення сильного европейського фронту проти загрози з боку совєтського імперіялізму треба у першій мірі — побіч модерно озброєних армій — спільної реалізації політики соціяльної справедливости, повного затруднення робітничих мас, поборювання соціяльних нерівностей. Для такої концепції належало б зреформувати плян Шумана, який легко може стати приватно-капіталістичним картелем важкої промисловости. Також ідея Об'єднаної Европи вимагає створення ясної концепції в економічній та соціяльній галузі, вимагає нівеляції різниць у життєвому рівні різних країн, покінчення з конкуренційною боротьбою промисловости поодиноких країн, вимагає пляновости европейського виробництва, соціяльного поступу. Та передовсім ідея Об'єднаної Европи вимагає прогресивної думки об'єднання не тільки частини, але цілої, отже й тої частини Европи, яка сьогодні підбита Москвою. Тільки в такому дусі Европа зможе успішно протиставитись загрозі московського імперіялізму та відновити свою єдність.

БЕО

Соціялістичний рух

УСТАНОВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ УСП

В історії українського соціялістичного руху сталася подія великої історичної ваги.

Головна Управа Союзу Українських Соціялістів скликала 25-26 березня 1950 року Установчу Конференцію, в якій взяли участь представники соціялістичних партій, що були об'єднані в СУС, а саме:

Української Соціялістично - Радикальної Партії,

Української Соціял-Демократичної Партії,

Української Партії Соціялістів-Революціонерів,

Української Соціял Демократичної Робітничої Партії та поодинокі соціялісти, які до СУС не належали, але стоять на позиціях демократичного соціялізму.

Конференція відбулася під керівництвом президії в складі: голови — т. Гр. Денисенка, заступника голови — т. О. Волинця й І. Поповича, секретарів — тт. В. Вергуна й В. Ривака. За два дні напруженої праці Конференція виконала широку програму, що складалася з таких завдань:

1. Відкриття Конференції та вибір президії;

2. Міжнародна ситуація й завдання українського соціялістичного руху — доповідь П. Феденка;

3. Внутрішня ситуація й українська визвольна боротьба — доповідь В. Діберта, І. Лучишина та В. Ривака;

4. Український професійний робітничий рух на чужині — доповідь А. Чернецького;

5. Державний Центр УНР і позиція українських соціялістів — доповідь Гр. Денисенка;

6. Дискусія по рефератах;

7. Злиття українських соціялістичних організацій в єдину партію (програма, організаційний статут і декларація) — доповідь С. Довгаля;

8. Дискусія в справах програми, статуту і декларації та їх ухвалення;

9. Приняття резолюцій;

10. Видавничі справи;

11. Вибори керівних органів партії;

12. Вільні внески й закриття Конференції.

Конференцію вітали листами й телеграмами дружні організації та визначні діячі: А. М. Лівицький, президент УНР, голова УНРади проф. Б. Іваницький, делегація УРДП в складі відомого письменника й члена ЦК партії І. П. Багряного та І. Дяченка, Д р Л. Макарушка листом від УНДО, проф. М. Олексіїв і редактор М. Лівицький від УНДС. Листом привітав Конференцію голова Виконного Органу проф. І. Мазепа, який тоді був недужий і не міг взяти участи в конференції.

А. М. Лівицький у своєму листі до конференції УСП, між іншим, зазначив:

„Всі соціялістичні організації, що дотепер були об'єднані в Союзі Українських Соціялістів, в минулому мали великі заслуги перед нашою визвольною справою. Зокрема і особливо, коли б у 1917 не було українських соціялістів-революціонерів і українських соціял-демократів, не було б тих етапів нашої державности, які дотепер є підставою визвольної боротьби і певности в перемозі. Коли б не було незабутньої Української Революційної Партії, одним із фундаторів якої я мав честь бути, не було б кому виховати ті патріотичні кадри, що під час наших визвольних змагань відограли таку велику ролю.

Вітаючи Вашу історичну конференцію, я глибоко вірю, що **єдина** соціялістична партія буде мати велике значення в справі національного й соціяльного визволення нашої змученої України".

І. П. Мазепа в своєму листі до з'їзду написав:

„Цю конференцію маємо вважати завершенням того процесу об'єднання українських соціялістів, що почався вже в добу між двома світовими війнами. Українські соціялісти, після великого розпорошення своїх сил, спричиненого пануванням антидемократичних ідеологій, повинні в цей відповідальний момент ще тісніше об'єднатися і створити одну міцну українську соціялістичну організацію, з однією назвою і однією програмою."

Організація **„За Волю України"** — Відділ в Ню-Йорку за підписами голови Олексія Матейка і секретаря Остапа Павлова-Білозерського — „вітає конференцію СУС і бажає вашим нарадам якнайкращих успіхів для добра всього українського працюючого народу. Зокрема наша організація бажає могутнього росту ваших сил для солідарної акції і боротьби на правдивих демократичних засадах проти всякого тоталітаризму в світі і у власному суспільстві та в головному ж проти людоїдної диктаторської системи московського комунізму і його насильної терористичної влади на рідних землях..."

Від **„Вільної Громади"** в Рочестері, за підписом В. Іванціва, голови, і В Гавриляка, секретаря:

„Наші поступові громадяни, зорганізовані в Рочестерськім освітно-політичнім гуртку „Вільна Громада", отсим посилають Вам щирий товариський привіт та побажання успіху в праці з'їзду СУС... Ми раді, що на порядку нарад Вашого з'їзду є справа повного об'єднання всіх українських соціялістичних партій в одну партію і щиро бажаємо успіху при переведенні в життя того наміру. В спромозі наших сил ми піддержимо Вас, товариші, у Вашій боротьбі за демократичні, політичні і господарські принципи та за національне визволення з-під комуністичної диктатури..."

Українська Робітнича Організація в Канаді за підписами В. Хвалибога, голови, і Т. Кобзея, секретаря, писала:

„З нагоди Вашого важливого з'їзду під теперішній час посилаємо Вам наше палке привітання від Української Робітничої Організації в Канаді. Бажаємо Вам повних успіхів у Ваших нарадах для добра нашої батьківщини України. Ми солідаризуємося з Вами в боротьбі за краще життя робітників і селян та за визволення України з пазурів кремлівських Джінґіз-ханів..."

Від **Українського Просвітного Товариства з Дітройту,** Америка, за підписами Микити Ковальчука і Михайла Шавали: Товариство „вітає З'їзд СУС в Авґсбурзі і бажає йому успіхів у нарадах. Зосібна вітає з видужанням тов. Ісаака Мазепу і бажає йому від нашої громади, щоб він ще довго прожив для добра українського народу. Вітаємо історичне злиття всіх соціялістичних партій в році 1950 і бажаємо, щоб програма нашої з'єдиненої партії була так зложена, щоб вона мала вікову цінність. Бажаємо учасникам конференції, щоб усі вони діждалися повороту на рідну землю і змогли ще реалізувати програму партії на рідній землі. Ми обіцяємо Вас піддержувати морально й матеріяльно на американській землі."

Свої привіти прислали: редактори «Народної Волі» (Скрентон, США) М. Стахів і Д. Корбутяк, В. Лисий із Дітройту, Л. Чикаленко з дороги до США, Л. Шрамченко, що не міг бути на з'їзді через недугу, Б. Мартос та інші.

Секретар **Британської Партії Праці** Денис Гілі в листі з 15 березня 1950 писав:

„З доручення Національної Екзекутиви Партії Праці хочу Вам подякувати за ваше запрошення прибути на Конференцію Союзу Українських Соціялістів в Авґсбурзі... Дуже жалкуємо, що у нас нема змоги послати свого представника з цієї нагоди. Ми раді однак послати з цього приводу наші найліпші бажання успіху вашій конференції.

З братерськими привітами, Ваш щирий Денис Гілі."

Генеральний секретар **Голяндської Партії Праці** Е. Ф. Альбрехт до Конференції УСП між іншим писав:

„На жаль ми не мали змоги послати на Вашу Конференцію нашу делеґацію. Сподіваємось, що Ваша Конференція пройшла успішно. Ми були б раді одержати від Вас короткий огляд нарад Конференції, за що Вам наперед дякуємо.

З соціялістичним привітом
за Партію Праці Е. Ф. Альбрехт."

Від **Шведської Соціял-Демократичної Партії**:

„Дорогі товариші,
Дякуємо за Ваше дружнє запрошення на Конференцію в Авґсбурзі 25-26 березня, але жалкуємо, що ми не в стані послати нашу братню делеґацію.

З соціялістичними привітами, Ваш щирий Кай Вйорк, секретар для міжнародних справ."

Від **Литовської Соціял-Демократичної Партії** звернувся до Конференції УСП найстарший член литовського парляменту і член уряду Литви Й. Камінскас:

„Дорогі товариші,

З щирим братнім чуттям Центральний Комітет Соціял-Демократичної Партії Литви на чужині вітає Об'єднуючий З'їзд Соціялістів України і бажає йому найкращого успіху з'єднати всі соціялістичні сили Вашого многострадального народу.

Довголітня боротьба за ідеали соціялізму в минулому нехай буде запорукою Ваших нових досягнень у майбутньому, завершуючи 50-літній ювілей соціялістичної праці серед українського народу створенням єдиної Соціялістичної Партії України.

Нас об'єднує спільне завдання боротьби за ідеали соціялізму, боротьба за визволення наших країн з-під ярма московського большевизму, за новий устрій життя наших визволених країн. Непохитно вірячи в свободу і політичну незалежність України й Литви, високо оцінюючи братню співпрацю наших партій тепер і в будуччині, від імени Соціял-Демократичної Партії Литви висловлюю Вам, дорогі товариші, сердечне бажання міцно з'єднатися ідейно і спільними силами вести український народ до волі і до здійснення соціяльної демократії в свобідній, демократичній Україні."

Соціялістична Унія Середньої і Східної Европи привітала телеграмою з Лондону:

„Братерські привіти вашій Конференції і бажання повного успіху для вашого об'єднаного руху в боротьбі за нашу справу. Вілем Бернард."

Від **Польської Соціялістичної Партії:**

„Найкращі бажання для Вашої Конференції від польського соціялістичного руху. Заремба, голова Делеґації ППС закордоном."

Іменем **Соціялістичної Партії Латвії** телеграмою привітав УСП один із провідників латвійського соціялістичного руху Бастіаніс:

...„Сердечно вітаємо українських товаришів і бажаємо сили і витривалости в боротьбі за відновлення самостійної України в союзі вільних народів."

В своїй привітальній промові І. П. Багряний побажав повного успіху в праці Конференції та підкреслив спільні завдання в боротьбі за самостійну соборну Українську Народну Республіку, в якій народ мусить бути повним господарем у своїй державі. Боротьба за національне й соціяльне визволення України з під большевицького тоталітарного режиму — мета УРДП і це нас єднає в одному визвольному фронті з УСП.

Від українських професійних і соціялістичних організацій у В. Британії привітав т. О. Волинець, який у своїй промові й додатковій доповіді подав докладну характеристику життя й настроїв українського робітництва в Англії.

Голова конференції Гр. Денисенко згадав імена учасників українського соціялістичного руху, що впали жертвами большевицького терору, від рук німецьких нацистів або переможені недугами. Вставши з місць, члени слухали імена українських соціялістів, що відійшли у вічність. Вони виконали незабутні діла в українському визвольному русі, імена їх: М. Грушевський, Володимир Старосольський, Порфір Буняк, Іван Кушнір, Карло Коберський, Семен Жук, Роман Домбчевський, Дарія Старосольська, Іван Романченко, Марія Феденко, Іван Макух, Іван Кобилецький, Омелян Бачинський, Петро Костюк, Степан Брикович, Микита Шаповал, Остап Коберський, Михайло Сеньків, Аркадій Животко, Микола Шаповал, Ольгерд Іполіт Бочковський, Юрій Дараган, Антін Нивинський, Валентин Садовський та багато інших.

Доповіді за наведеною програмою й дискусії по змісту їх відбувалися два дні до пізньої ночі. Цікавий зміст того матеріялу подекуди охоплюють постанови, резолюції та проголошення Конференції, частину яких подаємо нижче. В дискусіях взяли участь тт.: Волинець, Чернецький, Лучишин, Демиденко, Гусак, Ривак, Феденко, Довгаль, Вергун, Денисенко, Турчманович, Попович, Котович, Діберт, Ничка, Б. Феденко та ін. В своїх програмових доповідях і в дискусіях товариші багато присвятили уваги сучасним течіям соціялістичного руху та стремлінням його в поодиноких країнах до ідеологічного синтезу й організаційної єдности. Вже давно пройшов соціялістичний рух стадію сектанства й фанатичної боротьби, відходить у забуття спір марксистів і народників, а сам Карло Маркс перестав бути недоторканим і безпомильним богом. У світлі сучасної соціологічної критики безглуздо звучать догми й абсолюти та свідчать про науково теоретичну відсталість большевиків, що немов дикуни канонізують та збожнюють, роблять безпомильними Леніна й Сталіна, як то свавільно робили колись для свого звеличення східні деспоти-фараони, хани й цісари. Світовий демократичний соціялізм у своїй теоретичній та ідеологічній побудові спирається на християнські основи етики, на здобутки природничих і суспільних наук, на величезний досвід робітничого політичного й професійного руху та не змовами й терором приходить до влади, а з волі свідомих трудових мас, які невпинно прямують до корінної перебудови суспільства, перебираючи до своїх рук провід державами, міняючи цілу соціяльну структуру суспільства, коли капіталістичний лад відмирає, а натомість приходить форма усуспільненого господарства. Культурне суспільство досягає змін і соціяльних поліпшень без убивств і концентраційних таборів.

За браком місця не наводимо змісту доповідів та дискусій, але сподіваємось, що товариші, які підносили оригінальні думки й проблеми, опрацюють їх у формі статтей і помістять на сторінках «Вільного Слова». Одним з найголовніших завдань Конференції — це обміркування й ухвалення програми, проєкт якої виробив т. С. Довгаль, і ухвалення організаційного статуту, проєкт якого виготовив т. Гр. Денисенко. Обидва проєкти Конференція прийняла одноголосно та доручила ЦК УСП остаточно їх проредагувати й видати друком.

Свою доповідь про єдину програму УСП т. Довгаль закінчив пропозицією, щоб після дискусій і доповнень та можливих змін. програму прийняти, а для праці й боротьби за здій-

снення її постулятів створити з усіх українських партій демократичного соціялізму єдину УКРАЇНСЬКУ СОЦІЯЛІСТИЧНУ ПАРТІЮ з єдиною програмою й організаційним статутом.

Найурочистішим моментом Установчої Конференції була хвилина, коли голова т. Денисенко проголосив, що від нині всі партії й течії демократичного соціялізму, які були об'єднані в Союзі Українських Соціялістів зливаються в одну Українську Соціялістичну Партію з спільною програмою й організаційним статутом, то всі присутні встали з місць і довготривалими оплесками виявили свою згоду.

Конференція вислухала доповідь про діяльність представників УСП в УНРаді та у ВО й висловила довір'я та подяку за їх працю; прийняла ухвалу, якою визначила позиції українських соціялістів, ухвалила видавати свій пресовий орган «Вільне Слово». Багато уваги Конференція присвятила справі співпраці УСП з українськими демократичними партіями, вважаючи необхідним зміцнити її надалі в інтересах перемоги демократичних сил та для успішної боротьби за національно-державне визволення.

Конференція підтвердила дотеперішню лінію непримиренної боротьби соціялістів проти реакційних, тоталітарних сил большевицьких і фашистівських, розкриваючи їх маскування своєї діяльности і намірів «демократичними» гаслами. Професійні справи у вичерпному рефераті поставив перед Конференцією т. А. Чернецький та виготовив внески, що й були ухвалені. Матеріяли про Установчу Конференцію ухвалено виготовити в світових мовах і вислати соціялістичним партіям, об'єднаним у КОМІСКО та в Соціялістичній Унії Середньої та Східної Европи.

Конференція обрала Центральний Комітет УСП, до якого ввійшли та функції між собою поділили так: голова — Гр. Денисенко, заступник голови й уповноважений на В. Британію О. Волинець, Панас Феденко — генеральний секретар і зовнішні зносини, І. Лучишин — організаційні справи, С. Довгаль — преса й інформація, Антін Чернецький — професійні справи, І. Попович — фінансові справи, Б. Феденко — справи молоді, І. Мазепа — без окремих функцій. До Контрольної Комісії обрано: Василя Діберта, Павла Котовича й Григора Ничку.

Конференція ухвалила цілий ряд резолюцій, з яких найголовніші подаємо в цьому числі

РЕЗОЛЮЦІЇ

І. В міжнародних справах

Установча конференція Української Соціялістичної Партії стверджує, що розгромлення нацистичного та фашистівського імперіялізму в другій світовій війні не розв'язало великих проблем політичного і господарського життя окремих народів і не дало людству почуття безпеки для дальшого поступу і мирного розвитку. Імперіялістичну ідею панування над світом після поразки фашизму і нацизму хоче здійснити деспотичний комуністичний уряд СССР.

Спираючись на давні імперіялістичні традиції царської Росії, сучасний московський большевицький уряд, для легшого досягнення своїх цілей, свідомо намагається гальмувати відбудову світового господарства, вороже ставиться до соціяльних реформ в демократичних країнах, та особливо соціялістичної перебудови в передових демократичних державах Західної Европи, силкується всякими способами підривати демократичний розвиток народів і послідовно змагає до ширення між ними ненависти, ворожнечі та анархії. Політика російського большевицького уряду, вживаючи безсоромно-брехливої пропаґанди, готує шляхи і засоби для дальших спроб большевицької Москви здійснити свої імперіялістичні цілі у відповідний момент через воєнну аґресію. Імперіялістична аґресивна політика російського комуністичного уряду в теперішній момент — це найбільша загроза для цілого світу і свободи всіх народів.

Народи вільних демократій можуть з успіхом протиставитись большевицькій загрозі тільки безупинним змаганням за соціяльну справедливість і піднесенням добробуту всіх трудящих; тільки шляхом тісної співпраці між всіма вільними народами світу, на основі пошани незалежности і свободи всіх націй — великих і малих — тільки шляхом активної і солідарної протидії плянам московської воєнної аґресії і рішучої спільної боротьби проти російського імперіялізму.

Установча Конференція Української Соціялістичної Партії з признанням вітає успішну працю Вільних Професійних Робітничих Союзів в різних країнах, а зокрема творчу діяльність Міжнародного Вільного Союзу Професійних Спілок в обороні й охороні прав та здобутків трудящого люду і в його боротьбі проти комуністично-большевицьких розкладових впливів.

Установча конференція Української Соціялістичної Партії засилає свій привіт соціялістичним організаціям світу з побажанням успіхів у їх змаганнях за справедливу перебудову суспільно-господарського ладу та за зміцнення демократії. Конференція вітає об'єднання робітничих партій у Комітеті Інтернаціональної Соціялістичної Конференції (КОМІСКО) та в Соціялістичній Унії Центрально-Східної Европи і щиро підтримує їх в боротьбі за волю народів та здійснення політичної і господарської демократії в цілому світі.

Установча Конференція Української Соціялістичної Партії відзначає успіхи соціялістичних урядів Великої Британії, Скандинавських країн та інших демократичних держав. Зокрема політика соціялістичного уряду Англії у відношенні до раніше колоніяльних народів Британської імперії творить нову добу в історії людства: давши свободу народам Азії, британський соціялістичний уряд здобув для Англії нових приятелів у світі і зміцнив ідею міжнародної солідарности трудящих.

Беручи на увагу особливу небезпеку російської большевицької аґресії, Установча Конференція Української Соціялістичної Партії вітає спроби ство-

рення Союзу Вільних Народів Об'єднаної Европи, куди має належати також вільна демократична Україна. Тільки єдиний боєвий фронт світової демократії може побороти російський комуністичний імперіялізм та врятувати свободу людства перед большевицькою тиранією і безвихідним рабством.

Установча Конференція Української Соціялістичної Партії закликає своїх членів та українських робітників в різних країнах світу до активної спільної праці з робітничими політичними і професійними організаціями в країнах їхнього перебування.

II. До внутрішньої української ситуації

Установча конференція Української Соціялістичної Партії стверджує:

1) Український народ в час першої світової війни, за Української Революції, в роках 1917-1919, власною силою і волею під політичним проводом українських соціялістів здійснив своє право на державну незалежність, створивши самостійну Українську Народну Республіку і з'єднавши українські землі в єдину соборну українську державу.

Імперіялістичний похід проти Української Народної Республіки з боку „червоної" комуністичної і „білої" монархістичної Росії та сусідніх західних держав примусив Українську Республіку до тяжкої війни на всіх фронтах. Український народ в тій, майже трьохлітній війні, 1917-1920 років, залишений цілим світом без усякої допомоги, втратив свою державну самостійність. Його землі були окуповані збройними силами большевицької Росії та інших держав.

2) Демократична Україна в збройній боротьбі за свою свободу проти большевицької навали була в роках 1917-1920 найбільшим заборолом проти комуністично-російської небезпеки, яка вже тоді загрожувала Західній Европі. Байдужість або навіть ворожість західних великодержав до тодішньої збройної боротьби Української Народної Республіки проти нападу большевицької Москви, і підтримка західними державами (Англія, Франція) російського монархічно-реакційного походу Денікіна і Вранґеля та Польщі проти України, привели до перемоги комуністичної Росії над Україною і скріпили тоді стратеґічні позиції Росії на півдні, наслідки чого відбиваються і на сучаснім положенні в світі.

3) Мілітарна поразка і втрата своєї державної самостійности не зломили сили духа українського народу в його визвольних стремліннях. Боротьба за соціяльне та національно-державне визволення не припинялась впродовж трьох десятків літ. Не припиняється вона й тепер проти російського комуністичного імперіялізму.

4) Визвольні ідеї боротьби за незалежну і самостійну Українську Народну Республіку, соціяльний, економічний, культурно-національний і політично-державний зміст цих ідей, настільки увійшли (і входять далі) в свідомість трудових мас українського народу, що окупаційний російсько-комуністичний режим мусів і мусить приховувати дійсну сутність своєї колоніяльно-грабіжницької політики під маскою фіктивної української радянської соціялістичної республіки (УРСР).

Ця так звана українська соціялістична республіка, створена большевицькою Росією в противагу Українській Народній Республіці для фальшування волі українського народу і обману зовнішнього світу, (УРСР) є нічим іншим, як тільки експозитурою терористичного апарату в Україні, керованого совєтською владою з Москви.

5) Досвід боротьби українських трудових мас з комуністично-большевицьким режимом (і поглиблення цього досвіду та суспільно-національної підготовки), а також зміна за останні десятиліття в суспільно-професійній структурі українського народу зі зростом молодих фахово-освічених елементів, з новим сприятливим відношенням українського населення в містах і селах, — це все приводить до зміцнення українських національних сил, як головної передумови для продовження дальшої боротьби і її успішного завершення.

6) В другій світовій війні збройне суперництво за територію України двох тотальних імперіялізмів — фашистівської Німеччини і комуністичної Росії, поставило Україну в трагічне положення.

Будь яка політична та мілітарна співчинність українських груп з воюючими сторонами на території України, однаково ворожими до українських визвольних стремлінь, — німецьким нацизмом, за яким пішли українські націоналісти та германофіли, чи російським большевизмом, в ряди якого покірно стали українські комуністи та русофіли — шкідливим і безвідповідальним кроком, який неминуче мусів привести до банкрутства політичних орієнтацій цих груп. Перемога одної чи другої сторони — Німеччини або Росії — однаково залишала Україну в дальшій неволі. В тім часі всі українські зусилля, на всіх відтинках і всіх ділянках, неминуче мусіли бути спрямовані на спротив і самоохорону проти фізичного знищення ворожими силами українського народу.

Друга світова війна закінчилась „з'єднанням" земель України в одній тотальній соборній неволі московсько-большевицького імперіялізму.

7) Не вважаючи на сучасний большевицький жорстокий терор, масові заслання до сибірських таборів невільничої праці, та не вважаючи на нечуваний колоніяльний визиск, український народ тепер і далі не перестає боротися за свою свободу, яку хоче здійснити в своїй демократичній соборній самостійній українській державі.

Моральні сили цього впертого спротиву проти московської диктатури черпає український нарід із своєї европейської демократичної культурної традиції, його любови до свободи людини й громади, та із традицій боротьби за соборну і самостійну Українську Народну Республіку.

8) Українська визвольна боротьба для остаточної перемоги, з повним досягненням її визвольних цілей та тривалим закріпленням здобутих позицій вимагає в першу чергу всебічної організації внутрішніх сил всього українського народу і доцільного та планового використання цих сил внутрі й назовні у відповідний момент за сприятливої ситуації для визвольної української всенародної революційної акції.

Часткові, роз'єднані окремі збройні виступи проти сильного російсько-большевицького ворога не можуть ґарантувати тривалого успіху і приносять тяжкі жертви, що підривають фізичне буття укр. народу.

9) УСП, в своїй боротьбі за національну незалежність, щиро співпрацює з усіми українськими демократичними організаціями, але рішучо поборює руїнницьку роботу різних тоталітарних, реакційних груп, як шкідливу і згубну для демократичного розвитку українського народу. Зокрема Конференція УСП засуджує тероризм націоналістичної тоталітарної групи Бандери, її безпідставні претенсії виступати іменем борців за волю нашого народу в Україні та її безвідповідальні виступи за кордоном.

Авантюризм і тероризм націоналістів з-під стягу Бандери приніс і приносить українському визвольному рухові величезні моральні й матеріяльні шкоди, а тому Конференція УСП кличе всіх чесних українців до рішучої, організованої відсічі антинародній, руїнницькій роботі цієї групи.

Передплачуйте

«Вільне Слово»!

КОМУНІКАТ

ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Дня 26-27 серпня відбулося в присутності Пана Президента УНР А. Лівицького чергове засідання Президії УНРади разом з Виконним Органом.

Засідання Президії пройшло під знаком успішного завершення формування нового складу Виконного Органу УНРади під головуванням проф. Д-ра Ісаака Прохоровича Мазепи. Заслухано звіт в. о. Голови Виконного Органу попереднього складу Д-ра Макарушки.

По оголошенні декрету Пана Президента про призначення нового Виконного Органу, члени його склали присягу. Після того було заслухано експозе Голови В. О. проф. Д-ра Ісаака Мазепи та відбулася широка дискусія щодо напрямних політики Виконного Органу.

В дальших справах Президія схвалила внески Регуляміново-Мандатної Комісії про доповнення складу членів Національної Ради представниками поодиноких фракцій замість тих, що виїхали з Европи чи вибули з інших причин. Також було доповнено склад деяких комісій УНРади.

Президія УНРади постановила скликати в листопаді 1950 року Третю сесію УНРади для обговорення і вирішення ряду важливих чергових завдань українського Державного Центру.

Склад нового Виконного Органу

На основі декрету Президента А. Лівицького Виконний Орган УНРади зформовано в такому складі:

Голова Виконного Органу – Ісаак МАЗЕПА (УСП)

Заступник Голови і Виконуючий обов'язки Керівника Ресорту Закордонних справ — Степан ВИТВИЦЬКИЙ (УНДО)

Заступник Голови — Іван БАГРЯНИЙ (УРДП)

Заступник Голови і член Виконного Органу для окремих доручень в справах зовнішніх — Дмитро АНДРІЄВСЬКИЙ (ОУН)

Керівник Ресорту Внутрішніх справ —Василь ГРИГОРЕНКО (УРДП)

Керівник Ресорту Військових справ – Микола КАПУСТЯНСЬКИЙ (ОУН)

Керівник Ресорту Фінансів — Любомир МАКАРУШКА (УНДО)

Керівник Ресорту Народного Господарства — Спиридон ДОВГАЛЬ (УСП)

Керівник Ресорту Преси і Інформації — Микола ЛІВИЦЬКИЙ (УНДС)

З уваги на складність сучасної міжнародної ситуації і з огляду на можливість змін умов майбутньої праці Державного Центру УНР, призначено трьох заступників Голови Виконного Органу УНРади.

Справи ресортів Освіти і Віроісповідань та Юстиції тимчасово перебуватимуть під керівництвом Президії Виконного Органу, а виконання обов'язків Державного Секретаря доручено С. Довгалеві.

III. Резолюції в справах робітничого професійного руху серед української еміґрації

1) Установча Конференція УСП закликає всіх робітників українців включитися в робітничі вільні професійні спілки в країнах, де доводиться працювати. УСП закликає українських робітників разом з усіма робітниками, об'єднаними в Міжнародному Союзі Вільних Профспілок, вести одну робітничу політику та дотримуватись робітничої солідарности.

2) Конференція УСП закликає українських робітників згуртуватись у профспілках та вибрати з-поміж себе комітет, який заступав би українських робітників у професійно-робітничому рухові перед централями профспілок даної країни та дбав про їхні культурні інтереси і репрезентував українських робітників у краєвих і центральних союзах профспілок та в міжнародному об'єднанні робітничого професійного руху.

3) Всі українці, члени профспілок, повинні використати свою участь у професійному робітничому рухові для пропаґанди соціяльних та національно-державних змагань українського народу в боротьбі проти російського большевицького імперіялізму. Цю роботу має очолювати й давати напрямні комітет, вибраний робітниками українцями, членами профспілок на чужині.

IV. В організаційно-партійних справах УСП

1) Установча Конференція УСП констатує, що старі українські соціялістичні партії мають величезні історичні заслуги в боротьбі за визволення українського народу. Виходячи з історичного досвіду останніх десятиліть, Конференція констатує, що ідеологічні різниці й тактичні розходження настільки малі в лавах українських партій демократичного соціялізму, що на нинішньому етапі їх боротьби за українське визволення ці різниці й розходження не стоять на перешкоді до з'єднання їх в єдину Українську Соціялістичну Партію.

Свобода індивідуальної соціялістичної думки дає можливість так само вільно діяти в єдиній соціялістичній партії.

Конференція вважає, що спільний фронт об'єднаної партії буде тою силою, яка поборює тоталітарний устрій большевицького рабства та заперечує економічний хаос ліберального необмеженого капіталізму і приносить на своїх прапорах гасла соціяльної справедливости, економічної організованости та політичної свободи людини, обмеженої свободою інших, у правовій демократичній державі та свободи кожної нації у виборі форми свого політичного та державного буття.

2) Конференціяя одноголосно постановляє, що всі історичні українські соціялістичні партії, об'єднані раніше в Союзі Українських Соціялістів (СУС), а саме:

Українська Партія Соціялістів Революціонерів (УПСР),

Українська Соціял-Демократична Робітнича Партія (УСДРП),

Українська Соціялістично - Радикальна Партія (УСРП),

Українська Соціял-Демократична Партія (УСДП), зливаються в одну Українську Соціялістичну Партію (УСП) з єдиною програмою і єдиним організаційним статутом та єдиним керівним органом, обраним конференцією УСП.

Всі члени згаданих партій стають членами Української Соціялістичної партії.

3) Конференція одноголосно ухвалює спільну програму УСП та організаційний статут.

4) Конференція постановляє обрати Центральний Комітет УСП в складі 9-ти осіб і йому доручає на основі організаційного статуту УСП перевести реорганізацію українських соціялістичних сил.

5) Конференція доручає Центральному Комітетові УСП видавати партійний пресовий орган.

V. Про відношення УСП до державного центру УНР та в справі представництва УСП в УНРаді

1) Установча Конференція УСП заявляє перед усім українським народом і цілим світом, що дійсним виразником волі нашого народу і законним репрезентантом державного суверенітету України є тільки державний центр Української Народної Республіки, що перебуває нині на чужині.

Конференція УСП вітає державного репрезентанта УНР в особі пана Президента А. М. Лівицького, Українську Національну Раду в особі її голови пана проф. Б. Ю. Іваницького та уряд УНР в особі пана голови Виконного Органу УНРади проф. І. П. Мазепи.

УСП так само, як раніш Союз Українських Соціялістів, буде брати активну відповідальну участь у роботі українського державного центру і буде його підтримувати у всіх державно-визвольних змаганнях.

2) Конференція УСП, до якої вливаються на цій конференції всі партії, що входили в Союз Українських Соціялістів (СУС), постановляє перебрати УСП від СУС представництво в УНРаді. Фракція СУС в УНРаді стає фракцією УСП.

3) Конференція схвалює діяльність всіх дотеперішніх членів фракції СУС в УНРаді та членів СУС у Виконному Органі УНРади, висловлює їм повне довір'я і подяку за їхню працю в державному центрі УНР для української визвольної справи. Всіх теперішніх членів УНРади з фракції СУС — тт. Гр. Денисенка, С. Довгаля, І. Мазепу, С. Ріпецького, П. Феденка га А. Чернецького — уповноважує надалі репрезентувати УСП в УНРаді.

4) Конференція ухвалює, щоб члени фракції УСП в УНРаді по можливості перебували в країні осідку державного центру УНР.

5) Конференція уповноважує Центральний Комітет УСП при потребі зміняти або доповнювати персональний склад делеґатів УСП в УНРаді згідно з вимогами і приписами конституції та реґуляміну УНРади.

Міжнародна соціялістична маніфестація

20 серпня у Франкфурті відбулася Інтернаціональна Соціялістична Маніфестація, яку влаштувала німецька соціял-демократична партія. В маніфестації взяли участь соціялісти Америки, Франції, Голяндії, Австрії та інших країн. Представник УСП П. Феденко мав там розмови з делеґатами різних країн.

Конференція Соціялістичної Унії в Копенгаґені

30-31 травня 1950 р. відбулася в Копенгагені Конференція Соціялістичної Унії Середньої та Східної Европи, до якої належать соціялістичні партії таких країн: Болгарія, Естонія, Латвія, Литва. Польща, Угорщина, Україна, Чехословаччина, Югославія. Члени Соціялістичної Унії мали нагоду бути на Конференції КОМІСКО, що відбувалася теж 1-3 червня. УСП заступав т. О. Волинець. Від секретаріяту УСП були вислані окремі меморіяли до всіх соціялістичних партій, що брали участь у конференціях, про становище в Україні. УСП подала членам Конференцій таке звернення: «Українська Соціялістична Партія стверджує, що український і біроруський народи своєю культурою і традицією належать до Західноевропейської спільноти. Їх включення до европейської спілки вільних народів необхідне для організації єдности і миру в Европі. Український народ не визнає свого поневолення комуністичною тиранією і бореться за свободу, демократію і мир. В цей час Совєтська Росія найбільша імперіялістична агресивна великодержава. Вона пригнобила народи й позбавила їх свободи й незалежности. Загроза московського імперіялізму може бути знищена тільки відновленням права на свободу та незалежне життя націй. Демократичний лад може розвиватися в Східній Европі тільки при умові повної соціяльної та економічної свободи робітників і селян, бо тільки вони є основою для будування повної і вільної демократії в Східній Европі. Ми заявляємо, що не може бути повороту до капіталістичної системи, з визиском трудящого люду. Соціяльна демократія — це єдина гарантія природного людського права на повну свободу і справедливість, як для особи так і для народу...“

КОМІСКО в справі народів, поневолених Совєтською Росією

На конференції КОМІСКО в Копенгагені 2 червня 1950 р. була внесена Соц. Унією Середньої і Східної Европи та затверджена така резолюція: «Явна або замаскована окупація країн Середньої і Східної Европи створила там стан постійного напруження і являє загрозу для країн, що перебувають далі на захід. Організація Об'єднаної Европи і мирна стабілізація внутрішніх відносин стала не можлива за теперішньої ситуації. Тільки відкликання совєтських армій і поліційних сил, ліквідація примусового апарату комуністичних накинутих режимів, і відновлення основних людських політичних прав може створити необхідні умови для вільних виборів і так утворити демократичні порядки, основані на згоді заінтересованих людей, що можуть ставити домагання репрезентувати ці нації. Цим способом могли б бути створені умови для тривалого миру в Европі і в цілому світі.»

Позиції українських соціялістів

I

Історія не знає іншої епохи, яка б так ясно, як сучасна доба, ставила перед всіма народами світу, як і перед нашим українським народом, гнітюче питання: чи людство буде розвиватися далі як спільнота вільних людей і вільних націй — чи обернеться воно в убогих невільників всесвітнього тотального і безвихідного рабства під владою злочинних тиранів російського комуністичного Кремля.

Перед сучасним людством стоїть у всій своїй наготі неминуча дилема: або Совєтський Союз, цей могутній світовий збройний арсенал, своєю випробованою ще за царської Росії системою м літарних колоніяльних підбоїв і новітньою системою совітського державного рабовласництва, опанує цілий світ — або світ мусить напружити всі сили для ліквідації Совєтського Союзу, як постійної світової комуністичної воєнної загрози. За всезростаючого російсько-большевицького мілітарного імперіялізму і його воєнної аґресії немає надії затримати в світі на довший час хистку сучасну політичну рівновагу, а тим більше, доки не зломлена сила Совєтського Союзу, немає ніяких можливостей для створення стабільного положення в світі.

Маємо всі підстави гадати, що світ таки не підляже комуністично-большевицькій пошесті і не призведе себе до занепаду та катастрофи.

Загрожений воєнною тотальною аґресією з боку Совєтського Союзу та його помагачів, демократичний світ мобілізує і об'єднує свої сили відпору на всіх ділянках і всіх відтинках. З послідовно-логічною неминучістю наближаються до нас величезної світової ваги події — змагу і остаточної розгри сил між блоком демократій всіх континентів та всіх народів і блоком комуністично-большевицького тоталізму, керованого з Москви.

Немає сумніву, що в неминучім зударі двох світів — демократії і комуно-большевизму — переможе сильніший світ, світ свободи і права.

Сила демократії полягає не тільки в економічній і технічній спроможності та оборонній потужності великих демократичних держав, як головних і керівних чинників світової сучасної політики, але і в моральній, політичній та соціяльній силі демократичних режимів всіх волелюбних народів. Ця міць базується: на зрості свідомости й зрозумінні власних політичних та соціяльних інтересів трудящих мас, як наслідок впливу і творчої праці соціялістів та демократів-гуманістів останнього століття; на вирішальній вазі і політичній ролі робітничих організацій та соціялістичних і ліберально-демократичних партій в найпередовіших державах Европи та Америки; на усвідомленні загроженим волелюбним людством та його працівними клясами в цілій повноті й ширині страшної большевицької небезпеки; — все це дає підстави сподіватися, що об'єднані сили демократії всіх народів у вирішальному змагу раз на завше усунуть для цілого людства марево зловіщої постійної загрози воєнної московської аґресії і цим створять головну передумову забезпечення світового тривалого миру та вільного розвитку народів.

З долею волелюбних народів, з їх свободою і перемогою над російсько-большевицьким стремлінням до опанування світу зв'язана доля і перемога українського народу. На терезах сучасної і майбутньої історії важиться доля всіх народів, як поневолених, так і загрожених Москвою. Розв'язання української проблеми лежить в міжнародній площині, одначе вирішальним чинником буде сам український нарід, його моральна, політична, фізична, технічна й економічна потужність та організаційна підготова.

В майбутній світовій розгрі сил український народ, його поневолений, але неупокорений трудовий люд, разом з іншими народами, підбитими Москвою, буде непохитно стояти по стороні демократій і буде творити міцну складову частину в рядах активних протибольшевицьких борців за свою свободу і свободу всіх інших народів.

Для всієї української демократії, і зокрема для революційного українського соціялістичного руху першорядним завданням є — завчасно підготуватися, політично назовні і організаційно внутрі, для планового й доцільного включення українських визвольних сил в комплекс діючих поступових світових сил з метою боротьби за здійснення вселюдських ідеалів свободи, а одночасно з тим і ідеалів нашого українського народу — його державно-національного та соціяльно-економічного визволення.

II

Сучасна доба вимагає, як від всього українського народу в Україні, так від українців на чужині, підготови й мобілізації власних всіх наших сил та готовости до героїчних жертв для виборення й забезпечення нашого повного визволення. Сучасне положення в світі та в Україні зокрема вимагає об'єднання та постійного зміцнювання й розбудови сил українського соціялістичного руху, який завжди був виразником соціяльних і національних інтересів українських народних мас, та який поклав основи для розвитку демократичної думки в Україні.

З ідеями і боротьбою українського соціялістичного руху та діяльністю соціялістичних партій повязані найсвітліші події новітньої української історії періоду нашого національно-державного відродження. Нав'язуючи до визвольних ідей славного Кирило-Методіївського Братства з року 1846-47, великий український демократ і соціяліст Михайло Драгоманів дав почин для створення першої української соціялістичної партії — Української Радикальної Партії (УРП) — пізніша назва — Українська Соціялістично-Радикальна Партія (УСРП), що повстала в Галичині 1890 р. під проводом Івана Франка та Михайла Павлика. Року 1900 заснована була на Наддніпрянській Україні Революційна Українська Партія (РУП), якої продовженням стала Українська Соціял-Демократична Робітнича Партія (УСДРП). В 1899 році зорганізувалась в Галичині Українська Соціял-Демократична Партія (УСДП). Віддавна діяли на Україні групи українських соціялістів-революціонерів, що за революції 1917 року створили велику Українську Партію Соціялістів-Революціонерів (УПСР).

Діячі українського соціялістичного руху своєю революційною працею підготували створення самостійної соборної української держави року 1918, у формі Української Народної Республіки, та стояли на чолі українського державного будівництва й боротьби Української Народної Республіки за її незалежність. Після збройної окупації України російсько-большевицькою армією та після насильного розшматування українських земель західними сусідніми державами українські соціялісти невпинно продовжували в нових обставинах політичну боротьбу за визволення українського народу.

Знаючи імперіялістичну природу російського большевизму, українські соціялісти ніколи не поділяли згубних поглядів деяких політиків (чужих і своїх), які розраховували на можливість демократичної еволюції большевизму і пробували з комуністами порозумітися.

Українські соціялістичні партії та організації були і є найміцнішим заборолом проти розкладових комуністично-большевиньких та нацистсько-фашистівських впливів серед українського суспільства. Во-

ни були і є незламною підпорою української демократії. Українські соціялісти мають оправдані підстави спиратися на свій історичний досвід і свої революційні державно-творчі та демократичні традиції. В наші часи українські соціялісти, як спільники загального фронту світової демократії, можуть дати українському народові єдино реальні ідейні та політично-програмові основи для переможної боротьби за його остаточне і повне визволення.

Свідомі величі надзвичайно важких завдань, які припадають в сучасному і припадуть у майбутньому на долю українського соціялістичного руху, представники українських історичних соціялістичних партій — УСРП, УСДРП, УПСР і УСДП — та представники нового покоління соціялістів на своїй спільній конференції 25-26 березня 1950 року одноголосно постановили: створити єдину Українську Соціялістичну Партію (УСП) для успішної боротьби українського трудящого люду за його соціяльне і національно-державне визволення.

Оповіщаючи про це рішення нашому громадянству, УСП подає до загального відома засади, які вона поклала в основу своєї діяльности, та цілі, за які борються українські соціялісти. УСП, так само як і соціялістичні партії в інших країнах світу, стоїть на засадах народоправства, себто такого політично-громадського ладу, в якому суверенний народ сам править собою і своєю державою через вибрані вільними голосами законодатні установи. Цей лад може бути здійснений тільки в державі, яка ґарантує одиниці і кожній людській громаді їх природні права: свободу віри, слова, друку, зборів та громадських, політичних і професійних організацій для захисту їх інтересів, право вільної критики та рівноправність всіх людей, незалежно від походження, віри і раси.

УСП відкидає диктатуру, насильство й терор, відкіль би вони не походили, як злочинно-шкідливі методи в упорядкуванні громадських і державних справ. Суспільство має право вживати сили тільки для забезпечення правопорядку, основаного на пошані всіх до природних прав людини, тільки в обороні суспільства перед насильствами і злочинними діями, а не для гноблення вільної людини.

Соціялістична ідея виросла на ґрунті християнської культури, яка дала людству високі кличі любови до ближнього й виплекала та зміцнила в людині почуття гуманности. Християнські ідеали допомоги ближньому, справедливости, людяности, правди лежать в основі етично-морального світогляду й практичної діяльности демократичного соціялізму. Викорінення цих ідеалів було б рівнозначним зі смертельним скаліченням людської природи та початком неминучого морального занепаду народів і падку духової культури людства.

Український соціялістичний рух рішуче поборює фальшиве вчення і політичні доктрини та рухи, які пропаґуюють у відносинах між людьми вовчу „мораль дужчого", діють під гаслом „ціль оправдує засоби" і не спиняються перед найстрашнішими злочинами для досягнення своєї мети. В сучасному большевицькому комунізмові з його тотальним терором, необмеженим кріпацьким визиском трудящих мас та політичним і національним рабством, так само як і в нацизмо-фашизмі та зоологічних націоналізмах, проявляється в найогиднішиx формах новочасне варварство. Тільки фактичний — а не лише на словах — поворот цивілізованого людства до засад гуманности і здійснення їх в практиці, як національно-суспільного, так і міжнародного життя, може прокласти правильний шлях до успішної боротьби проти утиску тотальних тираній, що призводять нарід і людство до звироднення та дикунства.

Демократична соціялістична ідея показала людству шлях для перебудови суспільних відносин на основі соціяльної справедливости та прагнень до піднесення добробуту народних мас. Своєю столітньою боротьбою соціялістичний рух наблизив до цієї мети кожний народ у такій мірі, в якій серед нього сприйнялася щиро-демократична соціялістична думка. Основні ідеї міжнародного соціялістичного демократичного руху спільні також для українських соціялістів. Згідно з цими ідеями УСП бореться:

1) За визволення України з колоніяльної залежности від большевицької Росії і відбудову суверенної Самостійної Соборної Української Народної Республіки, створеної кров'ю і зусиллями українського народу в часи великої української революції 1917-19 рр. і насильно окупованої збройними силами імперіялістичної большевицької Москви та територіяльними захватами сусідніх держав.

2) За усунення кривавої злочинної диктатури большевицької комуністичної партії в Україні і за відновлення демократичного ладу в незалежній українській державі на основі свобідно виявленої волі всього населення України.

3) За знищення комуністичної системи бюрократичного тотального удержавлення всього господарського життя і за привернення системою державної економічної політики господарської свободи на основі народно-господарської доцільности й корисности та продуктивности праці.

4) За знищення большевицької системи державного капіталізму і капіталістично-державного визиску робітництва та запровадження системи вільної праці в державних, самоврядних, кооперативних та трудових приватних підприємствах на основі господарської демократії.

5) За знищення колгоспного та радгоспного невільництва і передачу землі трудовому селянству з правом свобідного ним визначення доцільности форм володіння й користування землею та організації сільського господарства.

6) За створення шляхом плянової економічної політики сприятливих передумов для всебічного розвитку народного господарства України і піднесення на вищий щабель матеріяльного добробуту народних мас та їхнього культурного рівня.

7) За знищення большевицької системи примусової рабської праці у всіх галузях господарювання та на всіх відтинках народного життя.

8) За повну свободу праці і вільного вибору професій та фахів.

УСП, Соціялістична Унія і КОМІСКО

УСП належить до Соціялістичної Унії. Комітет Інтернаціональної Соціялістичної Конференції (КОМІСКО), не бажаючи «дратувати Сталіна», об'єднував у цій організації соціялістичні партії на захід від залізної заслони. Але практика показала, що «батько народів» невблаганий і не вважає на кордони. Провідники КОМІСКО приходять до переконання, що тільки єдиний фронт і сильна організація всіх соціялістичних партій, незалежно від їх географічного положення, може поставити успішний спротив большевицькому імперіялізмові. Не зважаючи на труднощі, мусить прийти до створення нового інтернаціоналу демократичних соціялістичних партій, в якому візьмуть рівноправну участь всі активні сили світового соціялістичного руху.

Увага! В комплекті черенок корпусу бракує літери „ґ", тому її замінено літерою „г".

9) За право на працю кожного громадянина та правну охорону праці і забезпечення працею.

10) За повну свободу й охорону трудового підприємництва у всіх галузях народного господарства та на всіх ділянках господарської і суспільної чинности, як в індивідуальних так і в колективних формах підприємства.

11) За кооператизацію господарської трудової діяльности. За розвиток всіх видів вільної кооперації.

12) За повне право власности кожного на продукт своєї праці або його трудовий заробіток.

13) За соціяльне забезпечення системою справедливої соціяльної політики всіх трудових верств на випадок безробіття, хвороби, каліцтва, старости та непрацездатности.

14) За забезпечення справедливого соціяльного розподілу національного (народно-господарського) доходу системою державної політики реґулювання цін, заробітної платні та висоти податків з метою забезпечення життєвого вищого стандарту працівних верств.

15) За всебічну державну охорону здоров'я всього населення, як головної основи продукційної здібности народу.

16) За вільний розвиток науки, літератури й мистецтва, не підпорядкованих догмам жадних доктрин.

17) За вільну школу з обов'язковою безплатною загальною та професійною освітою для всієї молоді України.

18) За політичну і релігійну свободу, за соціяльну і господарську демократію.

УСП уважає, що ці програмові засади можуть бути належно здійснені тільки в самостійній демократичній українській державі, бо національна незалежність і демократичний лад — це необхідна передумова для нормального розвитку народів. Тільки об'єднаними зусиллями, належною підготовою та напруженням свого політичного розуму сучасне українське покоління може переможно вийти з тієї великої проби, перед якою ставить його історія. Це завдання переростає сили окремих одиниць, партій і суспільних верств. Воно може бути з успіхом досягнене тільки спільними силами і жертвами українського народу в Україні і його еміґрації.

Українські соціялісти завжди поборювали і будуть поборювати експозитуру російського комуністичного кривавого режиму в Україні під маскою т. зв. Української Соціялістичної Радянської Республіки.

Єдиним дійсним законним носієм державного суверенітету України і виразником волі українського народу є державний центр Української Народної Республіки, що нині перебуває на чужині. Державний центр УНР, спираючись на політично-законодатне тіло — Українську Національну Раду, як політичне представництво українського народу, репрезентоване всіма напрямками українських політичних партій, що спираються на державній традиції УНР, продовжує визвольну боротьбу за суверенну українську демократичну державу.

З політичних позицій державного центру УНР провадять державно-визвольну боротьбу і українські соціялісти, стоючи на становищі, що вільна самостійна УНР має бути разом з державами інших народів в системі Об'єднаної Европи, як рівноправний член.

П. КРАСНОНІС

Українська Вільна Громада в США

Українській поступовій громадськості в Америці вже віддавна бракує власної організації. Правда, громадяни завжди відчували потребу в об'єднанні й мали вже кілька власних товариств, але, на жаль, вони іноді попадали під уплив перекінчиків (Січинський, Цеглинський, Левицький та ін.) і тому не могли якслід виконувати своїх завдань.

Як наслідок цього, утворився стан, коли ідейний, чесний, національно свідомий і соціяльно поступовий елемент опинився без власної організації і тому не міг успішно виконувати своїх завдань в громадсько-політичній ділянці української спільноти в Америці. Правда, цей елемент зумів тут вибудувати сильну демократичну й поступову організацію, що нею є Український Робітничий Союз, але та організація, як обезпеченеве товариство, не може брати на себе завдань, які треба виконувати в громадсько-політичній ділянці. Тому в Америці витворилася тяжка ситуація, коли в українськім громадськім житті прийшли до слова та впливу експоненти псевдо-лівої і правої реакції і завели нашу іміграцію на бездоріжжя.

„Національна група українців в США належить до найпримітивніших. Крім релігійного життя вона майже нічим не цікавиться; до того ще вона релігійно дуже розсварена. Ця група не дбає про свою культуру і господарку; національна свідомість її мала, вона політично несвідома, соціяльними проблемами не цікавиться і реакція має до неї легкий доступ."

Таку характеристику нашій спільноті в Америці дав оце недавно один із чільних діячів американського політичного світу.

Тому визначною подією в українському житті слід уважати з'їзд представників українського поступового громадянства, що відбувся 29.4.50 р. в Ню-Йорку.

На з'їзді було заступлено сім організацій із значніших українських осередків США і Канади, а, крім того, три організації надіслали заяви про те, що вони приєднуються до ухвал з'їзду.

Делеґати вислухали змістовні й цікаві доповіді: д-ра М. Стахова про сучасне положення українського народу та завдання української іміґрації, д-ра В. Петрицького про програму й статут та проф. І. Паливоди про потреби преси. Збори докладно обміркували доповіді та ухвалили заложити товариство під іменем „Українська Вільна Громада". Мета організації — допомагати морально й матеріяльно в змаганні українського народу визволитися з-під комуністичної диктатури, відновити незалежну, соборну українську республіку на основах політичної і господарської демократії й таким чином стати вільним та рівноправним членом світового об'єднання націй, як про це говорить § 2 статуту. В основних принципах організації стверджується, що: а) забезпечити світовий мир та дійсну міжнародню співпрацю можна тільки тоді, коли кожна нація буде мати на своїй етнографічній території свою незалежну державу, в якій увесь державно-політичний і соціяльно-економічний лад буде встановлений свобідною волею більшости рівноправних громадян; б) спільним зусиллям світової демократії мусить бути знищена всяка форма поневолення одної нації другою та усунені ті організації і режими, які підтримують змагання до поневолення інших націй або їх частин шляхом підбою; в) Совєтський Союз і вся його політично-державна система монопартійної диктатури і державного капіталізму мають бути усунені, а натомість утворені незалежні держави з демократичним ладом, які щойно після здобуття своєї національно-державної незалежности і внутрішньої демократичної свободи можуть вільним рішенням установити умови свобідної кооперації між собою; г) в українській державі має бути забезпечений де-

мократичний лад, права людини та правовість. У змаганні до найвищого удосконалення людини — виховання громадянина має основуватися на загальнолюдській і християнській моралі; ґ) Україна має бути державою всього українського народу, а не окремих кляс. Народне господарство української держави має бути основане на раціональному плянуванні в інтересі загалу для осягнення такої продукції, яка забезпечувала б щораз краще потреби людини й забезпечила б якнайбільше вільного часу для особистого й духового життя людини. Вільна ініціятива одиниці має бути оцінювана зі становища повищої мети народного господарства. Вся земля України має бути власністю або в користуванні хліборобських спілок і селян. Самоврядування чи держава мають користуватися землею тільки на основі спеціяльного призначення.

Вибрано Головну Раду організації в такому складі: Д. Василащук, І. Мурин, Б. Білинський, З. Федоренко, І. Кривоус, О. Смик, Н. Піндзьола, І. Кальмук, В. Палійчук, М. Сподарик, М. Андрейко, В. Петрицький, В. Лазечко, Д. Корбутяк і О. Животкова. До Головної Управи ввійшли: М. Стахів, І. Паливода, С. Ріпецький, П. Грицишин, О. Павлів, Н. Сиротюк, П. Красноніс, В. Гавриляк і В. Довгань. Заступники: Л. Безручко і Я. Калявський. До Контрольної Комісії: Я. Зозуля, О. Матейко і Л. Чикаленко.

13-го травня ц.р. відбулося перше засідання Головної Управи і розподілено функції так: Голова — І. Паливода, І м.-голова — В. Довгань, II м.-голова — П. Грицишин, секретар — О. Павлів, організаційний референт — П. Красноніс, культурно-освітній референт і преса — С. Ріпецький, господарсько-фінансовий референт — Н. Сиротюк, референт молоді — О. Маланчук, жіночий — О. Животкова і суспільна опіка — Я. Калявський.

З'їзд ухвалив такі постанови: 1. Московська большевицька диктатура, що криється під назвою „Союз Совєтських Соціялістичних Республік", є прямим запереченням природного права кожної нації на самоозначення, повним знищенням основних принципів демократії тому, що власником і господарем кожної держави повинен бути нарід, щоб здійснити потоптані засади соціялізму та соціяльної справедливости. Замість союзу вільних і суверенних народів панує там брутальна воєнна окупація над Україною і іншими не російськими народами, завойованими московським большевизмом. Замість обіцяних „совєтів" чи „рад", панує там тиранія державної бюрократії, зорганізованої на зразок шляхетського ордену для панування над народами. Замість обіцяного комунізму чи соціялізму панує там тотальний державний капіталізм, при якім визиск трудових кляс є більший, ніж був колибудь в історії невільничої праці. Головна частина доходу праці народу йде на розкішне життя кляси вельмож та на воєнні засоби, призначені на завоювання цілого світу під цю систему совєтської тиранії. Замість рівноправних національних республік існує там нічим неприхований колоніяльний визиск поневолених народів, а зокрема України. Московські комуністичні диктатори послугуються тим визиском підбитих народів на економічну користь самої Росії, щоб задовольнити виростаючий російський націоналізм та прислужитися ним для зломання визвольних демократичних сил як серед самих росіян, так і серед поневолених народів. Таким способом російський націоналізм служить за розгонове колесо диктаторської влади совєтським вельможам у їх намаганні втримати в своїх руках політичну й економічну тотальну диктатуру. Найбільшою небезпекою для цієї московської большевицької тиранії є існування поза СССР вільних демократичних держав з соціяльно-правовою системою, яка шанує людську гідність і свободу. Особливо велику загрозу для цієї тиранії являє вільний робітничий і селянський рух. Бо про цей рух, ведений демократами-соціялістами для будови нового справедливого ладу демократичними способами при збереженні всіх вольностей людини, — не зважаючи на всі засоби залізної ізоляції СССР від демократичного світу, — постійно продираються на територію СССР правдиві вісті, як доцільно робітничі маси у всіх країнах демократичного Заходу ведуть для свого добра організовану діяльність. З тої причини большевицька Москва змагала й змагає до того, щоб якнайшвидше усунути цю небезпеку шляхом підкорення собі цілої земної кулі. Це одне з основних джерел теперішнього імперіялізму Москви, що зазіхає на цілий світ. Сила системи СССР сама по собі замала, щоб сама могла підбити решту світу тільки збройною силою своєї армії. Тому Москва пробує підкопати і розложити внутрішню морально-духову силу демократичних держав, звертаючи всі свої змагання на несвідомих робітних людей, перед якими московські аґенти виступають під маскою ідейних комуністів, демократів, часами навіть соціялістів і християнських борців за справу всесвітнього миру та поширюють у світі фальшиву думку про те, що буцімто московська диктатура перевела в СССР соціялізм і свобідний союз народів. Західні народи стоять, таким чином, перед загрозою зросту цієї аґентури комуністичної Москви, яка хоче зломити оборонну силу демократичних держав розбудованою на велику скалю системою шпигунства, військового, економічного й морального саботажу та явної зради своєї батьківщини. Щойно коли ця система внутрішнього підриву й підкопу, на думку Москви, буде достатньо сильна, прийде пора воєнного нападу на демократичні держави. II. Злучені Держави Америки та її союзники є нині для комуністичної Москви єдиною поважною перешкодою для її дальшого імперіялістичного походу, щоб опанувати світ. Тому зусилля Москви сконцентровані в першу чергу проти Америки і сюди йдуть найбільші засоби й старання, щоб розбудувати свою аґентуру в формі комуністичної партії та її симпатиків. III. Український нарід на рідних землях не піддався і не відрікся від своїх змагань до своєї власної, від чужої волі незалежної держави, в якій єдиним господарем був би виключно він сам і ніхто інший. Та боротьба ведеться у всіх можливих формах: збройна — повстанськими силами, культурна — в школі і поза школою, в літературі, церкві та по професійних організаціях, економічна — проти визиску державного капіталізму і політична — проти диктатури московського комуністичного центру. Для зломання цієї боротьби України до здобуття своєї державної волі Москва вживає всіх злочинних засобів терору, переводить масові депортації й арешти, масові висилки в концетраційні табори невільничої праці, масові розстріли і навіть кількакратно пляново зорганізувала голод, який винищив міліони людей усіх верств українського народу.

IУ. У тій ситуації З'їзд уважає необхідним: 1) повести живу акцію за поширення серед української іміґрації ідеї політичної та господарської демократії, поборюючи одночасно й непримиренно всякі протидемократичні тенденції, а зокрема комуністичну й комунофільську ідеологію; 2) допомагати морально й матеріяльно визвольній акції українських демократичних і соціялістичних сил в Европі; 3) З'їзд уважає за необхідне підтримати морально і матеріяльно Українську Національну Раду, як загальний центр української визвольної акції проти комуністичної московської окупації. З'їзд стверджує, що винятково тяжке положення українського народу під большевицькою диктатурою вимагає тривкої консолідації та активности української іміґрації. З'їзд уважає, що в теперішніх умовах побудова Української Національної Ради на паритетних основах усіх політичних угрупувань єдино можлива й доцільна аж до повного визволення України. Обов'язком всієї української іміґрації дати моральну і матеріяльну підтримку Українській Національній Раді; 4) повести акцію в Америці за те, щоб також тут була розбудована на демократичних принципах загальна українська репрезентація і в тому напрямі вимагати статуто-

вих і програмовнх змін в Українськім Конґресовім Комітеті; 5) вимагати утворення на таких самих демоктатичних принципах Ради Української Культури для керівництва і плянування шкільного й позашкільного виховання української з походження молоді, для зміцнення праці в культурно-освітних, наукових і розвагових установах. Так само для добра господарського розквіту в українській громаді на подібних засадах повинна існувати й Господарська Рада; 6) З'їзд закликає всіх справжніх українських демократів вступати в члени організації „Українська Вільна Громада". У. З'їзд клонить голову перед українськими героями, що в боротьбі за права України зложили в жертву свободу, здоров'я й життя. З'їзд вітає дальшу боротьбу українського народу за свою волю на рідних землях та висловлює свою солідарність з визвольною боротьбою всіх інших поневолених большевицькою тиранією народів, зокрема З'їзд вітає здвиг демократичних ідей і сил, який проявився за останніх років у колах революційного підпілля на рідних землях.

Професійний рух

А. ЧЕРНЕЦЬКИЙ

НОВЕ СОЦІЯЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В США

По довгих дебатах сенат США ухвалив проєкт нового соціяльного забезпечення робітників. Сталось це наслідком старань президента Трумена, який перед своїм вибором обіцяв це робітникам.

Очевидно, ухвалений американським сенатом проєкт далеко не охоплює ще всіх робітників, та далеко йому ще до того, щоб рівнятись з англійським чи німецьким соціяльним законодавством. Та не треба забувати, що і в Англії і в Німеччині — соціяльне законодавство не прийшло з ласки чи доброї волі самих тільки держав чи їх міністрів або парляментів. Це вислід боротьби самих робітників, перед яким мусила держава поступитись.

Колись в Англії умови праці були жахливі, головно в початках виникнення новочасного промислу. Фрідріх Енґельс у своїй книжці „Становище робітничої кляси в Англії" та Б. і С. Вебб-и в своїх творах „Історія праці в Англії" та „Історія англійських професійних організацій (тредюніонів)" — дали жахливі картини нужди англійських робітників та їх боротьби за поліпшення свого стану.

Те саме було в Німеччині, коли вона в другій половині XIX століття з аґрарної країни стала промисловою. Робітники самі в своїх професійних організиціях своїми власними вкладками творили фонди на забезпечення від недуги, на випадок каліцтва та на старість і на випадок смерти, як також на час безробіття. В давній Австрії так було ще до першої світової війни. Колись Іван Франко у своїй повісті „Борислав сміється" із життя нафтових робітників, дав образки першої орбанізації їх та її допомогових фондів-складок.

В Америці перші піонери української еміґрації, бачучи нужду українських іміґрантів, головно вуглекопів-майнерів, створили перші допомогові організації, нині союзи, з яких у велику організацію виріс за 40 років свого існування „Український Робітничий Союз", що зробив українським робітникам в Америці багато добра.

В Німеччині соціяльне забезпечення започаткували теж робітники та їх професійні організації й соціялістична партія. Щойно під їх тиском Бісмарк увів соціяльне законодавство, щоб тим способом спинити робітничий соціялістичний рух.

Соціяльне законодавство прийшло у всіх державах як вислід старань і боротьби самих робітників. Це повинні пам'ятати ті з-поміж українських скитальців, які опинилися в Америці і щойно тепер стають робітниками, захоплюючись німецьким соціяльним законодавством, не знаючи його довгої історії, та нарікають на Америку і її недомагання в цій ділянці.

Колись, при творенні свого самостійного державного життя, США були аґрарною країною, і цей характер відбився на законодавстві. Нині є тільки 7 міліонів людей в США, які працюють як наємні сили в рільництві, а поверх 50 міліонів — це промислові робітники. Очевидно, що тепер наслідком тих перемін, зросту сили, впливів і організації американських робітників, справа соціяльного обезпечення стає пекучою. Соціяльне законодавство мусить це зафіксувати і модернізувати давно перестаріле на тому полі заководавство. Робить це не зі самої доброї волі чи гуманности, а під натиском робітників.

Головні зміни та постанови нового соціяльного законодавства в США такі:

I. Соціяльне забезпечення (Social Insurance):

1) підмога в часі безробіття;

2) стареча емеритура;

3) посмертна пенсія.

II. Суспільна допомога (Public Assistance):

1) старим,

2) сліпим,

3) незабезпеченим дітям.

III. Опіка над дитиною (Children's Services):

1) опіка надматеринством та здоров'ям дитини,

2) опіка над дітьми-каліками,

3) загальна опіка над дитиною.

До забезпечення включено тепер нових 10 міліонів робітників, з них 8.300.000 на обов'язковій базі, решта на добровільній. Всіх забезпечених має бути тепер 45 міліонів, отже новий закон не охоплює ще всіх робітників.

Закон про соціяльне забезпечення поширено на:

а) самостійних робітників, які заробляють річно найменше 400 долярів (сюди належать адвокати, лікарі, дентисти та інші інтелектуальні професії), є їх 5 міліонів;

б) сільсько-господарських робітників, які працюють у одного працедавця-фармера найменше 60 днів і заробляють найменше 50 долярів на квартал, є їх 1 міліон;

в) домашню прислугу, коли вона працювала у одного працедавця найменше 24 дні і заробляла бодай 50 долярів квартально, є їх 100 тисяч;

г) службовиків федеральних, стейтових і місцевих установ, які там не мають пенсій на старість, є їх 200.000;

ґ) службовиків релігійних і незарібкових організацій, є їх 600.000;

д) 750 000 інших осіб, а саме тих громадян, які працюють в американських працедавців поза США, в Порто Ріко і на Дівочих Островах, аґентів асекураційних фірм, комісіонерів, шоферів і ін.

Підвищено 2.900.000 особам дотеперішні старечі і посмертні пенсії на 85-90%, при чому при нижчих пенсіях підвишка буде виносити 100%, при вищих 60%.

Пересічно робітник, який дотепер діставав 26 дорярів, після нового закону дістане 48 долярів.

Право на пенсію має мати робітник перед осягненням 65 року життя, коли попрацює щонайменше 6 кварталів. Це залежить від віку робітника в дні, коли закон увійде в життя. Що молодший вік, то треба працювати більше кварталів. До осягнення повного забезпечення треба мати 40 кварталів праці.

Воєнним ветеранам признається місячний заробіток 160 долярів за весь час військової служби в роках 1940-1947 і відповідно до цього дістануть пенсію.

Максимальний річний заробіток, який підлягає забезпеченню, є 3.600 долярів. Максимальна сума пенсії цілої родини померлого пенсіонера підноситься із дотеперішніх 85 до 150 долярів на місяць. На покриття його забезпечення платять працедавці і працівник по 1 1/2% від платень.

Недомагання нового американського закону в порівнянні з европейськими є великі. Новий американський закон стоїть позаду не тільки німецького, але й чеського і польського пенсійного закону з-перед 1939 року.

Американський закон вимагає, щоб робітник працював у одного працедавця принаймні квартал, це є 3 місяці. Після польського закону робітник міг щомісяця мати іншого працедавця, а навіть коли пропрацював понад півмісяця, числилось це йому за повний місяць.

Найвища заробітна платня, яка після американського закону підлягає забезпеченню, виносить 3.000 долярів річно, цебто 300 долярів місячно. Як на американські відносини, квота замала.

В Польщі найвища, яка підлягала забезпеченню заробітна платня виносила 720 золотих місячно або 8.600 золотих річно. Працівник міг мати заняття у двох і трьох працедавців і сума всіх його заробітків у них підлягала забезпеці, аж до квоти 720 зол. місячно.

Вік 65 літ для одержання старечої пенсії на теперішні умовини є занадто високий. Мало котрий робітник досягає цього віку. Висота найвищої старечої пенсії для емерити не може перейти 85 долярів, а найнижча 10 долярів у місяць, — це кривдить робітника. В Польщі, де був мінімум 50 золотих місячної ренти, максимум доходив навіть аж до повних 100% заробітку.

Ще гірше є з пенсіями вдів. Перш усього, американський закон вимагає від жінки закінчення теж 65 року життя, щоб вона як удова могла дістати вдовичу пенсію, а до того щоб була найменше три роки заміжня чи жила з померлим. Цього не має европейське законодавство. Тут пенсію дістає кожна вдова, а коли виходить заміж поновно, дістає відступне в розмірі 3-річної пенсії.

Так само й сиротам европейський закон признає дитячі пенсії по смерті батька чи матері, які були обезпечені, і поза 18 рік життя, оскільки вони студіюють аж до 24 року життя. Европейське соціяльне законодавство реґулює і внески від забезпечення більш справедливо, ніж США. Польський закон з-перед 1939 року мав три виміри. До 60 зол. місячної платні робітника — покривав обезпечення сам працедавець, до 300 зол. місячно робітник платив 1/3, а працедавець 2/3, понад 300 до 720 зол. місячної платні працедавець і робітник покривали забезпечення по половині. За вплату внесків забезпечення відповідав працедавець. Він теж і відповідав за незголошення робітника до забезпечення або неправильне забезпечення. Суд на основі звіту закладу суспільного забезпечення засуджував працедавця на відшкодування та виплату пенсії чи рент забезпеченому та його родині.

І час вислуги до одержання старечої пенсії чи ренти інвалідства у Польщі становив 60 місяців, при чому робітник міг частіше зміняти працедавця, а крім того міг в тому часі мати й перерви, які міг доповнити, доки не набув 60 місяців часу вислуги. У США треба мати часу вислуги аж 40 кварталів, цебто 10 років, щоб дістати старечу пенсію чи ренту нездібности — інвалідську.

Додати треба ще, що в Европі забезпечення мало повну самоуправу, так що й робітники і працедавці спільно керували способом виборів установами соціяльного забезпечення. Держава мала тільки нагляд.

Багато недомагань має новий соціяльний закон США, але треба сподіватись, що під впливом вимог організованого робітництва, а головно його професійних організацій, ці недомагання на майбутнє будуть усунені і США зрівняються, а то й перевищать соціяльне законодавство Европи. Це все лежить в руках самих американських робітників.

До всіх українських робітників у Німеччині

Комісія Вільних Професійних Союзів цим звертається до всіх українських робітників, що працюють у Німеччині з таким закликом:

Кожний українець, чи українка, що працює в німецькому господарстві (на фабриці, в селянина або в маєтку) і належить до німецького професійного союзу, або ще ні, нехай негайно подасть відомості про свою професію, теперішню працю, вік і адресу.

Українська Комісія Вільних професійних Союзів, після переведення цієї реєстрації, скличе з'їзд українського робітництва в Німеччині для обговорення наших професійних і культурних справ. Незалежно від того, ця реєстрація дасть змогу приступити, в згоді з Німецьким Професійним Союзом, до видання окремого часопису українською мовою для інформації нашого робітництва про професійний рух і для задоволення національно-культурних потреб нашого робітництва на чужині.

Українська Комісія Вільних Професійних Союзів повідомляє, що до організації робітників-емігрантів у професійних союзах виявили велику прихильність найбільші професійні союзи Америки, які мають для цих справ своїх окремих представників у Европі, та Світова Конфедерація Вільних Професійних Союзів. Коли хочемо, щоб нас знав і шанував світ як вільний, демократичний народ, мусимо всі виявити свою організованість і свідомість. Отже — до праці під прапором Вільних Професійних Союзів!

Адреса для реєстрації і для інформації:
Ilko Popowytsch, Augsburg, Schlettererstr. 4.

Просимо посилати поштовий значок на відповідь.

Українська Комісія
Вільних Професійних Союзів.

Що єднає бандерівців з гетьманцями

Глибока ненависть бандерівських монопартійників до ідеї народоправства з'єднала їх з найчорнішою реакційною політичною групою гетьманців-скоропадчиків, що прагнуть завести в Україні монархію на чолі з „наслідником" Данилом Скоропадським. Співпраця цих двох еміґрантських політичних середовищ дійшла до такого завершення, що нині вже тяжко відрізнити ці дві групи від себе. Вся бандерівсько-гетьманська преса безглуздо поборює демократію, виступає проти Української Національної Ради і т. д. — все це виходить немов з одного диспозиційного центру.

Ось так С. Бандера рішився „ощасливити" український народ монархією типу неславної пам'яти італійського фашизму, де дуче Муссоліні був фактичним диктатором, а король Емануїл його манекеном. Така „ідилія" мала б запанувати і на нашій Україні!

Як пристало послідовникам диктатури, обидва ці тоталітарні однодумці самозванно висувають себе на „верховних керманичів" української держави. Бандера 30. червня 1941 р. проголосив сам себе „вождем" України і як „вожд" призначив оперетокового „премієра уряду" Ярослава Стецька. Данило Скоропадський сам себе проголосив „спадкоємцем" гетьмана з того титулу, що він син пок. Павла Скоропадського, який 30. квітня 1918 р. за допомогою німецьких окупантів і московської чорної сотні проголосив себе „гетьманом всієї України".

Та не дивлячись на те, що й сам самозванний гетьман Павло Скоропадський своїм актом з 14. грудня 1918 р. зрікся свого гетьманства, а тим самим і всякого права передавати той титул комубудь у спадок, амбітний син Данило дальше вмовляє українській еміґрації, що він є наслідником гетьмана.

Щоб не бути голословним, наведемо дослівний текст акту зречення Павла Скоропадського з т. зв. гетьманства:

„Я, гетьман всієї України, на протязі семи з половиною місяців прикладав усіх своїх сил, щоби вивести край з того тяжкого становища, в якім він перебуває. Бог не дав мені сил справитись із цим завданням, і нині я, з огляду на умови, які тепер склалися, керуючися виключно добром України, відмовляюся від влади. Павло Скоропадський. 14. грудня 1918 року, місто Київ."

Зрештою навіщо тут якась правна й історична арґументація? Самозванцям вона не потрібна! Який батько, такий син.

Та цікаво ще пригадати українській суспільності політичний заповіт Павла Скоропадського, проголошений 14. листопада 1918 р. в його „Грамоті":

...„Серед решти частин многострадальної Росії на долю України випала порівнюючи більш щасливa доля. Ставлячись з великим почуттям до всіх терпінь, які пережила їй рідна Великоросія, Україна всіми силами старалась допомогти своїм братам (себто московським єдинонеделімським чорносотенцям — примітка автора), оказуючи їм велику гостинність і піддержуючи їх всіми можливими засобами в боротьбі за відновлення в Росії твердого державного порядку".

„Нині перед нами нове державне завдання. Держави Згоди здавна були приятелями колишньої єдиної Російської Держави. Тепер, після пережитих Росією великих заворушень умови її майбутнього існування повинні, безумовно, змінитися. На інших принципах, принципах федеративних, повинна бути відновлена давня могутність і сила всеросійської держави".

„В цій федерації Україні належить зайняти одно з перших місць, бо від неї пішов порядок і законність в краю і в її межах перший раз свобідно віджили всі принижені і пригноблені большевицьким деспотизмом громадяни бувшої Росії. На цих принципах, які — я вірю — поділяють всі союзники Росії, Держави Згоди, а також яким не можуть не співчувати без винятку інші народи не тільки Европи, але й цілого світу, повинна бути збудована майбутня політика нашої України. Їй перший належить виступити з справою утворення всеросійської федерації, якої конечною метою буде відновлення великої Росії."

Цією „Грамотою" Павло Скоропадський одним махом пера скасував проголошену 4-им Універсалоу самостійність України. Цей зрадницький акт став сиґналом до збройного повстання українського народу проти Скоропадського.

До нинішнього дня ніхто з гетьманських „державників" не осудив і не відмежувався від акту приєднання Скоропадським України до єдиної Росії. Видно, ця „Грамота" є й до нині для гетьманців-скоропадчиків політичним заповітом.

Що ж тоді вартий „безкомпромісовий самостійницький — р-р-революційний" галас сердечних гетьманських союзників — ОУН Бандери?

І. В.

Нові таборові повстанці

Вже п'ять років блукає еміґрантська група, що її різними зиґзаґами веде І. Майстренко з Б. Левицьким. Вистартували ці панове з УРДП, пристали пізніше до УСО (Українське Соціялістичне Об'єднання) під фірмою УРДП-соц. Але Майстренко й там не міг знайти собі місця й спільної мови: поза плечима УСО та навіть своїх найближчих однодумців почав шукати по широкому світі троцькістів, славословити режим Тіто і т. д. Почав виписувати у „Вперед"-і всякі колгоспні ідилії, підшиваючись під загальну фірму українських соціялістів, а рівночасно не допускаючи до слова в тому ж органі українських соціялістів, що не погоджувалися з напрямком того часопису. Своєю диктаторською поведінкою і нелояльністю до своїх найближчих товаришів І. Майстренко довів до того, що від нього відсахнулися майже всі його колишні однодумці з УРДП-соц. за виїмком Б. Левицького і ще щось двох осіб. Це не заважає отаманчикам і далі виступати під фірмою УРДП.

Коли до УСП приєдналися всі бувші члени УРДП-соціялістів, за виїмком кількох майстренківців, І. Майстренко рішив затушувати свою дотеперішню троцькістську і титоїстичну тактику, цим разом таборово-повстанською, типу ОУН, висуваючи старі заялозені бандерівські гасла таборово-повстанської домагогії, мовляв, „ми з Мюнхену теж ведемо повстання в Україні".

Об'єктивно ставши звичайними поплентачами ОУН, І. Майстренко одверто заявляє, що йому, „марксистові з УРДП", ближчий націоналіст, ніж соціяліст. І це правда!

Ворожа настанова І. Майстренка і його кількох

приятелів до демократичного соціялізму і до УСП виявилася повною мірою в дописі (Вперед ч. 2, ст. 13) Є. Б. про Установчу Конференцію УСП, що відбулася 25-26 березня 1950. На цю конференцію прибув Є. Бобикевич і зловжив правом гостя, написавши в згаданому числі „Вперед" цілком вигадані й недостойні закиди. Ми тут стверджуємо, що в тому дописі стільки перекручень і вигадок автора, що ми їх цілком відкидаємо й обвинувачуємо його в наклепництві, а „Вперед", що помістив той допис, став засобом поширення клевети на УСП та на поодиноких її членів. Несумлінне висмикування виразів і слів із промов учасників Конференції надає цьому дописові ознак справжньої провокації і вислужування перед бандерівщиною, яка вже й використала писання Є. Б. у своїх виступах проти УСП. Правда, школи УСП від цього не зазнає, бо зрілі політично елементи відразу побачать незграбне фальшування і штучність неправдоподібних тверджень, але наклепи може використати ворожа й нечесна преса та дехто з наївних читачів цього демагогічного часопису, що їх уведе тільки в блуд.

Врешті „приєднання" майстренківців до УПА і шукання союзника в ОУН не врятує їх від політичного банкротства. Повстанські шоломи в затишній Баварії, віддаленій на тисячі кільометрів від рідних земель, з вигуками, мовляв, ми не такі, як вони, бо „ми ведемо збройну боротьбу"—нікому вже не промовляє до серця й не матиме ніякого впливу на героїчну боротьбу українського народу проти московської диктатури! Л.

Звернення ЦКУСП до німецького робітництва

ЦК УСП послав до соціялдемократичного німецького комітету для святкування 1 Травня в Берліні таке проголошення:

«Центральний Комітет Української Соціялістичної партії, яка об'єднує українських волелюбних соціялістів у країнах Західної Европи, Америки, Канади, Австралії та заступає соціялістів, поневолених на батьківщині, вітає Берлін — бастіона свободи, що бореться внутрі країни терору, і посилає привіт німецьким демократичним соціялістам в совєтській зоні, які мучаться в ярмі російського сталінізму, як раніше під диктатурою Гітлера. В день свята робітничих мас цілого світу ми приєднуємось до протесту вільного Берліну проти поневолення народів, проти визиску робітників системою Стаханова-Геннеке, проти агресивного совєтсько-російського імперіялізму, проти московського мілітаризму, проти таборів примусової праці та проти ростріліїв НКВД у потилицю. Ми вітаємо населення Берліну словами вашої вільної пісні:

«Брати, до сонця. до волі!»

Когорта в Новому Світі

(Лист із Ню-Йорку)

Тут тобі й кришка! Не помагає сувора партійна присяга, на яку можна було в Галичині і в скитальських таборах ловити недосвідчену молодь, тримати її в гіпнозі гучних, але змістом порожніх фраз, манити її перспективою „неминучої ось уже в цьому році війни" та обманювати її надією, що саме їх, „бандерівців", як найбільш послідовних визнавців „чину і ідеї Євгена Коновальця" рідний край прийме як передову когорту, а їх вождя Степана Бандеру покличе з законспірованих лісових дебрів і гірських зворів Мюнхенщини до здійснення ідеалу монопартійної влади в Києві.

Не помагає гучна пропаґанда, що її зі свого радія 29 квітня ц. р. провадив в інтересах бандерівщини о. ігумен господнього храму при 7-ій стрітї в Ню-Йорку.

Не допомагає навіть терористична і яскраво антиморальна загроза кожному нововступаючому в цю мафію членові, що: „Виб'є тебе з нашої організації тільки ворожа або своя куля". Звучить це дуже демонічно, але... яка це глибока образа для людської гідности, переконується молода людина щойно тут.

Не той клімат тут, що панував колись, перед війною, на Західній Україні і помагав націоналістично-реакційній спільці мобілізувати „патріотичну" молодь проти радикалів і соціялістів та проганяти їх криком, гуком і палицями як „жидо-комуну" зі загальнонаціональних просвітних, кооперативних та господарських установ. Не той клімат, що в 1939-42 роках збив з глузду аж до самовинищування націоналістичну верхівку, а низи поразив моральним дальтонізмом, з якого вони й до сьогодні не в силах вилікуватися і визначити межу — де геройство, а де братовбивство... Ну й не те ласкаве підсоння, яке було в Німеччині і дозволяло творити таку „корисну" установу, як „Служба Безпеки". Десь ділись і ті таборові 70 відсотків „демократичної більшости", що дозволяли бушувати не лиш по таборових маґазинах, але й у громадсько-політичному житті.

Ну, припустімо, що в найкращім випадку з усіх 20.000 новоприбулих українців до США, половина буде колишніх визнавців донцівсько-коновальцівського націоналізму. То все то будуть здебільшого молоді люди із Західної України, бо зі Східної таких унікатів знайдеться не більше, як кіт наплакав. До цього треба взяти до уваги, що ця „сила" і тут розбита на „бе" і „ме". З цього числа треба відрахувати й дітей, що ледви в майбутньому, як підростуть, захотять на американському ґрунті йти безпросвітними стежками своїх націоналістичних батьків... „Зі старих пут і думка розкута". Гине марно міт про 70 відсотків, якими еміґрантська бандерівщина бажала здобути Українську Національну Раду. Тут вона побачила не лишень ідейне банкрутство своєї вождівської концепції, але переконалась, якими вона дрібним уламком є серед мільйонової давнішої української іміґрації. Немає ніяких перспектив зі своїм нецікавим крамом на майбутнє. Навпаки, підходять люди з давньої іміґрації і пригадують новоприбулим націоналістам, скільки клопоту наробив цей старий крам їм самим і всій українській визвольній справі. Розумніші з новоприбулих вже роблять з того правильні висновки на американській землі, а ті висновки зовсім не сприяють ростові цього нездорового суспільного продукту большевицької і гітлерівської зарази на нашому ґрунті. Ще тут і там діє таборовий чад. Ще якийсь час розпачлива метушливість конаючої бандерівщини буде тривожити та вибивати з правильних рейок людей типу м'якотілої демократії, але заспокійтесь: це торкається лише тих, що ще не обтріпались з таборової дійсности...

На перших початках таборова бандерівщина наважилась і тут в Америці „здобувати" відомими таборовими методами. Пішло, як з Петрового дня. Ну, здобули ООЧСУ! Що вийшло? Колишні чільні провідники цієї організації, діставши живого чорта в руки, впізнали, хто він такий, і відцурались і його самого і всіх слуг його. Ще й зложили заяву, що такої демократії, як її визнають бандерівці, як світ світом не бачили і її не розуміють.

Отже вислід останньої льокальної перемоги невеселий: збільшена настороженість до бандерівщини в давньої іміґрації, зміцнене недовір'я в рядах уже тут родженої української молоді, яка не сприймає терористичних і тоталітаристичних методів воюючої проти власного суспільства еміґрантської мафії. І втеча з власних рядів тих, в яких не знищене ще почуття громадської відповідальности та соціяльного інстинкту.

Ворогом число 1. „Організації Українських Націоналістів-Революціонерів" в Новому Світі — історична правда і вільна дискусія. Загвожджена в таборовому ґетті, лінива або ж ворожа до всякої іншої думки, а тому й тупа бандерівська маса, стає зовсім безборонна і безрадна у вільній дискусії на вільній землі. Ясний день вимагає правди, а не фрази ясних удокументованих тверджень. Немає ні команданта табору, який конфіскував би „ворожу" пресу, ані немає Служби Безпеки, що замикала б уста своїми методами. Треба читати і вчитись: та ще треба читати не лише свою, але й чужу літературу. І ось у тому сірий, поштивий і чесний член ОУН-р тратить голову і перестає бути „іммун". Ще гірша справа, коли приходиться оборонятися живим словом при всякій нагоді або в прилюдній дискусії на вічах і доповідях. Тут усе минуле вилазить, як то кажуть, боком.

Іде, наприклад, доповідь про повне банкрутство націоналістичної ідеології типу „ме" і „бе" в часі другої світової війни на Наддніпрянській Україні. Невмолимі події, факти, подавані очевидцями, референтом і промовцями, б'ють по безталанній бандерівській голові, яка в тім випадку спромогається ледве на нещасний вигук, що виявлювання таких істин — це „національна ганьба і зрада". Це не переконує слухачів, викликає в них лише іронічні вислови й усміхи. Тут свобода слова, а коли тим словом ти когось неслушно заплямував або вигадав брехню, то всякий нападений має право брехню спростувати, брехуна здемаскувати, жадати сатисфакції в громадськім або державнім суді. Виступила друга людина з рефератом, в якому обвинувачує бандерівську Службу Безпеки в різних злочинах та в тому, що в її рядах діє большевицька агентура. Людина робить відповідальним за той стан „вождя" Степана Бандеру, вираховує десятками інших винуватців, жадає громадського суду, що безсторонньо розслідував би правду чи неправду обвинувачень. У відповідь не дістає на залі ніякого контраргументу, хіба вигук, що „зломив партійну присягу". А там десь в Европі спромоглись у якомусь своєму органі написати: „ти сам большевицький аґент!" Але таке поставлення справи зовсім не заспокоює громадського сумління, яке має, нарешті, право вимагати висвітлення всіх невиясненних подій у Міттенвальді, Корнберзі і в безлічі інших таборів та вияснення в той чи інший бік містерії зі зникненням проф. В. Петрова. Мораль інсаніта може мовчати в такій хвилині, коли бельгійський суд засуджує ребролом з управ УДК і СУМ, а ті управи не засуджують погромників і тим самим заохочують послідовників!

Як-не-як, але літа минають, молодь мужніє, відчуває щораз більший тиск відповідальности на собі, починає думати суспільними та загальнонаціональними категоріями, щораз дальшими від психіки мафії. Двічі тріскучі фрази не мають тієї сили, що вимоги, які ставить життя. Зложена партійна присяга виявляється звичайним злочином над сумлінням недосвідченої молоді і насильством над вільною волею людини. Слабодухи попадають у загальну депресію, незламні поривають з неморальними путами, що в'язали їх з давнім життям.

І ось у таку тривожну для себе хвилину бандерівська верхівка вигадала нову тактику для себе на американському ґрунті. Але про те вже наступним розом.

С. Коронович

Готуймо потужну зброю

Преса — це потужна зброя. Коли звичайна технічна зброя вдаряє в технічні споруди і матеріяльну силу ворога, правда, голошена через пресу, вбиває всі нематеріяльні сили ворога, що бувають небезпечніші за всякі його гармати і бомби. Особливо ж український нарід переконався на власному нещасті, скільки шкоди натворили йому вороги не так технічною зброєю, як обманом і неправдою, як обіцянками і приманливою пропаґандою.

Ми не можемо кувати матеріяльної зброї, бо на те в нас немає ані фізичної змоги, ані не вистачило б фінансів. Бачимо, що могутніші, ніж ми, народи і держави і вони потребують аж американської допомоги, щоб належно технічно озброїтися проти аґресії. Тому ми не меґаломани і не бажаємо обманювати власне громадянство, мовляв, збиратимемо «на зброю». Коли прийде слушний час, наш нарід дістане технічну зброю і від приятелів і здобуде її від ворога, в цьому ми певні. Зате ми віримо, що засоби для нематеріяльної зброї ми можемо зібрати власними силами, коли в нас буде зрозуміння її ваги в сучасному міжнародному конфлікті. І ніхто чужий, хоч як до нас прихильний, такої зброї нам не потрапить змайструвати, якої нам потрібно в нашій боротьбі. Ніхто в світі не знає краще, ніж ми, чим загрожує нам ворог у наших власних душах, у нашій власній хаті і на міжнародному форумі.

Ми маємо змогу і обов'язок зібрати на цю зброю фонди. І ми їх зберемо! Ось список перший „Української Вільної Громади» в США тих громадян, що дали початок, щоб сталити нематеріяльну зброю на відсіч брехливій пропаґанді ворогів українських визвольних змагань.

Хай щедрі внески наведених нижче громадян на видавничий фонд будуть зразком і прикладом для всіх прихильників поступової преси.

З вдячністю згадуємо їх імена, бо вони дають змогу зміцнити фронт поступової преси.

Організація „За волю України" — Відділ Перший **„Української Вільної Громади"** на пресовий фонд внесли в дол. т.т.: А. Матейко 50, Іван Кальмук 50, Микола Кізима з (нагоди срібного весілля) 15, Василь Палійчук 10, Осип Калявсякий 10, Дмитро Корбутяк 5 дол. Крім цього т. Кальмук придбав від своїх гостей і доставців: Н. Швайцер 5, Г. Аптович 5, Н. Вітлен 5, А. Зінк 5 дол.

На пресовий фонд **Третій відділ „Української Вільної Громади" в Дітройті** зложили тт.: В. Довгань 5, В. Головчак 5, О. Зап-

латинський 3, М. Ковальчук 2, В. Лазечко 2 дол., а д-р Бахур, А. Куряк, В. Цимбаліст, Е. Фариняк, В.Фургаль, І. Кучабський, С. Кунка, М. Семенюк, Д. Самар, В.Соболь, І. Тимчак і В. Українець по одному долярові. Один громадянин зложив одного доляра, але не бажав бути в списку жертводавців. Павло Грицишин дол. 10, Петро Красноніс дол. 5, Остап Павлів 5 дол.

В Німеччині зложили тт.: Вергун Василь 5 ДМ, Довгаль Спиридон 5 ДМ, Демиденко Ілля 3 ДМ, Мазепа І. П. 5 ДМ, Лучишин Іван 5 ДМ, Ничка Гр. 10 ДМ, Попович Ілько 5 ДМ, Феденко Панас 5 ДМ, Феденко Богдан 5, В. Ривак 5, П. Котович 5, А. Чернецький 5. Г. Денисенко 5, О. Козловський 5, С. Фірко 2.

Представники „ВІЛЬНОГО СЛОВА":

Англія: **Ivan Potapczuk London, W. 10 42, Southam Str.**

Франція: **H. Dovzenko 65, rue St. Louis en l'Isle Paris 4e**

США: **O. Pawliw, 60 Hewes St. Brooklyn, 11, N.-Y. Vol. Lysyj 12284 Maine St. Detroit 12, Mich.**

Канада: **O. Ochrym 516 Bathurst St. Toronto, Ont.**

ЦІНА
одного примірника
„Вільного Слова":

Німеччина	1 НМ
Англія, Австралія	2 шілінґи
США, Канада	30 центів
Франція	75 франків
Бельгія	10 франків

В інших країнах відповідно до ціни в американських центах.

Передплату, замовлення і зміни адрес просимо надсилати: **Ilko Popowytsch, Augsburg, Schlettererstraße 4, US-Zone Germany.**

Das Freie Wort * The Free Word * La Parole Libre

Zeitschrift der Ukrainischen Sozialistischen Partei

The Journal of Ukrainian Socialist Party

L'Organe du Parti Socialiste Ukrainien

September 1950

CONTENTS

S. Dowhal: In the New Stage.

P. Fedenko: Before the Great Test.

BEO: From Korea — To Germany.

I. Mazepa: The Ukrainian Socialists in the Struggle for National Liberation.

THE SOCIALIST MOVEMENT

THE CONSTITUENT CONFERENCE OF THE UKRAINIAN SOCIALIST PARTY.

Resolutions.

The Positions of the Ukrainian Socialists.

P. Krasnonis: The Ukrainian Free Community in U. S. A. From the COMISCO Conference (Copenhagen).

THE TRADE UNION MOVEMENT

A. Czerneckyj: The New Social Insurance in U.S.A.

I. W.: What Unites the Adherents of Bandera with those of the Hetman? The New Camp Insurgents.

S. Koronovych: The Cohort in the New World. Let Us Prepare New Weapons.

Publisher: **I. Popowytsch, Augsburg, Schletterer-str. 4 US-Zone Germany.**

Друк: Б. К. Авґзбурґ 3, шліссфах 58

DEC 2 1967

Das Freie Wort * The Free Word * La Parole Libre

Вільне Слово

Видавець і відповідальний редактор
ІЛЬКО ПОПОВИЧ
Адреса редакції й адміністрації:
I. Popowytsch, Augsburg,
Schlettererstr. 4,
US-Zone, Germany

Орган Української Соціялістичної Партії

Ч. 4 Червень 1951

ЗМІСТ

В. Сторожинський: Іранська нафта.
Б. Феденко: Центри небезпеки.
А. Чернецький: Християнство і соціялізм
П. Феденко: Національна проблема на Сході Европи.
І. Попович: До 60 роковин УРП.
ОКО: Болючі теми.
О. Волинець: Ернест Бевін.
І. Волощак: Партія Праці в Голяндії.
Сторінка робітників в Бельгії.
О. Павлів: До дальшого протинаступу.
Б. Ф.: З нових книжок.

В. Сторожинський (Лондон)

ІРАНСЬКА НАФТА

2 травня 1951 р. іранський шах підписав закон про націоналізацію нафтової промисловости. Цей крок іранського уряду відбивається в першу чергу на Англо-Іранській Нафтовій Компанії. 52% її акцій є в англійських руках. В Англії і в західньому світі ця подія викликала чимале занепокоєння.

Іран (Персія) в своїй новішій історії не мав іншого способу утримати свою самостійність як зручною дипломатією »держати рівновагу« між, Англією і Росією. В 1907 р. англо-російський договір розділив Персію на сфери впливу. Таким чином російському намірові дійти до Індійського океану поставлено перепону. Революція в Росії на деякий час припинила натиск з півночі. Незабаром одначе СССР почав свою політику поширення на Близькому і Далекому сході. Іран відчув знову натиск Москви.

1942 р. через інтриґи тодішнього шаха з німцями Іран окуповано англійськими і советськими військами. Одначе Іранові в 1943 р. заґарантовано самостійність, і окупаційні війська мали бути після закінчення війни забрані з країни.

Це стало предметом спорів між СССР і Англією й Америкою. В грудні 1945 р. в перському Азербайджані створено з советською допомогою »автономний« уряд. Центральний уряд в Тегерані визнав автономію. В лютому 1946 р. англійці і американці вивели свої війська з Ірану. СССР цього не зробив, не вважаючи на дипломатичний натиск Лондону і Вашинґтону. Іран мусів підписати в квітні 1946 р. ірансько-советський договір про нафту. За це СССР обіцяв забрати своє військо. Але тільки під сильним натиском англо-американців советські війська вийшли з Ірану. За те автономний Азербайджан був визнаний іранським урядом. Цілий рік витратив іранський уряд, поки йому вдалося знищити »автономію« комуністів Азербайджану, не викликавши прямої советської інтервенції. Найбільше тут вплинуло рішуче становище Америки і Англії. Америка тут вперше спротивилася советській аґресії і дійшла до висновку, що СССР уступає тільки перед силою. Іранський парлямент скасував ірансько-советський договір про нафту в жовтні 1947 р.

Іран позбувся нарешті безпосереднього чужого впливу і почав розбудовувати своє господарство. Кредити постачала головно Америка. Часто СССР протестував проти присутности американських дорадників в Ірані. В лютому 1949 р. зроблено навіть замах на шаха. Він не вдався, але після нього заборонено партію Тудег, що знаходилася під советським впливом і яка відповідає за замах.

Націоналістичні елементи в Ірані рішили позбутися всякого чужого впливу. Цей вплив проявляється головне в господарстві. Найбільше багацтво Ірану це нафтові джерела. Англо-Іранська Компанія забезпечила собі договором з 1933 р. користування цими джерелами аж до 1993 р. Генерал Алі Размара, іранський прем'єр, хотів переговорами з цим англійським товариством збільшити прибутки Ірану. Радикальні націоналісти це вважали за зраду, і його вбито 7 березня 1951 р. В нафтових підприємствах почалися страйки і заворушення. Парлямент ухвалив закон про націоналізацію нафти.

Наслідки цього рішення ще трудно передбачити. Нема сумніву, що радикальний націоналізм використовує Москва для створення хаотичних відносин в Ірані. Іранська нафта служить головно Англії і европейським країнам. Вона вдвоє дешевша за американську. Для оборони Европи перед можливою совєтською аґресією вона має величезне значіння. Навіть коли б СССР досягнув тільки зменшення продукції нафти, то це страшно пошкодило б европейським країнам. Однак СССР хоче захопити іранську нафту в свої руки.

Яка ж може бути реакція Англії на події в Ірані? Націоналізація порушує договори. Англія могла б повести інтервенцію, пославши в Іран військо. Але СССР міг би також вмішатися, і з цього розвинулася б нова світова війна. Друга можливість: відкликання всіх англійських спеціялістів з Ірану. Іранці своїх не мають. Коли вони хотіли б самі перебрати нафтові підприємства, це кінчилося б страшною господарською катастрофою. Наслідком були б соціяльні заворушення, які використала б Москва для захоплення країни. Тільки закликання совєтських спеціялістів могло б запобігти господарській катастрофі. Одначе це привело б Іран до повної залежности від чужої держави, проти чого власне іранська політика й бореться.

Найправдоподібніше розв'язання питання мабуть буде якийсь компроміс, який забезпечить Іранові більші зиски і лишить завідування знаціоналізованою нафтою в англійських руках. Причиною цього здогаду є іранська пропозиція дати англійському товариству 25% прибутків. Таким способом Іран хитрим використанням напруженого міжнародного положення здобув би поважні вигоди.

Коли б одначе не дійшло до порозуміння, це означало б неспокій в Ірані, і наслідки могли б прискорити вибух нової війни.

Націоналізація іранської нафти це приклад того, що націоналізація і соціялізм — явища різні. Так як в СССР націоналізація не принесла ніякого соціялізму, і націоналізація нафти в Ірані не веде до соціялізму. Користь з націоналізації має той, хто править державою. В Ірані владу має земельна аристократія. Вона з цього буде мати користь. В СССР націоналізаване господарство служить для »веселого і щасливого життя« партійних паразитів. Тільки в справжній демократії націоналізація може служити для народнього добробуту.

Богдан Феденко

Центри Небезпеки

(Китай і Югославія)

В своїй промові перед обома палатами американського Конґресу 19. квітня 1951 р. ген. МекАртур, бувший головнокомандуючий військ ОН в Кореї, висловив погляд, що Азія і Европа однаково важні для вільного світу. Не можна вести в Азії політики замирення, щоб коштом цього підсилювати оборону Европи. Коли ворог нападає на двох фронтах, треба їх боронити.

Ці два фронти, на яких може запалитися світовий пожар, є в Азії Китай, в Европі Югославія. В Азії війна вже йде в Кореї, і питання там лежить в тім, чи вдасться її обмежити на Корею. В Европі напад на Югославію мав би зразу далекосяглі наслідки.

Китай і Югославія стали центром уваги світової політики після закінчення II Світової Війни, коли там прийшли до влади комуністи.

Розвиток Китаю

В 1793 р. англійський посол лорд Мекартней відвідав китайську столицю, щоб заключити торговельні договори. Перед ним несли написи »носій дані«. Він був в очах китайців нужденний »і«, варвар, що йшов поклонитися китайському цареві. Спроба заключити торговельний договір не вдалася.

Китайці з своєю кількатисячелітньою державою вважали себе за єдиний культурний народ в світі. Їх цар був в теорії володарем всіх монархів світу, для яких було честю платити йому дань. Правда, деякі з них »бунтувалися«, не слухали китайського царя, чи навіть нападали на Китай, але це не міняло нічого в суті речі. Навіть завойвники Китаю скоро асимілювалися і доказували цим вищість китайської культури.

Для Китаю зустріч з західнім світом принесла страшну несподіванку. Білі »і« (варвари) накинули старому культурному народові свою волю. Більше того, ці »і« поводилися з китайцями як з дикунами. В »опієвій війні« 1842 р. англійці легко побили китайців і примусили їх прийняти понижуючі умови. В 1858 р. китайці втратили ще й останню втіху: Їм заборонено в документах називати чужинців словом »і«.

Китайці побачили свою безсилість супроти чужинців. Тільки деколи в повстаннях, як »боксерське повстання« 1900 р., вони виявляли свій гнів, але західні держави жорстоко карали винуватців. На місце почуття вищости прийшло почуття меншевартности і розуміння, що з Заходом можна боротися тільки перейнявши західню цивілізацію. Ненависть до білих одначе не зменшувалася і серед тих китайців, що прийняли західні звичаї.

Прихід большевиків до влади в Росії зробив велику зміну. Пропаґанда російських комуністів проти імперіялізму зробила в Китаї добре враження. Це були перші білі, що, здавалось, хотіли помогти народам Азії визволитися від панування »білих чортів«. Комуністична робота йшла згідно з постановою 2-го Конґресу Комінтерну з 1920 р., що треба підсилено піддержувати в Азії буржуазні національні рухи і при цьому старатися організувати широкі маси пролетаріяту і старатися перебрати провід у революційних рухах.

Ця позиція Москви супроти Китаю принесла співпрацю Сов. Росії з урядом в Пекінґу і з партією д-ра Сун Ят Сена, Куомінтанґ. В співпраці з Куомінґтанґом комуністи знайшли час розбудувати свої організації. В 1927 ця співпраця скінчилася. Комуністи хотіли захопити владу, але переоцінили свої сили. В скорім часі провідник Куомінтанґу Чанкайшек їх майже зовсім розгромив. Спроби повстань в містах, зроблені на наказ з Москви, не вдалися. Комуністи мусіли рятуватися. В провінції Кянґсі вони зібрали свої сили і створили свою республіку (1931—1934). В комуністичній партії тепер настали рішальні зміни. Досі вона спиралася в більшості на міський пролетаріят, в К'янґсі вона перетворилася в селянську партію. У зв'язку з цим почав вибиватися на верх Мао Це Тунґ, що вже давно хотів зробити селянство ядром партії. В 1934 р. положення в К'янґсі стало дуже небезпечне для комуністів. Вони рішили, прозумівшись з Москвою, на »довгий похід«, який їх привів аж в провінцію Єннан. В час походу Мао Це Тунґ взяв провід партії в свої руки. Похід тривав 2 роки, і після його закінчення вибухла японсько-китайська війна.

Разом з Куомінтанґом комуністи боролися проти японців, але під гаслом »знищення для всіх«. Клич цей кинув Мао Це Тунґ і розумів він його як знищення японців, а потім і всіх некомуністів. Поразка Японії і імперіялістичні здобутки Москви в Манджурії, здавалося, могли повернути настрої китайців проти СССР. Але ці здобутки були наслідком конференції в Ялті, і Москва зуміла спритно скинути відповідальність за це на англо-американців. Так уряд Чанґ Кай Шека мусів згодитися на ці уступки, втрачаючи престиж. Довголітня війна розклала і підірвала його сили. Мао Це Тунґ зумів свої сили зміцнити. В Китаї прийшло до боротьби між комуністами і їх противниками. 1949 р. приніс повну перемогу комуністів. Уряд Куомінтанґу мусів втекти на острів Формозу.

Величезна країна опинилася в руках комуністів. Земельна реформа здобула їм прихильність широких народніх мас. Молодь в університетах захоплися комунізмом. Китай почав ставити різні домагання. Він хотів вступити в ОН на місце прогнаного уряду Чан Кай Шека. Багато держав визнало комуністичний уряд у Китаї, між ними й Англія. Велися дискусії в Европі та в Америці, чи то справді комуністи, чи тільки аґрарні соціялісти, чи може своєрідні китайські комуністи, і Мао це будучий китайський »Тито«. Заключений в Москві союз з Китаєм має місця, де видно намір витягти матеріяльну користь з Китаю, але договір одночасно дає, на випадок війни, військову поміч Москви. Титоїзм не виявився, однак виріс сильний китайський націоналізм і імперіялізм. Китайці, довгий час прибиті, почали вперше говорити з білими, як з рівними. Корейська війна і рішучість Америки насторожили Китайців. Після розбиття північно-корейського війська китайці вмішалися в війну. Жовті китайці на початку погнали білі війська. Цей факт підніс не тільки серед китайців популярність комуністичного китайського уряду, але також серед других азійських народів. Навіть прихильники Куомінтанґу, китайські делеґати при ОН, з приємністю слухали, як генерал Ву, представник комуністичного Китаю, говорив до білих з гордістю, якої собі китайці ніколи не могли дозволити. Після промови один з них сказав: »Ми, само собою, не згоджувалися з його промовою, але нам було приємно дивитися, що китаєць виступає так проти західніх держав.«

Націоналізм китайських комуністів прямує до імперіялістичного поширення. Він йде в парі з національними рухами других азійських народів, поки китайський імперялізм не дасться в знаки другим азіським народам так, як імперіялізм японський. Китайський народ починає перетворюватися в модерну націю. Шлях трудний: треба переборсти неграмотність, бідність і інші ознаки відсталости. Революційний запал комуністичних китайських ватажків і дотеперішні успіхи легко можуть довести до переоцінки власних сил і пхнути Китай на небезпечні авантюри. Ясно, що Москва своїми впливами хоче використати Китай для своїх аґресивних плянів і почала з Кореї. Участь комуністичного Китаю в загальній війні буде тягарем для оборони демократичного світу. Одначе наслідки програної війни для китайського народу і його розвитку будуть катастрофальні.

З цих основ виходить незрозуміла для багатьох англійська політика до уряду Мао Це Тунґа. Це спроба невтралізувати Китай. Користь була б для обох сторін велика. Але пов'язаність всіх комуністичних режимів з Москвою не дає їм робити національної політики. Тому треба сумніватися чи спроба Англії вдасться. Китай легко може бути інструментом Москви для викликання нової Світової Війни.

Югославія.

Менше шуму як події в Кореї викликало прохання Тита до західніх держав, щоб йому помогли зброєю. Тито до цього часу не брав допомоги зброєю з Заходу і заявляв, ще звернеться за поміччю тільки на випадок безпосередньої воєнної небезпеки. На його прохання, Англія, Америка і Франція постачають Югославії зброю.

Скоро після цього Тріґве Лі, генеральний секретар ОН, відвідав Білгород і запевнив югославський уряд, що ОН зареаґували б у випадку нападу на Югославію подібно як в Кореї. Чи можна було б війну на Балкані локалізувати так довго як в Кореї, справа дуже сумнівна. Світова війна почалася б негайно. Західні держави це дали Москві зрозуміти, і СССР буде знати, що робить, коли пустить своїх сателітів на Югославію.

Політичне зближення комуністичної Югославії до заходу привело також до певних ідеологічних спроб Тита наблизитися до демократії.

Загально відомо, що питання незалежности національної і економічної привело до Титівської »зради«. В очах Москви він став »фашистом« і »капіталістичним лакеєм«. Він себе вважає за ортодоксального марксиста-ленінста. На його думку, Сталін зрадив правдиву віру, бо пішов по лінії російського шовінізму й імперіялізму.

Едвард Кардель, югославський міністер закордонних справ, недавно зайняв становище до цих проблем в парляменті. На його думку, завданням всього поступового людства було боронити Жовтневу Революцію як і СССР, поки він був »соціялістичним островом серед капіталістичного окруження«. Тепер соціялізм проявляється в різних формах в багатьох країнах. На думку Карделя, соціялізм перестав бути монополією »мудреців« з Москви. Багато несоціялістичних країн з розвинутим господарством і іншими передумовами можуть перегнати на шляху до соціялізму за одну ніч країни, що вже давно перебули соціялістичну революцію. Було б реакцією накинути економічно високо розвиненим країнам відсталу політичну систему. Совєтська система в цьому розумінні є гальмо для розвитку соціялізму. Далі Кардель розглянув совєтську теорію »справедливої війни«, теорію, що оправдує совєтську аґресію, як справедливу.

Кардель цим визнав вищість розвинених демократичних країн не тільки над большевицьким, але й титівським тоталізмом. Це безперечно поступ. Чи це переконання, чи може комплімент демократіям за одержану поміч, не легко сказати.

Одначе помітні деякі реформи в Югославії. Найважніша реформа це ліквідація колгоспів. Колгоспна система була заведена тільки в малих розмірах, але й це огірчило селян. Тепер Титові потрібна єдність нації для оборони країни, і цим рішенням він хоче здобути прихильність широких народніх мас.

Генерал МекАртур сказав в своїй цитованій промові, що Азія є ворітьми в Европу, а Европа ворітьми в Азію. Ці слова можна пояснювати й так, що і Европа і Азія можуть стати ворітьми до війни, коли Кремль цього захоче. Небезпечні точки є дві комутиністичні держави на обох кінцях евразійського континенту, Китай і Югославія. Рішення лежить в руках Сталіна. Слова англійського міністра оборони Шінвелла в промові 22 квітня, що ми наближаємося до критичного положення, і що **все може статися**, примушують кожного задуматися. Поведінка большевицкого представника на підготовній конференції заступників міністрів закордонних справ у Парижі, все більша мілітаризація сателітів і збільшення совєтських збройних сил за останній рік з 175 на 200 дивізій, все це викликає сумнів, чи Москва буде відкладати пробу сил на довший час.

А. Чернецький

Християнство і Соціялізм

На міжнародній Соціялістичній Конференції в Копенгаґені в червні 1950 р. ішла дискусія про ідеологічні напрями в соціялізмі. Представник Англійської Партії Праці заявився за етичними принципами, які англійському соціялістичному рухові дає християнство. За марксизмом заявились представники Італії та Франції. У Франції, рівночасно з конференцією в Копенгаґені, відбувся з'їзд соціялістів-прудоністів, противників марксизму. У Німеччині в соціял-демократичній партії йде тепер шукання нових шляхів, і партія далеко відбігає від теорії Маркса. У німецькому робітничому русі йде зближення соціялістів із християнським-протестантським і католицьким рухом. Німецькі професійні робітничі спілки об'єднують соціялістів евангеликів і католиків. На з'їзді католиків у Мюнхені зимою 1949 р. заступник голови німецького Союзу професійник робітничих організацій католик Фехнер, в присутності кардина-

ла Фаульгабера, виразно заявив, що німецькі робітники-католики останутьcя і на далі у спільних професійних організаціях з соціялістами та не допустять до їх розбиття на основі конфесійній чи партійній. 14—16 липня 1950 р. відбувся в Ґельзенкірхені з'їзд »католицького робітничого руху«, на чолі якого стоїть католицький прелат Шмідт. В тому з'їзді взяли участь між іншими кардинал Фрінґс з Кельну, архиепископ Еґер та голова Німецького Професійного Союзу соціяліст, старий професійний діяч Ганс Беклер. Цей з'їзд висловився за поставлене німецькими професійнимим спілками домагання участи робітників у веденні підприємств на рівні з власниками тих підприємств. В Америці на чолі соціялістичної партії стоїть евангельський священик Норман Томас. Багато священників є в соціялістичих партіях Голяндії, Англії, Швайцарії та Німеччини. На згаданій конференції в Копенгаґені представник українських соціялістів О. Волинець підчеркнув етичні мотиви в соціялістичному українському русі. Отже тепер скрізь в робітничому і соціялістичному русі та в християнському світі стає реально справа їх взаємного відношення.

До вияснення цього взаємовідношення примушує також політика московських большевиків, які загрожують і християнству і соціялізмові. В обороні перед большевизмом християнський і соціялістичний світ творить єдиний фронт. Так є скрізь. На жаль, серед українців, головно, на еміґрації в Европі і за океаном, серед католиків йде далі непримирена боротьба проти соціялізму. Серед католиків та й між православними вперто ведеться пропаґанда, мовляв соціялізм й большевизм це те саме.

Чи це нерозуміння, чи свідома злоба? Що московський большевизм не соціялізм і навіть не марксизм, про це знає нині цілий світ. Саме московський большевизм вважає соціялістів за свого ворога ч. 1. і найбільше їх поборює. Соціялізм існував далеко перед Марксом і пройшов важкий довгий історичний шлях. Сліди соціяльного питання стрічаємо в Старому Завіті (Мойсей V 23/19, 24/12, 13, 14, 15) — лихва, зарплата і т. д., в теоріях філософів старинного світу і в новому завіті Ісуса Христа — прогнання банкирів — лихварів із Єрусалимського Храму, висказ Ісуса Христа, що скорше верблюд перейде через вухо голки, як богач ввійде в Царство Небесне, проповідь любови до ближнього, приказ роздати майно бідним та йти за Христом і т. д. Соціялістичні напрями були в первісних християнських громадах і у християнських теоретиків (монах домініканин Кампанелля: »Держава Соляріїв«, Т. Морус »Утопія«), як теж у соціялістів — утопістів, Сен Сімон, Роберт Овен, Фур'є і других. З Марксом не йшов у Франції Прудон і Жорес, Вандервельде у Бельгії, не згадуючи вже про соціялістів-теоретиків в Голяндії. У Франції церква була опорою феодального ладу, ставилася вороже до демократії і соціяльних проблем. За Великої Французької Революції вища католицька гієрархія підтримувала абсолютизм. Подібно було в Еспанії, в Росії, також в Італії. У Німеччині католики і протестанти стояли по стороні князів і феодального ладу. Очевидно, таке становище церкви до соціяльної проблеми у Франції, Німеччині, Еспанії, Італії та царській Росії мало свій вплив на формування соціялізму в цих країнах. Соціялізм у тих країнах сперся на світське вчення філософів, соціологів та економістів, а між іншими і на Маркса й Енґельса.

Інакше було в Англії. Там соціялізм спирався на святому письмі, на Библії та з християнських основ любови до ближнього й рівности перед Богом всіх людей творив свій світогляд. Це саме бачимо в Скандинавських країнах, так є і в Америці.

З нашої історії знаємо, що в Галичині представники церкви до національних і соціяльних проблем українського народу не все ставились прихильно, не все йшли вони з українським визвольним рухом. Нинішнє українське покоління привикло дивитись на українську церкву в Галичині, маючи перед очима тільки постать Митрополита Андрія Шептицького. Проте відомо, що церковні гієрархи нищили почини »руської трійці« Маркіяна Шашкевича і ін., що творили українську літературу. Крилошанин о. Венедикт Левицький, який сконфіскував і »Зорю« і »Русалку Дністрову« і консисторія св. Юра переслідувала М. Шашкевича і його товаришів і цілий визвольний український національний рух. Львівська і Перемиська консисторія довгі літа були у нас твердинями реакційного цареславного москвофільства.

Католицька церква в особі своїх офіційних представників загалом дуже пізно заінтересувалася соціяльними проблемами. Вкажу на такий факт. В 90-их роках минулого століття американські робітники та їх професійні організації звернулись до 500 духівників в Нью Йорку, щоб вони в проповідях виступили проти недільної праці в пекарнях. Тільки шість духівників відважилось зробите це. Решта побоялись стратити вкладку на церкву від багатирів — промисловців. Проти робітників виступив католицький епископ Нью Йорку Коричек, а Рим папським декретом заборонив та осудив робітничі професійні організації. Відома енцикліка »Rerum Novarum« папи Льва XIII з її протикапіталістичними думками це наслідок зросту соціялістичного руху. Без цього вона б світа Божого не побачила. Появилась вона в 1891 році, коли соціялістичний рух набрав уже великої сили, і його не можна було замовчувати.

Соціялізм і соціяльні проблеми на західню Україну принесли світські люди, а церква, маючи вже навіть папську енцикліку »Rerum Novarum« іґнорувала їх. Коли в греко-католицькій семинарії у Львові, де виховувались молоді священики для українського народу, появились соціялістичні струї, тодішня українська католицька гієрархія, виступила проти соціялізму та соціяльних проблем взагалі. Вона наказала видати брошуру: »Соціяліст серед питомців в семинарії«, — де засуджено соціялізм, але не дано свої концепції розв'язки соціяльного питання зі становища християнського світопогляду. В 90-их роках минулого століття у львівській духовній семинарії існував тайний гурток »питомців-радикалів«, які опісля виїхали до Америки і там започаткували український національний рух.

Коли українська католицька церква не дала своєї концепції розв'язки соціяльної проблеми і вела тільки пропаґанду проти соціялізму (»Місіонар« в тих часах переповнений був нападами на Франка, соціялістів, та радикалів), то це мусіло викликати відчуження між церквою і соціялістичним рухом. Факт є, що Роман Яросевич, Микола Ганкевич, Омелян і Володимир Темницький, Юліян Бачинський, Кирило Трильовський — видні представники соціялістичного руху на західній Україні — це сини священників. Юліян Бачинський — автор: »Україна Irredenta«, той, що був, як каже др. Ст. Баран »перший конструктор нашої самостійницької соборницько-державницької ідеї, що дав їй ширші ідеологічні і суспільно-економічні основи, що вивів її як природнє право народу до самостійного політичного життя (»Орлик« ч. 12, 1947 ст. 18, 20), був теж сином священника, ректора львівської духовної семинарії і генерального вікарія св. Юра. Але з тими ідеями українська католицька церква не мала нічого спільного, тим вона не інтересувалася. Один з українських владик, епископ Хомишин виступав та поборював і »Просвіту« і навіть кооперацію. Навіть основана під покровом церкви останніми часами перед II світовою війною Католицька Акція не мала нічого спільного з соціяльними проблемами, не дала ніякої ясної відповіді на соціяльне питання зі становища церкви і християнського світогляду. Таке було ставлення до соціяльних проблем і до соціялізму офіційних наших церковних кругів дотепер.

Українські соціялісти признають великі ідеї християнства, любови до ближнього, рівности перед Богом всіх людей. Праця церкви над розв'язкою суспільних проблем соціялістам бажана. Визначний український соціяліст на Наддніпрянщині, голова Уряду

УНР, В. Чехівський взяв активну участь у відновленні української автокефальної церкви з митрополитом Василем Липківським. В. Чехівський загинув за християнську віру і українську церкву разом із митрополитом В. Липківським та другими мучениками епископами і священиками та вірними. Українські соціялісти не поборюють ні християнства, ні церкви. На жаль, на еміґрації представники українських церков не вивчають соціяльних проблем, соціялізму не знають, а йдуть за »націоналізмом« або за »гетьманцями«. Не знають офіційні представники українських церков, як ставиться до соціялізму нині християнський і католицький світ, що говорять і пишуть чільні духовні діячі других народів про соціялізм, і які їх концепції розв'язки соціяльних питань. Коли у других народів церковні круги шукають порозуміння з соціялізмом, у нас йде й далі нерозумна нагінка на соціялізм та соціялістів. Хто з того користає? Певно не християнство і не церква.

Ми маємо робітництво і в нафтовому промисловому басейні Борислав-Дрогобич, маємо лісовий промисл на Карпатах, маємо залізничих робітників, маємо шахтарів Кривого Рогу і Донбасу, цукроварні та другі промислові осередки. Маємо й українське робітництво в Англії, З'єдинених Державах Америки і в других країнах. Серед того робітництва мусить йти праця. І коли церква не має своєї соціяльної політики, то цю політику мусить робити саме робітництво, навіть без церкви. Мусимо її робити і ми, соціялісти, не вважаючи на оцінку, яку нам дають реакційні групи.

Наші соціялістичні організації приймали у себе поступових священиків, як от хоч би пок. о. Ю. Дзерович, коли він заходив до нашого робітничого соціялістичного товариства »Воля« в Стрию. Про це він сам обширно писав у »Ниві« і про це говорив скрізь. Колись згадував мені польський соціяліст, пізніший прем'єр польського уряду Морачевський, що соціялістичний клюб в австрійському парляменті з інтересом продискутував проєкт рішення земельного питання о. Стефана Онишкевича, який він передав соціялістичному посольському клюбові у Віденському парляменті. З Радикальною партією і з »Січами« співпрацював теж і священик з Довгополя на Гуцульщині о. О. Попель, приятель Лесі України. Що в нас таких священиків, як о. Ю. Дзерович та о. О. Попель було мало і що вони не мали рішального голосу серед української духовної ґієрархії, не вина соціялістів. Ми жаліємо, що нині молоді адепти священичого стану і чільні представники українського духовенства не йдуть слідами о. Ю. Дзеровича, о. Ст. Онишкавича і о. Попеля, що не інтересуються вони соціяльними проблемами, не вивчають їх.

В цей час ми бачимо участь духовних осіб у соціялістичному русі демократичних країн Европи і Америки. Як дивляться правдиві християни і чесні громадські відповідальні діячі на взаємини християнства і соціялізму, найкраще характеризує голова міста Штуттґарту Клет у промові 16. вересня 1947 р. на святі християнської молоді . . . »Коли дивлюсь на мою практичну працю, коли застановлююсь і призадумуюсь, в якому дусі я і мої співробітники підходили до вирішування справ, то показується у всіх случаях, що ми мали тільки дві дороги до путньої розв'язки, або з позитивної християнської думки, або з соціялістичного світогляду. Мої панове, — за часів наших батьків стояли ці два світогляди супроти себе як вогонь і вода. Не було ніякої спільности між християнством і соціялізмом. Яркий матеріялізм мусів знаходити в християнській етиці непримиренного ворога. З цього сьогодні не осталося нічого. Соціялізм марксівської закраски чим раз більше уступає місце гуманітарному соціялізмові, а християнство, що розуміє свої світові наземні завдання, має теж в своїй основі і сильне соціяльне почуття. І мимо цього християнство і соціялізм дві різні справи. Але так само ясно хочемо сказати і розуміти, що співпраця тих двох великих і гуманітарних світоглядів та систем є пекуче завдання і неминуча конечність нашої сучасности«. Покійний провідник французьких соціялістів Леон Блюм у своїй книжці, що вийшла після II світової війни (»Погляд на людство«), високо оцінює працю церкви в громадськім житті і звертався до папи та до церков, щоб брали участь у міжнародніх політичних організаціях для забезпечення свободи і миру. Слід зазначити, що Блюм аж до своєї смерти належав до почесної президії Европейського Руху, разом з Черчіллом і кардиналом Ченгом.

В Америці протестантські церкви, а за ними і католицька, виходячи з того, що Ісус Христос вмер за спасіння всіх людей, що всі люди перед Богом рівні, — гостро протиставляться визискові і осуджують капіталізм за те, що робітника зробив додатком, частиною, шрубкою машини, що вбиває у ньому людину. Іде отже скрізь у християнському світі переоцінка становища супроти соціялізму. І на Україні соціялізм буде великою силою. Який буде уклад суспільних сил, політичних партій, покаже життя у звільненій від большевизму Україні. Придержуючись основ демократії у суспільному житті Українські соціялісти силою нікому не думають накидати своєї волі, але й того самого домагаються від других політичних партій. До християнства з його високими моральними ідеалами соціялісти належать. З християнською Церквою на Україні, що вірна Христовим ідеям і заповітам любови до ближнього, охорони бідних, поневолених, з такою церквою ми готові, так як і соціялісти у других країнах, співпрацювати.

Наші взаємовідносини залежать від самої церкви та її представників. Очевидно, що ця співпраця відноситься тільки до громадських суспільно-політичних справ, бо в церковні догматичні справи ми не компетентні мішатись. Це діло самої церкви і кожного віроісповідання.

П. Феденко

Національна проблема в Совєтському Союзі

В світовій пресі і в промовах різних визначних політичних діячів все частіше зустрічаємо згадку про справи націй, поневолених Совєтською Росією.

Немало місця цій проблемі присвячує теж російська преса на еміґрації, зокрема соціялістична. Цю проблему трактують у першу чергу в зв'язку з небезпекою нової світової війни. Прим., С. Шварц писав у журналі »Социалистический Вестник« (грудень 1950р.):

»В разі перемоги проти-російських настроїв в країнах, що воюватимуть проти Совєтського Союзу, ця війна може легко обернутися в війну за розбиття, за ослаблення і, може бути, за насильний розділ Совєтського Союзу-Росії« . . .

Є в психології людській і в політичних поглядах різних груп і окремих осіб свого роду інертність, консерватизм, що держить їх при пережитих уявленнях і не дає їм глянути вперед і шукати раціональної розв'язки таких проблем, як національна. Це підчеркував колись ще М. Драгоманів у своїй дискусії з соціялістами польськими та російськими, і жаль бере, коли доводиться вертатися до тих самих тем і тих самих арґументів та упереджень, що свого часу були висловлені в спорі між українцями з одного боку, а з росіянами та поляками з другого.

Здається, справа така ясна і проста: як царська Російська імперія, що виросла на основі Московського царства, так і Совєтський Союз, що має основу в Росії - Московщині, - ці дві формації Російської держави створені силою і кров'ю, при чім так звані »інородці« були тяглом і погноєм для політичної, економічної і культурної експанзії Росії. Від імперіялістичного клича на славу завойовника Кавказу гене-

рала Єрмолова (»Смірісь, Кавказ, ідьот Єрмолов!«) до описів комуністичного »цівілізатора« Бражньова, що в книзі »В диму костров« подав картину жорстокої боротьби російської червоної армії за панування над українським народом в 1919 році, - всюди бачимо той самий »стиль« насильника-імперіяліста, що топче право інших народів на вільне життя. Звісно, російська офіційна школа та тенденційна історична »наука« виправдує безконечні війни і походи російських імперіялістів різними софізмами про »культурну місію«, »цивілізацію« і под. Фактично ж російська експанзія приносила підбитим народам політичне рабство, зниження їх господарського і культурного рівня, а часто й ганебне народовбивство. З нашої історії знаємо, що в Україні, до ліквідації автономного устрою царським централізмом, був вищий відсоток грамотности у 18 віці ніж у столітті 19! Тому, коли для росіян Росія має ніжний епітет »матушка«, то для поневолених народів Росія була і є жорстока і немилосердна **»мачуха«.**

Коли прийшов 1917 рік, то серед народів бувшої царської держави прокинулася надія на вільне життя, на основі автономії чи федерації, з демократичною Росією. Але ці надії розвіялися при зустрічі з дійсністю: російські демократи і соціялісти з неменшою упертістю трималися за »єдину неділиму Росію«, як і царський уряд, і в Києві загрожували »розігнати штиками« Український Національний Конґрес, що був скликаний у квітні 1917 р. (Рос. соц. демократ Таск, голова ради робітничих депутатів Києва). Другий представник російської революційної Демократії Керенський, як голова російського тимчасового уряду, кинув українській Центральній Раді ганебне обвинувачення, мовляв, вона продалася чужим силам »за 30 серебреників« . . .

Російський большевицький уряд почав свою діяльність пропаґандою необмеженого самоозначення всіх народів царської імперії »аж до відокремлення«, але це все кінчилося відновленням і небувалим підсиленням російського імперіялізму. Коли большевикам удалося повести за собою частину мас народів бувшої Російської імперії, то це сталося не тому, що ці маси зреклися своїх національних домагань, а тому що Лєнін з товаришами пішли на **свідомий обман:** російські большевики обіцяли поневоленим народам царської Росії **повну незалежність!** Тим більше настало розчарування серед народів, що опинилися знов під російським пануванням, і це виявляється й досі як в спротиві цих народів, так і в опозиції неросійських комуністів до московського централізму та імперіялізму.

Комуністична Москва не знає іншого способу для втихомирення невдоволених народів, як тільки терор і розпалювання російського націоналізму. Замість »народа - богоносця«, ідеалізованого російськими імперіялістами за царського режиму, большевики поставили, слідом за Гітлером, свій »Герренфольк« (народ панів), росіян, які, мовляв, вигадали все в світі, від самовара до парової машини, автомобіля і друкарства. Всі інші народи повинні тільки поклонятися »великому російському народові« і коритися наказам його »ґеніяльних вождів«. Доба »українізації«, »білорусизації«, »татаризації« і под. відійшла в минуле. Натомість прийшла політика жорстокої русифікації »націоналів«, фізичне винищування неросіян і російська колонізація територій поневолених народів.

Хто в цих обставинах мав би право домагатися від поневолених Росією народів, щоб вони хотіли бути й надалі підданими цієї імперії? Російські демократи на еміґрації мусіли б уже дечого навчитися, зокрема з політики Британської Партії Праці, що дала свободу колоніям Англії в Азії. Але російські демократи перебувають під таким страшним натиском традиційного російського націоналізму та імперіялізму, що вони, хоч розумом деколи і визнають необхідність відмовитися від великодержавности, однак таким кроком бояться втратити вплив у російських імперіялістично вихованих масах.

Ця неспроможність російських демократів, і в тім числі соціялістів, відірватися від традиційного імперіялістичного думання і недостача відваги-глянути дійсності ввічі, є найбільшою перешкодою для справедливого вирішення національних проблем на Сході Европи після упадку большевицького режиму. Російські демократи винаходять різні псевдо - рішення, які тільки безнадійно заплутують таку просту проблему.

Деякі російські демократи подають проєкт спільної для всіх народів Совєтського Союзу Установчої Ради, яка мала б вирішити всі справи цих народів, в тім числі й національну. Цей плян не може забезпечити і охоронити прав неросійських народів Совєтського Союзу, бо росіяни, як найсильніша нація, переголосували б інші народи і накинули б їм свою волю. Тому не-російські народи, включені силою до Совєтського Союза, рішучо виступають і будуть боротися проти такої спільної Установчої Ради з росіянами.

Другий проєкт, що не так давно почали російські демократи пропаґувати в своїй пресі, - це »плебисцит« для народів Совєтського Союзу, щоб виявити їх справжню волю чи вони хотіли б жити самостійно, чи в одній державі з російським народом. Плебисцит не має в собі нічого протидемократичного, хоч історія показує, що деколи цим способом приходили до влади також диктатори (Напр., Наполеон III у Франції). Дивно, однак, чому англійський уряд не вимагав плебисциту в Індії, Бурмі та на Цейлоні? Чому це російським демократам здається, що українці або кавказькі народи, які мали свої незалежні держави, тепер відмовляться бути господарями у власній хаті і забажають бути під опікою »великого братнього народа«? Чи тільки російський народ має свідомість своєї національної гідности, а інші народи ще треба »іспитувати«, чи вони зрілі до незалежного життя?

Український Народ виявив свою волю до незалежного життя, коли демократичним шляхом вибрав свою Українську Установчу Раду (грудень 1917 р.). На цих виборах перемогли ті самі українські партії, що творили більшість у Центральній Раді. Большевицька аґресія і пізніша поставлена німцями влада Скоропадського не дали Установчій Раді України зібратися. Але хто міг би сумніватися, що ця Установча Рада пішла б проти IУ Універсалу Центральної Ради, що проголосив Україну незалежною державою? Український народ має демократичний плебисцит уже за собою, тому теперішні російські проєкти - це анахронізм. І на додачу: **хто** мав би рішати про долю народів у такому плебисциті? Міліони українців Москва заслала на Сібір, на їх місце прийшли не-українці. Навіть в недавно поневолених Росією українських територіях, як Галичина, Буковина, Карпатська Україна, міста переповнені присланим російським елементом, В області Східної України, де місцеву людність Москва виморила голодом, масами прислано колоністів з Москорщини, а на Кубань навіть бурятів і якутів (станиця Полтавська). Чи й ці новосельці мали б рішати про долю України? При такій »демократичній« системі Москва, очевидно, »виграє« в цілім світі плебисцит Напр., нищення Москвою балтійських народів іде таким прискореним темпом, що незабаром росіяни творитимуть у цих повінціях більшість. Коли говорити про плебисцити між народами СССР, то мали б насамперед вернутися міліони людей, висланих на Сібір, а прислані з Московщини люди мусіли б вернутися на свою батьківщину. Без цього кожний плебиспит був би глумом і знущанням над поневоленими народами. Цікавий факт: російські демократи навіть не помічають свого засліплення великодержавністю. Напр., у них нема сумніву, що до Росії, як »меншість«, мають належати не тільки українські землі, що входили перед 1914 р. до Російської імперії, але вони вважають Галичину, Буковину і Карпатську Україну, які ніколи не були провінціями Росії, за російські області. Російські демократи готові так-сяк визнати державність Балтійських народів, але українські західні землі, захоплені силою совєтських армій в II світовій війні, вони трактують, як

»совєтську територію«. Спільний »дух« російських большевицьких імперіялістів і російських еміґрантів виявився по закінченні II. світової війни, коли »совєтські патріоти« (давні еміґранти) почали тисячами вертатися в СССР, бо побачили, що Сталін в імперіялізмі пішов далі за царя.

Російські демократи і недемократи пускають у світі пропаґанду про »руїну єдиного економічного організму«, яка, мовляв, настане, коли неросійські народи відділяться від Росії. Тут мусить бути ясність: державна незалежність народу не виключає добровільних господарських зв'язків з тою нацією, що раніше над цим народом панувала. Але ці зв'язки мусять стояти на засадах добровільности, а не примусу. Індія перебуває й далі в найтісніших господарських відносинах з Англією, хоч політично Індія незалежна.

Ця теорія »єдиного економічного організму« дуже небезпечна в своїх наслідках для всіх поневолених народів. Приміром, тепер Москва створила »єдиний економічний організм« з державами-сателітами, що мусять виконувати накази совєтського уряду. Ясна річ, що визволення цих народів від опіки Москви російські імперіялістичні економісти незабаром будуть уважати теж за »руїну єдиного економічного організму«. В теперішньому світі господарський ізоляціонізм неможливий, але в економічних зносинах найліпше можуть порозумітися між собою незалежні народи.

Російські демократи виставляють плян федерації неросійських народів СССР з Росією. З нашого боку відповідь ясна: федерація з російським народом для України була і є смертельно небезпечна. Нам відома страшна традиція деспотизму і централізму в російському народі, що не мав у своїй історії вільного політичного життя, бувши під пануванням царів, а тепер під диктатурою комуністичних комісарів. Твердження російських політиків, мовляв, большевизм - це щось чуже, накинуте російському народові зовні, не видержує критики. Що на чолі совєтського уряду тепер стоїть »інородець« Сталін, нічого не доказує: свого часу імперіялістичну Росію творила німкеня, цариця Катерина II, а виразником імперіялістичного духа Франції був корсиканець Наполеон I. Безперечний факт: без російської червоної армії большевизм не міг би ніколи запанувати в Україні, на Кавказі, в Балтійських країнах і в державах-сателітах. Велика частина російської демократичної і монархістичної інтеліґенції з захопленням вітала »собіраніє Русі«, яке кров'ю і залізом почали російські большевики з перших днів своєї влади. Що політика русифікації, яку веде комуністична Москва, має певні симпатії серед російської інтеліґенції різних течій, в цьому нема ніякого сумніву.

Ще один арґумент виставляють росіяни проти незалежного життя народів, поневолених Совєтською Росією, - це так звана »балканізація« Сходу Европи. Що таке »балканізація«? Недавно югославське радіо з Беоґраду подало цитати з переписки російських дипломатів-Сазонова, Гартвіґа, Ізвольського і ін. З того видно, як російський уряд у своєму інтересі нацьковував балканські народи один проти одного, щоб таким чином над ними верховодити.

Українці, білорусини, кавказькі народи то-що не мають імперіялістичних стремлінь. Ці народи можуть легко між собою порозумітися на основі рівноправности. Але серед росіян живе імперіялістичний дух, і багато часу мусить минути, поки російські великодержавні тенденції вигаснуть. Імперіялізм-це тяжка недуга, і вона ніякому народові не приносить добра, бо приводить імперіялістичні держави до катастрофи. Від російських демократів і соціялістів (якщо вони свої погляди шанують) ми маємо право домагатись сміливого і щирого підходу до великих проблем сучасности, зосібна до питання національного. Ніякі хитрощі і софізми тут не поможуть.

Російські демократи можуть знайти в розвитку російської політичної думки світлі прецеденти. Бакунін і Герцен визнавали право України на незалежність, поет декабрист Рилєєв присвятив борцям за волю України свої поеми - »Войнаровський« та »Сповідь Наливайка«. Андрій Желябов, зросійщений українець, діяч Партії Народної Волі, писав у листі до Драгоманова р. 1880, що проєктована його партією Установча Рада (»Учредітельное Собраніє«) буде тільки »ліквідаційною комісією« російської держави, бо кожний народ стане вільним і незалежним.

Колись писав французький філософ Ернест Ренан, що для забезпечення права на будучність, політичний діяч мусить деколи виявити відвагу **»бути немодним«** (être demodé) у сучасності. Російським демократам і соціялістам (це саме відноситься і до поляків) треба цієї відваги: не звертати уваги на крик націоналістичної вулиці і йти за прикладом націй вищої політичної культури, які уміють відмовитися від свого традиційного імперіялізму і показують шлях до рівноправного співжиття вільних народів.

Для українських демократів лишаються дороговказом слова Миколи Костомарова в його листі до Олександра Герцена, російського демократа-еміґранта, що видавав »Колокол« у Лондоні за царів Миколи I. і Олександра II.: »Нехай же ні росіяни ні поляки не називають своїми землі, заселені українським народом«.

До 60. Роковин Української Радикальної Партії *)

Українська Радикальна Партія перша зорганізувала українське селянство, як свідому політичну активну силу. В передових лавах цеї партії як її діячі і провідники станули пораз перший в українській політиці самі українські селяни, як Андрій Шміґельський, Павло Думка, Лука Гарматій, Іван Сандуляк, Юра Соломійчук, Антін Грицуняк, Павло Лаврук, Бородайкевич, Цюкенда, Петро Новаківський, Роґуцький, Чорнобривий, Андрій Гривнак, Дмитро Качан, Майданський та інші.

Цих досвідчених провідників і тисячі активних борців приготувала радикальна партія до борби за суспільну справедливість, за піднесення почуття національної свідомости, за визволення Батьківщини.

Вплив соціялістично-радикального духу й думки був дуже сильний на українську літературу й науку з кінцем XIX і початком XX століття. Не романтика сільського побуту, не ідилія українського села, якої виразниками були українські письменники від Квітки аж до Грінченка, а село реальне, живе, із всіми його болячками, злиднями, пориваннями, а навіть злочинами, — бо й такі витворювало реальне нужденне життя нашого села, — дали українській літературі письменники радикальної партії. Іван Франко, Лесь Мартович, Іван Семанюк-Черемшина, Василь Стефаник, Денис Лукіянович-Журбенко, Михайло Яцків, Антін Крушельницький, Теодор Галіп, Іван Заневич (Остап Терлецький), Дмитро Макогон, Вячеслав Будзиновський, Орищишин і другі. Всі вони вийшли із радикальної партії та у своїх творах із селянського життя дали українській літературі новий образ дійсного реального українського села та його життя. Під радикальним впливом стояла і письменниця Наталія Кобринська, Евгенія Ярошинська, теж і Ольга Кобилянська. Жіночий рух знайшов свій вислів в радикальній партії в творах і праці Михайла Павлика та його сестри Анни Павлик.

Під впливом радикальної партії стояли й священники о. Попель із Довгополя на Гуцульщині — прия-

*) В з-ім числі »Вільного Слова« помішена була під цим заголовком стаття І. Поповича, з якої при ламанні випала середня її частина, котру ми тут подаємо.

тель Лесі України, та о. Тимотей Бордуляк, письменник із Тернопільщини.

Вихована творами великих українських і світових теоретиків народовецького й соціялістичного руху (М. Драгоманів, І. Франко, М. Павлик, М. Грушевський та ін.), УСРП сформувала тривкі ідеологічні підстави суспільного будівництва на основі соціялістичної науки, інтеґрально охоплюючи господарські, політичні й культурні процеси та використовуючи здобутки поступових демократичних країн. УСРП послідовно боронила засади демократії, свою програму, ухвалену й доповнювану партійними з'їздами, спирала на вченні і досвіді демократичного соціялізму. З тих засад виходячи, УСРП безкомпромісово поборювала тоталітаризм комуністичний і фашистівський, в своїх теоретичних і публіцистичних виданнях та в політичній тактиці, рішуче заперечувала та поборювала вождівство з його тероризмом та з плеканням неморальних засобів у суспільній боротьбі.

Провідниками й ідеологами УСРП впродовж останніх десятиліть були: Лев Бачинський, Іван Макух, К. Трильовський, Матвій Стахів, Карло Коберський, М. Матчак, О. Павлів, Ст. Ріпецький, В. Лисий, І. Лучишин та багато інших відданих визвольній українській справі, ідейних працівників. **І. Попович**

ОКО

Болючі теми

1. Україна і еміґрація

Перед II світовою війною була українська політична еміґрація в різних країнах Европи та Америки, як з Великої України, так і з Західно-Українських земель. Зносини української еміґрації з Україною під совєтською окупацією були обмежені. Але зв'язок з українським населенням областей, інкорпорованих Польщею, Румунією та Чехословаччиною, був постійний, і це не давало українській еміґрації »зів'янути«, бо з української землі постійно приходили нові люди, нові думки і нові вимоги.

Тепер уся Україна перебуває в одній »соборній« совєтській тюрмі народів. Зносини еміґрації з Рідним Краєм надзвичайно утруднені. Нема надії, щоб в дальшому часі зв'язок еміґрації з Україною розширився, став частіший і повніший. Навпаки. Чим далі, то менше буде появлятися нових людей з України на еміґрацію, і тим тяжче буде подавати в Україну під комуністичним режимом інформації зза кордону. В цих обставинах, твердження деяких груп на еміґрації, що вони, мовляв, »керують збройною боротьбою в Україні«, і що під їх проводом стоять »кінно, людно і оружно« сотні тисяч повстанців, — все це треба оцінювати, як звичайну буффонаду.

2. »Політичне Табу«

В демократичному суспільстві всі політичні і неполітичні справи підлягають громадському обговоренню і критиці. Нема в демократії проблем »недоторканих«, заборонених для дискусії, нема того »табу«, якого не сміє порушити полінезійський дикун під страхом смерти. На рівень політичного »табу« поставили монополізатори революції-бандерівці справу повстанської боротьби в Україні. Хто скаже критичне слово, хто виявить сумнів, того 105% »патріоти« оголошують з місця »зрадником« і »комуністичним аґентом« ... Бандеро-УГВРівці твердять, що під їх монопольним проводом в Україні ведуть боротьбу сотні тисяч патріотів у Повстанській Армії. На еміґрації видають бандерівці військові журнали з описами »рейдів« УПА від Естонії до Туреччини, а відпоручник п. Стецька заявив у чужій пресі, що сили цього збройного руху сягають аж на Сібір і Туркестан. Бандерівці поширюють навіть серед еміґрації в Австралії марки »підпільної пошти«, які, мовляв, уживають партизани в Україні (новісінькі поштові значки, друковані в одній із друкарень у Західній Німеччині).

В бандерівській пресі (не пишемо УГВР, бо це та сама організація) знаходимо знимки »з архіву УПА«, при чім уніформи новісінькі, німецького типу, і дивно, що за 6 років по закінченні війни ці мундири так збереглися! Закордонні діячі бандеро-УГВРівщини ширять усякі »відозви з краю«, писані, очевидно, в затишних місцях на еміґрації, і під цим титулом вимагають від українських патріотів на чужині пожертв. На УПА, »через УГВР«, одержали бандерівці з Америки більше 8.500 долярів за рік 1950.

На II сесії Української Національної Ради в червні 1949 р. Анатолій Рябишенко, колишній визначний діяч бандерівської групи, що перейшов до демократичного табору, дотепно скритикував »стратегію« ОУН(Б). Він, взявши на увагу твердження бандерівців, мовляв, вони мають в Україні коло 400.000 вояків, обчислив, що на — один день для такої армії треба б мати приблизно **500 тисяч долярів**, на саме прохарчування, поминувши витрати на зброю, ліки і одяг. Бандерівці мусіли мовчати при цій критиці пок. Рябишенка.

Але до цієї спекуляції бандерівців на збройній боротьбі в Україні треба прикласти ще мірку етичну. Коли припустити, що в Україні ведуть повстанську боротьбу сотні тисяч патріотів, то яке мідне чоло треба мати, щоб у такий момент сидіти спокійно за кордоном, улаштовувати панахиди по героях-борцях і потихеньку сідати на пароплави ІРО та переносити свої »геройські душі« за моря-океани, і там продавати між легковірними людьми марки »підпільної пошти УПА«?! І чи це не глум над людським розумом, коли на »сотні тисяч« патріотів, що ніби б'ються в рядах УПА в Україні, українська еміґрація з Америки дає 8.500 долярів »через УГВР«, хоч ясно кожному, що, при такому великому русі, еміґранти мусіли б віддати на це діло не тільки останню сорочку, але й самі масово рушити на допомогу братам і сестрам в Україні! З нашого минулого знаємо, що українські революціонери ішли добровільно на допомогу сербам і болгарам, які боролися за свою самостійність проти Туреччини в 70 роках минулого століття (артист Микола Садовський, Дебагорій-Мокрієвич і ін.) Покажіть трупу бандерівців, щоб вернулася в Рідний Край на боротьбу з окупантом! Ні, вони воліють »рейдувати« в Канаді, в Новій Зеляндії та в інших віддалених екзотичних країнах ...

3. »25-ліття УГВР«

Нема нічого нового під сонцем! Маємо перед очима »Універсал до українського народу на Україні та поза нею сущого« з року 1926, підписаний **»Управою Генерального Представництва за кордоном від Всеукраїнської Національної Повстанчої Козацької Ради«.** Цим »універсалом« тодішня »УГВР« проголосила Івана Полтавця-Остряницю **»гетьманом і національним вождем України обох боків Дніпра та військ Козацьких і Запорізьких«.**

Під універсалом підписалися різні отамани, між іншими також **»Кошовий Отаман І-го дієвого Повстанчого Коша на Україні разом з кошовою старшиною і делеґатами від цілого коша в імени сорока тисяч організованого Козацтва** і Всеукраїнська Національна Повстанча Козацька Рада в імени **двісті тисяч активних членів** і всіх національно-культурних організацій, перебуваючих на теренах України«.

Що тодішня »УГВР«, під проводом п. Полтавця, до речі, інтимного приятеля Гітлера і Розенберґа, мала не меншу фантазію ніж п. Бандера, видно з дальших підписів під »Універсалом«: **»Кошовий Отаман Гуцулів разом із старшиною і делеґатами; Кошовий Отаман Зеленого Клину разом із старшиною** і делеґатами« ...

Полтавець-Остряниця знайшов належну відсіч в українськім громадянстві, не вважаючи на те, що його щиро реклямував, як майбутнього диктатора України, німецький нацист Алфред Розенберґ, той, що був повішений у Нюрнберзі 1946 року. Як безглузду авантюру, зустріла українська преса і всі відповідальні політичні групи дикі претенсії »Всеукраїнської Національної Повстанчої Козацької Ради«. І вже ніяка пропаґанда не помогла »гетьманові і національному вождеві« Полтавцеві. Бідолаха з горя запив, і кінчив життя в німецьких шинках. . .

Як реаґує теперішня еміґрація на різні »многотисячні« заяви п. п. Бандер, Стецьків та інших УГВР? На диво, і ті, що розуміють всю абсурдність такої пропаґанди, переважно мовчать! Аби тихо лихо! Бо —, боронь Боже, довідаються посіпаки із бандерівської »Служби Безпоки«, то можуть вікна повибивати, а може й зуби пошкодять . . . Словом, нові часи, нові звичаї. І та »УГВР«, що 25 літ тому не могла ані кроку ступити в українській політиці, тепер методами запаморочування наївних людей та бандерівським страхом виманює і видушує »добровільні пожертви« ніби на УПА і на свої »рейди« в різних країнах широкого світу.

4. Чужа аґентура серед еміґрації

Історія всіх еміґрацій показує, що серед еміґрантів часто діє чужа аґентура для розвідки своєї і для розкладу політичного життя. Ще за часів царської »Охрани«, в другій половині 19 віку, коли революційні організації мали свої видавництва за кордоном, переважно в Швайцарії, царські аґенти проникли в осередки революційних груп і захопили там провідні місця. Так, орган російських анархістів »Набат« у Женеві редаґував царський аґент Клімов, »Вестнік Народной Волі« (орган терористів) редаґував Лев Тіхоміров, що одночасно був на службі »Охрани«; навіть до часопису »Вольное Слово«, який видавав М. Драгоманів у Цюриху, проліз аґент царської поліції Малышинський. А царська »Охрана« була, порівняно з большевицькою аґентурою, »невинне дитя«!

Комуністичні аґенти вміли після І світової війни возити відомого монархіста Василя Шульгина з Парижа аж у Совєтський Союз, показували йому в різних містах »монархістичні організації«, що складалися з »сексотів« ҐПУ і навіть »зредаґували« йому книгу »Три столиці«, що вийшла в Парижі. Коли б не відомий детектив Бурцев, що розкрив цю аферу, то Шульгин і не підозрівав би, як його одурили комуністи. В тижневику »Ост-Проблеме«, що видається в Бад Навгаймі, в ч. 19 с. р. Е. Волленберґ подав сенсаційні факти про діяльність Сталінової П'ятої Колонни в різних країнах. Москва має свої »розкладові апарати« для різних політичних і урядових організацій: для війська, для поліції, для політичних партій, до яких посилає своїх аґентів. Вільгельм Цайссер, той, що тепер стоїть на чолі тайної поліції в Східній Німеччині, мав доручення від розвідки Червоної армії зорганізувати німецьку монархічну групу »Стальний Шолом« у Китаї, де було багато німців після І світової війни. Комуніст Цайссер зробив своє діло. Німецький »Стальний Шолом«, якого почесним головою був президент Гінденбурґ, провадив розвідку в Китаї, але всі матеріяли попадали через Цайссера в Москву . . .

Чи є ґарантія, що серед деяких українських груп еміґрації не діє комуністична аґентура, прикриваючись »патріотичними« кличами? Свою розкладову роботу большевицькі аґенти провадять, звичайно, під прапором »антибольшевицьким«, вони аґітують за повстання, за »УПА«, а при тім усіх дійсно заслужених українських громадян очорнюють, як »безхребетників«, »плазунів«, »холопів Москви« і т. д. Бо це ж головне завдання комуністичної аґентури-сіяти серед української еміґрації роздори і ворожнечу.

5. Демократизм і тоталізм

Є такі серед української еміґрації, які нічого не навчилися з досвіду II світової війни. Приміром, один журналіст бандерівської преси пробує переконати українців, мовляв, не грає ролі, чи українці будуть демократами чи ні, бо рішає те, скільки хто може поставити на фронт »дивізій«. При цім той журналіст показує пальцем на фашиста Франка і на комуніста Тита, яким дають поміч демократичні великодержави. Гай-гай! Не помічає »відважний воєвода«, що Франко і Тито мають свої армії і держави, а українцям все треба творити з нічого. Світ числиться з фактами. Але які факти може показати в Україні бандерівщина? Деклямації про 200 чи навіть 400 тисяч повстанців, »послушних« волі пп. Бандери чи Гриньоха, це така фантастика, як і давні маячення »національного вождя« Полтавця Остряниці. Виступи різних »отаманів« і »вождів« за кордоном з заявами, які великі армії вони мають під большевицьким режимом, можуть викликати задоволення у наївного, миролюбного обивателя держав Европи та Америки, мовляв, можна спокійно спати, коли там десь за них б'ються »українські дивізії« п. Зенона Пеленського. Але в колах відповідальних-політичних і військових-такі деклярації знаходять іншу оцінку, і вся подібна пропаґанда лишає не більше сліду, як удар батогом по воді. Але гірше, коли надміру партійні »патріоти« починають зв'язувати визвольну боротьбу українського народу з такими тоталістами, як п. п. Стецько, Бандера і їм подібні. Соромно читати, коли бандерівський »Українець-Час« у Парижі містить такі »акафисти« невдалому кандидатові на диктатора України -п. Бандері:

». . . Не будь імени Степана Бандери, як видимого символу тієї революції, — Україна, не дивлячися (треба б правильно. писати »не вважаючи«. **Ред »В. С.«)** на її жахливі жертви крови і майна, була б пройшла через хуртовину II світової війни як невідома справа, легковажна величина . . . Тільки дія організованого українського націоналізму примусила навіть Сталіна вислати до Лейк Саксесс »українську« державну делеґацію. (8. 4. 1951.)

Саме, коли б не було п. Бандери, з його »актом 30 червня«, що відбувся під протекторатом німецького старшинства для провокації українського населення, то не було б актів братовбивства, початого цими владолюбцями, не було б непотрібних жертв майна і крови українського народу і т. д. П. п. Бандери і їх поплечники, після всього того, що вони накоїли, мусіли б сидіти тихо і сокрушенно бити себе в груди. Український народ не стерпить на своїй землі ніякої бандерівщини, і всі намагання еміґраційних отаманів »репрезентувати Україну« лишаться мріями зрубаної голови.

Щодо »заслуг« п. Бандери в справі делеґації Совєтської України в Об'єднаних Націях, то слід пам'ятати, що Сталін хотів на початку вперти в ОН всі 16 »самостійних совєтських республік«, щоб мати більше своїх голосів в цій організації. Демократичні держави погодилися тільки на Білу Русь та на Україну. При чім тут »заслуга« п. Бандери, це таємниця його найнятих борзописців.

Цей приклад показує, які нездорові відносини утворилися серед української еміґрації. Однак ми не тратимо надії на поліпшення. Оздоровлення вже почалось, і воно переборе всяку демагогію, неправду, обман, терор і подібні вияви розкладу і морального розпаду. На вигадках ніяка група довго прожити не може, особливо в умовах вільного політичного розвитку.

Конференція Соціялістичної Унії центрально-східньої Европи

7—8 квітня відбулася в Лондоні конференція Соціялістичної Унії. Учасниками Конференції були представники соціялістів Болгарії, Чехо-Словаччини, Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Угорщини, України, Югославії і Румунії. Від УСП були делеґати: д-р. О. Волинець і В. Сторожинський. На Конференції ухвалено маніфест до народів за Залізною Заслоною з приводу 1-го травня.

Омелян Волинець (Лондон)

ЕРНЕСТ БЕВІН

(Посмертна згадка)

Народився п'ятою дитиною в сімї сільського наймита. На 8 році став круглим сиротою. Ще малим хлопцем пішов у найми-чабанувати до багатого селянина. З дому взяв з собою єдине- »майно«-Біблію, подарунок матері, що належала до церкви Методистів. Малий Бевін пильно читав Святе Письмо, і за це господар переслідував і навіть бив його, бо думав, що читання перешкоджає роботі.

Бевін пішов шукати роботи в місті Бристолі. Перемінив не одну професію, заробіток витрачав на самоосвіту, вчився ночами. На 25 році став секретарем Спілки докових робітників, на 35 році Бевіна вибрано делеґатом до Центрального Комітету Професійних Союзів. З приводу конфлікту з робітниками в доках уряд створив комітет для досліду умов праці в портах. Бевін успішно боронив перед комітетом інтереси робітників, і його прозвали »адвокатом докерів«. Його проєкти й пропозиції для полегшення долі робітників увійшли до законодавства та з малими змінами діють і досі.

Бевін був насамперед невтомний організатор робітництва. З особливим завзяттям він боровся за поліпшення умов праці найнижче оплачуваних, некваліфікованих робітників. Несправедливість суспільного ладу не давала йому спокою, Бевін стає переконаним соціялістом. Щоб створити з робітників силу, здібну боротися за свої права, Бевін веде пропаґанду за об'єднання малих професійних організацій в одну велику. Так удалося йому зорганізувати »Транспортову і Загальну Робітничу Унію.«

Створена 1921 р., ця організація є найбільшою професійною спілкою в світі. Разом з другим робітничим організатором, тепер лордом Волтером Сітріном, Бевін реорганізував Конґрес Професійних Союзів Британії (Trade Union Congress) Бувши генеральним секретарем Конґресу Професійних Союзів, Бевін подав плян — купити площу біля парляменту і збудувати дім для британського робітничого руху. Так виріс колосальний будинок — »Транспортовий Дім«, де творяться основи політики Партії Праці, Конґресу Професійних Союзів і соціялістичного уряду Британії.

Бевін не був прихильником клясової боротьби за всяку ціну і при всіх обставинах, бо дивився глибше на справу, мав на увазі інтереси цілого народу і держави. Він був перший, що запропонував співпрацю між Професійними союзами та організацією підприємців-капіталістів. В час господарської кризи 1928-32 рр. Бевін обстоював плян знижки платні робітників, щоб уможливити експорт товарів, і дав добрий плян господарського оздоровлення країни. Бевін енергійно піддержував уряд праці при Союзі Народів у Женеві для реґуляції робочого дня, забезпечення робітників, і т. д.

За II світової війни Бевіна запросив Черчілл до уряду національної коаліції, як міністра праці. Бевін зумів зорганізувати забезпечення промисловости робочою силою, британська індустрія працювала повною парою, і це помогло перемозі над фашизмом. Як міністер, Бевін зустрівся з комуністичним саботажем (Сталін був аж до червня 1941 р. в союзі з Гітлером). Бевін рішучо повів боротьбу проти комуністичної аґентури. Коли в 1944 р. комуністи, з наказу Москви, хотіли захопити владу в Греції, то Бевін був перший міністер в уряді Черчілла, що поставив домагання послати військо в Грецію проти комуністичного бунту.

Після перемоги Партії Праці в виборах 1945 р. Бевінові доручено міністерство закордонних справ у новому соціялістичному уряді. Бевін повів відразу ж політику проти комунізму і московського імперіялізму. Він рішучо виступив проти окупації совєтським військом частини території Персії, і Сталін мусів піти на уступки; Бевін виступив проти домагань Москви щодо видачі українців-еміґрантів і мусів вести гарячі дискусії з делеґатом Совєтської України в Об'єднаних Націях, Мануїльським, який виступав »оборонцем« Індонезії . . . Бевін мусів часто боротися проти совєтських домагань сам, бо американець Бирнс і француз Бідо тоді охоче йшли на уступки большевикам. Бевін вітав Маршаллів плян, як перший крок в антибольшевицькому оборонному фронті, він сприяв заключенню союзу між Бельґією, Голяндією і Люксембурґом і був гарячим прихильником Атлянтійського пакту.

У відношенні до колоній Великої Британії в Азії Бевін став на новий шлях: соціялістичний уряд Британії дав самостійність Індії 1948 року, хоч Англія настільки сильна, що могла б не допустити такого »сепаратизму«. Наслідком цього мудрого рішення вільні держави-Індія і Пакістан-лишаються в союзі і в приязних відносинах з Британією. Бевін поставив завдання для політики цівілізованих інлустріяльних країн — піднести життєвий рівень азійських народів, через їх господарський розвиток. Бевін створив »Плян Коломбо« для господарського розвою країн Азії, щоб через ліквідацію злиднів у масах азійських народів відбити натиск комунізму.

Як міністер закордонних справ, Бевін зустрівся теж з українською проблемою. Бевін створив окремий український відділ у міністерстві закордонних справ. З його почину перевезено українських полонених з Італії в Англію. Цікаво знати, що Бевін двічі домагався допущення окремих послів Британії в Київ, для встановлення дипломатичних звязків з Совєтською Україною. Москва цього не дозволила, бо навіть Совєтська Україна здається Сталінові небезпечною, і він не хоче допустити англійських дипломатів у столицю України.

Нам довелося мати розмову з Бевіном 1948 року, і він з огірченням оповідав, як мусів вести дебати з »українцем« Мануїльським — московським підголоском в Об'єднаних Націях, який домагався крови українських еміґрантів.

Дійшовши до найвищого щабля в державі, Бевін — міністер лишився простим і доступним чоловіком, і мав постійний зв'язок з робітничим рухом. На всі недільні професійні курси для робітників-чужинців Бевін неодмінно посилав свого секретаря Персі Уелса з привітом від себе і з бажаннями успіху в науці. Також з приводу останнього Різдва Бевін прислав на Святвечір, улаштований Професійним Союзом для робітників-чужинців, свого секретаря з листом. М. ін., у листі Бевін писав:

»Робітники України, Польщі, Чехословаччини, прийміть від мене побажання щасливого та радісного Святого Вечера і Нового Року! Ми думали, що будемо могти спокійно жити, а тимчасом зараз треба перекувати рала, лемеші і коси на гармати, бомби та на іншу бойову справу, всі як один мусимо бути тверезі, спокійні та послідовні в обороні нашої свободи і демократії проти тиранії і деспотії в Кремлі. Бажаю вам усім ще раз щасливого та спокійного Нового Року.«

З Бевіном Британія і цілий світ втратили одного з найвизначніших робітничих політиків-соціялістів. Бевін — це продукт довгого демократичного розвитку англійського народу. Простий у поведінці, твердий у своїх переконаннях, практичний, але разом з тим ідеаліст, Бевін мав у Британії величезну популярність. Ніколи він не забував про своє походження і згадував свою убогу молодість з гордістю. Раз на прийнятті в британському посольстві в Парижі жінка посла сера Дафф Купера, лейді Дафф Купер, оповідала про своє перебування в родиннім замку недалеко від Бристолю, в її молодих літах. В цю розмову вмішався Бевін, сказавши, що до замку була, окрім головної брами, ще друга, з городу. Лейді Дафф Ку-

пер запитала, відкіль Бевін це знає. Тоді міністер його величества відповів:

»Щодня ранком я привозив до вас молоко, і в неділю управителька замку просила не входити головною брамою, щоб її рано не будити, а заносити молоко через задню браму в сад.«

Слова Бевіна викликали веселий настрій серед гостей і пошану до міністра, що не ховав і не соромився за своє »пролетарське« походження. Бевін умів большевицьким дипломатам дати відсіч, коли вони пробували хвалитися своєю »пролетарською владою«:

»Пане Молотов«, — відрізав раз Бевін совєтському міністрові, — »я пролетар, а ви і ваші товариші тільки звичайні бюрократи« . . .

Робітничий Рух

Маніфест в день 1-го травня 1951 року міжнародного центру вільних професійних союзів на чужині, Париж

До промислових і сільсько-господарських робітників країн під комуністичною диктатурою.

Друзі Робітники! Першого травня, Міжнародній робітничий день, зустріне Вас знову під комуністичною диктатурою. Знов це робітниче свято буде забруднене і обезчещене нашими гнобителями. Від часу проголошення цей день був присвячений мирові між народами, для рівности, братерства і справедливости. Але влада комуністичних вельмож, яка запанувала в ваших країнах, фальшує ідеал вільних робітників. Диктатори зробили з цього робітничого свята військовий парад, прославлювання поневолення і численних насильств їх режиму. Цей день першого травня ви мусите марширувати в рядах на площі, під командою лакеїв ваших вельмож, лакеїв, які звуться »професійні провідники«. І перед вами будуть проходити озброєними дивізіями тисячі гармат і танків, літаків і панцерників всякого роду. Сила ваших панів буде показуватися перед вашими очима, щоб ви могли відчувати ще більш жорстоко вашу слабість.

Вони примусять вас слухати промови, повні ненависти до вільних народів і до їх вільних порядків . . .

1-го травня 1951 року ми повідомляємо світ і робітничу клясу про злочинний режим комуністичної диктатури, режим концентраційних таборів, режим, оснований на рабстві і на найбільш жорстокім визиску людини державою, режим оснований на ростучих злиднях трудящої кляси. Ми піднесемо наш голос і він буде такий сильний, що він перейде через мури, збудовані вашими тиранами. Ви почуєте ці голоси, які принесуть вам заохоту наперекір вашим тиранам, ви будете демонструвати з нами першого травня: За відкликання окупаційного війська і совєтських аґентів з ваших країн.

За відновлення свободи і національної незалежности в ваших країнах.

За відновлення політичної, господарської і соціяльної демократії і за виключення навіки комуністичної диктатури і проти повороту старого режиму визиску.

За мир в свободі і за відповідні умови життя для всіх народів.

За вільний професійний рух.

Проти всіх режимів насильства і тоталістичної диктатури, цього джерела нерівности, бідности і воєн.

Координаційний Комітет Інтернаціонального Центру Вільних Професійних Союзів на Чужині.

Підписали: **Болгарія** — Ґ. Петков, соціял-демократичний член парляменту; **Чехословаччина** — А. Гаіс, бувший генеральний секретар Конфедерації Праці; **Естонія** — Й. Мікельсон, генеральний секретар професійного робітничого союзу; **Угорщина** — К. Паєр, бувший генеральний секретар робітничого професійного союзу; **Латвія** — Б. Калнінс, бувший секретар робітничого професійного союзу; **Польща**, Ф. Бялас, бувший член центрального комітету професійного робітничого союзу; **Румунія** — О. Ґерман, бувший генеральний секретар союзу гірників —, бувший заступник голови професійного робітничого союзу; **Україна** — О. Волинець, бувший секретар союзу сільсько-господарських робітників; **Югославія** — З. Топалович, бувший голова урядів праці.

Іван Волощак (Лондон)

Партія Праці в Голяндії

В лютому 1951 р. Голяндська Партія Праці відбула свій III зїзд. Цей зїзд був також ювилейним, бо саме 9 лютого минуло п'ять років діяльности Голяндської Партії Праці. Ця партія була створена 1946 р. через злиття таких організацій: Соціялдемократичної Робітничої Партії, Вільнодумного Демократичного Союзу, Християнської Демократичної Унії та різних католицьких, протестантських і поступових радикальних груп.

Наближення між соціялдемократами та конфесійними поступовими групами (протестанськими і католицькими) почалося в Голяндії ще перед II світовою війною. Голяндські соціялісти не були настроєні догматично, і в своїй теорії та практиці вже раніше наближалися до світогляду і політичних метод Британської Партії Праці, яка надає великої ваги етичним принципам у громадськім житті. В Голяндії не було боротьби між клерикалізмом і антиклерикалізмом, і голяндські соціялісти обстоювали державну допомогу для шкіл, які знаходяться в руках церковних організацій. Ця тактика Соціялдемократичної Партії прихилила до неї різні поступові групи з інших партій, що історично вийшли із католицького або протестантського руху. Уже в 1937 р. голяндська соціялдемократична партія оголосила свою нову програму, в якій не згадала ні словом про клясову боротьбу, як це було в попередніх програмах. Це показувало, що голяндські соціялдемократи поставили собі завдання-перетворитися із клясової робітничої партії в партію народню, на найширшій базі, стати представницею всіх тих верств суспільства, які невдоволені капіталістичною системою і шукають поліпшення свого стану через соціяльні реформи.

Перша світова війна, світова господарська криза 1929 р., що загострила безробіття в Голяндії, і загроза німецького фашизму-все це захитало в країні переконання щодо тревалости і поступовости капіталістичної системи. За II світової війни, коли Голяндія була окупована німецькою армією, голяндські патріоти з різних партій в русі спротиву мали нагоду пізнати себе взаємно ближче і в дискусіях, ведених також по війні, в рядах Голяндського Народнього Руху, організації надпартійної, ставили програми широких соціяльних реформ.

Це дало основу для сміливого рішення різних поступових груп, і в першу чергу-голяндських соціялдемократів, — створити нову партію на широкій базі. За п'ять років діяльности Голяндська Партія Праці показала, що соціялістична політика може спиратися на різні верстви суспільства, на людей різного світогляду і різної віри, якщо дасть масам практичні завдання, які задовольняють широкі групи суспільства.

В Голяндській Партії Праці жваву діяльність розвивають релігійні групи-католицькі, протестантські і гуманітарні секції, що виводять свої соціялістичні ідеали з основ релігійних (»Люби ближнього, як самого себе«) та з принципів людяности. Ці релігійні групи впливають поза партією на своїх одновірців, приналежних до інших політичних організацій. Особливого значіння набрали дискусії між Народньою Католицькою Партією Голяндії та католиками-чле-

нами Голяндської Партії Праці: католики-соціялісти твердо стоять на тому, що їх боротьба за соціяльні реформи не тільки не перечить науці церкви, а, навпаки, здійснює заповіти Христа. В Голяндській Партії Праці є багато священиків (261), і християнські секції цієї партії в своїх добре редаґованих соціялістичних часописах вносять багато нового, небувалого дотепер, у громадське життя країни. Стара пропаґанда, мовляв, справжній християнин не може бути соціялістом, не має вже успіху в Голяндії, де маси католиків і протестантів стали вірними членами Партії Праці. Спільна робота в рядах Партії Праці католиків, протестантів і »вільнодумців«, їх взаємна толеранція і пошана до віри і поглядів кожного утворила в партії довір'я і солідарність між її членами.

Найбільша партія в голяндському парляменті лишається Католицька Народня Партія (32 посли), на другому місці стоїть Партія Праці (27 послів). Той факт, що до Партії Праці належить багато католиків, примушує Католицьку Партію йти за поступовими реформами, і це дає змогу Партії Праці творити уряд у коаліції з Католицькою Партією. Протестантські та католицькі секції Голяндської Партії Праці мають контакти з своїми одновірцями в різних країнах, і дальший розвиток подій може привести до того, що також в інших державах приклад Голяндії може знайти наслідувачів. Дух толеранції, що об'єднав у Голяндській Партії Праці людей різної віри і різного світогляду, для боротьби за соціяльно-економічні реформи, переможе також в інших країнах.

Сторінка робітників в Бельґії

Від нинішнього числа »Вільного Слова« будемо присвячувати одну сторінку нашого часопису справам робітничого українського професійного руху в Бельґії. Будемо тут подавати виїмки з бельґійського законодавства праці, розпорядки нових законів і здобутків в ділянці праці, робітничих прав і платні, постанови, обов'язуючі в Касах Забезпечення (Mutualité), обіжники і оголошення Синдикату Вуглекопів (Centrale Syndicale de Travailleurs des Mines), проблеми господарського життя Бельгії, хроніку місцевого життя і ін.

Просимо всіх робітників звертатися до нашого представника в Бельгії Ярослава **Кубашевського** (38, ru Véronèse Bruxelles) у справах платні, хвороби і інших, котрих вони не можуть самі поладнати. Просимо також всіх робітників — українців у Бельґії писати до нас, або до нашого прадставника, що їх найбільше цікавить, і які відомості хотіли б вони в першу чергу одержати.

Ярослав Кубашевський (Брюссель)

Наші завдання

Мрія кожного українського скитальця-вернутися до рідного краю. Але поки влада московського комунізму не зломить собі голову, про наш поворот можемо тільки мріяти. Ми живемо і працюємо на чужині там, де наша доля нас закинула. Ми готуємо сили для боротьби за волю народу і хочемо наші сили дати в слушний час Батьківщині. Ми, що опинилися в Бельґії, живемо серед бельґійців, і наші буденні справи в'яжуться з життям краю, котрий нас прийняв і дав працю. Нашим обов'язком є пізнавати цей край, його мову, його культуру, вдачу людей, права і закони. Це все нам самим дасть змогу створити кращі умови життя і побуту тут на чужині і в майбутньому принести до рідного краю все те, що найдемо добре і здорове.

Не творімо тут на чужині свого »ґетта«, не обертаймося лише у крузі своїх земляків, — бо цим ми не збільшимо нашого знання і не розширимо нашого світопогляду. З другого боку, не вільно нам забувати про свою власну культуру, про свої національні цінності, про свій край і народ.

Тому на нашій сторінці будемо заторкувати проблеми життя Бельґії, але головну увагу звернемо на національно-культурні потреби нашого робітництва і на інформацію про політичні та економічні справи України. Будемо також інформувати наших читачів про міжнародній професійний робітничий, протибольшевицький рух, його боротьбу за свободу та його ставлення до нас — українців.

Привіт українцям

З нагоди Великодніх Свят Секретаріят Робітників із Східньої Европи Централі Синдикатів Гірників склав усім українським робітникам у Бельгії щирі, дружні побажання здоров'я, миру та успіхів у приватному житті та на праці.

В квітні 1951 р.

Всіх друзів-членів Синдикату Гірників (Centrale Syndicale des Travailleurs des Mines) повідомляємо, що в Централі в Брюсселі, окрім Секретая Денела, від жовтня 1950 року працює українець Ярослав Кубашевський. Просимо усіх, що мають справи для полагодження, писати українською мовою на адресу: Centrale Syndicale des Mineurs, Secrétaire-Délégue des Est-Européens, 8, rue Joseph Stevens, Bruxelles.

Не вистачить нарікати на кривди і несправедливість в гурті товаришів праці, або друзів, — треба вміти інтервеніювати і жадати допомоги Синдикату. Коли делеґат копальні не вміє, чи не хоче полаголити вашу справу, негайно пишіть до Централі, або до Я. Кубашевського на його приватну адресу: **J. Kubaschewsky, 38, rue Véronèse, Bruxelles.**

Підвишка заробітків у копальнях

Від дня 15 квітня 1951 року обов'язує признана робітникам копалень підвишка заробітків 5% у зв'язку з загальною звишкою цін.

Наводимо нову таблицю заробітків після останньої підвишки заробітних платень.

Поверх		до 15. 4.	від 15. 4.	Підземелля		до 15. 4.	від 15. 4.
Кат.	I	147.05	154.40	Кат.	I	182.15	191.35
„	II	154.30	162.00	„	II	184.35	193.55
„	III	165.20	173.45	„	III	186.50	195.80
„	IV	177.05	185.90	„	IV	195.25	205.00
„	III bis	169.75	178.25	„	V	199.65	209.65
Машиністи		192.90	202.55	„	VI	209.45	219.90
				„	VII	217.10	227.95
				„	VIII	247.70	260.10
				„	IX	251.45	264.00
				„	X*)	264.15	277.35

*) мінімум.

Ця підвишка не має нічого спільного зі збільшенням заробітків на 4%, признаних від 1. 1. 1951 року.

Українські робітники, котрі будуть також користати з цього здобутку, повинні пам'ятати, що цю підвишку завдячують виключно Централі Гірників. Це одинока організація, котра справді бореться за робітничі права і поліпшення їх долі та не робить різниці між бельґійцями і чужинцями. Вступаючи до цього Синдикату, ми збільшимо його силу для нашого власного добра. Коли хочемо, щоб нас знали і шанували, мусимо, гуртуючись в одній демократичній організації, якою є Централя Гірників, дати доказ нашої організованости і національної свідомости.

ОПЛАЧУВАННЯ СТРАХУВАЛЬНИХ ВНЕСКІВ *(Mutualité)* В ЧАСІ ДОБРОВІЛЬНОГО БЕЗРОБІТТЯ

Згідно зі страхувальним правильником, робітник, котрий не працює 14 днів (без перерви) і не одержує **допомоги для безробітних**, зчеркується зі страхувальної листи і після одержання нової праці мусить наново відбути передбачений законом стаж (120 робочих днів протягом 6 місяців).

В часі відбування стажу, ні робітник, ні члени його родини не мають права на безплатну лікарську поміч, та хворобову допомогу.

Часто буває, що робітник після вимовлення праці, шукає нової роботи довше як 14 днів. (Приклад: робітник вимовив працю в Лімбурґії і шукає нової в Льєжі. Поки найде і все як слід оформить, мине 18 днів, або й більше).

ЩОБ НЕ ВТРАТИТИ постійности страхування й не бути змушеним відбувати стаж знову, робітник мусить негайно після **закінчення праці**, котру вже **раніше сам вимовив**, зголоситися до **Бюра Праці** (Bureau du Placement), і зареєструватися як **шукаючий праці** — demandeur d'emploi — і взяти посвідку реєстрації, Цю посвідку реєстрації треба негайно віддати в своїй Страхувальній Касі (Mutualité). На підставі представленої посвідки робітник має право вплачувати сам внески і **не тратить прав на допомогу.**

Висота страхувального внеску — 7 б. фр. у день.

Час вплачування таких страхувальних внесків, що є вислідом добровільного безробіття, не може бути довший як **один місяць (30 днів)**, і після цього часу робітник є остаточно зчеркнений з листи Страхувальної Каси.

Пояснення: Отже нову працю можна шукати не довше як 30 днів. Коли це триває довше як 30 днів, всі права, набуті в Страхувальній Касі, пропадають (без огляду на те, як довго робітник є вже членом цієї Каси) і після одержання нової праці, треба починати стаж наново.

КОЛИ ХОЧЕШ ЗМІНИТИ ПРАЦЮ — МУСИШ:

1. Найти нове місце праці;
2. Впевнитись, що будеш прийнятий (найкраще взяти посвідку);
3. Полагодити всі справи, зв'язані з переїздом на нове місце праці (так, щоб потім довго не тривав сам переїзд,

Щойно тоді вимовити працю і на всякий випадок не забудь, після останнього дня праці на старому місці, зголоситися до бюра праці і взяти посвідку реєстрації, віддати її в Mutualité і заплатити внески по 7 фр. денно.

Д-р О. Волинець у Бельґії

В днях 23—26 березня 1951 року перебував у Бельґії Д-р. О. Волинець з Лондону, щоб зазнайомитися з відносинами, в яких живуть та працюють українські робітники. Др Волинець відвідав Льєж. Ля Люв'єр і Шарлеруа. В Льєжі д-р Волинець виголосив дня 24. 3. доповідь, в якій він говорив про політичну ситуацію в світі, про позицію українського народу супроти воєнної небезпеки, як також про українську визвольну справу і ставлення до неї західного світу. Після доповіді численні слухачі ставили цілу низку питань, на котрі д-р. Волинець давав ясні, змістовні відповіді. Треба підчеркнути, що так запити, як і дискусія, після реферату стояли на високому рівні, даючи тим доказ високого політичного вироблення слухачів.

Д-р Волинець відбув також наради з заступником Генерального Секретаря Централі Синдикатів Гірників, послом до парляменту Дедуаяром (Dedoyard) і Краєвим секретарем Загальної Федерації Праці Бельґії для справ чужинців К. Максаміном. Вони обіцяли якнайбільшу поміч свою і репрезентованих ними установ в організації професійного руху українських робітників, приналежних до Синдикатів Загальної Федерації Праці.

Відозва посла бельґійського парляменту Ж. Дедуаяра до українських робітників

Товариші Робітники Українці!

Перший раз у вашому часописі буде присвячена ціла сторінка професійному рухові українських робітників, приналежних до Централі Гірників Бельгії. З цієї нагоди я дозволяю собі побажати Вам братерсько, іменем професійної Централі робітників копалень у Бельгії доброї майбутньої співпраці і добрих наслідків в нашому спільному завданні. Працюючи з бельгійськими робітниками, живучи з ними, ви повинні разом з ними боротися за права робітничої кляси і за поліпшення вашого життєвого рівня. Їх перемоги — це ваші перемоги. Борючися поряд з вашими бельгійськими товаришами, ви боретесь з ними за себе самих, за ліпшу плату, за поліпшення вашого власного життя. Міжнародня робітнича солідарність виключає розрізнювання за расою, за національністю і за релігією. »Єдність є сила« —, ось наш клич. Централя Гірників помагає і боронить всіх своїх членів без усякої різниці. Централя Гірників солідаризується з кожною діяльністю, що ведеться за права людини і нації проти тоталістичних і диктаторських режимів. Я бажаю вам щиро, щоб ваша країна відновила якнайшвидше свою свободу. Тоді, я сподіваюсь, об'єднані у ваших вільних профспілках, незалежних і демократичних, ви будете щиро співпрацювати з нами і з іншими товариськими союзами для великої акції міжнародньої Конфедерації Вільних Професійних Союзів.

Остап Павлів
(Скрентон - Америка)

До Дальшого Протинаступу

»Українська Вільна Громада« в ЗДА і її посестра »Українська Робітнича Організація« в Канаді між іншими завданнями в програмі праці поставили собі також ціль організувати і піддержувати ті сили в українській визвольній боротьбі, що готові і здібні дати відсіч брехливій пропаґанді різномастих ворогів державної незалежности українського народу та поставити перепони діяльності ворогів суспільної справедливости в майбутній незалежній Україні. Непоінформованість світу про Україну, про боротьбу за волю завдає українській справі незмірної шкоди. Боротьба українських народніх мас проти кожного окупанта української землі і геройський спротив України большевицьким можновладцям у Кремлі, заперечує всі зазіхання і всю злу пропаґанду московського імперіялістичного центру і його п'ятиколонних прислужників та запроданців у цілому світі. Вся жертвенно пролита кров українських борців може піти надармо, коли українська іміґрація в Америці і її діти та внуки, тут у мирних умовинах вільного демократичного світу, не стане на той безкровний, але не менш важливий фронт боротьби за українську правду і волю проти московсько-большевицького насильства над українським народом і проти його брехливої пропаганди.

На цьому відтинку українського фронту боротьби за свою волю і правду вище названі українські організації в Північній Америці працювали спільно і за один не повний рік свойого існування дають перед своїми членами і всією українською громадою на цьому місці фінансове звідомлення. Обі організації визнають вагу консолідації українських демократичних сил та вагу їх участи в Українській Національній Раді, як правного репрезентанта Української Народньої Республіки. І тому грошова акція розгорталася в тому першому році життя обох організацій в двох напрямах: 1) Допомоги Українській Національній Раді, та 2) допомоги »Вільному Слову« —, пресовій трибуні демократичного і поступового сектору в Українській Національній Раді. Подаємо тут сумаричне зіставлення сум, уже проголошених у »Вільному Слові« чи в інших часописах, та поіменний список ще досі ніде не проголошених датків.

Збірка, яку перевели на »Вільне Слово« громадяни Т. Кобзей і С. Мокрій в Канаді, у Вінніпеґу: в канадійських доларах: Т. Кобзей 10, С. Мокрій 8,

М. Воробець 5, І. Слободян 5, М. Смит 5, С. Сембара 5. У переміні на ам. долари: 36.10.

Пожертви на »Вільне Слово« в Філаделфії: Микола Бута 5, Дмитро Василащук 3, Іван Гайґар 2, Анна Василащук 2, Іван Свистун 1, Ілько Михайлов 1, Степан Олексюк 1, Семен і Михайлина Брендзей, замісць вінка на могилу Р. Кісь, 5.

Дальші жертви на »Вільне Слово« в Ню-Йорку і з інших місць:

Т-во »Українські Козаки« зі Зустрічі Нового Року, 52 долари. Іван Паливода 10, Іван Кальмук (друга датка) 10, Микола Сподарик 5, Ілля Зубрицький 5, Мирослав Григоріїв 5, Яків Зозуля 3, Володимир Костецький 3, Микола Кучер 3, Петро Зубрицький 2, Лев Безручко 2, Ольга Хома 1, Осип Маланчук 1, Іван Ясінський 1, Дмитро Корбутяк, Скрентон 3, Остап Павлів, Скрентон, 3, Захар Федоренко, Шикаґо 3, Дмитро Соловій, Сент Пол, Мінн. 1

Збірки на УНРаду: Українська Вільна Громада, Відділ у Дітройті, з віча 480 доларів., Володимир Лисий 2.50.

Збірка, переведена Дмитром Василащуком в користь УНРади на хрестинах в нашого члена Дмитра Федорійчука в Філаделфії: Єва Талуш 5, Дмитро Василащук 3, Дмитро Федорійчук 3, Текла Федорійчук 2, Анна Василащук 2, Микола Бута 3, Анна Бута 2, Володимир Боднар 3, Софія Боднар 2, Степан Олексюк 1, Параска Олексюк 1, Петро Грабовський 1, Володимир Василащук 1, Дмитро Михайлюк 1.

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ ВСІХ ФОНДІВ ЗА ЧАС 8 МІСЯЦІВ:

У приходах:

На пресовий фонд »Вільного Слова« . .	$ 435.70
„ УНРаду	515.50
„ Укр. Техн. — Госп. Інститут (Від п. Любов Генсен, доньки А. Д. Марґоліна	12.00
На українських інвалідів (М. Стахів) . .	2.50
Разом:	$ 970.70

У розходах:

Вислано до УНРади через канцелярію нотара п. Ковбаснюка.	$ 515.50
	$ 515.50
„ до адм. »Вільного Слова« . . .	434.00
„ На УТГІ і на інвалідів через канцелярію УНРади	14.50
Разом:	$ 964.00

Залишається в касі »Укр. Вільної Громади« готівка в сумі $ 6.70

За згідність: **Іван Кальмук,** Головний касієр фондів при Гол. Раді;
Олекса Матейко, контрольор Головної Ради УВГ.

А тепер, Українська Вільна Громадо в ЗДА і Українська Робітнича Організаціє в Канаді, готуйтесь до дальшого протинаступу, щоб перемогти всі аґентури Кремля і зломити панування Москви в Україні!

Делеґат УСП на святі І травня в Лондоні

Міжсоціялістичний Комітет при Партії Праці в Лондоні-Паддінґтоні улаштував свято І травня в міській залі. Головним промовцем був міністер **Кеннет Янґер.** Він говорив на тему: **Соціялізм і будучність Европи.** Промовець підчеркнув, що европейські народи зв'язує спільна культура і цивілізація. Цій культурі загрожує загибіль зі Сходу. Проти комуністичної небезпеки треба поставити свої ідеї. Хоч в Західній Европі в різних державах робітники ще не мають економічної свободи, але робітник має політичну свободу, яка йому дає змогу здобувати права в ділянці господарства. Політика соціялістів має через організацію народніх мас піднести рівень їх життя і не дати комуністам ширити їх демагогію. На думку К. Янґера, комунізм має там успіх, де панує нужда, визиск, і де робітник не має надії на ліпше завтра. Другий промовець був **Уоткінс,** представник Світового Союзу Кооперативних Організацій. Після Уоткінса промовляв д-р **Волинець.** У своїм слові делеґат **УСП** відзначив традицію українського народу в боротьбі за свободу, яка виявилася зокрема в змаганнях українського козацтва в обороні політичних вільностей та в обороні віри. — В Україні —, казав д-р Волинець, — свято І травня установлене було законами Української Народньої Республіки ще 33 роки тому. Український парлямент, під проводом соціялістів, провів широкі господарські реформи: земельну, охорону праці і передачу основних джерел народного господарства в руки демократичної держави. Проти демократичної України виступив московський большевизм. Держави Західньої Европи не дали допомоги Україні в її боротьбі проти імперіялістичної Росії. Одночасно з Україною імперіялістична Росія захопила Білу Русь, вільні республіки Кавказу та інші країни. Українська нація не спинила своєї боротьби за свободу і державну незалежність. Не вважаючи на терор і на большевицьку пропаґанду, український народ не піддається впливам комунізму, він чинить спротив московській тиранії і цим доказує свій нерозривний зв'язок з вільною Европою. Світова демократія, з рішальною участю організованого робітництва, готується до оборони проти московської аґресії. Українські соціялісти борються не тільки за знищення комуністичної тиранії, але також за ліквідацію російського імперіялізму. Коли лишити російському імперіялізмові волю, то український народ не зможе відновити свою демократичну республіку, а цілий світ не буде мати ні спокою ні миру. Д-р Волинець висловив переконання, що в розвитку демократії і соціялізму в Европі є запорука поступу і сили народів в обороні перед большевицьким імперіялізмом, і що ідеї демократії та соціялізму переможуть над нелюдським большевизмом і в майбутній вільній, незалежній Україні. Після д-ра Волинця мали промови делеґати соціялістів Угорщини й Австрії та промовляв **Карті,** — іменем Британського Конґресу Професійних Союзів і від Міжнародньої Конфедерації Вільних Професійних Союзів.

Б. Ф.

З НОВИХ КНИЖОК

Давид Й. Даллін: Нова Совєтська Імперія (The New Soviet Empire), 216 ст. (Yale University Press), Нью Гевен, 1951.

Відомий своїми книжками про проблеми Совєтського Союзу автор написав нову працю.

Даллін вважає, що СССР від 1939, а головно від 1944 р., пішов на шлях творення імперії. Перемога в II світовій війні поширила вплив совєтської держави на заході і сході. Витворено окрему систему сателітів, яким накинено комуністичну владу і заведено економічний визиск.

Головна опора совєтського режиму — сила. Цю силу постійно збільшують. Зручна пропаґанда створила міт непереможности. Тісно з цим зв'язаний престиж совєтського уряду. Ніякий уряд не вважає на престиж стільки, як совєтський. Це має створити у совєтських підданих уяву, що цілий світ поклоняється Сталінові. В »холодній війні« можна найбільшу шкоду зробити для уряду СССР, підриваючи його престиж.

Сов. уряд вів аґресивні війни і прямує до нової війни. Він не може відступати, бо не сміє тратити престижу.

В Совєтський Союз входить багато народів. До приходу большевицької влади вони не мали наміру відділятися від Росії. Центральна Рада проголосила самостійність України **після Берестейського Миру!** (так пише Даллін!) Завоювання цих країн Червоною Армією може робити враження російського націоналістичного наступу на менші народи. Даллін з цим незгодон. Ленінський большевизм, на його думку, не був ще імперіялізмом і не був він специфічним російським продуктом. Червона Армія могла захопити землі других народів бувшої царської імперії тільки при

помочі місцевих комуністів. Спротив був проти комунізму, а не проти »російського утиску«. Одначе національна проблема грала ролю в політиці різних держав. Німеччина в двох війнах старалася відділити від Росії великі частини. Англія не мала нічого проти розділу Росії. Тільки коли Німеччина бралася до цього, англійці були проти.

Даллін радить американцям думати про завтрашній день. Совєтський натиск приводить до озброєння Німеччини, що має 50,000,000 на заході, а 70,000,000 населення разом. Після вирішення совєтської проблеми лишиться сильна Німеччина. Розділ Російської імперії в той момент був би великою помилкою. Совєтське населення зменшилося б від розділу з теперішніх 200,000,000 до 100 чи 110 міліонів. Окрім того Росія втратила б економічні ресурси Донецького Басейну, українську пшеницю, нафту в Баку, взагалі половину свого промислу. Порожнеча не може існувати в політиці. Нові держави впали б скоро жертвою Німеччини. Західній світ потребує Росію в передвоєнних границях, як будучого союзника, як гирю на вазі сили. Було б короткозоро »балканізувати« Росію. Тільки балтійським країнам можна вернути самостійність.

З інших національних проблем українська найважніша. Тут — твердить Даллін — національної ворожнечі не було. Росіяни і українці жили поруч в приязні. Тільки підчас революції прокинулася була національна ворожнеча на короткий час. Не можна також забути перемішання народів за совєтської влади. Недостача інформацій про національні території затемнила справу в книзі Джеймса Бирнгема »Будуча поразка комунізму«. Бирнгем вважає визволення України з під Росії за завдання рівне визволенню міліонів рабів з »таборів праці«; як прийде війна, то він певний, що ці завдання будуть включені в воєнні цілі Америки, »задля доцільности як і з морально-ідеологічних мотивів«.

Але України, — на думку Даллина, — не можна рівняти ні з Польщею під Німеччиною, ні з Індо-Китаєм чи навіть Альжиром під Францією, чи з Індією, до недавна в складі Британської Імперії. Там не було такого перемішання людности.

Після війни совєтський режим розвинув російський націоналізм. Скрізь видвигається першенство російського народу. Власне цей націоналізм почався ще в час війни. Тоді Москва нічого не зробила для рятування жидів від знищення Гітлером. Совєтська пропаґанда не поінформувала жидівського населення і взагалі не подавала вісток про нищення жидів. Навпаки, жидів почали усувати з впливових посад, мовляв, це підтримає мораль у війську. Однак після війни жидів не пустили на старі місця. Їх почали ще більше утискати, як »космополітів«.

Прикінці книги читаємо, що СССР зайшов в таке положення, з якого не може вийти без внутрішньої кризи. Напруження таких розмірів рідко рішається мирними засобами. Даллін уважає, що Росія не може бути здобута, чи окупована ворогом. Західнє летунство, хоч зможе заподіяти тяжкі втрати, не може перемогти Росії. А після Наполеонового і Гітлерового експерименту чужий полководець ледви чи пробуватиме знову зайти глибоко в Росію. Дуже цікаво чути від Даллина, що колоніяльні держави втратили після II світової війни 75% своїх колоній. Автор з цим згоджується. Одначе він не хоче погодитися з думкою, що після нової війни Росія може втратити нею захоплені землі. Враження від книжки таке, що вона для того й писана, щоб цьому перешкодити. Для безпеки перед будучою німецькою загрозою Даллін хоче тримати Україну в зв'язку з Росією, бо Росія з 110 міліонами населення буде слаба!? Чомусь німецький імперіялізм в будучності можливий, але російський — неможливий . . . 200 міліонова Росія не буде нікому загрожувати, 70 міліонова Німеччина буде.

Даллін хоче представити співжиття українців і росіян як завжди мирне. Аж до останнього часу, — пише автор, — коли Москва почала розвивати російський націоналізм, не було в СССР національного утиску, а тільки політичний. Навіть завоювання України і других народів не було ні російським імперіялізмом ні націоналістичним проявом. Дивно однак, коли автор майже поруч цитує слова Леніна з 1922 року: »Поскребіть комуніста і ви найдете великоруського шовиніста.« Де тут логіка?

Не можна припускати, щоб Даллін не знав, що свою самостійність Україна проголосила 22 січня 1918 року, а Берестейський мир підписано 9 лютого! Одже легко додуматись, що німці »вигадали« Україну . . . На погляд Даллина, в другій світовій війні німці ніби »підтримували« національні рухи в СССР. Мовляв, невідомо, чи без Німеччини ці народи себе взагалі якось би проявили.

Трудно собі уявити, щоб Даллін не знав фактів про політику Гітлера на Сході, зокрема супроти народів, поневолених Росією, про те як німецькі нацисти кров'ю і залізом винищували кожний вияв української національної свідомости і навіть ті групи »інородців«, що готові були боротися проти большевиків спільно з німецькою армією, намагалися піддати команді російського імперіяліста Власова! Даллін представляє Власова і його рух у симпатичному світлі. Він цитує навіть слова д-ра Тавберта з Геббельсового міністерства, що власівці »англофіли« . . .

Даллін уважає, що всі азійські народи, приналежні до СССР, бачать в Росії носія культури і не хотітимуть відділятися. Чи італійці не були »носіями культури« в Абесинії? Дивно, що всі справи в книзі Даллина розглядаються тільки з боку імперіяльних інтересів, а моральних підстав для політики автор не шукає. Навпаки, він рішучо відкидає моральний підхід Бирнгема до визволення України.

Автор згадує московське народовбивство супроти чеченців, інгушів, карачаївців і інших. Зате зовсім »забув« про українців. І згадки нема про страшний голод 1932—33 рр. в Україні, викликаний Москвою. Правда, автор стверджує, що в той час, коли населення СССР зросло на 16%, то українців за совєтського панування стало на 10% менше. Пояснення у Даллина просте: українці, мовляв, все більше змішуються з росіянами . . . Що тут ми маємо перед очима **злочин народовбивства, якого жертвами стали міліони українців, не могло бути невідомо авторові.** Отже, маємо діло в книзі Даллина з **свідомим замовчуванням** цих актів.

Автор стверджує, що населення в Україні переміщане, і що міліони українських селян помандрували на Сибір. Це має бути доказом того, що Україну треба б держати при Росії. Читач книги Даллина має враження, неначе автор тішиться зменшенням і вивезенням українського населення з рідної землі. Даллін наводить совєтський анекдот: »Яка найбільша країна в світі?« — »Україна.« — »Як це так?« — »Її границі є на Чорному морі, її правителі живуть в Москві, а населення на Сибірі.« Автор і не думає, що треба було б хоч вернути засланих українців у рідний край. Він із фактів московського народовбивства робить висновки, корисні для російського імперіялізму. Чи це моральний і гуманний підхід до справи?

Враження від книги Даллина: автор мав на увазі не шукання правди і здійснення етичних принципів у політиці, а поставив собі завдання зберегти різними софізмами »єдину наділиму« Російську імперію. Книжка Даллина показує нам, що російський імперіялізм лишиться загрозою для світу і після упадку большевицького режиму. Патентований російський »демократ« Даллін це показав документально у своїй тенденційній книзі.

УСП І »ГОЛОС АМЕРИКИ«

І травня промовляв д-р О. Волинець до Українського народу через »Голос Америки«. Промовець згадав про УНРаду і ствердив, що Український народ бореться, разом з іншими поневоленими націями, за державну незалежність.

Міжнародні Соціялістичні Конференції в Франкфурті

27 червня с. р. відбувається у Франкфурті Конференція Соціялістичної Унії центральної і Східньої Европи, а слідом за тим Світовий Конґрес Соціялістичних Партій, який скликає Комітет Інтернаціональної Соціялістичної Конференції (КОМІСКО).

Професійний Конґрес

В липні відбувається в Мілані (Італія) Світовий Конґрес Вільних Професійних Союзів. Українські делеґати, члени УСП, братимуть участь у цьому конґресі.

До всіх членів і прихильників Української Соціялістичної Партії

Українська Національна Рада, представництво українського народу в його боротьбі за незалежність, що продовжує традицію вільної Української Народньої Республіки, створеної 1917 року зусиллями соціялістичних, демократичних партій, оголосила **Позичку Визволення України.** Позичка Визволення має дати засоби для діяльности УНРади та її установ, в політиці внутрішній і міжнародній. Ніхто нашому народові не подарує свободи, свою національну незалежність мусимо вибороти власними силами. Значні кошти повинна дати УНРада на інформацію світу про український визвольний рух, на зв'язок з Рідним Краєм, на політичну освіту нашого народу, на підготову людей для роботи у всіх ділянках народнього життя, на участь українських представників у різних міжнародніх конференціях і т. ін. Кошти на ці справи може дати тільки українська еміґрація, що перебуває в вільних країнах світу, бо наш народ на своїй землі живе в неволі. **Нашу свободу виборемо тільки спільною боротьбою і згідною працею всіх творчих сил українського народу, під проводом УНРади.**

Громадяни і Громадянки!

Живучи в демократичних країнах на волі, в безпеці, нерідко в добробуті й достатках, пам'ятайте про свою повинність перед Україною, що вже 30 років кривавиться під комуністичною тиранією. Може незабаром настати час великого іспиту для нашого народу, і треба, щоб кожний українець і українка дали свою цеглинку на будування незалежної, соборної демократичної Республіки, щоб придбали, в міру своєї спромоги, облігацію Позички Визволення України.

Нехай живе незалежна, соборна, демократична Україна!

Центральний Комітет Української Соціялістичної Партії

На чужині, 28 травня 1951 року.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В статті »З історії вождівського націоналізму«, поміщеній в 3 числі »Вільного Слова« між іменами, які за інформаціями. В. Мартинця творили »ячейки« ОУН в других українських партіях, подано теж »І. Рудницький« (Кедрин).

Це не відноситься до п. Івана Рудницького - Кедрина, колишнього редактора »Діла«, а до колишнього сотника УГА Івана Рудницького, урядовця »Дністра«, який недавно помер на еміґрації.

Представники »Вільного Слова«:

Англія	**Mr. Ivan Potapczuk, 42, Southam St., London W. 10.**
Бельгія	**J. Kubaschewsky, 38, rue Véronèse, Bruxelles.**
Франція	**M. Berestchenko, 13 rue Taine, Paris, 12e.**
США:	**Mr. Petro Krasnonis, 417 E 6th Street, New York City, N. Y.**
	Mr. Wolodymyr Lysyj, 12284 Maine Street, Detroit 12, Mich.
	Mr. Dm. Wasylashchuk, 516 North 3th Rd. St., Philadelphia 23, Pa.
Канада	**Mr. T. Kobzey, 664 Lipton Street Winnipeg, Man., Canada.**
	Mr. O. Ochrym, 418 Brock Ave., Toronto, Ont.

Повищі представники »Вільного Слова« приймають передплату, замовлення, зміни адрес і рекламації.

В справах замовлень »Вільного Слова« для всіх інших країн, просимо звернутись до видавництва »Вільного Слова«: **Ilko Popowytsch, Augsburg, Schletterstr. 4, US-Zone Germany.**

Ціна одного примірника:

Німеччина:	0.50 НМ	Франція:	50 фр.
Англія: Австралія:	1.5 шілл.	Бельгія:	5 фр.
США і: Канада:	0.25 дол.		

В інших країнах відповідно до ціни в американських центах.

Das Freie Wort * The Free Word * La Parole Libre

Zeitschrift der Ukrainischen Sozialistischen Partei / The Journal of the Ukrainian Socialist Party / L'Organe du Parti Socialiste Ukrainien

June 1951

CONTENTS:

W. Storozynsky: The Iranian Oil.
B. Fedenko: Centres of Danger.
A. Czerneckyj: Christianity and Socialism.
P. Fedenko: The National Problem in East Europe.
I. Popowytsch: To the 60th Anniversary of URP.
E. Wolynec: Ernest Bevin.
I. Woloshchak: The Dutch Labour Party.
The Page of Workers from Belgium.
O. Pawliw: American Ukrainians Support Workers Press.
B. F.: Book Review.

Publisher: **I. Popowytsch, Augsburg, Schletterstraße 4 US-Zone Germany**

"В І Л Ь Н Е С Л О В О", орган Української Соціялістичної Партії

Б Ю Л Е Т Е Н Ь ч. 2

На чужині, I Травня 1953.

Відозва діячів міжнародного професійного руху з нагоди Першого Травня

ДО РОБІТНИКІВ ПОНЕВОЛЕНИХ КОМУНІСТИЧНОЮ ДИКТАТУРОЮ

Товариші !

Цього року, як і в роки попередні, робітники вільного світу святкуватимуть день Першого Травня, присвячений мирові між народами та міжнародній солідарності.

В цей день всі будуть думати про вас. Ніхто не забуває ваших страждань і вашого нещастя.

Знову Перший Травень вас застає під диктаторською владою. Після доби фашистівської диктатури вам знову накинули диктатуру комуністів. Ці дві диктатури заплямували Перший Травень, день миру, перетворивши його у військові паради і вияв ненависти проти справжніх демократій. Це ганебне видовище повторюється перед вами і цього року.

Не вірте неправдивим промовам ваших гнобителів. З власного досвіду ви побачили, що говорячи про мир, вони безнастанно готуються до війни.

Продукт вашої праці й надалі задовольняє в першу чергу вимоги совєтського імперіялізму. Совєтське панування над державами-сателітами збільшується з року в рік. Московські володарі безпощадно нищать навіть своїх комуністичних наймитів у ваших країнах, щоб їх замінити ще послушнішими слугами. Під владою комуністичного тоталітарного режиму ви позбавлені ваших основних прав, ви позбавлені вільних професійних організацій, ви не маєте можливости боротися проти поневолення і злиднів. Наслідки цього важкого поневолення і цієї колоніяльної експлуатації є втрата вашої національної незалежності, загальне збідніння, постійне зниження вашого життєвого рівня. Ви не позбавитеся вашого нещастя, доки триватиме совєтське панування у вашій країні.

Смерть Сталіна, творця найбільшої деспотичної імперії в світі, не приносить ніяких змін, і його система поневолення та визиску народів лишається та сама.

Вільний світ привітав би всі щирі стремління до миру, основані на демократичних засадах, він приймає до відома заходи диктаторських режимів, що передбачають зменшення терору, які, однак, нічого не міняють в системі поневолення. Найкращим доказом є те, що амнестія зовсім не торкається засуджених за політичні справи. Вільний світ і надалі зберегатиме пильність і не припинить організації своєї оборони.

Вільний світ не може визнати стану, який існує в Середній і Південно-Східній Европі, що створений совєтською окупацією і диктатурами комуністичних меншостей. Демократичні союзники великої Світової Війни зобов"язалися супроти народів, позбавлених національної незалежності нацистівською аґресією, помогти їм визволи-

тися і встановити уряди за їхнім вільним вибором.

Міжнародній порядок, що має панувати в цій частині світу, є справою міжнародного характеру. Не є це тільки справа внутрішнього значення, що цікавить тільки совєтський уряд і його сателітів.

В цей день Першого Травня зобов"яжіться ще більше боротися за національне визволення. З більшою енергією продовжуйте ваш спротив совєтському колоніяльніялізмові і його плянам війни та поневолення. Старайтеся всіма доступними засобами збільшити успіх боротьби ваших вільних братів, які хочуть творити мир у свободі і помогти вам самим визволитися.

В цей день домагань робітників ви змушені мовчати. Вашим іменем, ми, професійні діячі на еміґрації, яких ви знаєте з довгих років боротьби, розкриваємо перед вільним світом і перед робітничою клясою режим поліційного терору, режим оснований на рабстві і найбрутальнішому визиску людини тоталітарною державою, на понижуючих злиднях працюючих кляс.

Робітники міста і села, будьте певні, що свобода переможе рабство! Показові процеси, які диктатори організують у ваших країнах, є явним доказом їхньої слабости і їхнього страху за будучність. Ці процеси є наслідком вашого спротиву совєтському колоніялізмові. Нехай злоба ваших гнобителів вас не лякає.

Майте довір"я до себе і до солідарности ваших братів і сестер у вільному світі. З вами спільно йде шістьдесят мільйонів вільно зорганізованих в своїх професійних союзах робітників, об"єднаних у Міжнародній Конфедерації Вільних Професійних Союзів. З вами йдуть всі вільні країни і народи, які гуртуються і організуються в усьому світі, рішені більше як колибудь обороняти свободу всіх народів і привести до перемоги соціяльну справедливість, людську гідність і мир.

Нехай живе міжнародня солідарність вільних робітників !
Нехай живе боротьба проти всіх тоталітарних режимів !
Нехай живе Перший Травень !

За Міжнародній Центр Вільних Професійних Діячів на чужині :

БОЛГАРІЯ: Ґ. Петков, бувший діяч професійного союзу учителів і професійного союзу залізничників. Б. Нозаров, б. діяч професійного союзу залізничників.

ЕСТОНІЯ: Й. Міхельсон, б. генеральний секретар Професійної Централі, Е. Петерсен, б. секретар професійного союзу залізничників.

МАДЯРЩИНА: Х. Паєр, б. генеральний секретар Мадярської Професійної Централі, І. Медей, б. секретар Професійного Союзу Металюргістів.

ЛАТВІЯ: Б. Калнінс, б. генеральний секретар Професійної Централі, В.Бумберс, б. секретар професійного союзу Службовців.

ПОЛЬЩА: Й. Квапінський, б. голова Польської Професійної Централі, А.Скродзький, б.представник польських гірників у Франції, б. секретар Національної Ради Гірників.

РУМУНІЯ: Е. Герман, б. генеральний секретар професійного союзу Гірників, б. заступник голови румунських професійних союзів, І.Томас, б. член текстильного професійного союзу Румунії.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА: Ґ. Штольц, б.поміч. секретар Міжнародньої Професійної Федерації, А.Гайс, б.поміч. секретар Проф. Централі.

УКРАЇНА: А. Чернецький, б.генеральний секретар української професійної централі у Львові, О.Волинець, б. секретар сільських робітників у Галичині.

ЮГОСЛАВІЯ: З. Топалович, б. редактор професійного югославського часопису.

---oOo---

"В І Л Ь Н Е С Л О В О", орган Української Соціялістичної Партії

Б Ю Л Е Т Е Н Ь ч. 2

На чужині, I Травня 1953.

Відозва діячів міжнародного професійного руху з нагоди Першого Травня

ДО РОБІТНИКІВ ПОНЕВОЛЕНИХ КОМУНІСТИЧНОЮ ДИКТАТУРОЮ

Товариші !

Цього року, як і в роки попередні, робітники вільного світу святкуватимуть день Першого Травня, присвячений мирові між народами та міжнародній солідарності.

В цей день всі будуть думати про вас. Ніхто не забуває ваших страждань і вашого нещастя.

Знову Перший Травень вас застає під диктаторською владою. Після доби фашистівської диктатури вам знову накинули диктатуру комуністів. Ці дві диктатури заплямували Перший Травень, день миру, перетворивши його у військові паради і вияв ненависти проти справжніх демократій. Це ганебне видовище повторюється перед вами і цього року.

Не вірте неправдивим промовам ваших гнобителів. З власного досвіду ви побачили, що говорячи про мир, вони безнастанно готуються до війни.

Продукт вашої праці й надалі задовольняє в першу чергу вимоги совєтського імперіялізму. Совєтське панування над державами-сателітами збільшується з року в рік. Московські володарі безпощадно нищать навіть своїх комуністичних наймитів у ваших країнах, щоб їх замінити ще послушнішими слугами. Під владою комуністичного тоталітарного режиму ви позбавлені ваших основних прав, ви позбавлені вільних професійних організацій, ви не маєте можливости боротися проти поневолення і злиднів. Наслідки цього важкого поневолення і цієї колоніяльної експлуатації є втрата вашої національної незалежности, загальне збідніння, постійне зниження вашого життєвого рівня. Ви не позбавитеся вашого нещастя, доки триватиме совєтське панування у вашій країні.

Смерть Сталіна, творця найбільшої деспотичної імперії в світі, не приносить ніяких змін, і його система поневолення та визиску народів лишається та сама.

Вільний світ привітав би всі щирі стремління до миру, основані на демократичних засадах, він приймає до відома заходи диктаторських режимів, що передбачають зменшення терору, які, однак, нічого не міняють в системі поневолення. Найкращим доказом є те, що амнестія зовсім не торкається засуджених за політичні справи. Вільний світ і надалі зберегатиме пильність і не припинить організації своєї оборони.

Вільний світ не може визнати стану, який існує в Середній і Південно-Східній Европі, що створений совєтською окупацією і диктатурами комуністичних меншостей. Демократичні союзники великої Світової Війни зобов"язалися супроти народів, позбавлених національної незалежности нацистівською аґресією, помогти їм визволи-

тися і встановити уряди за їхнім вільним вибором.

Міжнародній порядок, що має панувати в цій частині світу, є справою міжнародного характеру. Не є це тільки справа внутрішнього значення, що цікавить тільки совєтський уряд і його сателітів.

В цей день Першого Травня зобов"яжіться ще більше боротися за національне визволення. З більшою енергією продовжуйте ваш спротив совєтському колоніяльніялізмові і його плянам війни та поневолення. Старайтеся всіма доступними засобами збільшити успіх боротьби ваших вільних братів, які хочуть творити мир у свободі і помогти вам самим визволитися.

В цей день домагань робітників ви змушені мовчати. Вашим іменем, ми, професійні діячі на еміґрації, яких ви знаєте з довгих років боротьби, розкриваємо перед вільним світом і перед робітничою клясою режим поліційного терору, режим оснований на рабстві і найбрутальнішому визиску людини тоталітарною державою, на понижуючих злиднях працюючих кляс.

Робітники міста і села, будьте певні, що свобода переможе рабство! Показові процеси, які диктатори організують у ваших країнах, є явним доказом їхньої слабости і їхнього страху за будучність. Ці процеси є наслідком вашого спротиву совєтському колоніялізмові. Нехай злоба ваших гнобителів вас не лякає.

Майте довір"я до себе і до солідарности ваших братів і сестер у вільному світі. З вами спільно йде шістьдесят мільйонів вільно зорганізованих в своїх професійних союзах робітників, об"єднаних у Міжнародній Конфедерації Вільних Професійних Союзів. З вами йдуть всі вільні країни і народи, які гуртуються і організуються в усьому світі, рішені більше як колибудь обороняти свободу всіх народів і привести до перемоги соціяльну справедливість, людську гідність і мир.

Нехай живе міжнародня солідарність вільних робітників !
Нехай живе боротьба проти всіх тоталітарних режимів !
Нехай живе Перший Травень !

За Міжнародній Центр Вільних Професійних Діячів на чужині :

БОЛГАРІЯ: Ґ. Петков, бувший діяч професійного союзу учителів і професійного союзу залізничників. Б. Нозаров, б. діяч професійного союзу залізничників.

ЕСТОНІЯ: Й. Міхельсон, б. генеральний секретар Професійної Централі, Е. Петерсен, б. секретар професійного союзу залізничників.

МАДЯРЩИНА: Х. Паєр, б. генеральний секретар Мадярської Професійної Централі, І. Медей, б. секретар Професійного Союзу Металюргістів.

ЛАТВІЯ: Б. Калнінс, б. генеральний секретар Професійної Централі, В.Бумберс, б. секретар професійного союзу Службовців.

ПОЛЬЩА: Й. Квапінський, б. голова Польської Професійної Централі, А.Скродзький, б.представник польських гірників у Франції, б. секретар Національної Ради Гірників.

РУМУНІЯ: Е. Герман, б. генеральний секретар професійного союзу Гірників, б. заступник голови румунських професійних союзів, І.Томас, б. член текстильного професійного союзу Румунії.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА: Ґ. Штольц, б.поміч. секретар Міжнародньої Професійної Федерації, А.Гайс, б.поміч. секретар Проф. Централі.

УКРАЇНА: А. Чернецький, б.генеральний секретар української професійної централі у Львові, О.Волинець, б. секретар сільських робітників у Галичині.

ЮГОСЛАВІЯ: З. Топалович, б. редактор професійного югославського часопису.

---oOo---

3644

Вільне Слово

The Free Word
Das Freie Wort
La Parole Libre

Орган Української Соціялістичної Партії

Ч. 8 Грудень 1953

М. Ковалевський

Курс Маленкова і відгомін в Україні

Остатні місяці й тиждні політичного розвитку СССР принесли богато подій і фактів, які достатньою мірою характеризують головну напрямну лінію, або, як то кажуть, «генеральну лінію» посталінського уряду Георгія Маленкова, як також керуючого центру КПСС, так званої президії ЦК партії, що своєю всевладністю і персональним складом так нагадує колишнє Політбюро зо всіма його прибудівками.

В діях кремлівської влади після смерти Сталіна треба відрізняти два періоди. Перший період тривав від смерти Сталіна аж до таємничих і досі невиясненних до решти драматичних подій за мурами Кремля в кінці червня цього року, в результаті яких був ліквідований Лаврентій Берія і його група. Другий період так званих консолідаційних заходів Маленкова заслуговує докладнішої аналізи, тим більше, що він дає передсмак того режиму, який мав би запанувати на широких просторах совєтської імперії в разі, якби Маленкову вдалося досягнути своєї мети.

Було б помилкою думати на підставі чотирьох програмових промов, які Маленков дотепер при різних нагодах виголосив, (дві з них були виголошені перед ліквідацією Берії і тому тільки частинно зберегли свою актуальність), що існує **одна** генеральна лінія партійного й державного проводу так, як то було за часів Сталіна. З заяв Маленкова, як і з відомої промови Хрущова на пленарній сесії ЦК КПСС у вересні ц. р., як також з дипломатичних потягнень Молотова та з його нот до урядів західніх держав, виникає, що є, власне кажучи, дві «лінії» уряду Маленкова — одна для внутрішнього а друга для закордонної політики СССР.

Існують деякі дані, які дозволяють припускати, що крім сформульованої Маленковим «генеральної лінії» для внутрішнього вжитку, є ще інші «лінії», що походять з таких середовищ, як президія верховного совєту з маршалом Ворошиловим на чолі або з головної ради «профспілок», де урядує Шверник, який на віденському конґресі просовєтських профспілок у жовтні цього року трохи інакше (в нюансах, розуміється) сформулував цілі совєтської політики, як це зробив Маленков в своїх попередніх заявах. У звязку з цим варто пригадати, що одним з перших актів Ворошилова, після призначення його головою верховного совєту, була реабілітація колишнього члена Політбюра Андреєва — відповідального керівника аґрарної політики й виключеного з цього кремлівського ареопагу у 1950 році при активній участи, а може і з ініціятиви Маленкова.

Було б передчасно говорити про існування кількох течій і напрямків у колах правлячої совєтської бюрократії, які себе поборюють, — можна, однак, твердити, що в колах цих спостерегається певна розбіжність в оцінці питань совєтської дійсности, — розбіжність, яка може зчасом допровадити до поглиблення протиріч між окремими групами і осередками правлячої верстви. Якщо до цього додати «відхилення» окремих груп совєтської бюрократії — партійної та державної — в так званих національних республіках, які так виразно виявилися в по-сталінському СССР, то стан декомпозиції буде ясний.

Знаменний під тим оглядом факт — це програмовий виступ Нікіти Хрущова на пленумі ЦК у вересні ц. р., коли він у своїй промові подав не тільки конкретні дані про тяжкий стан сільсько-господарської продукції, але й ствердив, що партія та уряд постановили зробити цілий ряд уступок селянству, щоб заохотити його до інтенсивнішої праці й до піднесення рівня рільничої продукції. В промові Хрущова не було мови про удержавлення колгоспів, яке заповідала «Правда» в кінці січня ц. р. на підставі постанов 19-го з'їзду партії, зазначаючи, що удержавлення колгоспів є необхідною умовою переходу «від соціялізму до комунізму». Таким чином провідна совєтська група Маленков-Хрущов уважала за потрібне відступити з ідеологичних позицій, які ухвалив 19-й з'їзд партії рік тому. Також в інших справах принципового значення група Маленкова відійшла від постанов партійного з'їзду.

Засада колєктивности партійного проводу (секретаріяту ЦК), підтверджена після смерти Сталіна, не витримала життьової проби й у вересні ц. р. Хрущов був призначений єдиновладним першим секретарем ЦК.

По лінії державної адміністрації спостерегається той самий брак стабілізації відносин. Переведена після смерти Сталіна концентрація міністеріяльних функцій була безпосередньо після ліквідації Берії анульована частинно й окремі міністерства наново поділено на менші щодо обсягу компетенцій. Ця нова структуральна реформа уряду Маленкова стоїть у зв'зку з хворобливим страхом правлячої олігархії перед можливістю так званого цивільного бонапартизму (перед військовим бонапартизмом охороняє партійний маршал Булґанін), який міг би зродитися в наліток ухваленої спочатку далекосяжної концентрації влади в руках кільох міністрів. Отже і в цій важливій справі правляча група швидко змінила свої погляди й анулювала свої ж власні постанови з березня ц. р.

Істотним моментом цієї «переоцінки» дотеперішніх шляхів і методів російського комунізму була ґрунтовна ревізія цілої економічної політики СССР. Далекосяжні пляни розвитку тяжкого промислу знач-

но зредуковано — панегеричні описи «великих строек соціялізму», які ще недавно заповнювали совєтську пресу, зникли з її шпальт. Маленков і Хрущов, а потім і Ворошилов ,кинули нове гасло розвудови легкого промислу й піднесення життьового рівня в СССР. А тому що ця зміна економичної політики Кремля не може дати наслідків вже **сьогодні** і під великим сумнівом є, чи вона принесе відпруження на внутрішньому ринку **завтра**, совєтський державний банк кинув значні резерви золота на світові біржі, щоб уможливити закуп на «капіталістичних» ринках так званих товарів широкого вжитку, потрібних хоч для частинного заспокоєння товарового голоду в СССР. Розміри цього товарового голоду, як виявляється тепер, досить великі й такий компетентний його знавець, як міністер внутрішнього торгу Мікоян, ствердив у своїй промові на нараді працівників торговельних організацій у Москві в жовтні ц. р., що «ковбаса, м'ясо і масло все ще належать до дефіцитних товарів». Таким чином і в цьому пункті Маленков був змушений зревідувати «генеральну лінію» партії й відступити від засад, які ще так недавно зобов'язували й партію і совєтську державу. Цей процес вимушеного перегляду головних засад партійної політики ще не закінчився і найближча будуччина покаже де затримається провідна група совєтської олігархії, на чолі якої стоять Маленков і Хрущов. У кожному разі тепер — після вісьмох місяців існування уряду Маленкова — виявляється, що «генеральна лінія» є в богатьох пунктах викривлена і що заповіджений за останніх днів життя Сталіна перехід від «соціялізму до комунізму» відкладено на пізніші часи.

Особливо цікаво прослідити причини цього «викривлення» генеральної лінії в аграрній справі, що дало підставу деяким закордонним спостерігачам твердити про загальний відступ совєтського проводу з позиції «клясичного» сталінізму і ленінізму. Самі совєтські провідники як Маленков, Хрущов, Ворошилов і Мікоян пояснили причину цих змін в економічній політиці СССР «повсякденним піклуванням уряду і партії» потребами населення і стремлінням піднести життьовий рівень совєтських громадян. В перекладі на зрозумілу мову це означає, що господарчий стан населення так погіршився, що треба було вжити надзвичайних заходів, щоб запобігти загальній катастрофі. Як відомо, господарчий стан СССР після закінчення війни був значно покращав головним чином завдяки грабіжницькому вивозові сільсько-господарських і промислових продуктів з окупованих совєтськими арміями країн (Україна, Румунія, Польща, Угорщина, Болгарія, Чехо-Словаччина, Австрія, Німеччина, частина Югославії, Фінляндія і в Азії — Манчжурія і Корея, якщо не рахувати тимчасової окупації північної Персії.). До виснаженого сталінськими п'ятилітками, а потім війною СССР, широким струменем влилася потужна товарова маса мільярдової вартости, створюючи штучну кон'юнктуру споживного ринку. Ефект цього кон'юнтурального явища був подвійний — [illegible] діваний приплив товарів з Заходу в невиданій дотепер кількості й вищої якости (в порівнянні з виробами совєтського промислу) збудив у мільйонових масах совєтських споживачів приспаний інстинкт задоволення власних споживчих потреб в таких розмірах, яких совєтський ринок від часів короткотривалого ленінського НЕПу не переживав. З другого боку, цей приплив товарів західнього походження дав совєтському споживачеві мацітаб до порівняння якости «капіталістичної» продукції з виробами свого совєтського промислу. Психотогічні й політичні наслідки цього порівняння не могли вийти на користь режиму Кремля.

Ця господарська кон'юнктура совєтського ринку не могла тривати довго й від 1948 року почалося погіршення ситуації. Совєтський ринок вертався поволі, але неухильно до свого первісного стану дефіцитової господарки. Товаровий голод почав виявлятися особливо гостро від 1951 року й декретовані урядом і партією знижки цін товарів першої потреби не могли направити ситуації. В момент, коли внутрішні ринкові труднощі досягали найвищого пункту, помер генералісимус і совєтський провід раптом опинився не тільки перед економічними, але й політичними труднощами. В таких обставинах правляча партійна група змушена була сягнути до заходів надзвичайних, що відбігали від генеральної лінії і від попередніх постанов партійних з'їздів та конференцій навіть за ціну закидів, що ці зарядження й потягнення означають відступ з позицій «клясичного» ленінізму і сталінізму. Бо перше і найважніше завдання Маленкова полягає в тому, щоб врятувати режим і диктаторську владу партійної верхівки, хоч би для цього треба було на якийсь час відійти від генеральної лінії . . .

На тлі цих труднощів внутрішнього — економічного і політичного — життя стає зрозумілою певна зміна тактики Кремля щодо України. Економічні й психольогічні наслідки війни на землях України були значно сильніші як у Росії. Прилучення Західньої України до УССР дало новий (сьогодні ще мало оцінений) імпульс українським народнім масам і стало джерелом посилення національної свідомости. Методи давньої, так званої «сталінської», національної політики вимагали певних коректур хоч би зовнішнього поверхового характеру. В системі нових тактичних потягнень переведено на весні ц. р. так звану «українізацію» провідної державної і партійної верхівки в Києві, причім особливо заслуговує на увагу заміна російського партійця і «апаратчика» Мельнікова українським комуністом Кириченком на становищі першого секретаря ЦК КПУ. Ця функція від 1921 р. без перерви була міцно в руках російських комуністів (з винятком Лазаря Кагановича і поляка Косьора). Олександер Корнійчук в президії партії, Стефаник — віцепрем'єром, Павло Тичина — головою Верховної Ради — звільнення Барановського з посади віцепрем'єра, щоб міг займатися виключно справами міністерства закордонних справ УССР (такий мотив подано в офіціяному комунікаті), — все це кроки, які мають на меті прикрасити фасаду досить підтоптаної репутації УССР і викликати відповідне враження за кордоном.

Але одночасно — непомітна на зовні й замаскована таємністю військових заходів зміна на становищі командувача Київської військової округи, яка має домінуюче значення в системі мілітарної організації України. Вистарчить порівняти дати «українізації» партійного й державного апарату в Києві і зарядженої зміни у військовій адмінісрації, щоб зрозуміти правдиве значення цих заходів. В травні ц. р. відкликано росіянина Мельнікова з становища першого секретаря партії й призначено українця Кириченка. Тоді ж в певних відступах часу проголошено інші «українізаційні» призначення. Але-ж в цьому таки в травні відкликано ген. Гречка, комадувача Київської військової округи і перенесено його до Берліна, а на його місце до Києва прибув генерал армії Чуйков. Подібні персональні зміни переведено в Одесі (ген. Пухов), Харкові (ген. Артемєв) і в «Прикарпатській» військовій окрузі, себто у Львові. Таким чином вся військова екзекутива сконцентрована в руках російських генералів, що має бути противагою зукраїнізованій партійній і державній верхівці УССР.

Промова, яку ген. Чуйков виголосив під час військової паради на Хрещатику 7. XI і в якій із спеціяльним натиском підкреслив, що Україна є «невід'ємною частиною» «соціялістического отечества», прозвучала як попередження всім «ухильникам» з київської парторганізації. Бо ж всі вони — корнійчуки і тичини — ще зовсім недавно були критиковані на шпальтах «Правди» чи «Известий» за ухил, помимо того, що кождий з них, в певних відступах часу, складає вірнопідданчі заяви, в яких запевняє в своїй вірности кремлівській владі.

(Закінчення на 3 стор.)

С. Довгаль

УНРаді минуло п'ять років

В червні ц. р. минуло п'ять літ, як зусиллями й консолідованою дією українських політичних партій створено Українську Національну Раду. Майже всі політичні партії в еміґрації, що відродилися після гітлерівського погрому, зрозуміли вагу зореженого Державного Центру УНР, вагу національно-державної традиції і форми, започаткованої славними Універсалами Української Центральної Ради й Всеукранського Трудового Конгресу Леґітимности й континуїтету Уряду УНР ніхто тоді не заперечував, заперечував те тільки Союз Гетьманців-Державників, виходячи із своїх групових інтересів та безпідставних претенсій. В пориві до об'єднаних дій і потужної визвольної акції на внутрішньому й зовнішньому відтинках об'єдналися майже всі політичні сили еміґрації і цим сколихнули весь український загал, що перед тим відвертався від політики самопожирання й партійної відокремлености. Маси української еміґрації побачили, як мало-коли, в своїх партіях вияв політичного глузду й розуміння державницької рації з боку тих, які, здавалось, її втратили або ніколи не мали.

Факт створення Української Національної Ради справив на своїх і чужих таке глибоке враження, що досі, здавалось, байдужа і зневірена українська маса почала йняти віри в те, що справді українські політичні партії готові поступитися чимсь із своїх програмових чи тактичних засад в ім'я спільної дії на фронті визвольної боротьби, що діячі тих партій піднялися на рівень історичних завдань, які стоять перед поневоленим народом і готові зректися на якийсь час, принаймні на еміґрації, від свого сектанства й спрямовувати боротьбу на ворога, а не на себе самих.

Та поєднання протилежностей — демократів і недемократів — в УНРаді досить швидко показало нереальність сподівань щодо єдиного фронту з Закордонними Частинами Українських Націоналістів, яких очолював тоді Ст. Бандера. Деструктивна опозиція й нездібність до компромісу, що необхідний в консолідації, привели цю групу до «блискучого відокремлення», до виступу з УНРади. Вони не хотіли співпрацювати з іншими політичними партіями **на основі паритету,** себто на основі рівности, їм давай перевагу, бо вони «репрезентують воюючу Україну», вони «мають за собою 70% еміґрації», вони «революціонери», а решта — «опортуністи». Коли їм казали, що воюючу Україну репрезентують усі активні українські сили, що монополії на боротьбу за визволення поневоленої Батьківщини ніхто не може мати, бо ту боротьбу провадить насамперед український народ на рідних землях, а всі ми маємо обов'язок йому помагати й прикладати всіх сил до того, щоб та бротьба, зокрема на міжнародньому відтинкові, провадилась якнайуспішне, то на це вони відповідали: «тільки ми». Давайте нам такі й такі ресорти у Виконному Органі УНРади, тоді ми лишимося, а інакше — виходимо з УНРади. І вийшли.

Від того УНРада внутрішньо тільки зміцніла, позбувшись елементів, які не давали змоги нормально провадити працю. Розуміється, під час перебування ЗЧ ОУН в складі УНРади були в них і моменти просвітлення, наприклад, на сесіях УНРади, коли дехто з них погоджувався з більшістю й не заперечував деяких ухвал, але таких випадків було мало.

Вийшовши з УНРади, ЗЧ ОУН почали провадити неперебірливу кампанію проти Державного Центру УНР, почали заперечувати право законного Уряду очолювати й репрезентувати визвольну боротьбу українського народу за віднову своєї державности. Коли читаєте їхню пресу або слухаєте виступи їхніх промовців, то не доберете, хто для них більший ворог — большевицький окупант України чи УНРада й Державний Центр УНР. Комусь таке самопожирання потрібне, хтось у тім зацікавлений, коли дійсно 70% своїх сил ЗЧ ОУН витрачає на внутрішню боротьбу серед українського громадянства. Не можуть революції робити в окупованій Україні, то... давай її робити серед еміґрації.

Коли говорити про позитивні досягнення політики УНРади впродовж минулих п'яти років, то вони наявні в двох основних ділянках — **внутрішній і зовнішній.**

Щодо внутрішнього сектору роботи, то її Виконний Орган УНРади спрямував насамперед на зібрку сил, на консолідацію їх (по країнах і у всесвітньому маштабі) навколо УНРади. Виконний Орган під керівництвом проф. І. Мазепи провів піонерську роботу, поборюючи неймовірні труднощі матеріяльного й організаційного характеру. На ту велику роботу не було засобів, не було навіть приміщення й належно підготованого технічного апарату — все це треба було здобути й організувати.

По таборах у Німеччині самі незаможні українські патріоти розпочали провадити збірки на роботу УНРади, почали складати свої, буквально кажучи, копійки. Роботу в Д. Ц. провадили впродовж перших років безплатно не тільки члени Виконного Органу, але й технічні урядовці.

Громадські та різні об'єднання українців майже в усіх країнах свого поселення зразу після першої сесії УНРади проголосили своє визнання й прихильність до Державного Центру УНР. На своїх конґресах і конвенціях (Український Конґресовий Комітет Америки, Український Робітничий Союз, Комітет Українців Канади, в якому об'єднані майже всі наші організації в Канаді, організації українців у Бразилії, Арґентині, Венецуелі, Австралії й Нової Зеляндії, з европейських країн — в Англії, Бельгії, Франції, Швеції, Голяндії та в ін.) всі репрезентативні українські організації у вільному світі стали по стороні Української Національної Ради й проголосили волю стотисячних українських мас про те, що вони готові підтримувати морально, політично й матеріяльно Державний Центр УНР.

Об'єктивно слід підкреслити, що **такого процесу політичної і громадської консолідації навколо якогось центру до створення УНРади не було.** Тільки УНРада своєю програмою й політичною концепцією та розгорненням практичної роботи могла заімпонувати українським масам. Чимдалі з поглибленням своєї праці УНРада набувала все більшого впливу й значення, до неї з надією горнуться мільйонові маси нової й давньої еміґрації — це є запорукою дальших успіхів спільної визвольної акції.

В дальшому зрості консолідації навколо Держ. Центру УНР була спроба Виконного Органу створити світове об'єднання українських громадських організацій. На з'їзді в Лондоні р. 1949, постав КОУГЦУ на основі статуту, проєкт якого виготовив

«Новий» курс в політиці правлячої групи Маленков-Хрущов є, властиво, старим імперіялістичним стремлінням Кремля затримати Україну в межах імперії й підпорядкувати московському центрові як «невід'ємну» частину російського «життьового простору». Тактичні переміни в так званій національній політиці Маленкова й висування на перший плян комуністів українського походження, при одночасовому загостренні російського окупаційного режиму, має улегшити це завдання.

Українські народні маси — а насамперед селяни й робітники України — добре здають собі справу з перфідности цієї подвійної гри Кремля й у відповідний момент історичних рішень і революційної перебудови Сходу виведуть Україну з колоніяльної системи рабства, що називається СССР, на широкий шлях національної й соціяльної свободи, на шлях демократії і народоправства.

Виконний Орган і його представник (тодішній заступник голови ВО), спільно з іншими делеґатами, побудову світової централі українства довершили. Не вина Д. Ц. в тім, що та централя повною мірою себе не виправдала, з виїздом вибраних до неї функціонерів до інших країн поселення вона підупала, але Виконний Орган у ділянці консолідації внутрішніх українських сил зробив усе, що далося зробити.

Чимало заходів та ініціятиви виявив ВО і в напрямі консолідації українських політичних сил еміґрації, закликаючи до складу УНРади тих, які до неї не належать, себто ЗЧ ОУН і СГД. Але ті організації виявляють претенсії на створення свого центру з себе самих і до УНРади не бажають вступати, хоч про консолідацію и люблять іноді пообалакати, щоб закрити перед широкими колами громадянства свою тактику «олискучого відокремлення».

Визначну ролю в підтримці УНРади виконало наше вояцтво, колишні вояки й старшини армії УНР та вояки пізніших різних формацій. По всіх країнах спонтанно, або з ініціятиви місцевих діячів, почали творитися Товариства Сприяння УНРаді, а в США минулого року ці т-ва організували свою централю в Нью Йорку. Об'єднані в тих т-вах українські патріоти провадять на місцях національно-громадську, культурну й інформаційну працю в напрямі підсилення і зміцнення позицій УНРади, як також підтримують Д. Ц. матеріяльно.

Вся українська демократична та соціялістична преса стоїть по стороні УНРади й виконує важливу інформаційну службу, насвітлюючи заходи ВО та подаючи про них об'єктивні відомості. При ВО діє Укр. Інф. Бюро, що видає щомісяця свій бюлетень (від листопада ц. р. виходить друком) «Вісті» з короткими інформаціями про діяльність Д. Ц., повідомляючи переважно пресу, яка й передруковує ті повідомлення. В усіх інформаціях далеко не все сповіщається, як також і в цій статті ми не в стані перечисляти подробиць щоденної роботи, що її виконують різні ресорти. Зупиняємось на головних напрямних і на важливіших проблемах.

З почуттям гордости можемо констатувати, що свою широку політичну й організаційну працю Д. Ц. провадить **за свої українські матеріяльні засоби.** Збірки патріотичного українського громадянства, підтримка УККА й Українського Робітничого Союзу в Америці, пожертви організацій і громадянства з інших країн давали деяку змогу покривати необхідні видатки, але ці прибутки були надто малі в порівнянні з великими потребами, які виникали в зв'язку з розширенням роботи Д. Ц. Тому в 1951 р. Виконний Орган проголосив внутрішню національну позичку під гаслом «Позичка Визволення України». Для її переведення ВО покликав окрему установу — Головний Комісаріят Позички. По всіх країнах, де тільки перебувають українці у вільному світі, ГКП попризначав своїх Краєвих Уповноважених, які через окремий апарат місцевих уповноважених поширюють серед громадянства ту позичку. Були випущені, як відомо, облігації різних серій та в різній ціні (від 1 до 100 дол.) Жертвенне й свідоме українське громадянство набуває облігації й тим реально підтримує визвольну та організаційну працю Д. Ц. Останніх три роки Д. Ц. покриває свої видатки головним чином засобами з позички. Велику роботу виконали уповноважені ГКП по всіх країнах, за що їм належить подяка, а ще більшу подяку треба висловити самим вписникам позички, що виявили справжній патріотизм і зрозуміли вагу діяльности Д. Ц. та дають змогу її провадити.

Для репрезентації УНРади та для організаційної й керівної роботи, як також для дипломатичної акції, по всіх важливіших з політичного погляду країнах Виконний Орган створив Представництва УНРади й на чоло їх попризначав визначних і досвідчених політиків; до складу Представництв входять уповноважені ресортів ВО. Всією тією розгалуженою сіткою організацій керує Виконний Орган, інструктуючи їх та об'єднуючи в одне ціле і спрямовує їхню роботу до одної мети — визволення поневоленої України.

Через свої представництва Виконний Орган нав'язує контакти й політичну співпрацю з установами, організаціями та впливовими діячами різних країн — це сектор **зовнішньої політики** УНРади, найважливіша галузь її роботи, якій завжди надавалося великої ваги та прикладалося чимало зусиль. І в цій ділянці Виконний Орган має поважні успіхи й досягнення, про що знає громадянство з своєї й чужої преси, тому не будемо тут наводити окремих фактів, а звернемо увагу на важливіші моменти.

Найбільшим досягненням у зовнішній політиці останнього часу вважаємо створення Бльоку Національно-Політичних Центрів неросійських народів СССР (т. зв. Паризький Бльок) та нав'язання контактів з американськими чинниками. Співпраця з цими двома факторами розкриває широкі перспективи для української визвольної політики й виводить нашу національну справу на світову арену. Під впливом політичних заходів ВО нашою справою **реально** починають цікавитися й американці, які досі тільки приглядалися до нашого руху, стояли осторонь або відоували чемні розмови з поодинокими діячами. Перший раз в історії визвольної боротьби американські політичні кола вступають у співпрацю з визвольними силами поневолених народів СССР, а в тім і з українськими.

Національно-Політичні Центри поневолених народів СССР до створення Бльоку діяли розрізнено, хоч і обмінювалися взаємно інформаціями про свою діяльність, але не завжди окремі дії на міжнародньому терені досягали бажаного ефекту, а іноді набували суперечного характеру. Нас з іншими поневоленими народами СССР в'яже однакова доля тепер і спільні інтереси в'язатимуть у майбутньому — під час відбудови своїх країн і забезпечення незалежности національних демократичних держав. Кожний усвідомлює, що розрізнено не вдасться досягнути бажаних наслідків, а об'єднаними зусиллями й координацією політики кожний учасник бльоку набуває ваги, значення й сили, яку становлять всі разом. На цих самозрозумілих підвалинах спирається вся будівля бльоку, до якого належать Національно-Політичні Центри таких країн: Азербайджан, Білорусь, Вірменія (Дашнакцутюн), Грузія, Ідель-Урал, Північний Кавказ і Україна.

Від березня ц. р., себто від часу підписання спільного меморандуму до Американського Комітету, цей бльок існує і створив свої відділи в тих країнах, де перебувають національні центри або де передбачаються спільні виступи. Центр бльоку в Мюнхені, відділи — в Парижі, Нью Йорку та Істамбулі. Створенням бльоку та активною працею в нім Виконний Орган великою мірою зміцнив свої позиції на міжнародньому форумі й тому всякі заходи в різних країнах не матимуть таких перепон, які були досі, коли українці виступали самі, окремо від інших Центрів неросійських народів.

Ще слід підкреслити, що приналежні до бльоку Політичні Центри своїм складом **демократичні,** всі вони спираються на законну основу й на леґітимні права, що їх набули від своїх парляментів, вільно обраних під час існування самостійних демократичних республік. Ці Центри змушені були, як і український Уряд УНР, полишити свою національну територію з причин збройної аґресії російсько-большевицького війська. Репрезентативність і авторитет кожного з тих Центрів визнають не тільки їхні народи, але вони користуються фактично визнанням у міжнародньому світі. Тому створення Бльоку тих Центрів та приналежність до нього представництва Виконного Органу є факт великої ваги з погляду теперішньої й майбутньої української політики.

З почину Представництва ВО в В. Британії цього року було створене Англо-Українське Товариство, в США існує Американсько-Українське Товариство ім. В. Вільсона, в Італії і в Німеччині теж. З тими

товариствами ВО співпрацює й тим зміцнює та розширює акції і спільно з членами тих товариств приєднує до українських позицій провідні політичні кола різних країн. Жваву діяльність розвинуло Представництво ВО в США на чолі з д-ром Ст. Витвицьким.

Існує дві концепції визвольної політики поневолених народів СССР, які загалом зводяться до **орієнтації на власні сили** самих народів і до орієнтації **на підтримку демократичних країн Заходу** в справі ліквідації большевицького режиму. В першій концепції міститься припущення, що в СССР настане внутрішня боротьба в самій КПСС, яка призведе конфлікти в цілій системі диктаторської партії та її держави й це дасть можливість народнім масам різних країн зробити революцію в СССР та скинути зненавиджену й стократ прокляту владу комуністичної партії, а загальна революція дасть змогу поневоленим народам відновити свої незалежні держави.

Беручи на увагу ті процеси, що відбуваються тепер в СССР, те замішання й повний крах дотеперішньої політики КПСС — економічної, соціяльної, національної, культурної — загалом крах диктаторської системи, **надії й ставка на внутрішню революцію в СССР набувають реальної перспективи.** Тому орієнтація на власні сили, що була основною підставою політичної акції УНРади й, зокрема, Української Соціялістичної Партії, не тільки відповідає ідеологічним напрямним і натуральним завданням українських визвольних сил, але знаходить підтвердження в процесах, що відбуваються на рідних землях.

Але ті дві концепції ніяк себе **не виключають**, а тільки доповнюють, бо **використання зовнішнього фактора** у боротьбі ніхто не може відкидати чи знецінювати. Навпаки, підтримка наших визвольних змагань з боку демократичних країн вільного світу, може забезпечити досягнення мети — віднови Української Народньої Республіки, як єдиної форми нашої демократичної державности, що вже існувала, за яку безнастанно бореться український народ у себе на Батьківщині і на чужині. Доказом цього є не тільки революційні процеси в Україні, але й вихід стотисячних мас на еміґрацію, що, з протесту проти комуністичного поневолення, покинули свій рідний край і розкривають перед світом злочини комуністичної Москви. Використання допомоги вільного світу — і то в різних формах — буде запорукою успішної боротьби й визволення України.

Побоювання, що, мовляв, чужа допомога чи втручання принесуть нову форму поневолення, зайві, бо перед загрозою біологічного знищення, перед загрозою дальшого плянового вигублення нашого народу й національної заглади, замовкають всі побоювання, докази й арґументи: в цих умовах буття нашого народу, навіть «акули американського капіталізму» можуть бути добродіями. Адже не зупинився перед використанням такої допомоги навіть Тіто й тим забезпечив незалежність Югославії, яка без підтримки західних держав уже давно була б у «братніх» обіймах комуністичної Москви.

Наводячи деякі факти позитивних досягнень в політиці УНРади, ми далекі від того, щоб недобачати хиб у роботі її керівних органів та в складниках — в діях окремих політичних організацій, що входять до УНРади. Про це ми могли б сказати компетентніше і речевіше, ніж те робить опозиційна преса, спускаючись до звичайної безвідповідальної демагогії й свідомих перекручень. Брак місця не дає нам змоги над тим зупинятися детально.

Слід тільки сказати, що психоза партійництва й висування наперед групових інтересів посіла не лише бандерівців, але майже всі українські політичні партії підпали впливові цієї небезпечної хвороби. Дехто, наприклад, в затишку гасла — «Нація — вище за кляси, держава — вище за партії» — проводить свою політику партійного егоїзму, виставляючи домагання, щоб обов'язково з їхнього курту був той чи той функціонер в системі Д. Ц., незалежно від того, чи та особа відповідає призначенню своїми персональними якостями. Деякі хочуть мати обов'язково свого голову ВО й виходять з УНРади, коли більшість фракцій їхнього кандидата не прийняла, інші ставлять вимоги, яких неможливо прийняти й виконати. Стремління до відокремлености, сказати б, до політичної автаркії призводить до того, що деякі з політичних груп «розбудовують» свою партійну систему так, щоб провадити свою окрему зовнішню, внутрішню, фінансову, військову політику, організуючи «леґіони» поза існуючими організаціями вояцтва. Стремління до отієї хворої автаркії (самовистачальности) дійшло до такого ступня, що саме тепер відбувається «великий змаг» за опанування організації політичних в'язнів «Добрус», отже, комусь хочеться мати «своїх» політичних в'язнів, захопити організацію молоді, мати «свою» церкву, творять різні прибудівки з принадними назвами, щоб заманити в свої поплентачі кілька наївних обивателів. Замість підсилення всієї системи організації Д. Ц. і включення всіх сил у ту систему, вони творять фікції або дроблять організаційні спроможності, даючи своїм кадрам окремі й суперечні з загальними інтересами завдання. В цім, властиво, полягають причини кризи у ВО. Їх треба усунути, хиби направити.

Політика відокремлення засуджує кожну політичну групу, хай і численну, на ізоляцію й на отаманщину. Ось організація бандерівців: членів у них чимало, активности — хоч одбавляй, але вони не мають ніякого успіху серед українського загалу, марнують свої сили й кадри, хоч борсаються багато й матеріяльних засобів їм не бракує. В них немає національної політики, а тільки **групова**, тому вони не мають ніякої перспективи ні на внутрішньо-українському фронті ні на міжнародньому. З ними ніхто не хоче поважно говорити, хіба що ідеологічно споріднені з ними тоталітарні групи, яких уже обмаль лишилося в західньому світі, всюди в демократичних країнах їхніх ідеологічних побратимів усунено з політичного життя. Саме тепер розвалюється АБН, від якого відкололося аж десять «народів», заявляючи, що бандерівці своєю політикою нівечать усе й закривають їм дорогу у світ.

Українська Соціялістична Партія від початку існування УНРади ніколи не ставила своїх ультимативних домагань щодо загальної політики або в справі проведення своїх кандидатів на ту чи ту функцію. Питання голови ВО — це чисто престижеве питання, бо **за політику відповідає** цілий Виконний Орган всім своїм складом, а голова тільки репрезентує та виконує загальні ухвали. Коли деякі фракції робили завваги щодо політики св. пам. проф. І. Мазепи, УСП відразу запропонувала йому податися до димісії, хоч недовір'я жодна фракція не висловлювала. Цей факт (і багато інших) ми могли б навести на доказ того, що УСП числиться з партнерами й не накидає іншим своїх думок чи концепцій **загрозою виходу** з УНРади або її органів.

Ми усвідомлюємо, що тільки об'єднаними силами української демократії зміцнимо Державний Центр УНР, що тільки за підтримкою політичних, професійних, громадських та інших національних організацій ми Д. Ц. розбудуємо й забезпечимо його авторитет та здобудемо підтримку широких кіл громадянства. Однієї політичної організації широкі кола народу в Україні чи в еміґрації не підтримають, об'єднані ж і сконсолідовані на основі загальної визвольної програми й демократичного статуту УНРади політичні партії здобудуть підтримку робітничих і селянських мас народу, як її мала УНРада впродовж всього часу свого існування.

Робітничі організації, що солідаризують свою політику з загальною лінією УСП, вимагають одностайности дій і дальшої активізації політики УНРади у внутрішній і зовнішній ділянках в інтересах загалу, а не в інтересах окремих груп. Для тієї загально-національної роботи ми взяли найактивнішу участь у створенні УНРади, всіма силами свого членства й прихильників ту роботу переводили й надалі будемо провадити, дбаючи про захист інтере-

(Закінч. на ст. 6)

В. Діберт

Розгубленість і паніка КПСС

Часто серед українців можна чути твердження, що ніщо, мовляв, після смерти Сталіна в СССР не змінилося і не зміниться, як незмінною була і політика царату в Російській Імперії протягом трьох віків самодержавства дому Романових. Тим часом, досить поверхово й загально порівняти періоди царювання останніх представників цієї династії: Олександра I, Миколи I, Олександра II, Олександра III і Миколи II, щоб побачити, що кожний з цих періодів має відмінний характер, порівнюючи з попереднім і наступним.

Хоч загальна тенденція — за всяку ціну зберегти засобами поліційного терору абсолютний характер царської влади в імперії, а разом з тим керівну ролю февдально-поміщицької верстви в ній — лишалася незмінною, все ж зміни ці можна собі уявити в формі якоїсь спіралі, в якій періоди поступок і пом'якшень внутрішньої політики уряду чергуються з періодами реакції і посилення тиску «мерзотників» (за висловом Щедрина). Не дивлячись на опір февдальних сил, країна, хоч із запізненням вступила на шлях капіталітичного розвитку. І лише недостатня поступливість велико-поміщицьких кіл в час останнього царювання призвела до вибуху революції 1917 р., що, раптово випроставши спіраль, спричинив і раптовий крах цілого укладу системи. Розуміється, на характер доби лише в невеликій мірі впливала зміна осіб на престолі. Зовнішні події (революції в Европі) та взаємовідносини внутрішніх сил (розхитання самодержавного механізму невдалими війнами — кримською, японською, першою світовою) відогравали вирішальну ролю у визначенні характеру політики. Уряди **мусили** робити поступки або **мали можливість** притискати прес «благоденствія». Отже, як я зазначив вище, періодизація, пов'язана з іменами царів, є дуже загальною і поверховою. В цій короткій статті я хотів лише в образній формі пов'язати певні історичні доби з особою царя і звернути увагу на самий факт існування повторюваних зламів, здавалося б, у незмінній лінії боротьби з розвитком громадських сил в часи царизму.

Історію імперії «побудованого соціялізму» також можна поділити за персональною ознакою на кілька періодів: 1. — Період Леніна («воєнний або споживчий комунізм» і його цілковитий крах); 2. — період колеґіяльного керівництва політбюро (НЕП); 3. — період Сталіна (побудова поліційного «голодного соціялізму» і його крах); 4. — колективне керівництво «соратників» (новий курс).

Історичний розвиток в умовах тоталітарної диктатури дає більші підстави для періодизації за персональною ознакою, оскільки в ньому влада самодержця опиняється в руках диктатора не в наслідок спадкового походження, а зумовлюється видатними розумовими організаційними та «етичними» якостями особи диктатора. В умовах диктатури і поліційного терору особа диктатора, що діє «наперекір стихіям», особливо, коли та особа надто «геніяльна» та вперта, відчуває, що їй море по коліна, що «нема таких твердинь, яких большевики не могли б перемогти». Такий диктатор, ісповідуючи доктрини історичного матеріялізму (тобто домінації закономірного екоомічного розвитку в історичному процесі) та причиновости життєвих явищ, може скасувати закони політичної економії, навіть біологічні закони ґенетики, якщо власна політика заженe його в кут і йому треба підвести ґрунт під черговий експеримент.

Але з часом, самі диктатори переконуються, що законів природи й соціяльного розвитку скасувати їм несила. Поштовхами для такого переконання правлять зовнішні події та загрозливі протиріччя в ними керованих країнах.

Так, Ленін **мусив** сам прийти до проголошення НЕПу. Його примусив клекіт повстань «на окраїнах» і, нарешті, в Кронштадті. Ухвали XII З'їзду компартії в національному питанні викликані були наростаючими в неросійських совєтських республіках протестами в лавах самої партії щодо попередньої її політики (в ті часи зручний звичай стріляти в потилицю партійних опозиціонерів, назвавши їх агентами одної сусідньої держави, ще не був практикований). А «корифей всіх наук», Сталін перед відходом у небуття, в своїй праці «Економічні проблеми соціялізму в СССР», що за його життя реклямувалася соратниками як «найгеніяльніше откровеніє», проголошує відступ від власних позицій (нема таких твердинь, які б . . . і т. д.). Він остерігає «деяких товаришів», які перецінюючи ролю кулі в потилицю, як вирішального фактора в побудові соціялізму в одній країні, «вважають, що . . . можуть скасувати існуючі закони політичної економії і створити нові». Сталін повчає цих «деяких товаришів», що протягом двох десятків років тільки популяризували його власні тези. Він прорікає — «ці товариші глибоко помиляються».

Революції, як і катастрофальні явища в природі, не творять, власне, нових конструктивних форм. Звільняючи колосальні маси потенціяльної енергії, вони раптово нищать давно загнилі форми, раптово руйнуючи старе, віджиле і не дає можливість «льокомобілеві історії» прискорити свій еволюційний конструктивний біг. Диктатори (і диктатори в революції також) відограють протилежну ролю, ролю гальма. Диктатор гальмує закономірний розвиток подій, намагаючись поліційним терором скерувати цей розвиток у бік ним самим прокладених рейок.

Перевибори парляментів, що часто спричинюються до більших або менших змін в кабінетах міністрів, викликають на Заході інтерес, бо наслідки виборів у якійсь мірі відбивають і характеризують зміни, що сталися в громадських настроях. Перемога на виборах ще недавно невпливової партії показує, що симпатії мас виборців змінилися і більшість людности прийняла програму політики саме цієї партії та довіряє її лідерам свою програму здійснювати. Перемогою Черчіля чи Етлі, або Трумана чи Айзенгавера світ цікавиться, але відхід котрогось із них від керівної ролі в державі нікого не лякає. Перевиборами у тоталітарних країнах не цікавиться ніхто так в зовнішньому світі, як і в самих тих країнах. Всі оцінюють цю подію як недотепний фарс у постанові набридлого режисера. А смерть диктатора, що тримав у своїх руках віжки терору завжди викликає розгубленість і паніку.

Така, сподівана соратниками Сталіна, паніка й сталася. Вона продовжується по цей час. Події 17 червня в Берліні і їх відгомін у всіх сателітних країнах, так само, як і конфлікт з Берією, були виявами цієї паніки.

Сталін, визнавши свою помилку, визнавши, що

сів трудових мас України в демократичному передпарляменті УНР, яким є Українська Національна Рада.

В своїй п'ятирічній роботі УНРада склала іспит і оправдала надії, що їх висловлювали масові організації українців і поодинокі громадяни, які перебувають у різних країнах світу. Сподіваємось, що й надалі, зміцнившись вказівками та ухвалами Третьої Сесії, об'єднана спільною програмою визвольної політики, УНРада з якнайбільшою інтенсивністю провадитиме роботу в усіх ділянках, в яких вона досі її провадила, підпорядковуючи всю свою діяльність одному категоричному імперативу — визволення України з неволі.

він зґвалтував закони політичної економії, з іншакізмом справжнього вождя не попустив віжок. Він боявся, що віжки випадуть з його рук, якщо він зробив би поступку в бік правого ухилу і плянував останній скок у наступі на скручену вже ним у баранячий ріг «дрібнобуржуазну стихію селянства». Випробуваний і досвідчений апарат терору мусив тримати і тримав би зломлені маси в покорі і пасивному спротиві на шляху до дальших «перемог».

Але смерть Сталіна раптом внесла замішання в ряди слухняних соратників. Не було вже кого слухатись. Розгубленість на верхах апарату загрожувала поширитися на низи. Треба було виявити максимальну спритність, щоб опанувати становище і зберегти авторитет керівництва. Шукати нашвидку нового генія? Але, як сонце згасло, яка зірка може замінити його? Геніяльність Сталіна саме в тому й полягала, що він знищив усіх ймовірних конкурентів. Для того, щоб не допустити утворення дійсної революційної ситуації і зберегти диктатуру, осиротілі соратники мусили очолити її не новим, досі мало знаним «генієм», а чимсь кращим від попереднього керівництва. Чимсь, що подає надії на краще. Вихід було знайдено в колективному керівництві. Не в колеґіяльному, а саме в колективному — скопом, гуртом. І саме це було першим виявом паніки. Колеґіяльне керівництво, що складається з рівноправних колеґ, репрезентуючих собою окремі незалежні ділянки, виявилося небезпечним. Керівництво особовим складом, військом і поліцією не можна, виявилось, довірити окремим особам, бо тільки колективний контроль кожної ділянки може запобігти спробам появи нового генія і перешкодити зробити переворот або й революцію.

Мені пригадується з лекцій проф. Довнар-Запольського характеристика імператора Олександра I, вихованого в дусі поступових ідей того часу: «Він (Олександер I) охоче дав би свободу цілому світові, якби світ заприсягнув виконувати кожний його каприз (примху)». Так і осиротілі соратники, оглядаючись один на одного, боялися, щоб хтось із них самих не спокусився звільненою посадою генія і демаґогічно не потяг за собою озброєних мас, обіцяючи лібералізацію і демократизацію зненавидженого (соратники знали це) режиму. Не тільки страх за долю «любімой советської родіни», а страх позбутися безконтрольної влади змушував їх самих іти на поступки і пом'якшення, але в межах диктатури, в ім'я збереження диктатури. Гуртом почали перемішувати апарат міністерств, в першу чергу поліційний, реабілітувати жертви попереднього керівництва, обіцяти і плянувати поліпшення життєвих умов для голодних, обшарпаних мас.

Червневі події в Німеччині і сателітах підсилюють паніку. Переглядаються і фактично бракуються «геніяльні пляни», що їх було затверджено на XIX з'їзді компартії. Пленум ЦК КП, заперечуючи фанфарні заяви Маленкова на XIX з'їзді (по доповіді Хрущова), констатує катастрофальний стан сільського господарства, зокрема — скотарства. Таке самовикривання потрібне було, щоб уґрунтовати й ухвалити постанови про «заходи дальшого розвитку сільського господарства». Але, знижуючи с.-г. податок, вживаючи заходів до зросту скотарства, зокрема поголів'я в приватній власності селян, партія і уряд найбільше турбуються «підвищенням ролі районових комітетів партії та райвиконкомів у розвиткові колгоспів».

В жовтні м-ці «Правда» друкує одну за другою постанови уряду і ЦК КПСС: «Про поширення виробу промислових товарів широкого вжитку та поліпшення їхньої якости». «Про поширення виробу харчових товарів та поліпшення їхньої якости», «Про заходи дальшого розвитку советської торгівлі». Передбачено виробляти й пускати в продаж у 1955 р. промислових та харчових товарів у 2—3 рази більше, порівняно з 1950 роком. Передбачено приблизно вдвічі, порівнюючи з п'ятирічним плянном, збільшити капіталовкладання та поширення старих і побудову нових підприємств, що виробляють ці товари.

Нашвидку міняється засадничий погляд на методи «крутого піднесення» виробництва споживчих товарів і продуктивности промисловости та сільського господарства взагалі. «Геніяльна» праця генералісімуса «Економічні проблеми соціялізму в СССР», вже не цитується при кожній нагоді, перестала бути геніяльною. Тепер знов починають деклямувати засаду: від кожного — за його здібностями, кожному — за його працею. Тепер відновлюється і забутий принцип часів НЕПу — матеріяльна заінтересованість працюючого. «Правда» вмістила 30. 10. 53 статтю члена кореспонд. Академії Наук СССР А. Пашкова «Про принцип матеріяльної заінтересованости за соціялізму». Крім набридлої советської пропаґанди стаття цікава тим, що повертає до вказівок Леніна: «не на ентузіязмі безпосередньо, а за допомогою ентузіязму... на особистому інтересі» треба будувати містки до соціялізму.

Що це, поворот до НЕПу? Ні, це — «новий курс», викликаний, як і НЕП, страхом втратити владу, панікою перед порожнечою, яка постала після смерти вождя, самими соратниками піднесеного до ранги єдиного непомильного, єдиного здатного побудувати соціялізм. НЕП був великим відступом на позиції визнання приватної ініціятиви в економічно недозрілій країні. Новий курс є лише поступкою в бік піднесення життєвого рівня, зміною курсу корабля, щоб обминути небезпечні рифи. Але ця поступка знесиленим і голодним масам може не допустити до поширення паніки на ті маси, може відсунути на досить довгий час загрозу виникнення революційної ситуації, внести деяке примирення з диктатурою. У свій час НЕП вніс таке примирення, але й поклав початок новим протиріччям в соціяльно-політичному укладі країни, зокрема підвів міцну базу під невдоволення неросійських мас людности національною політикою Москви та під претенсії економічно зміцнілого селянства до участи в керуванні державою.

Що дасть новий курс — сказати наперед тяжко. Але, в кожному разі, він хоч і породжений панікою є цілком відмінний від «генеральної лінії», хоч і лишається курсом поліційного соціялізму. Його тривалість залежатиме від спритности колективного керівництва. Невідомо, що настане. Новий курс може притамувати народній гнів на деякий час, заспокоївши невибагливі потреби зголоднілого населення. Але потреби зростають і тоді «колективне керівництво» змушене буде йти на нові поступки або круто міняти курс, повертаючись назад до голого ентузіязму та підсилювати його терором.

Важливий закон

Світове робітництво довго боролося за 8-годинний робітничий день праці. Перші започаткували боротьбу масовими грандіозними страйками робітники в США. Міжнародний Соціялістичний Конґрес відновленого II Інтернаціоналу 1889 року в Парижі поставив це домагання робітництва як головне і першотравневі демонстрації мали виставляти його своїм першим гаслом.

Завзято й довго мусило робітництво боротися за його здійснення. У Німеччині введено 8-годинний день праці лише по першій світовій війні. 12 листопада 1918 року німецький робітничий уряд видав закон, що запровадив обов'язковий по всій Німеччині максимальний 8-годинний день праці з 1 січня 1919 року.

Хоч німецький робітничий рух мав за собою довголітню боротьбу й значні політичні здобутки, але, як бачимо, тільки 1919 року, з приходом революції в Німеччині, робітництво змогло провести цей важливий закон.

Українська Центральна Рада проголосила восьмигодинний робочий день ще III Універсалом 20 листопада 1917 року, випередивши Німеччину на два роки.

А. Чернецький

Ювілей визначного твору

Цього року минуло 60 літ від часу появи на сторінках української періодики твору, що сколихнув потітичну думку нашого загалу. Маємо на увазі перші розділи наукової праці Юліяна Бачинського, що були надруковані в органі радикальної партії «Народ» (чч. 4, 5, 6, 7, 14) в 1893 р. під наголовком «По поводу еміґрації». Пізніше, себто р. 1895, цей твір вийшов з назвою «Україна Ірредента» накладом «Уніерсальної Бібліотеки» у Львові й набув широкої популярности серед українців і чужинців.

Відзначаємо ювілей цього твору, бо в історії державно-політичної думки він має переломове значення і вплив його на дальший розвиток визвольної боротьби був настільки великий, що майже всі українські політичні партії прийняли основні тези Ю. Бачинського та на основі їх будували свої програми.

Не зайво сказати, що автор твору — молодий 23-літній Юліян Бачинський, вже тоді видатний член української радикальної партії, а пізніше соціял-демократичної партії, розгорнув жваву діяльність в політичній ділянці й вивчав суспільні та економічні відносини в своїм краю, намагаючись вияснити причини злиднів та культурної відсталости українських трудових мас.

Безпосередньою спонукою до написання твору були тяжкі економічні відносини в селах Галичини й масовий виїзд сільської бідноти на еміґрацію за океан та навіть у Росію в шуканні заробітків і землі. Ця еміґрація широким відгомоном відбилася в українському красному письменстві, коли Іван Франко, О. Колесса, Богдан Лепкий, П. Карманський, Степан Ковалів, Ю. Кміт, Тимко Бордуляк, Василь Стефаник та ін. в барвистих і понурих формах малювали трагедію українського селянства, яке недолею змушене було кидати свої рідні оселі й у далеких краях шукати можливости прожитку.

Юліян Бачинський підійшов до цієї справи та прослідив її на тлі суспільних, економічних і політичних умов життя цілого українського народу із становища «Квестії будучности української нації» (ст. 8). Послуговуючись марксівським методом аналізи (з усіма її позитивними й негативними сторонами) й оцінки політичних і національних справ на ґрунті економічних відносин, Ю. Бачинський добачав головну причину зла в економічному визиску України її гнобителями й загарбниками — польською шляхтою, московським дворянством та урядами Австро-Угорщини й Росії, експонентами чужої шляхти й буржуазії. Так Західня, як і Східня Україна були тоді об'єктами економічного визиску, жертвами політичної та культурної відсталости. Незаможне українське селянство, землю якого при скасуванні панщини у 1848 р. (Австрія) і кріпацтва 1861 р. (Росія), забрали дідичі, наше селянство на своїх клаптиках землі не могло вести господарства. Індустріяльного виробництва на українських землях тоді не було, розвиток його гальмували та спиняли окупанти, тому населення, рятуючись від голодової смерти, тікало в світ-за-очі, йшло на еміґрацію, знекровлюючи національний український потенціял.

Аналізуючи це, Ю. Бачинський доводив, що «політичний устрій кожного краю, виростає в природний спосіб із його економічно-суспільних відносин. Зі зміною тих відносин, змінюється і форма політичного устрою» (ст. 64). У них корінь політичної боротьби. На прикладах із Австрії, а насамперед, Росії від часу Кримської війни, якої наслідком було знесення кріпацтва і початки російського промислу, автор досліджував умовини життя й політичну боротьбу. Визиск селянства дідичами, економічна відсталість краю, бо шляхта боялась промислу і зросту буржуазії та пролетаріяту, які могли відібрати її політичне верховодство, брак міст — у значенні політично-культурного і національного фактора, все те неґативно відбилося на політичній боротьбі скрізь, а надто українців.

А все те було наслідком політичного поневолення України чужинцями. Тут корінь лиха. Ю. Бачинський виставив тоді гасло: «Україна мусить виступити до боротьби так проти Польщі, як і Росії, бо супроти них обоїх виставлена вона на перші стріли економічного й культурного визиску, на жир, обі вони тягнуть з неї поживні для себе соки і тому проти тих обох націй Україна мусить добиватись політичної відрубности, політичної самостійности. Самостійність політична України — то conditio sine qua non її економічного і культурного розвитку, услів'я взагалі можности її екзистенції» (ст. 7). «Вільна, велика, політично самостійна Україна, одна нероздільна від Сяну по Кавказ — це прапор» (ст. 74).

Здійснення цього Ю. Бачинський бачив тільки у боротьбі, — а не в торгах із урядом австрійським чи царським.

Автор **перший** в українській політичній літературі проаналізував поняття батьківщини і нації та став на становищі національної держави, у якій до голосу прийшли б не тільки шляхетські верстви, але й народні низи, цілий народ (ст. 111). Докладно прослідив автор ролю української інтетіґенції та тодішніх політичних партій, вказуючи на їхні недоліки та способи їх виправлення, наводячи яскраві приклади, що наша інтеліґенція та бюрократія, живучи по містах і переймаючи норови чужої буржуазії, робить із себе карикатуру, бо не має економічної основи. Буржуазія без грошей, це карикатура буржуазії (ст. 42).

Немов віщим духом передбачав Ю. Бачинський в «Україні Irredent'i» нинішню затяжну боротьбу за українське національно-державне політичне визволення, зокрема на західніх українських землях із Польщею.

...«І настане боротьба, боротьба о існування двох народів — польського і українського — завзята боротьба, повна посвячення, боротьба на життя і смерть. І антаґонізм національний дійде зеніту. Відживе давня історія, відгребесь з архивів давні, припавші порохом спомини «билих времен» — відживе страшна «традиція» що сильно буде прийматись між українською суспільністю, бо знайде відповідний для себе ґрунт, а рівночасно зацвіте богатством і українська література і українська штука-мистецтво, пічне цвісти між українцями і наука. А тоді розпічнеться і поворот «заблудших» сполячених синів на лоно покинутої ними «дорогої матері України». Одна осталася польська твердиня Львів. Хто знає, може на вічну пам'ятку побіди поставлять українці на однім із львівських майданів бронзовий пам'ятник Хмельницькому, а булава його буде звернена ід Зборови.

Між тим на деннім порядку стояти вже буде квестія політичної самостійности України, квестія національної української держави» (ст. 54).

Образ немов із недавніх наших днів, яких усі ми були свідками і активними учасниками. З острахом прийняли тоді «реальні» політики ці революційні думки молодого Ю. Бачинського, і недиво — цеж пахло «державною зрадою» так супроти Австрії, як і супроти Росії. Але життя виправдало тези Ю. Бачинького, бо вже з появою «Україна Irredenta» у 1895 р. з'їзд радикальної партії прийняв у свою програму її тези, а опісля приймають постулят самостійної української держави і українська соціял-демократична партія (заява Миколи Ганкевича на з'їзді австрійської соціял-демократії в Берні 1899) і українська націонал-демократична партія (УНДО), його проголошує на своєму з'їзді (1900) українське студентство у Львові.

Це гасло стає домінуючим в українській політиці.

Ще у 1848 році сільський священик із Ветлини Ліського повіту, о. Василь Подолинський, підніс цей постулят в своєму, польською мовою написаному творі «Ґлос пшестроґі», але цей твір не був ані друкований, ані поширений. Його знайшли вже по появі «України Irredenta» Ю. Бачинського й видали в 1918 році. Бачинський самостійно й оригінально виготовив свій політичний трактат.

Згадати треба, ще Ю. Бачинський був ще автором «Поділ Галичини», монументалної книги «Українська еміґрація», «Ґльосси», «Взаїмні відносини української і польської соціялдемократії», «Переписка із М. Драгомановим» (саме з приводу «Україна Irredenta» та інш.) Загинув у большевицькому концтаборі. Большевики не могли йому дарувати того, що він зробив для української визвольної справи, для трудових мас, збуджуючи в них свідомість і почуття незалежности від «старшого брата». Думки і твори Ю. Бачинського йшли наперекір намірам большевицьких гнобителів і вони його замучили в концентраку, як і мільйони тих, що їх Ю. Бачинський натхнув ідеалами свободи й незалежности України.

Думки Ю. Бачинського із «Україна Irredenta» популяризував Льонгін Цегельський у своїй брошурі «Русь-Україна і Московщина». «Самостійна Україна» М. Міхновського, видана Українською Революційною Партією (РУП) у Львові на початку цього століття, — це промова на сходинах одного з ґуртків. Запальна, бадьора, але, як стверджує історик Ст. Томашівський, без наукового ґрунту. Цікаво, що, як зазначає її видавець Льонгін Цегельський, її друкувала без цензури польська соціялістична друкарня уділова у Львові, бо українські друкарні боялись без державної цензури її друкувати (календар «Провидіння» 1948). Пізніше вже вийшла праця Миколи Порша «Автономія України».

Ю. Бачинський соціяліст і то не тільки кабінетний, але й практик. Довгі роки він був першим головою місцевого комітету УСДП у Львові, започатковуючи самостійний соціялістичний рух українського робітництва по містах. У соціялізмі він вбачав ідеал і здійснення людських умов життя, але як практичний політик розумів, що це можливо тільки тоді, коли кожний народ буде вільний і зможе сам порядкувати та вирішувати свою долю, свої справи, що дорога до соціялізму веде через самостійні національні держави і цьому дав він вислів у своїй праці.

Цю книгу Юліян Бачинський присвятив «Товаришам — українській молоді». І українська молодь його та наступного покоління зрозуміла цю присвяту, вона пройнялась її ідеями і за них, за Самостійну Україну пішла на боротьбу. В цім полягає велике історичне значення «Україна Irredenta».

Та слід ще тут зазначити, що теперішня молодь мало присвячує уваги глибоким творам українських дослідників і мислителів недавнього минулого. Може оця згадка спонукає когось глибше заглянути в причини нашої неволі й заохотить використати досвід і знання визначного теоретика, який усе своє життя віддав праці й боротьбі за визволення України.

Т. Кобзей

Основоположник соціялістичної партії Канади

Хоч про соціялістичну партію Канади ССФ, писалося вже чимало в нашій пресі, але хочу розповісти українським читачам про її основоположника й організатора та саму партію дещо.

Назва ССФ, є скорочення повної назви партії «Кооператив Коммонвелт Федерейшен», що в нашій мові значить Федерація Кооперативного Багатства. За своєю програмою вона є соціялістична партія. Її основоположник, пок. Дж. С. Вудсворт, був не тільки теоретиком, а й практиком-організатором. Він сказав: «Чого ми бажаємо для себе, того бажаємо для всіх». Програма ССФ, що її ухвалено 10 серпня 1948 р., між іншим каже, що соціяльне забезпечення є важливою частиною демократичного життя суспільства. Тому держава повинна забезпечувати своїх громадян на старість, на випадок хвороби та нездібности до праці, отже тих, що не з своєї вини не можуть себе прогодувати. Обов'язком держави забезпечувати робітників, фармерів (селян) і риболовів. Запровадження в державі такої системи, яка б рівноважила суспільну, кооперативну й приватну власність; скасування монополій і заміна соціялізованою реґуляцією народнього господарства країни; реґулювання цін на сільськогосподарські продукти державою; контроля міжнародньої торгівлі й кредитів і націоналізація банків; зміцнити єдність нації, зреформувати конституцію та збільшити державну підтримку для народньої освіти; боротьба за демократизацію ладу й відносин у світі; повна свобода організації професійних спілок (юній) з правом робітників державних і приватних підприємств вільно належати до вибраних ними юній.

Вплив ССФ в масах та значення її в політичному житті безперервно зростає. В останніх виборах до канадійського парляменту вона цього року здобула 10 нових послів і має тепер 23 посли.

Коли говорити про початки заснування партії ССФ, то слід сказати дещо про її основоположника, бо його знанням, енергії і практичному досвідові партія завдячує свій початок та існування.

Дж. С. Вудсворт в молодих літах був методиським місіонером і проповідував ідеали Христової віри. В р. 1917 він переїхав з Онтеріо до Вінніпеґу. Цей переїзд спричинився до розгорнення його роботи в інтересах загалу й зокрема партії. В той час до Канади масово напливала іміґрація, між якою було найбільше українців. Між цими іміґрантами він заклав свою місію й почав студіювати умови життя цих людей, які в той час були особливо тяжкі. Шаліло безробіття, розпуста, нечистота, піяцтво... Ніхто не звертав уваги на цих забутих всіма людей. Ще року 1899 він студіював в Лондоні на Оксфордському університеті і там відвідував «сломпи» в східній частині Лондону, де бачив таку саму нужду й занепад серед робітників. Все це його дуже вразило. Він почав гостро осуджувати владу, що допустила такий стан, та апелювати до всіх церков, щоб вони прийшли їм на поміч в моральному оздоровленні й поліпшенні матеріяльного та культурного стану. Але церкви були глухі до його поклику. Він написав дві книжки: «Чужинці у воротях» і «Мої сусіди». В тих книжках він змалював страшні картини цього життя й благав усіх прийти з допомогою, поки ще не пізно. Він писав: «Де є пригноблена кляса людей — я серед них...» «Де є кримінальний елемент — я серед нього». «Коли одна душа у в'язниці — я не є вільний».

Все своє життя він був пацифістом і поборював війну. Під час останньої війни він навіть розійшовся з своєю партією в парляменті, де єдиний виступав сам від себе проти війни. Не осуджував партії і не розбивав її з причин розходження в цій справі. Сміливо виступав у парляменті й доводив, що капіталізм, соціяльна несправедливість, імперіялістична експанзія — це явища неподільні. Але при всьому своєму пацифізмі, Дж. Вудсворт, на моє запитання в 1937 році, що маємо робити тоді, коли якась держава загрозила б нашому демократичному життю, відповів — боронитися. «Навіть із зброєю в руках?» — запитав я. «Так, із зброєю».

Коли церква не відгукнулася на його заклик, він покинув навіть добре оплачувану посаду і, як

грецький філософ або наш Сковорода, пішов у народ. Жив і між духоборами і вивчав їх життя. Пішов між фармерів і лісорубів, вуглекопів, а у Венкувер став на роботу вантажника й виладовував та наладовував кораблі. Там став членом професійної організації і боронив її все своє життя.

В 1922 р. великою кількістю голосів Вудсворта вибрано до парляменту, в той час від Незалежної Партії Праці, а в 1932 р. він скликав у Келґарі конференцію всіх тоді розпорошених робітничих груп і там тоді зародилася партія ССФ. Протягом року він був об'їхав Канаду з викладами й виголосив 200 промов, в наслідок тієї пропаґандивної акції, відбулася конференція в Ріджайні з участю 131 делеґата і було проголошено славний маніфест ССФ, або, як його тут називають «Ріджайна Маніфест».

Слід сказати, що Вудсворт відвідав був СССР, де на власні очі побачив фальш комуністичної пропаґанди й нужденні умови життя трудових мас. Повернувшись звідти, він став ще більшим прихильником демократичних методів переведення соціяльних реформ і здійснення соціялізму. І він, і партія ССФ безкомпромісово поборюють терористичний і тоталітарний комунізм, що його він в СССР побачив. Ніяка націоналізація та соціялізація не може привести до визволення й добробуту народніх мас там, де люди позбавлені свободи й демократії.

Таку дорогу життя пройшов цей великий робітничий організатор. Він прийшов сам і інших привів до переконання, що тільки політичною боротьбою, веденою демократичними методами, можна замінити капиталістичну систему на соціялістичну.

Боротьбою й заходами партії ССФ трудові маси Канади добилися багатьох реформ: пенсій на старість, забезпечення робітників від безробіття, допомоги матерям, кращих юнійних законів, демократизації державного апарату, поліпшення умов праці і скорочення часу її та ін. Тільки при допомозі партії ССФ та боротьби трудових мас досягнено тих змін. В передових країнах Европи, де робітничий рух набув організованих форм і сили ще в XIX столітті, цей етап уже перейдено, але в країнах Америки — це тільки початок. Перевести в життя свою програму перебудови партія зможе, коли прийде до влади в цілій країні. А вона таки прийде! Симптоми того вже видно: в одній з десетьох провінцій Канади впродовж десяти років незмінно представники ССФ становлять провінційний уряд.

УРС в УККА

Два роки тому Український Робітничий Союз, що провадить свою діяльність в США та Канаді й має понад 25.000 членів об'єднаних в кількох сотнях відділів, вступив до Українського Конґресового Комітету Америки на основі укладеної умови, головні точки якої зводилися до запевнення демократичних засад, до толеранції політичних, релігійних і світоглядових поглядів серед українців та їх організацій, які належать до УККА. На підставі тієї умови та на підставі виборів минулорічного Конґресу УККА, до Політичної Ради входить три члени від УРС (А. Батюк, Т. Миник і М. Стахів), з них голова УРС А. Батюк був обраний на секретаря Екзекутиви, а Т. Миник на другого віцепрезидента УККА. Політична Рада складається з 24 членів, до неї належить від УРС ред. М. Стахів, від «Української Вільної Громади» — проф. І. Паливода та представники інших визначніших організацій, що становлять демократичну більшість в згаданих керівних органах УККА.

Представники УРС та «Вільної Громади» спільно з іншими демократичними представниками, як відомо, ставляться прихильно до УНРади і Державного Центру УНР та підтримують його політично, морально й матеріяльно, за що українське демократичне громадянство може бути їм вдячне. Цілий УККА теж прихильно ставиться до Д. Центру УНР, про те свідчать ухвали Конвенції. Зокрема виявлють свою увагу до УНРади УРС та його тисячні маси членства. На сторінках часопису «Народна Воля», що виходить щотижня в місці осідку централі УРС, у Скрентоні, знаходимо чимало цікавих статтей, цінних інформацій та історичних і літературних матеріялів, які задовольняють культурні потреби не тільки членів УРС, але всього демократичного українського громадянства у вільному світі, а особливо в США та Канаді. Цей часопис стоїть на позиціях підтримки визвольної боротьби українського народу та віднови його демократичної державности в формі Української Народньої Республіки і включення до її складу всіх земель, де живе наш народ.

УРС і його часопис активно підтримує українську еміґрацію та сприяє переїздові її до США. Тисячі іміґрантів у США і Канаді переїхали туди завдяки всебічній допомозі УРС та його патріотичним членам. УРС підтримує матеріяльно й морально українські робітничі організації в світі, а перед окупацією большевиками Західної України цей братський Союз з Америки щедро допомогав українським селянам і робітникам в політичній боротьбі та в культурно-національному будівництві на рідних землях. По селах і містах Зах. України десь стоять і тепер народні доми, які були збудовані на засоби УРС та його членів, чимало було відкрито народніх читалень та кооперативів у тих домах. Кожний, хто був та жив у Галичині, це добре пам'ятає і з вдячністю згадує про братню підтримку. Поступові часописи й журнали та науковці й письменники нераз зазнавали широї опіки своїх братів, які виїхали до Америки й не забули свого рідного краю, допомагали в його недолі. Цю гарну традицію й тепер плекає серед свого членства УРС, про що ми з приємністю згадуємо й тим висловлюємо почуття вдячности за всіх, хто тією підтримкою користувався.

Щоб докладніше поінформувати своїх читачів про діяльність представників УРС на терені УККА, подаємо з деяким скороченням за «Народною Волею» від 22. X. 53 інформацію про перебіг наради Краєвої Ради УККА та про її ухвали. З того буде видно, яка ситуація панує в цьому найбільшому об'єднанні українців в Америці та роля демократичного представництва в ньому.

10 і 11 жовтня відбула свої наради Краєва Рада Українського Конґресового Комітету в Ню Йорку.

В нарадах Краєвої Ради взяли участь майже всі члени Екзекутиви, Політичної та Ширшої Ради, Контрольної Комісії й Апеляційної Ради, представники деяких відділів УККА, та гості. Разом на нарадах було понад 150 осіб, а на бенкеті, що відбувся на закінчення першого дня нарад, на якому виступали американські гості, взяло участь коло 200 осіб.

Треба зауважити, що голова і перший заступник голови, без ніякої підстави і якоїсь рації підняли у своїх звітах закиди проти більшости Ради Директорів, яка свого часу дала їм **точні інструкції** щодо їхньої поїздки до Европи, а потім гостро притикувала їхню поведінку, що була суперечна **з інструкцією**. Напад на більшість Ради мусів викликати відгук у звітах дальших членів Екзекутиви, зокрема секретаря УККА А. Батюка, який звернув увагу на те, що голова і перший заступник не дотримуються статуту, а голова дуже рідко бере участь у нарадах Екзекутиви й Ради Директорів УККА; тому він мало знає про опінію цих органів і часто не виконує ухвал їх або діє зовсім свавільно, без порозуміння і ухвали Ради Директорів (як наприклад його телеграма Боленові, яку він вислав без ухвали УККА і через те утруднив зв'язок із державним департаментом. Голова за статутом повинен брати участь у засіданнях Екзекутиви і Ради Директорів, і опріч того він дістає з каси УККА на свою роботу $5,000.00 річно.

Зачеплені головою та його першим заступником питання виповнили велику частину дискусії, в якій взяло участь 56 осіб. Суперечності проявлялись головно в таких справах, як відношення УККА до УНРади й Закордонного Представництва УГВР, в справі розподілу фондів та дотацій на різні цілі

Тон дискусії надали противники УНРади (проф. Вовчук, Др. Петро Мірчук, проф. Кононенко, Є. Зиблікевич, Спринський і інші) повели плянову атаку на УНРаду, користаючися абсолютно **нічим необґрунтованими напастями,** хоча на порядку нарад навіть посередньо питання УНРади не стояло. Водночас для відповідної димової заслони цієї тактики всі ті промовці виступали з нападами на секретаря УККА й голову УРС Антона Батюка за те, що він у свому звіті відгукнувся на звіті голови і першого заступника голови та скритикував їх діяльність. Разом з тим кидано напасті на УРС. Ці промовці уважали за потрібне приписувати виключно голові всі позитивні осягнення української справи та кадити йому в непристойний спосіб. Розуміється, що дісталося від них також усім іншим тим, що послідовно в Раді Директорів боронили правопорядку в УККА, тобто вимагали виконування приписів статуту і ухвал Конґресу та Ради Директорів. На ці напади відповідали гідно промовці з табору правопорядку (проф. Грановський, І. Паливода, М. Стахів, інж. Куропась, проф. Ветухів, А. Батюк, Т. Миник, Бак-Бойчук, А. Шекерик і інші.

Противники УНРади висловлювалися проти допомог з Народнього Фонду на визвольну роботу в Европі, а всі гроші в Народного Фонду радили залишити без винятку в ЗДА.

Проти такого проєкту, який означав би моральне самогубство кожної української організації в ЗДА, отже в першу чергу самого УККА, виступили рішуче промовці із табору українського правопорядку. Вони звернули увагу на те, що така позиція порушує основного духа не тільки ухвал П'ятого Конґресу УККА в минулому році, але й сам статут УККА. Допомога визвольній справі не тільки язиком, але й ділом і грошем це душа роботи дотеперішньої української громади в Америці і без цієї душі всяка робота упала б. В тому дусі промовляли інж. Куропась, Др. М. Стахів, З. Дончук, пані Олена Лотоцька, адв. Ярема, адв. Пізнак, І. Паливода і інші. **Велика більшість членів Краєвої Ради, що мали рішальний голос, прихилилася до думки, що це питання не може взагалі дискутуватися і над ним треба перейти до порядку. Це внесення отримало 27 голосів. Проти того голосувало тільки 9 членів Краєвої Ради.**

Нарада ствердила, що весь УККА, в центрі і на місцях, має в звітовому часі поважні досягнення.

Краєва Рада вкінці однозгідно ухвалила заклик до всіх членських організацій УККА та взагалі до всього громадянства, щоб приспішити та **побільшити вкладки до Народного Фонду, бо без того неможливо виконати якслід наложених на УККА завдань сучасної пори.**

Резолюції щодо зовнішньої політики є зредаґовані в дусі постанов П'ятого Конґресу. Окрему резолюцію ухвалено щодо переслідування релігій в совєтській імперії (проєкт адв. Яреми і додаток владики Мстислава) та резолюцію з осторогою державного департаменту щодо переговорів із Москвою, яка ламала пляново всі свої дотеперішні зобов'язання.

Для українського грмадянства має велику вагу ухвала Краєвої Ради УККА, яка виразно **визнає провідну ролю в визвольній боротьбі українського народу за свою демократичну державність за Українською Національною Радою та Державним Центром УНР в цілому.**

Це свідчить про зрозуміння подавляючою більшістю членів Краєвої Ради УККА дійсних інтересів народу в його визвольній боротьбі.

Закликаємо членів і прихильників УСП вступати до Українського Робітничого Союзу, який послідовно веде боротьбу за демократію і за інтереси працюючих.

Відгуки політичного життя

З приводу краєвої конференції УСП в Англії

В Лондоні відбулася краєва конференція УСП, яку скликав 3—4. X. 53 тимчасовий краєвий комітет УСП в Британії. Конференція вислухала кілька доповідів на актуальні теми (про міжнародню і внутрішню ситуацію, про організаційні й видавничі завдання тощо) й ухвалила різні постанови, серед яких згадується й «проєкт програми УСП», що його мають запропонувати на ствердження майбутньому з'їздові УСП. Конференція, як подає «Наше Слово» немовбито прийняла «в основу діяльности Краєвої Організації проєкт організаційного статуту».

Щодо проєктів програми і статуту, то слід зазначити, що поодинокі особи ,чи навіть краєві конференції партії, не мають права їх міняти, бо та компетенція належить тільки загальному з'їздові УСП. Установча Конференція УСП, що відбулася 25—26 березня 1950 р. в Авґсбурзі, **одноголосно** ухвалила програму і статут об'єднаної УСП і до наступного з'їзду партії **ніхто** не має права їх міняти. Право членів УСП різні проєкти виготовляти і з'їздові їх пропонувати, але доки вони не ухвалені з'їздом партії, **дійсними і правними** є програма і статут, що були ухвалені Установчою Конференцією УСП. Засади ухваленої програми були подані в формі резолюцій Установчої Конференції й надруковані на ст. 11—12 «Вільного Слова» ч. 1 за вересень 1950. Цілу програму з доручення Установчої Конференції проредаґував ЦК УСП й тільки та програма зобов'язує всіх членів партії її дотримуватись. Статут УСП теж був проредаґований ЦК партії й виданий циклостилевим друком та розісланий всім організаціям УСП. Підкреслюємо, що тільки ухвалені Установчою Конференцією програма і статут є правні та зобов'язуючі для всіх членів УСП й для місцевих та краєвих її організацій. Єдність партії і правопорядок у ній береже й боронить ЦК УСП. В одній партії не може бути кілька програм і кілька статутів, а мусить бути єдина прогрма і єдиний статут, тільки тоді ми збережемо єдність і правопорядок у ній.

До дотримання правопорядку й дисципліни закликає всіх членів партії ЦК УСП, зокрема членів, що перебувають на терені В. Британії. Всі мертві і живі та ідейні соціялісти (члени УПСР, УСДРП, УСРП та УСДП) між двома світовими війнами й пізніше прагнули об'єднання українського соціялістичного руху в єдиній партії. Великими натхненниками об'єднання всіх українських соціялістичних сил в одній партії були недавно померлі соціялістичні діячі й ідеологи сл. пам. І. П. Мазепа й Н. Я. Григоріїв.

З нагоди скликання Установчої Конференції українських соціялістичних партій 25. 3. 50 р., тоді хворий І. П. Мазепа писав:

«Цю конференцію маємо вважати завершенням того процесу об'єднання українських сил, що почався вже в добу між двома світовими війнами. Українські соціялісти, після великого розпорошення своїх сил, спричиненого пануванням антидемократичних ідеологій, повинні в цей відповідальний момент ще тісніше об'єднатися і створити одну міцну українську соціялістичну організацію, з однією назвою і однією програмою.» (Див. «Вільне Слово» ч. 1).

В своєму листі з США Н. Я. Григоріїв, з нагоди відбутої Установчої Конференції УСП, в березні 1950 р. писав:

«Я глибоко втішений тим, що сталося об'єднання українських соціялістичних сил в одній УСП. Ви

здійснили те, про що ми з І. П. Мазепою та іншими товаришами мріяли й що готували ще перед приходом Гітлера. Не сталося це тоді, — добре, що довершене тепер. Дбайте про єдність, дорожіть кожною відданою визвольній справі одиницею, не час тепер дошукуватись розходжень та ідеологічних різниць поміж поодинокими товаришами чи навіть групами. На нас лежить обов'язок перед трудовими масами України здійснити визвольні завдання, а це можемо виконати тільки спільними й об'єднаними силами всіх справжніх українських демократів і соціялістів; сектантство й гуртківство нас знесилювало та зводило нанівець. Об'єднана соціялістична партія поборе фашистівські залишки в нашому суспільстві й переможе гнобителя України — московський большевизм. Єдина УСП може досягнути тієї величі і успіхів, яких досягали її складники під час будівництва УНР. Вітаю всіх об'єднаних членів і бажаю повного успіху в роботі.»

Сподіваємось, що для всіх членів УСП і її прихильників наведені поради й глибокі думки є дорогі й самозрозумілі, тому всі одностайно мусимо їх дотримуватись і заповіти та програмові завдання неухильно виконувати. Немає місця в рядах нашої партії для тих, які б ставили свої особисті чи гурткові інтереси вище тих завдань і єдности, що про них так красномовно говорять наші учителі і визначні соціялістичні теоретики. Єдність УСП беззастережно боронять не тільки дійсні члени партії, але й прихильні до УСП робітничі організації, які в своїх листах до ЦК висловлюють категоричні вимоги берегти її та стояти на сторожі інтересів трудових мас України й розгортати соціялістичний рух в теоретичному й організаційному напрямах. Ніякі збочення від тих напрямних не будуть виправдані, якщо хтось задумає їх робити. Наш рух має глибоке коріння в історії українського народу, наші історичні партії передали нам у спадщину великі ідейні скарби й надбання досвіду з минулого, наша соціялістична ідеологія й політична програма поклала основи в будівництві української демократичної державности, наші діячі були творцями Української Народньої Республіки та її славних Універсалів, що стали справжніми скрижалями для всього народу і діючих політичних демократичних сил, наші діячі були ініціяторами й основоположниками Української Національної Ради й багатьох вікопомних актів дійсно історичного значення.

Будьмо ж гідними продовжувачами й виконавцями тих заповітів та нових завдань, що їх ставить перед нами сучасна визвольна боротьба українського народу в прямуванні до віднови Української Народньої Республіки!

Чому ОУН відкликала своїх членів ВО?

Як відомо, Організація Українських Націоналістів (група полк. Мельника) відкликала своїх членів (інж. Д. Андрієвського й ген. М. Капустянського) з Виконного Органу УНРади, подавши про це заяву п. Президентові УНР, а потім оголосила на сторінках преси свій комунікат, в якому повідомляє, що причиною до того є «сучасний стан у ВО УНРади, який створився та існує так на відтинку організаційному, як і на відтинку зовнішньо-політичному, є того порядку, що ОУН з ним ніяк не може погодитися і нести за нього відповідальности». Далі провід ОУН у цьому комунікаті складає вину за той стан на фракції «паритетної більшости в УНРаді, а саме — фракцій УНДС, УСП і УНДО» . . . та заявляє, що ОУН «залишається в УНРаді» в «надії, що ще вдасться усунути цей сучасний стан».

Інж. О. Бойдуник, у статті «Говорім ясно і конкретно» («Укр. Слово» ч. 627), пробує докладніше вияснити причину відкликання своїх членів ОУН з Виконного Органу УНРади й повторює обвинувачення на адресу УНДС, УСП і УНДО, що немовби вони «причинилися до сьогоднішнього непорядку в Держ. Центрі і до кризи у ВО УНРади» . . . та що вони з «партійницькими критеріями підходять» до всіх справ.

Говорімо не тільки «ясно і конкретно», але й **правдиво,** як воно було насправді. На засіданні фракцій УНРади 13. X. 53 представник ОУН, той же інж. Бойдуник, вніс кандидатуру на голову ВО проф. Ю. Бойка, мотивуючи тим, що, мовляв, соціялісти вже мали свого премієра, демократи — теж, а тепер черга мати свого премієра припадає на ОУН. Право ОУН було свого кандидата пропонувати, але **таке саме право** належить іншим фракціям кандидатури **не приймати.** Немає потреби наводити мотиви, чому саме більшість фракцій згадану кандидатуру відхилили, це їх **право й обов'язок** займати становище до **всіх** справ у згоді з своїм політичним сумлінням і почуттям відповідальности за політику Держ. Центру УНР.

На неприйняття кандидатури ОУН більшістю фракцій УНРади, представники ОУН негайно покинули засідання фракцій і через годину подали заяву про відкликання своїх членів з ВО.

Хто ж тут поступив за «партійницькими критеріями», представники ОУН чи більшість фракцій УНРади? Представники ОУН виявили крайній ступінь партійництва, бо заявили, що коли не приймаєте нашого кандидата, то ми відкликаємо з ВО своїх членів. Кожний об'єктивний громадянин скаже, що таке поступовання є виявом **партійницького еґоїзму,** бо представники ОУН **відмовилися** підлягати ухвалі більшости. Чи можна таке поступовання вважати «категоріями державницької думки», про що стільки говорить інж. Бойдуник у згаданій статті? Хай читачі вдумаються й самі дають відповідь на це питання.

До того слід додати, що представники фракції ОУН **не приймали** кандидатів на голову ВО від демократичних фракцій, але ті фракції, кандидати яких навіть здобули **більшість** трьох голосів із п'яти, не хотіли настановляти свого голову ВО, хоч і мали на те повне право, бо бажали досягнути згоди всіх партнерів в цім питанні й **не використали** свого права, керуючись дійсно інтересами консолідації і державницькими мотивами.

Якби більшість фракцій УНРади хотіла **переголосувати** інших і конче настановити свого голову ВО, то могла була це зробити (може шкода, що не зробили?), то вже давно криза у ВО була б ліквідована й Викон. Орган уже давно був би нормально впорядкований. Хто ж тут показав своє партійництво? Провід ОУН хотів **примусити способом відкликання своїх членів з ВО** більшість фракцій УНРади до того, щоб обов'язково погодилися на їхнього кандидата! Розуміється, на **домінацію** однієї фракції більшість їх не могла піти й зловживанням фактично правом вета невільно користуватися нікому, ми такого права не визнаємо й за ОУН.

Отже, хто винен у тім, що криза у ВО досі не усунена? Винні ті, що не бажають приєднатися до більшости й не бажають визнати за більшістю права внормувати відносини у ВО та декомплектацією Виконного Органу (відкликанням своїх членів) намагаються **примусити** інших погодитися з **вимогою** проводу ОУН. Це є неприхований намір домінувати в УНРаді, що ми рішуче відкидаємо й осуджуємо. Ми визнаємо паритет і нормальний правопорядок, де **більшість** вирішає, а не один, минув час монопартійности, коли один, чи одна партія все вирішали й інших змушували виконувати. Цей стан лишився тільки в большевицькому царстві та в Еспанії, де панують диктатори.

Розмови п. Бойдуника про МАКЦ нас дуже дивують. Коли про це пишуть і галасують бандерівці, то те можна пояснити їхньою ворожою настановою до **всього,** що роблять органи УНРади. Для них тільки добре й правильне те, що вони роблять. Для них перекручення, наклепи, інсинуації — всі ці засоби цілком нормальні, бо ніяка мораль їх не зобов'язує, розмови про етику й почуття відповідальности у приватному житті й прилюдних виступах — наївні балачки. Але інж. Бойдуник належить до Президії

УНРади і йому добре відомо, що статут МАКЦу існує тільки в проєкті, його ще ніхто **не ухвалював, не підписував,** до того проєкту подано чимало змін, його, як відомо, не прийняв ані Американський Комітет, отже, той статут не існує і нікого не зобов'язує, на основі його не твориться ніяка організація і розмови про МАКЦ — це пройдений етап. Інж. Бойдуник ломиться у відчинені двері й половину згаданої статті вділяє зайвій справі та хоче показати, які вони (ОУН) праведні націоналісти, а інші партії УНРади зійшли з самостійницьких позицій та, «покликаючись на ідеологічну, соціялістичну і демократичну спорідненість і довір'я до московського соціял-демократа п. Б. Ніколаєвського, уложили з ним проєкт статуту МАКЦ, який позбавлений є отої **української** «глибокої категорії державницької думки». І далі інж. Бойдуник відкриває огонь із своєї «артилерії» по УНДС, УСП й УНДО. Почекайте, не стріляйте, бо поцілите в свою ОУН! Адже представник ОУН інж. Д. Андрієвський теж брав участь у виробленні проєкту статуту МАКЦ-у, коли йдеться про проєкт, а сам інж. Бойдуник вносив на засіданнях Президії УНРади до того проєкту свої поправки й доповнення і якби ті поправки й доповнення були прийняті, то той статут, виходить, був би добрий. Отже, — легше на поворотах! — сказав би шофер.

На одному з засідань Президії УНРади, коли обмірковували проєкт статуту МАКЦ-у, інж. Бойдуник вніс свою пропозицію, І. Багряний свою, а ВО, включаючи представників ОУН, що входили тоді до складу ВО, запропонував теж свою пропозицію. Всі три пропозиції, оскільки вони в дечім збігалися, а в дечім різнилися, були передані окремій комісії з членів Президії для узгіднення й вироблення проєкту однієї постанови, той проєкт комісія мала внести на ухвалу Президії УНРади.

За цей час вияснилось, що проєкт статуту МАКЦ став неактуальний, що його не прийняв Американський Комітет, тому комісія не потребувала даремно працювати над виготовленням проєкту ухвали й Президія УНРади більше питанням МАКЦ-у не займалася.

Але інж. Бойдуник поспішив надрукувати свій внесок на стор. «Укр. Слова» й тим порушив принцип колеґіяльної співпраці з іншими партнерами та безпідставно й без ніякої потреби, а тільки з міркувань партійницького егоїзму, (ось дивіться, мовляв, люди, які ми праведні націоналісти!) виступив з критикою неіснуючих позицій інших фракцій УНРади, вносячи тим баламуту й замішання між українське громадянство.

З того ясно випливає, що за виготовлення проєкту МАКЦ-у в однаковій мірі відповідає ОУН, бо її представники брали участь у виробленні й обміркуванні проєкту, а фактично ця справа цілком неактуальна, бо, як сказано, той статут існує тільки в проєкті.

Чому ж так побивається інж. Бойдуник і розкричався в довжелезних статтях у своїй партійній пресі?

Бо хоче знайти **ще** якусь причину відкликання членів ОУН з ВО. Йому хочеться довести своїм непоінформованим читачам, що були розходження й «на відтинку зовнішньо-політичному», бо тільки неприйняття кандидатури ОУН на голову ВО більшістю фракцій — це **замала** причина, щоб робити такий деструктивний вчинок, як відкликання своїх членів з ВО, тією причиною тяжко виправдатись навіть перед членами ОУН, не кажучи вже про широкі кола українського громадянства. Партійництво й груповий егоїзм в політиці ОУН показаний максимальною мірою й заперечити його ніяк не пощастить навіть кілометровими статтями інж. Бойдуника. Провід ОУН відкликав своїх членів з ВО не тоді, коли «розходився» з іншими фракціями в поглядах на МАКЦ, а безпосередньо тоді, коли більшість фракцій не прийняла кандидатури ОУН на голову Виконного Органу. Це є факт, про що свідчать дати заяви ОУН і їхнього комунікату.

Пощо ж стільки говорити при кожній нагоді про консолідацію українських політичних сил, про єдиний фронт? Таке говорення стало спеціяльністю саме деяких діячів ОУН.

Проти баламутства

Впродовж літа й осени ц. р. бандерівський тижневик «Український Самостійник» провадить непереборливу кампанію проти УНРади, її діячів і проти Української Соціялістичної Партії. В тих нападах цей часопис допускається явних перекручень, очорнювання та інсинуацій, якими намагається компромітувати діяльність Державного Центруу УНР, а зокрема Українську Соціялістичну Партію та її політику, відповідальних членів і прихильників.

Вважаємо нижче своєї гідности відповідати на ті напади й наклепи, а тим більше, не маємо наміру полемізувати з часописом, який поставив собі мету розкладати українське суспільство неправдивими інформаціями й такими аморальними засобами поборювати політичну роботу Державного Центру УНР.Але хочемо вияснити нашим членам і прихильникам наклепницький характер тверджень «УС», спрямованих проти УНРади й УСП, що допущені в статтях «УНРадівське трясовиння» (8. XI. 53) та «Розклад в УНРаді продовжується» (15. XI. 53), в яких редактор Зенон Пеленський під різними псевдонімами повною мірою розперезався й дозволяє собі кпити навіть з українських державних прапорів та цінічно зубоскалити з національних святощів майже в кожному числі свого часопису. Не підписує п. З. Пеленський тих «творів» своїм прізвищем не тільки тому, що не має громадської мужности за них відповідати, але головним чином тому, що громадянство ніколи його писань поважно не трактувало й коли хтось зустрічав його вироби з справжнім прізвищем, то махав рукою й вибачливо говорив: «А, то Пеленський, наш ходя! Знаємо, на що він здібний!»... Ці його «твори» передаємо на суд і осуд громадянства та читачів «УС».

Якщо заперечувати ці писання, то треба відкинути все, буквально все, як деструктивні вигадки й свідоме шкідництво. Зокрема не відповідають правді твердження, немов Українська Соціялістична Партія «загрожує відколотися від УНРади»... Як відомо, провідні члени УСП були ініціяторами й основоположниками УНРади, членство партії та її прихильники (робітничі організації й поодинокі особи) в усіх країнах світу провадять роботу саме під тими гаслами й національними прапорами УНР, з яких дозволяє собі безкарно кпити «УС» та його невідповідальний редактор.

Не відповідає правді твердження, немов «після смерти пок. Ісаака Мазепи питома вага соціялістів так швидко і глибоко в УНРаді та її В. О. занепала», бо померлого товариша заступили інші члени УСП, які й провадять роботу в дусі заслуженого національного й соціялістичного діяча І. П. Мазепи та достойно боронять позиції української демократії і соціялізму може й з меншим досвідом, але з великою відданістю визвольній справі і непослабною енерґією. Паритет політичних організацій УНРади повною мірою збережений, про домінацію осіб чи поодиноких партій не може бути мови.

УСП не ставила перед органами Держ. Центру справи перенесення його до США, а якби й поставила, то в тім немає нічого дивного й осуду гідного, — це питання належить до компетенції органів Д. Ц. і «У. С-кові» немає до того діла.

Ніяка делеґація УСП «на послухання» до п. М. Лівицького не ходила, а таке твердження «УС» свідчить про бандерівські відносини, коли вони ходять на послухання до свого вождя.

Українські соціялісти зовсім не «мріють про фольксфронт», як це твердить «УС», їм немає потреби мріяти, бо демократичний фронт УСП й робітничих організацій уже давно існує, для того нема потреби їхати аж до Америки, той фронт є здійсне-

ний і він провадить боротьбу з тоталітаризмом та вождизмом по всіх країнах, де тільки є організації УСП та професійні союзи чи робітничі об'єднання, що співпрацюють з нашою партією.

Також дикою вигадкою «УС-ка» є, немов би українським соціялістам «не залежить по суті на збереженні сьогоднішньої УНРади і Виконного Органу». УСП стояла і незмінно стоїть на позиціях підтримки єдиного законного Державного Центру УНР, УНРади і Виконного Органу та вважає коротокозорими політичні групи, які це заперечують, а навіть негідними засобами поборюють.

УСП не збирається проводити своїх кандидатів до керівних органів Д. Ц. «ультимативними» вимогами й не буде наподоблювати тих, які відкликають своїх членів з Виконного Органу тому, що їхній кандидат на голову ВО не був прийнятий більшістю фракцій УНРади. УСП дбає не про «захоплення влади», а про зміцнення Державного Центру УНР та про активізацію українських демократичних сил в усіх ділянках визвольної боротьби трудових мас України.

Тьма єгипетська

Старі кияни знають, що за царських часів до Києва приходили тисячні маси прочан з різних країн, а особливо селян-богомольців, щоб поклонитися мощам та святиням. На вулицях перед брамою Києво-Печерської Лаври були розташовані прилавки з різним крамом, серед якого були свічки, пам'яткові речі, ладан, хрестики, образи святих і деякі торговці ухитрялися продавати тріски з хреста Господнього, сльози Божої Матері в пляшечках, а навіть... тьму єгипетську, тільки не знаємо — в що та «тьма єгипетська» була уйнята, в чім матеріялізована.

Глибокопобожні, але безмежно наївні й забобонні селяни купували той крам та несли в далекі краї з вірою, що те все святе й спасальне та помагає від усяких недуг і в нещасті. А торговці мішками приносили той крам і масово продавали, бо трісок у київських столярів було досить і «сліз Божої Матері« не бракувало... Шахраї багатіли, цинічно використовуючи побожність і довір'я прочан.

Коли ми поглянемо тепер на Карлсплац у Мюнхені, де в люксусовому приміщенні розташована УГВР (т. зв. Головна визвольна рада) і «Сучасна Україна» (її часопис), то нам здається, що ми бачимо оті київські прилавки, на яких угаверівці розклали свій крам, оті «тріски і сльози» в формі вигадок про їхню «визвольну боротьбу», про їхню «підпільну акцію», про «поновлені уповноваження» від «краєвої влади з України» і т. д. і. д. Весь цей крам іде через «Сучасну Україну» у світ з розрахунком, що його будуть сприймати щирі українські люди в еміґрації, які дійсно віддані ідеї визвольної боротьби за віднову української державности, які готові жертвувати свої трудові заробітки й навіть життя, щоб позбутися московсько-большевицького окупанта. А угаверівці не шкодують свого краму, дуже щедро його розсипають по всіх країнах і... знаходять збут, бо наївних людей ще є досить і «трісок з хреста Господнього» не бракує. За все це хтось платить, комусь потрібні оті витівки.

Та не диво, коли щирі й безмежно наївні люди вірять у вигадки угаверівців Ми глибоко здивовані поступованням тих, які осмілюються ставити питання й поважно говорити про УГВР на форумі УККА й на прилюдних зборах, де є чимало свідомих людей, які знають, що в умовах совєтської дійсности не може бути ніяка «краєва УГВР», ніяка «підпільна пошта», що ті марки «підпільної пошти» й летючки та видання «календарів УПА», й листівок сила-силенна друкується десь тут в еміґрації на засоби з чорних джерел. А дехто купує той «патріотичний» крам, як побожні селяни купували «сльози Божої Матері» і тьму єгипетську, як реліквії у спекулянтів.

Кажуть, що якийсь пан М-ч ще недавно по таборах ДіПі продавав побожним католикам у пляшечках цілющу воду з Люрду. Може УГВР використала б і цей дотепний засіб здобування грошей на своє утримання?

Петро Синчук

Дивне і цікаве

В бандерівському часописі «Український Самостійник» є окрема рубрика, що називається «дивне і цікаве». В цій рубриці редакція поміщує всячину, щоб бавити своїх невибагливих читачів. Але там бракує вияснення справді дивного й цікавого явища, а саме:

На сторінках цього часопису від 21. XI. 53 відзначаються десяті роковини заснування АБН (Антибольшевицький блок народів), що немовбито сталося 1943 р. в Україні. У дотепешніх звичаях АБН було, що різні «ювілеї» вони дуже галасливо відзначають у своїй пресі та в прилюдних виступах. З нагоди малозначних подій вони містили відозви та декларації, підписуючи їх різними прізвищами «представників народів» та установ і організацій вигаданих і реальних.

Але тепер, у згаданому числі часопису «УС», поміщено плутану статтю п. Ярослава Стецька з такими мовними й стилістичними дивоглядами, як «Проблематика справедливого світового та суспільного ладу спричинюється до загрозливого зростання скептицизму». Або: «Для поновлення нашого світу Захід не пивинен знову ґарантувати тривання нищівної акції на Сході...» і т. д. Також передруковано уривок якоїсь відозви з 1943 р. **І немає ніякої відозви від теперішнього АБН!** Чому? Справді дивно і цікаво, чому з такої нагоди галасливий АБН не спромігся озватися черговою крикливою відозвою, а обмежився убогою жвачкою самого Я. Стецька й ніодного голосу не чуємо від «народів», що досі немов би були в складі АБН та участю яких так часто хвастали бандерівці.

Мовчать бандерівці, не кажуть, що сталося. І балакучий Зенон Пеленський не прокричав своїм істеричним голосом ні слова. Він же бо «докладно знає», як «розкладається УНРада», що й хто з її діячів колись комусь сказав і навіть подумав, а тут у цім випадку, коли святкується десятиріччя АБН, не пустив і пари з уст про те, **що діється** в самому АБН. Може він поринув у трясовинні АБН? Щось йому перешкодило сказати про дійсний стан і відносини. Це дійсно дивне і цікаве!

Та не буде нічого дивного, коли ми повідомимо про дійсний стан речей, хоч від своїх читачів «Укр. Самостійник» старано ховає правду. Правда та гірка для бандерівців, як полинь у степу.

Саме тоді, як Зенон Пеленський виписував наклепи на УНРаду й УСП, опора бандерівців, чим вони так часто хвалилися й чванилися, отой самий АБН, почав несподівано й швидко розвалюватися. Спочатку відбулися, як звичайно, дуже гострі дискусії на чергових зібраннях поміж бандерівцями й представниками інших народів, бандерівців обвинувачували не безпідставно в фашизмі й диктаторстві, було висловлене повне недовір'я до «проводу» АБН, до його «генерального секретаря» Я. Стецька, а наслідок був той, що із Стецьком майже ніхто не лишився, всі виступили гостро й категорично **проти** домінації бандерівців і проти самого Стецька. «Нам дорога у світ закрита, з нами не бажають говорити ніякі представники демократичних країн і організацій» — темпераментно доводили литовець, грузин, козак і сателіти. «АБН потрапила в повну ізоляцію, з якої не вийдемо, коли будемо стояти на фашистівських позиціях, тепер світ інакше думає, треба змінити ідеологію й тактику АБН», казали інші і домагалися скликання загальної конференції, щоб поробити ті зміни. Дві третини представників різних народів склали заяву до проводу АБН, в якій домагаються скликання ради для зміни статуту в напрямі демократизації АБН, його повної реорганізації й усунення теперішнього проводу та заміни його іншими людьми.

Стурбований п. Стецько пробував доводити на різних засіданнях і приватно, що, мовляв, бандерів-

ці дають гроші на утримання АБН, а тому мають верховодити та мати домінуючий вплив на справи, але представники десятьох нац. груп домагалися свого права рівности й заявили, що «гроші не можуть домінувати над політичними інтересами».

І нам зовсім не дивно, що п. Стецько боїться своїх партнерів, хоч і цікаво, чи представники всіх інших національностей будуть далі терпіти бездарне «керівництво» свого «генерального секретаря» АБН. Ми знаємо, що бандерівці своїх позицій не змінять, вони й далі будуть підтримувати вождизм, хоч на словах в останній час почали вживати про людське око слово «демократія», вдавано «обурюватися» проти фашизму в минулому, але це робиться тільки на експорт, бо насправді ця організація, т. зв. «закордонні частини ОУН», стоїть на реакційних позиціях, кпить і поборює українську та світову демократію, а своїх членів тримає у пітьмі декалогу. Коли політичні діячі інших народів думають, що їм удасться **змінити** політичні погляди бандерівців своїми арґументами, то глибоко помиляються: учні й послідовники Дмитра Донцова, що на підставі Гітлерового «Майн Кампфу» змайстрував ідеологію т. зв. українського націоналізму, не так легко позбудуться його «науки».

З того виходить, що З. Пеленський, коли недавно виступав проти УНРади, то своїм галасом намагався викликати димову завісу, щоб нею прикрити справжній розклад і розпад АБН.

Може редактор «Укр. Самостійника» п. Пеленський щось би сказав своїм читачам про справжнє трясовиння в АБН? Може щось сказав би про повний провал бандерівщини на «міжнародньому терені», що про нього так часто він балакав? Чи може сучок в оці брата краще видно, ніж деревина в своєму? Скажіть щось, хоч і не дивне, але цікаве!

М. З-ко

СЗСУ на хибній дорозі

Вже два роки Союз Земель Соборної України добивається до УНРади. І був такий час, коли партії УНРади погоджувалися підтримувати заяву та справу полагодити позитивно, затримка сталася з формальних причин: СЗСУ мав дати відповідь на кілька запитань Президії УНРади, але їх не дав, а написав листа в невідповідній формі. Потім сепаратні й ні з ким неузгіднені виступи (влаштування з'їзду в Нью Йорку та переговори з американцями на власну руку) спричинилися до переміни поглядів у колах тих партій на негативне ставлення до проводу СЗСУ і справу прийняття його до УНРади було відкладено.

Тепер провідники СЗСУ, замість того, щоб виправити свою політичну лінію й лояльно ставитися до партій УНРади, вони розпочали цілу кампанію проти тих партій і шукають підтримки своїх заходів у... бандерівських ла угаверівських колах. Ті кола, розуміється, раді «допомогти» СЗСУ й спільно виступають проти УНРади, використовуючи СЗСУ для своїх розрахунків з нею.

Виникає питання, чому так залежить бандерівцям і угаверівцям на тім, щоб СЗСУ був прийнятий до УНРади? Чи не будуть вони використовувати СЗСУ для своїх потреб, коли б його до УНРади прийняли?

Нелояльність провідників СЗСУ полягає в тім, що вони шукають підтримки в противників УНРади й думають, що це їм допоможе. Коли організація п. В. Доленка тепер так нелояльно поступає, то яка може бути певність, що вона здібна в УНРаді конструктивно співпрацювати з іншими партнерами. Настирливі домагання спільно з ворогами УНРади тільки підтверджують непевність, — щось дуже підозріла протекція!

Нам відомо, що членство СЗСУ ставиться прихильно до УНРади і на з'їзді в Нью Йорку те членство примусило своїх провідників припинити виступи проти УНРади. Але ті виступи продовжуються всупереч волі більшости членів організації, бо так хочуть провідники й тим розкривають свої наміри щодо установи, членами якої хочуть бути. Такими способами ще ніхто не досягнув успіхів у політичній роботі, не досягнуть їх і провідники СЗСУ.

Бандерівці ось не можуть дати ради АБН, яке **розвалюється**, бо представники 10-ти нац. груп домагаються демократичної лінії, а п. Доленко-Дубровський ідуть спільним фронтом з угаверівцями й бандерівцями проти УНРади.

А. Жученко

Борг з процентами

Мабуть ніхто з українських публіцистів за свого життя не придбав стільки фанатичних послідовників своїх політичних поглядів серед української молоді в Галичині, як Дмитро Донцов. Але ніхто з українських діячів не зробив стільки шкоди для української справи, як той же Д. Донцов.

Спотворивши філософію Ф. Ніцше, перелицювавши занепадницькі реакційні твори Шпенґлера, перейнявши хворі політичні марення Гітлера й Мусолині, Д. Донцов усе це підмалював українськими фарбами й подав у перечуленій експресивній формі. Галицька молодь 20—30 рр. сприйняла цю нестравну їжу й досі не може остаточно спорожнитись зрозуміло, якась частина галицької молоді.

Д. Донцов належить до тих щасливих діячів, які побачили ще за свого життя **здійснення** своїх політичних концепцій, **реалізацію** своїх мрій та ідеалів. Того не довелося довго чекати: 1941—44 року його улюблені учителі й натхненники, Гітлер і Мусоліні, направили своє військо на Україну, щоб перевести в життя спільні з Донцовими пляни й концепції. 30 червня 1941 р. на три дні було проголошено «самостійну українську державу», роковини якої так урочисто бандерівці святкують і тепер. Далі пішло все, як передбачав уже давно покійний Макіявелі і ще живий Д. Донцов. Йому було дозволено в гостинній Гітлеровій Німеччині писати статті проти жидо-марксистів і Донцов з великою приємністю це робив, щоб допомогти своїм учителям і натхненникам здійснювати спільні політичні пляни й концепції. Потім було все, як знаємо, не мусимо вдаватися в характеристику «Нової Европи» Гітлера та його політики в Україні і в інших країнах. Та незабаром Гітлер і Мусоліні зазнали лихої долі, тому Д. Донцов подався до Канади. Чому до Канади, а не до свояка-кавділіо Франка? Адже Еспанія ближче і не треба було порушувати гарного гасла — свій до свого. А то поїхав до Канади! Та там же повно демо-лібералів і плутократів, з якими так боровся Донцов усе своє плідне життя!

В Канаді він шукає «чотирьох свобід». Нащо йому аж чотири свободи? Вистачить і одної, що її так блискуче показав Гітлер усім і українцям надто.

Отже, як сказано, Д. Донцов поїхав до Канади під владу ним проклятої демократії, де тепер і дожив до 70 років. З нагоди тих важливих роковин Д. Андрієвський в «Українському Слові» ч. 620 віддає «борг вдячности» Д. Донцову з процентами за те, що «Він і його писання являють одну з блискучих сторінок в історії української політичної думки». Ті писання, каже Д. Андрієвський, «стали для мене й моїх однолітків дороговказом в політичній діяльності». І далі: «д-р Д. Донцов був моїм першим і головним натхненником у ділянці політики. Та чи тільки політики? — в площині національного світопогляду взагалі»... «Д-р Д. Донцов був тим вогненним стовпом, що поставив грань між автономістичними мареннями і державницьким чином українців XX ст.»

Ми могли б навести ще чимало цитат на доказ палкої відданости Д. Андрієвського своєму учителеві Д. Донцову, але й поданого вистачає, щоб переконатися, що Д. Андрієвський «борг вдячности» віддав і з своїм «натхненником» розрахувався, а навіть і процентів прибавив.

Загалом кажучи, Д. Андрієвський, позичивши чимало в свого учителя, дуже збагатів і багатство його думки блищить ще в одній статті «Націоналізм і атомна бомба» («Укр. Слово» ч. 626), де він каже: «На нашу думку — і патріотизм, і націоналізм і ім-

періялізм — все це явища одного і того ж порядку»... «На наших очах американський націоналізм розгортається в світовий імперіялізм.»...

Оце так думки! З того ми бачимо, що наука в ліс не веде, її добре засвоїв Д. Андрієвський від Д. Донцова й може похвалитися, що він не відстає від свого учителя і «вогненого стовпа». Було за що віддати «борг вдячности».

Щодо американського націоналізму, який перед очима Д. Андрієвського «розгортається в світовий імперіялізм», то такій формульовці позаздрить і Георгій Маленков, з нею він цілком погодиться, тотожність повна й нам тут нічого говорити — все ясне. Але про патріотизм ми досі думали, що це є любов до батьківщини, а імперіялізм — це коли хтось збройною силою нападає на країну й кров'ю та залізом її загарбає та собі підпорядкує, як наприклад, большевики Україну й інші народи, але для Андрієвського «все це явища одного і того ж порядку», тобто однакові і грабіжник і пограбований.

Це дійсно научка! Їй би дуже позаздрив і старий Макіявеллі, якби міг поглянути на своїх учнів.

Чи Донцов показав «фавстівську філософію життя Европи»? Показав, дійсно справжній націоналізм в персонажі Мефістофеля, що його ролю відіграв Гітлер, але саме д-ра Фавста Донцов не показав.

Всі наведені думки (а їх у статтях багато!) — це не звичайні думки, а прямо таки... «націоналізм і атомна бомба»! Радимо їх прочитати, щоб познайомитися з теперішніми поглядами українських націоналістів.

М. Березяк

Сила профспілок

Головний секретар Міжнародного Союзу Вільних Профспілок, які об'єднують 57 мільйонів членів, подав конґресові тих профспілок у Стокгольмі порівняльні дані про силу профспілок християнського католицького напрямку (за даними Центр. Міжнародного Союзу Християнських профспілок в Утрехті, Голяндія). Ось зіставлення обох централь.

	Вільні профсп.	Христ. профсп.
Бельгія	660.340	580.000
Канада	872.369	97.000
Франція	1.000.000	950.000
Люксембурґ	20.000	7.000
Голяндія	433.198	504.000
Австрія	1.318.327	110.000
Саарщина	58.363	35.000
Баски (вигнанці з Еспанії)	5.000	80.000
Швайцарія	382.819	67.000
Бразилія	3.360.000	200.000
Уругвай	60.000	4.000
Аргентіна	40.000	56.000
Еквадор	1.300	30.000
Чіле	116.500	2.500

Крім того, Міжнародній Християнський Союз подає ще у бельгійському Конґо 30.000, у Вєтнамі 10.000, поляків на скитальщині 2.000 і аж 13.000 українців, як своїх членів. Останнє число грубо переборщене, бо крім Бельгії і Франції, ніде таких українських профспілок нема.

У шістьох країнах, які належать до Люксембурзької сталевої спілки, відносини сил такі: Вільні Профспілки мають 10,5 мільйонів, а Християнські Профспілки 2 мільйони членів.

В США, Англії, Австралії і в Німеччині нема конфесійних профспілок, бо тут самі робітники католики і євангелики обстоюють вільні професійні одноцілі організації.

Українські робітники — УНРаді й УСП

На адресу т. С. Довгаля прийшов лист наступного змісту:

«Наша Українська Робітнича Організація, філія в Торонто, з ініціятиви голови т. Дмитра Ткачука, перевела збірку поміж своїми членами під кличем «На живий вінок слав. пам'яти проф. Н. Григориїва» й ця збірка принесла 93. — кан. долярів. Зібрані гроші ми рішили поділити — половину на УНРаду, а другу половину для Української Соціялістичної Партії, себто на такі цілі, для яких жив і працював сл. пам. Проф. Н. Григориїв.

З повищої збірки на Вашу адресу вислано 90. —, а 3. — дол. витрачено на пересилку та на адміністративні видатки.

На згадану збірку зложились такі товариші:

Дмитро Лазар 25, дол. Степан Кривоус 10, Дмитро Ткачук 5, Василь Дудар 5, Теофіль Лотоцький 5, Яків Остафійчук 5, Микола Вергун 5. Іван Палка 5, Степан Фірко 5, Дмитро Чернівський 5, Микола Дзвін 5, Степан Савяк 5, Григорій Мазурик 2, Олександер Охрим 2, Василь Ткачук 2, Петро Дець 2.

Разом 93. — дол.

Пересилаю Вам від себе і від усіх наших членів щире товариське поздоровлення та побажання щастя, здоров'я, сили духа й витривалости в особистому житті та в загально-громадській роботі.

13. XI. 1953.

Яків Остафійчук, секретар УРО в Торонто.»

Лист ЦК УСП до УРО в Торонто

Дорогі Товариші!

Центральний Комітет Української Соціялістичної Партії висловлює свою сердечну подяку Вам усім і тим членам Української Робітничої Організації в Торонто, які виявили свою щиру прихильність і прийняли участь у збірці, що становить 93. — кан. дол. Рівновартість 45. — дол. в сумі 191.25 нім, марок ми передали до каси Виконного Органу УНРади, а рівн. також 45. — дол. в сумі 191.25 н. м. передано до каси ЦК УСП. Подтвердження Вам надсилаємо.

Гроші, що Ви їх прислали УСП, витратимо на видання «Вільного Слова» та Бюлетеню, себто друкованого слова, до розвитку й зміцнення якого великою мірою спричинився своїми творами наукового й політичного змісту Покійний проф. Н. Григориїв і Його світлу пам'ять Ви гарно вшанували, призначивши свою збірку на визвольну боротьбу українського трудового народу. Це тривалий вінок на Його свіжу могилу. Ваш вияв пошани до Особи Покійного разом із тим є виявом глибокої симпатії й відданости тим ідеалам свободи, демократії і соціялізму, яким служив усе своє творче життя Н. Я. Григориїв.

Прийміть від нас щире вітання й товариську подяку.

С. Довгаль, голова ЦК УСП І. Попович, скарбник

На пресовий фонд «Вільного Слова» одержано:

Т. Кобзей 10 дол., М. Дніпровий і тов. 580 круз., що становлять 56.50 н. м., Т. Кобзей 5 дол., О. К. 20 н. м., Д. Соловій 2, О. Козловський 1, Т. Кобзей 5, К. Н. 6, О. Охрим 1, Я. Остафійчук 5, Д. Ткачук 5, С. Олексюк 1, В. Ткачук 2, Ст. Фірко 5, Д. Ткачук 6, Український Робітничий Союз 100, збірка серед членів Української Робітничої Організації в Торонто 45 дол.

Видавництво «Вільне Слово» і ЦК Української Соціялістичної Партії висловлюють всім названим організаціям і особам щиру подяку за їхню братню підтримку.

Ціна одного примірника «Вільного Слова»:

Німеччина — 0.50 н. м., Франція — 50 фр., Бельгія — 5 фр., Англія і Австралія — 1/6, США і Канада — 0,25 дол. В інших країнах відповідно до ціни в американських центах.

Представники «Вільного Слова»:

АВСТРАЛІЯ: I. Hrushecky, 47, Austral Ave, Brunswick No. 10, Vic.; БЕЛЬГІЯ: I. Kubaschewsky, 38, rue Veronese, Bruxelles; БРАЗИЛІЯ: Sr. Nicolau S. Dniprovei, Rua Casimiro de Abreu, 362 (Bras.), S. Paulo; КАНАДА: Mr. T. Kobzey, 664 Lipton St., Winnipeg, Man.; J. Ostafichuk, 256 Symington Ave, Toronto 9, Ont.; ФРАНЦІЯ: M. Beretschenko, 13 rue Taine, Paris 12-e.; США: Mr. Wol. Lysyj, 12284 Maine St., Detroit 12, Mich. Dr. Hr. Nyczka, 42, Ave B, New York 9, N.Y.; I. Demydenko, 76 Bernhard St., Rochester 21, N.Y.; ШВАЙЦАРІЯ: Ant. Czernetzkyj, Aesch b. Birmensdorf.

Редаґує колеґія. Адреса видавництва: I. Popowytsch, München 8, Ayingerstr. 17, Germany

Druck.: Dr. Peter* Belej, München 13, Schleißheimer Straße 71

Вільне Слово

БЮЛЕТЕНЬ

ОРГАНУ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Ч.: II-I2 Мюнхен 25 грудня 1953

З Новим Роком і Різдвом щиро вітає всіх членів і прихильників Української Соціялістичної Партії Центральний Комітет та бажає Вам, Дорогі Товариші, повного успіху в праці й боротьбі за визволення України. Бажаємо досягнути в наступнім році повної єдности думки і дій всіх українських соціялістів та закликаємо споріднені й прихильні до УСП організації активно допомогти нам здійснити це завдання. Правопорядок і дисципліна в рядах УСП, моральна, політична і матеріяльна підтримка її роботи всіма спорідненими організаціями-це запорука нашої спільної успішної акції. На нас, що перебуваємо поза межами Батьківщини, припадає великий обов"язок об"єднаними лавами робітництва, селянства /фармерів/ і трудової інтеліґенції невпинно провадити боротьбу з большевицьким окупантом, що поневолює і жорстоко визискує український трудовий народ та фізично винищує його активні сили. Саме ми, українські соціялісти, мусимо сказати трудовим масам вільного світу про дійсний стан у країнах, поневолених московським большевизмом, про боротьбу українського народу за віднову своєї незалежної демократичної держави, яку створили були українські соціялісти в формі Української Народньої Республіки та яку російські большевики завоювали збройною силою. В наступнім році ми мусимо зміцнити соціялістичний сектор в УНРаді, мусимо розширити політичну базу для УСП способом активнішої і всебічної підтримки з боку тих організацій, які зацікавлені працею УСП на терені УНРади. Політична робота УСП на внутрішньому і зовнішньому відтинках є такої ваги, що до неї не можна тільки здалік приглядатися й полишати її на кількісно слабі сили тих членів, які випадково полишилися в Европі, треба знайти таку організаційну форму, яка б давала змогу всім спорідненим із УСП організаціям визначати напрям і завдання української соціялістичної політики, яка б переклала на всі ті організації контролю, відповідальність і матеріяльні тягарі спільної роботи. До таких спільних завдань належить і видання соціялістичної літератури, видання журналу та інших друків, щоб ними провадити освітню, інформаційну та політично-репрезентативну службу серед трудових мас України. До тих завдань належить і впорядкування представництва в УНРаді, визначення його персонального складу, як також визначення представників у міжнародніх соціялістичних організаціях, -все це справи спільні, справи, в полагодженні яких мають брати участь всі соціялісти, а не випадкові гуртки їх. Важливі завдання припадають представництву УСП на Третій Сесії УНРади, що її скликається на 4.2.54.

Закликаємо всіх товаришів до активної праці всюди, де хто з них перебуває, до підтримки ЦК УСП в його намаганні оборонити позиції українського демократичного соціялізму та відбити наступ реакційних фашистівських недобитків, які збереглися серед української еміґрації і продовжують шкодити демократичним силам нашим у боротьбі за визволення України. Саме тепер чорні фашистівські групи-ЗЧ ОУН, УГВР, ОУН-мельн. СГД та їхні прислужники й різні агентури-провадять шалений наступ на УНРаду, вживаючи наклепів, очорнювання, перекручень, провокації та інших негідних засобів. Всі члени й прихильники УСП по всіх країнах свого перебування мають обов"язок діяльно поборювати наклепницьку й розбивацьку акцію фашистів і монархістів. Настає новий рік, що приносить нові події та ставить нові завдання. Будьмо ж одностайні, активні і віддані Трудовій Україні, що прагне волі!

ПРИВІТАННЯ ВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УСП В БРАЗИЛІЇ

До ЦК УСП прийшло дороге для нас привітання від нашої організації в Бразилії наступного змісту:

"Дорогі Товариші!Поздоровляємо Вас із Різдвом та Новим Роком. Бажаємо в наступному році солідарно,об"єднаними силами,продовжувати боротьбу за волю України ~~та соціяльну справедливість у ній.~~Бажаємо Вам об"єднати трудові маси на еміґрації в боротьбі за кращі ідеали людства,додаючи сил поневоленим братам нашим на Рідних Землях.Спільним фронтом до боротьби за Трудову Україну!

З товариським привітом, за організацію УСП в Бразилії:М.Дніпровий, М.Баль,Олександра Баль."

ЦК УСП висловлює Вам,Дорогі Товариші з далекої географічно,але близької нам своїми політичними переконаннями й відданістю визвольній справі організації, свою сердечну подяку за палке привітання й побажання.Хай Вам щастить у Новім Році в праці й боротьбі для України!

СКЛИКАННЯ III-тьої СЕСІЇ УНРади

Президія УНРади ухвалила скликати III-тю Сесію УНРади на 4 лютого 1954 року в Мюнхені.Незабаром буде остаточно ухвалена програма Сесії та плян її переведення.Одною з важливих точок програми має бути зміна конституції в тій її частині, де говориться про Президента УНР та про голову УНРади.Фракції УНРади в основі догодилися,що необхідно змінити конституцію в тім смислі, що сесії УНРади обирають Президента на 5 років,голову УНРади на 4 роки.Найближча сесія,проте,має обрати віце-президента,щоб він був готовий заступити теперішнього президента, коли настане в тім потреба.Точного тексту фракції ще не виготовили,це перебуває в стадії підготови.

Фракція УНДС підносить питання про скасування в конституції секторальної системи УНРади, натомість запровадження системи партійного паритету;також та фракція пропонувала закликати до УНРади представників безпартійного громадянства.До цих обох пропозицій представники УСП і УНДО поставилися негативно, мотивуючи свої позиції тим,що в теперішній конституції не слід міняти того,що вже було випробуване п"ятирічним існуванням УНРади,секторальна система представляє повноту ідеологічних концепцій і становить ясність у структурі самої установи.Щодо прийняття до УНРади ~~представників~~ безпартійного громадянства, то не вважаємо можливим це здійснити хочби вже тому, що немає змоги визначити тих представників, як також невідомо кого вони будуть репрезентувати, фактично вони можуть репрезентувати тільки самих себе, коли хтось із них домовиться з якимось гуртом людей у справах громадсько-політичних, то те домовлення й буде політичного характеру,себто та група вже й буде новою політичною партією.УСП стоїть на тій позиції, що УНРада установа політична, тому тільки політичні організації можуть до неї належати.Військові,наукові,церковні,професійні і т.п.організації мають свої безпосередні завдання,до яких зовсім не належать завдання політичного характеру.Отже,УСП дуже шанує всі оті згадані й неназвані організації, але в.інтересах успішної політичної роботи УНРади треба її склад зберегти тільки в формі представників політичних організацій, яких безпосереднім завданням є займатися політичними справами.Можна сподіватися, що УНДС свій проєкт зниме з дальшого обміркування фракціями.

Ще невідомо, які проєкти запропонує фракція ОУН, що заповіли подати їх через тиждень.Ця фракція впродовж усього часу перебування в УНРаді провадила підривну роботу, її представники в органах ДЦ не провадили праці в інтересах тих органів, а завжди використовували своє становище для вузькопартійних цілей.Спроби всіх інших фракцій схилити ОУН до нормальної співпраці з іншими партнерами не давали ніяких успіхів,ОУН весь час добивалася впливових позицій у ВО, зрештою весь час їх мала (Д.Андрієвський був заст.керівника ресорту

закорд.справ і заступн.голови ВО, а ген.Капустянський-керівником ресорту військових справ), але тим ОУН не задовольнялася, весь ч домагалася домінуючого становища у ВО.Якщо через тиждень предст. прийдуть з якимись внесками щодо зміни конституції чи до програми сесії й ті внески більшістю фракцій не будуть прийняті, то ще не знаємо, чи встигнуть фракції підготуватися до сесії за січень місяц Представники УСП прикладають всіх сил до того, щоб сесія у визначений час відбулася й подолала всі труднощі, які перед нею стоять.

ЗАСІДАННЯ ЦК УСП

Президія ЦК УСП ухвалила скликати засідання повного складу Центрального Комітету УСП на I лютого 1954 року о год.15-тій у приміщенні, адресу якого подасть т.С.Довгаль членам ЦК, які мають до нього звернутися за інформаціями в різних справах ще перед засіданням.

Порядок нарад пропонується такий:1.Взаємні інформації;2.Перегляд програми засідань сесії УНРади,виготовлення внесків чи перегляд поданих проектів,устійнення тактики делеґації УСП на сесії УНРади; 3.Остаточне визначення кандидатур до органів Держ.Центру;4.Внутрішні справи УСП;5.Співпраця з спорідненими організаціями;6.Різне.

Президія УНРади незабаром вишле членам УНРади запрошення на сесію,але з наведеного змісту нашого повідомлення виходить, що товариші члени ЦК мають прибути за кілька днів перед початком сесії, щоб устигнути членам нашої фракції належно підготуватися.Подорожні видатки членам УНРади будуть покриті, але ті члени ЦК УСП, які не є членами УНРади, на жаль, мусять ті видатки взяти на себе, бо стан каси УСП є такий, що немає змоги їх повернути із засобів партії.

Кожний член ЦК має вже тепер подбати про закордонний пас та візу, виходячи з приблизного розрахунку, що побуде в Німеччині принаймні до 10 лютого цр.Зрозуміло,нам бажано, щоб кожний член побув у Німеччині можливо довше й міг в особистих розмовах та в безпосередніх зв"язках вияснити всі справи, адже з деким ми не бачилися вже більше року.Тутешні тт.готові допомогти приїжджим в підшуканні приміщень,дешевих ресторанів та служити іншими інформаціями, просимо повідомити про час приїзду заздалегідь.Це повідомлення є запрошенням на засідання ЦК, інших сповіщень у цій справі висилати не будемо, хіба-що настануть зміни в терміні відбуття сесії, чого ми тепер не сподіваємось, бо сесію неминуче треба в лютому відбути.

РАДІОВИСИЛЬНЯ "ВИЗВОЛЕННЯ"

Ще минулого місяця Президія ЦК УСП подала список співробітників радіовисильні "Визволення", включивши до того списка майже всіх членів і прихильників УСП.Дехто з тутешніх членів,напр.т.В.Діберт, буде входити до української редакції радіовисильні як постійний співробітник, а інші товариші мають змогу надсилати свої матеріяли до української редакції й коли будуть прийняті до виголошення, то ті автори будуть одержувати гонорар за статті.Як відомо, гонорар значний, тому радимо використати нагоду не тільки з міркувань підтримки української редакції висильні, щоб наші авдиції були на відповідному рівні, але й з практичних мотивів, в інтересах поліпшення свого матеріяльного стану.Мр Діс мав звернутися до всіх майбутніх співробітників з проханням подати свої життєписи та виповнити запитник. Радимо товаришам це зробити якнайшвидше, щоб адміністрація висильні могла впорядкувати склад співробітників.Початок висилань передбачається десь біля 20 січня 1954 р., оригінальна програма укр.висилання має тривати 20 хвилин і тричі на добу буде повторюватись.В переговорах з дирекцією радіовисильні приймав участь т.С.Довгаль разом з М.Лівицьким.Було устійнено, що українська редакція буде цілком окремо підлягати американському заступн.директора, в програму будуть включені українські політичні справи,помітних обмежень не передба-

чається, розуміється, політична частина програми має бути узгідне з напрямною лінією американської політики.

При формуванні української редакції довелося зазнати великих труднощів і перепон з боку ворожих до УНРади організацій. Бандерівці, УГВР, гетьманці і їх агенти ходили до американських керманичів і намагалися очорнювати поодиноких кандидатів та кола УНРади. Їхні часописи містили найбрудніші наклепи, провадили підривну роботу впродовж цілого літа й осени. "Укр. Самостійник", "Сучасна Україна", а в останній час і мельниківські часописи безсоромно нападають на українських представників, які провадять переговори в справах налагодження співпраці з американцями. Заздрість тих фашистівських і гетьманських інтриґанів прибрала диких форм, їхні виступи перейшли всякі межі пристойности. Угаверівці /пп. Ребет і Стахів/ погрожували кандидатам у співробітники радіовисильні, що вони проголосять бойкот тим українцям, які погодяться йти до радіовисильні, Зенон Пеленський від бандерівців заявляв, що він у своєму часописі буде "розоблачать" тих редакторів і т.д. В той самий час і ті самі особи ходили до американців і пропонували свої послуги до тієї самої радіовисильні, беріть, мовляв, нас, але відмовляйтесь брати кандидатів кіл УНРади. До такої безсоромности й підлоти дійшли пп. Пеленські, Ребети, Вол. Стахови, Гриньохи і їм подібні. І можна тільки висловити справжнє здивування, що дехто з тих кандидатів побоялися погроз фашистів-терористів і свої кандидатури познімали. Не називаємо тих імен, колись їх згадаємо при іншій нагоді, тепер тільки мусимо занотувати їхнє боягузство.

Щодо особи головного редактора, то також зчинилася боротьба. УРДП домагалася закликання на гол. редактора п. М. Степаненка, хоч його кваліфікації далеко недостатні, бо він у "Гол. Америки" працює на посаді диктора, статтей його в часописах досі не було друковано, отже, звідки можна бачити його підготову. Але предст. УРДП настирливо домагалися іменування саме його. Наші предст. змушені були подати п. Степаненка на гол. редактора, щоб не розбивати самої справи. Але самі американці дістали інформації про того кандидата й не погодилися його затвердити. Тепер УРДП поставила канд. п. Ф. Піґиди, що не знати чи американці з тим погодяться. Ф. Піґида принаймні перебуває в Німеччині й коли не справиться з своїми обов"язками, то буде звільнений і замінений кимсь іншим, людей відповідних маємо чимало, тільки домагання "масової партії", як УРДП себе називає, не дає змоги настановити відповідного кандидата.

Подаємо ці інформації для того, щоб товариші уявляли труднощі, які доводиться переборювати в таких, здавалось, нескладних справах. Але основні перепони вже усунені, редакція незабаром буде покликана.

Д-р Ст. ВИТВИЦЬКИЙ ІМЕНОВАНИЙ ВИК. ОБОВ. ГОЛОВИ ВО

Фракції УНРади/без представників ОУН/ ухвалили запропонувати Президентові іменувати д-ра Ст. Витвицького вик. обов. голови Виконного Органу до сформування нового ВО на сесії УНРади. Попередній склад членів ВО лишається той самий. Д-р Витвицький розпочав виконувати обов"язки голови від 17.12.53 й запропонував членам ВО від ОУН/Андрієвському й Капустянському/ повернутися до виконування своїх обов"язків і скласти звіт перед сесією УНРади. Але ці панове покинули свої ресорти на наказ партії ОУН, нікому їх не передали, в нормальних умовах мусили б відповідати перед судом за таку втечу й залишення ресортів напризволяще. Д. Андрієвський принаймні на місяць пізніше передав свої обов"язки д-рові Витвицькому, але ген. Капустянський просто покинув, чи на власну руку передав папері якомусь урядовцеві, а на засідання ВО не з"явився й не попросив визначити заступника, якому б він передав свої обов"язки й акти. З того виходить, що для ген. Капустянського найвищою владою є його партія, для нього не має значення присяга, що її складав як член ВО, димісія його не була прийнята, отже, він мав виконувати обов"язки й далі, але їх покинув

і відійшов,хоч димісія його не була прийнята й він одержав від Президента доручення виконувати свої обов"язки до покликання нового ВО.

Покинувши з наказу проводу ОУН свою роботу у ВО, пп.Андрієвський і Капустянський розпочали провадити наклепницьку акцію в своїх часописах, виступаючи проти своїх колеґ і проти всього Держ.Центру. Д.Андрієвський у своїх писаннях дійшов до крайніх меж у перекрученні дійсности.Прикладом того може бути його стаття в "Укр.Слові", в якій він пробує вияснювати свій вихід з ВО.В статті стверджує, що до Парижу їздили чотири члени ВО в справах закордонної політики,а він один.Цим він дає нам право сказати, що саме він особисто винен у тім, бо він відмовився їхати до Парижу, як перед тим не поїхав до Карлсруе, де були покладені основи до створення Паризького Бльоку.Д.Андрієвський поїхав до Парижу тільки після того, як довідався, що інші члени ВО обов"язково поїдуть і без нього зроблять те, що треба було зробити в інтересах української визвольної політики.Хай буде відомо всім /ми це прилюдно розкриємо!/,що п.Андрієвський відверто був проти створення Паризького Бльоку, себто проти об"єднання неросійських народів з Держ.Центром УНР.Для декого здасться неймовірним, але це факт.На одному засіданні Комісії Закорд.Справ п.Андрієвський відверто заявив перед 6 членами комісії, що"Ресорт Закорд.Справ ВО УНРади не мусить того робити, що вже робить АБН,який об"єднує різні народи. З того виходить, що бандерівці мають робити політику замість Держ.Центру УНР.Минулого року Д.Андрієвський "відновив" у Римі т,зв. Інтернаціонал Свободи, мельниківське творивo,тому не хотів своєму партійному підприємству робити конкуренцію.Від усіх тих заходів Андрієвського виникала велика шкода для політики ВО,він просто саботував, а коли інші члени ВО його критикували й розкривали на засіданнях ВО, то він це вважав за напади на націоналістів і весь час погрожував виходом з ВО.В тій же статті він напав на УСП за те, що до ВО після смерти І.П.Мазепи був покликаний інж.В.Діберт.Д.Андрієвський дозволяє собі твердити, що Діберта покликано до ВО для голосування, щоб мати перевагу над націоналістами.Така перевага була й без т.Діберта, але це в основі брехливе твердження п.Андр.,бо майже всі рішення у ВО приймалися узгідненням, а не голосуванням.На таких перекручених твердженнях побудована вся його стаття.Ми цього питання торкнулися тому, що мельниківська преса розкричалася про "кривди", що їх немовби хтось робив бідним націоналістам.Вони все саботували:не хотіли працювати для Держ.Центру,саботували позичкову акцію,розсилали свої організаціям накази, щоб вони поборювали Т-ва Сприяння УНРаді,інж. О.Бойдуник у Канаді і США переводив пропаґанду за те, щоб українці давали пожертви на ОУН, хоч всюди виступав як заступник голови УНРади, отже, зловживав іменем УНРади для своїх еґоїстичних групових цілей і т.д.Безліч фактів можна ще навести про їхню шкідницьку роботу, але вистачає й наведеного, щоб наші товариші всюди могли вияснювати шкурницький характер опозиції ОУН.

ЗАХОДИ Д-ра С.ВИТВИЦЬКОГО ДЛЯ ВПОРЯДКУВАННЯ ВІДНОСИН

Впродовж грудня м-ця д-р Ст.Витвицький провадив переговори з представниками поодиноких фракцій УНРади з метою налагодження нормальної праці ВО тепер та в справі сформування сталого ВО на сесії УНРади, обрання голови УНРади та віце-президента, як також в усіх інших справах-зміна конституції,прийняття нових організацій до УНРади тощо.За цей час вдалося тільки з"ясувати розбіжність поглядів у справах визначення кандидатур.УСП вже давно запропонувала на голову ВО д-ра Ст.Витвицького, готова підтримувати кандидатуру інж.С. Созонтова на голову УНРади, щоб тим задовольнити УРДП, а на віце-президента готова підтримувати ген.О.УдовиченкаУНДС пропонує на голову ВО М.Смолянського, на голову УНРади С.Витвицького,на віце-през.О.Удовиченка.УРДП хоче мати свого голову ВО,отже категорично домагається іменування М.Смолянського, але при цім не забуває й про свого союзника-мельниківців, пропонуючи на голову УНРади Д.Андрієв-

ського, а Витвицького на віце-през.ОУН ще не сказала свого останнього слова, але раніше ультимативно домагалася іменування Ю.Бойка головою ВО,а решта постів могла б бути поділена між іншими, але обов"язково головою УНРади мав би бути І.Багряний.Тепер кандидатуру п.Багряного УРДП знімає, а натомість вимагає іменування М.Смолянського головою ВО.Пропозицію УРДП ніяк не можна прийняти, бо то значило б передати провідні пости предст.опозиції.УРДП вже від літа 1951 року йде спільно з фашистами проти демократії, проти УСП,УНДО й УНДС і в усіх майже питаннях наперед догоджується з мельниківцями.В часописах УРДП багато пишеться про демократію, а наділі вони йдуть спільним фронтом з фашистами.Це було помітно тут, як і в США, де той самий М.Смолянський склав пакт догоди з ОУН, себто з ОДВУ, про що свідчить комунікат підписаний представництвами обох тих партій.А тепер ми мали б підтримувати Смолянського на голову ВО!Цей кандидат не відзначається нічим особливим, ніяких здібностей досі не виявив, для загальної справи нічого не зробив,популярности серед громадянства не має, тому УСП не має наміру його канд.підтримувати, хоч УРДП й пропонує т.С.Довгалеві бути єдиним заступником голови в майбутньому ВО.Як зачуваємо, т.Довгаль не має наміру до майбутнього ВО входити, на найближчому засіданні керівних органів УСП буде ставити питання про визначення іншого представника УСП до майбутнього ВО.

Наступного тижня відбудеться чергове засідання предст.фракцій, на якому можливо пощастить домовитися в усіх наведених справах.Якщо не вдасться домовитися, то не знати чи до скликання сесії вдасться полагодити розходження, а на самій сесії ще важче буде їх уснути.

РОЗМОВА З В.ДОЛЕНКОМ

24-25 грудня лідер СЗСУ В.Доленко відвідав провідних осіб пол. партій УНРади, з якими мав розмови про можливість прийняття СЗСУ до УНРади.До голови ЦК УСП п.Доленко зайшов з метою вияснення, чи фракція УСП буде підтримувати заяву СЗСУ про прийняття до УНРади.В тригодинній розмові тт.Довгаль і Діберт вияснили п.Доленкові, чому УСП тепер повстримується зайняти позитивне становище в цій справі.Таке ставлення УСП зумовлене поведінкою провідників СЗСУ, які в останній час провадять свою сепаратну політику навіть зовнішню,ведучи на власну руку переговори з американцями.Після приїзду з США В.Доленко повів пропаґандивну акцію проти УНРади, виступаючи разом із бандерівцями та з угаверівцями.Його часопис "Укр.Селянин" і досі виписує різні наклепи на партії УНРади, а серед громадянства поширюють члени СЗСУ циклостилеві летючки з безпідставними нарікання на УНРаду.Все це тт.Довгаль і Діберт сказали В.Доленкові,але він безнастанно твердив, що СЗСУ підтримує УНРаду й наші нарікання безпідставні.До УСП він поставив цілий ряд закидів, а насамперед за те, що в Нью Йорку тт. Паливода й Ріпецький підписали відозву спрямовану проти СЗСУ.Тепер Доленко домагається прийняття до УНРади, але немає ніяких ґарантій, що СЗСУ у складі УНРади буде лояльно співпрацювати з іншими партнерами.Виступи в часописах і з промовами пп.Доленка й Дубровського свідчать про вороже ставлення до партій УНРади й коли СЗСУ прийняти, то чи не буде він знаряддям розкладових чинників, які стоять поза УНРадою.В розмові п.Доленко безпідставно викрикував:"Я настановив був Мазепу, але мене соціялісти зіґнорували, до УНРади не запросили, хоч я Мазепі дуже багато допоміг..."Коли наші предст.заперечили, мовляв,п.Доленко не міг ніяк "настановляти" Мазепу, бо його "настановляли" фракції УНРади і Президент УНР, але п.Доленко продовжував поденервовано твердити своє.Нам уже доводилося чути від людей,що п.Доленко десь на зборах викрикував, що він "усунув Мазепу", але цьому не вірили, думаючи, що такі закиди Доленкові перебільшені.Але тепер, почувши від його самого такі заяви,доводиться припускати, що він таки дійсно меґаломан і приписує собі несотворені речі.Цього разу розмова з ним кінчилася нічим, справивши прикре враження.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВИХ СИЛ

Три місяці тому Паризький Бльок створив комісію на чолі з інж.С.Довгалем для переговорів з предст.Ам.Комітету в справі включення українських та інших неросійських науковців до праці в Інституті вивчення історії і культури народів СССР.Комісія відбула кілька нарад,іменем комісії інж.Довгаль розмовляв кількакратно з предст.Ам.Комітету при Інституті, проф.Вільямом Баллісом, який наприкінці листопада цр.відбув дискусійну розмову з усіма членами Комісії.Дещо з побажань членів Комісії проф.Балліс прийняв, але ще чимало є перепон, які не дають змоги неросійським науковцям включитися до праці.З доручення Комісії С.Довгаль виготовив проєкт листа до Ам.Комітету в цій справі, цей проєкт був ухвалений всіма членами Комісії й незабаром він буде пересланий Ам.Комітету. В основних частинах зміст цього листа такий:

"Представники нерос.народів одержували від Ам.К-ту заклики, щоб їхні наукові сили підтримали Інститут вивч.історії і культури народів СССР.Ми вважаємо, що Ам.К-т правильно поступає, коли організує наукові досліди історії,культури,економіки й соціяльних відносин в СССР, але науковці неросійських народів повстримуються брати участь в роботі Інституту, бо він досі вивчає тільки історію,культуру й економіку Росії, як це видно з публікацій та з наукових конференцій.Розглядаючи ці питання з методологічної точки зору, не можна зрозуміти, як можна вивчати історію і культуру народів СССР, зводячи те вивчення тільки до самої Росії.Ми пропонуємо організувати рівнобіжний Інститут для науковців неросійських народів з метою об"єктивного вивчення різних країн СССР."

Ми тут подали тільки малу частину звернення, в докладному змісті його подається чимало мотивів та доказів, чому такий Інститут потрібно ствити.Листа мають підписати представники вірмен, білорусів,грузин,ідель-уральців,північних кавказців, туркестанців та українців.Необхідно зазначити, що ділянка роботи має значно більшу вагу, ніж радіопропаґанда, а до того й кількість наук. сил може бути покликана значно більша, ніж до радіовисильні журналістів та інших співробітників.Праця комісії продовжується.

ГОЛОС ОСТОРОГИ

ЦК УСП саме тепер одержав листа від організації УСП в Бразилії,зміст якого такий:"Дорогі товариші! Перечитавши уважно звіт з нарад членів ЦК УСП,бачимо,що помимо великих труднощів як зовнішнього (з боку інших партій), так і внутрішнього характеру (з боку деяких членів нашої партії),активна частина членів ЦК в Державному Центрі виконує важливі функції і цим підтримує його на належній височині.Як одна з партій ДЦ,УСП намагається привести до певної консолідації інші партії, координуючи в цілому діяльність цієї нашої національно-державної фортеці закордоном.Тому ми цілком підтримуємо заходи ЦК впорядкувати загрожуючі непередбаченими наслідками міжпартійні відносини у ВО.Не можемо тож стримтися від осуду тих партій, які свої партійні інтереси виставляють на перший плян.Адже демократичні партії повинні знайти спільну мову в першорядних справах нашої як внутрішньої, так і зовнішньої політики.Щодо внутрішньої ситуації нашої партії, то за всяку ціну належить усунути оце шкідливе роздвоєння та нескоординовані виступи деяких членів.Внутрішні тертя між членами кожної організації, з бігом часу, загострюють відносини й приводять до сумних наслідків.Симптоми цього бачимо в листі т.Б.Феденка до т.І.Лучишина.Тов.Б.Феденко одному з нас надіслав копію листа.Долучаємо тут копію листа до Б.Феденка.Мусимо змагати до гармонійної співпраці провідних людей нашої партії, щоб зберегти її та поширити впливи на молоде покоління.Справа ця не легка з багатьох причин, а головна з них та, що це молоде покоління з Наддніпрянщини на своїй шкірі випробувало большевицький "соціялізм" і тому

з упередженням ставиться до демократичного соціялізму в його західно-европейських формах. Щодо еміґранської молоді з західних наших земель, то вона майже без виключення затроєна донцовським тоталітарним маяченням і тому найбільшим злом на світі вважає якраз соціялізм. Як бачимо, вже оця деморалізація нашої молоді большевизмом і тоталітаризмом надзвичайно утруднює поширення ідеології нашої партії. Коли ж до цього ще додати незгоду серед провідних членів, то вигляди на розріст партії далеко неоптимістичні. Над цим треба подумати й зробити логічний висновок: чи поведемо партію до розвитку чи до загину. Чи відновить вона колишню свою велич чи розпорошиться блудними шляхами еміґранщини. Відповідальність за це тяжить на нас всіх, а в першу чергу на нашому проводі. З соціялістичним привітом- М.Дніпровий, М.Баль, Олександра Баль."

Президія ЦК УСП глибоко вдячна товаришам організації УСП в Бразилії за їхню цілком правильну поставу. Ми цілком погоджуємось із змістом наведеного листа й заявляємо, що Президії досі невідомо, які саме листи розсилає Богдан Феденко та кого в них і в чім обвинувачує. Якби йшла мова про якісь факти, то в першу чергу такі листи Б.Феденко мав би надіслати до Президії ЦК УСП, їх би розглянули й дали належну відповідь або полагодили б справу в порядку порозуміння. Але Б.Феденко не вважав потрібним звертатися до ЦК УСП, а чомусь звернувся до організацій УСП з невідомими нам закидами. Президія ЦК цілковито поділяє позицію членів УСП в Бразилії і відкидає та осуджує методи підривної роботи, як це й роблять товариші, виявляючи глибоку політичну свідомість та організаційну дисципліну.

ДО ПРЕДСТАВНИКІВ І ЧИТАЧІВ "ВІЛЬНОГО СЛОВА"

Між 10 і 12 грудня цр. було вислане "Вільне Слово" ч.8 на адреси представників і поодиноких товаришів та передплатників. Звертаємося до всіх читачів і прихильників нашого журналу та до представників із закликом прикласти якнайбільше зусиль до того, щоб всі примірники "Вільного Слова" були розпродані. Просимо зібрані за прим. журналу гроші пересилати на адресу видавництва, яка подається внизу сторінки цього Бюлетеню. Малі суми можна пересилати міжнародніми поштовими купонами, вкладаючи їх до звичайних листів. Також просимо надсилати нам адреси тих осіб, які бажають одержувати "Вільне Слово". Хто з представників журналу не розрахувався за попередні числа, просимо це зробити тепер і то невідкладно. Видавництво журналу перебуває в дуже тяжких матеріяльних обставинах, для нього кожний сотик має значення. Підтримуйте свій часопис, поширюйте його серед громадянства, приєднуйте постійних читачів і передплатників!

СПІВРОБІТНИКИ "ВІЛЬНОГО СЛОВА"

В країнах вільного світу перебуває кілька десятків українських літераторів-журналістів, які раніше співпрацювали в соціялістичних виданнях. Де[illegible] з них тільки недавно повиїздили в заморські краї, але вже встигли втратити зв"язки з своїми часописами. Редакція "Вільного Слова" просить товаришів підтримати свій журнал цікавими матеріялами, статтями, дописами, сповіщенням визначних подій чи фактів з тих країн, де тепер перебуваєте. Маємо надію, що "Вільне Слово" при Вашій активній підтримці поборе матеріяльну скруту й буде частіше виходити, ніж [illegible] досі.

Шановного Тов.Т.Кобзея просимо вибачити, що до цього числа не ввійшла його цікава стаття, помістимо її в наступному числі Бюлетеню. Дякуємо щиро за матеріял, просимо присилати ще.

==========
Передплату висилати: I.Popowytsch, München 8, Ayingerstr.17-Germany.
У справах редакції звертатись: S.Dovhal, München 25, Reutbergerstr.8.
==========